

PC 18956

Přídavné číslo: 12

příloha k č. 002354/56

~~PŘÍSNĚ TAJNĚ~~

EV. ČÍS. 367

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

»Zvláštnosti vedení operací vševojskovou armádou
v soudobých podmínkách«

[Handwritten signature]

ZVLÁŠTNÍ ČÍSLO

1956

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Kandidát vojenských věd podplukovník Michal Spišiak:	
Vedení operací vševojskovou armádou v soudobých podmínkách	3
Plukovník J. Tóth, podplukovník R. Dostál, plukovník J. Baláž, plukovník J. Rak:	
Hlavní zásady organizace, plánování a vedení obranné operace vševojskovou armádou v soudobých podmínkách	39
Major František Heřman:	
Některé zvláštnosti použití tankových vojsk ve vševojskové armádě	62
Major Hynek Ondrášek, major Vladimír Řehák, major Jiří Holub:	
Úvahy o změnách v použití dělostřelectva u vševojskové armády	66
Plukovník Jaroslav Mašek:	
Studie k plánování a řízení ženíjního zabezpečení útočné a obranné operace vševojskové armády v soudobých podmínkách	80
Major František Votava, kapitán Bohuslav Mervart:	
Některé otázky chemického zabezpečení v soudobých operacích	106
Podplukovník B. Růžička, major J. Veselý, kapitán J. Jíra, kapitán Z. Krpata:	
K organizaci a zabezpečení spojení vševojskové armády	119
Plukovník Antonín Polášek, major Jan Havelda:	
Studijní úvahy k otázkám materiálního zabezpečení vševojskové armády	135
Generál-major Josef Slabý:	
Organisace a velení týlu v soudobé operaci	139

СОДЕРЖАНИЕ:

Кандидат военных наук подполковник Михал Спишиак:	
Ведение операций общевойсковой армией в современных условиях	3
Полковник И. Тотт, подполковник Р. Достал, полковник Я. Балаж, полковник Я. Рак:	
Основные принципы организации, планирования и ведения оборонительной операции общевойсковой армией в современных условиях	39
Майор Франтишек Гержман:	
Некоторые особенности применения танковых войск в общевойсковой армии	62
Майор Гынек Ондрашек, майор Владимир Ржегак, майор Иржи Голуб:	
Соображения об изменениях в применении артиллерии у общевойсковой армии	66
Полковник Ярослав Машек:	
Изучение планирования и организации инженерного обеспечения наступательной и оборонительной операции общевойсковой армии в современных условиях	80
Майор Франтишек Вотава, капитан Богуслав Мervart:	
Некоторые вопросы химического обеспечения в современных операциях	106
Подполковник Б. Ружичка, майор Я. Веселы, капитан Я. Йира, капитан З. Крпата:	
К организации и обеспечению связи общевойсковой армии	119
Полковник Антонин Полашек, майор Ян Гавелда:	
Учебные расчеты по вопросам материального обеспечения общевойсковой армии	135
Генерал-майор Иосиф Слабы:	
Организация и управление тылом в современной операции	139

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

PRAHA 3 - ŽIŽKOV, U PAMÁTNÍKU

PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY,
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

pořadné číslo 12.

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník šestý

ZVLÁŠTNÍ ČÍSLO

»Zvláštnosti vedení operací vševojskovou armádou
v soudobých podmínkách«

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1956

P C18956

k p. d. 24/41

Poznámka redakce

Obsahem tohoto zvláštního čísla Vojenské mysli jsou články, které se vesměs zabývají řešením otázek vedení operací vševojskovou armádou bez stupně velitelského sboru.

Redakční rada Vojenské mysli byla při vydávání tohoto zvláštního čísla vedena snahou, aby k začátku výcvikového roku byl dán příslušníkům velitelského sboru studijní materiál pro zaměření velitelské přípravy a vojenskovědecké práce, a aby se rozvinula široká diskuse o těchto nových otázkách, které vyplývají ze zrušení stupně střelecký sbor. Proto byly do tohoto čísla Vojenské mysli zařazeny i články, které nevyjadřují vždy oficiální stanovisko příslušné odborné složky, nýbrž obsahují názory a myšlenky jednotlivých autorů, po případě pracovního kolektivu, a jsou tedy povahy diskusní.

VEDENÍ OPERACÍ VŠEVOJSKOVOU ARMÁDOU V SOUDOBÝCH PODMÍNKÁCH

Kandidát vojenských věd podplukovník Michal Špišák

Ráz soudobé bojové činnosti vojsk vybavených novou bojovou technikou a především zbraněmi hromadného ničení je jiný, nežli byl za druhé světové války. Úspěchy vědy a techniky, která se v současné době skutečně prudce rozvíjí, projevily se zákonitě i ve výzbroji a vojenské technice soudobých armád. Atomové a vodíkové zbraně, vysoce účinné bojové chemické látky, reaktivní letectvo, bezpilotní prostředky vzdušného napadení, reaktivní dělostřelectvo, prostředky pro ochranu vojsk, radiolokační technika, úplná motorisace a mechanisace armád, jsou takovými faktory, které zákonitě musí vést k základním změnám ve formách i způsobech bojové činnosti vojsk. Nová technika vede k tomu, že vznikají nové druhy vojsk, jiné ztrácejí svou existenční opodstatněnost, protože v nových podmínkách nemohou úspěšně plnit bojové úkoly na bojišti.

Vojenská technika, kterou jsou dnes armády různých států vybaveny, podstatně mění ráz bojové činnosti vojsk. Zvyšuje se tempo útoku, hloubka operací a jejich rozmach; na bojištích vznikají velmi složité situace, které se rychle mění; používání zbraní hromadného ničení vyžaduje rozptylovat vojska a opět včas je soustřeďovat, aby byla vytvořena potřebná převaha sil a prostředků nad nepřítelem. Boj i operace nabývá větší dynamičnosti, rozhodnosti, rychlosti, úpornosti, vedou se na větších plochách, účinnějšími prostředky, které umožňují dosáhnout vítězství i nad silným nepřítelem v krátké době. Zvyšuje se význam překvapení ve všech druzích a formách bojové činnosti vojsk.

Je objektivní zákonitostí, že nová bojová technika má vliv na formy a způsoby bojové činnosti. Z toho je ovšem třeba vyvodit všechny důsledky ve všech oblastech vojenství. Nové formy a způsoby bojové činnosti zákonitě vyžadují i změny v organizačních principech vojsk. Je úplně logickým a vědeckým závěrem, že není možné používat v soudobém boji jednotek, útvarů a svazků organizovaných podle zásad, které vyhovovaly v minulé válce. Kdybychom tento fakt nerespektovali, byly by všechny naše úvahy a práce o tom, jak vést v soudobých podmínkách boje a operace, neúplné, znamenaly by jen přizpůsobování starých překonaných zásad novým podmínkám. Nemohli bychom se touto cestou dopracovat k novým zásadám a názorům na vedení boje a operace. K správným závěrům nebylo možné dopracovat se okamžitě, kdy se nově zbraně, nová technika objevila. Bylo třeba nashromáždit potřebné zkušenosti z bojové a politické přípravy vojsk, aby se mohly zevšeobecnit a zavést do praxe. Je to úkol zajisté obtížný, nicméně aktuální, který musí být řešen a vyřešen. Nebylo by správné nerespektovat veškerou zkušenost, názory pravděpodobného protivníka, výzkum vědy a techniky a trpně vyčkávat, že to někdo za nás vyřeší, nač si těmito problémy lámat hlavu. Otázka dozněla, nutno ji proto dát na pořad dne, důkladně prostudovat, prodiskutovat a vyvodit závěry.

Soudobý boj i operace si vyžadují, aby byly připraveny v nejkratší lhůtě. To nutně vede k odstranění všeho, co v této činnosti zdržuje, k vy-

loučení všech organizačních stupňů, kterých není třeba. Už na vědecké konferenci VA KG v dubnu tohoto roku jsme se zabývali těmito problémy. Konkrétně byla nadhozena možnost vypuštění velitelského stupně střeleckého sboru, aby se dosáhlo vyšší operativnosti ve velení vojskům. V podstatě byl tento názor uveden i v článku s. generála Knotka v 3. čísle Vojenské mysli. Ovšem takové řešení otázky nutně vede i k změnám na stupni armády a k některým zvláštnostem ve vedení útočné i obranné operace.

Ve svém článku se pokusím vysvětlit své názory na organizaci vševojskové armády složené z divisí bez stupně střeleckého sboru a na vedení operací takovou armádou. Přitom budu přistupovat k otázce s hlediska našich možností. Nebudu se podstatněji zabývat otázkou účelnosti organizace divise, jejich typů, výzbroje. To je problém, ke kterému bude možno se vrátit později. Pojednám proto o těchto otázkách v tom smyslu, jak by mohly být v současné době vyřešeny, aniž by byla narušena bojová pohotovost armády. Jsem si vědom, že takové řešení není úplné. Může však být východištěm pro diskusi. Bude zajisté dostatečně velkým úspěchem, bude-li tato práce pobídkou i pro jiné k vyjádření vlastních názorů.

Při řešení některých otázek vycházím ze současného stavu vývoje bojové a jiné techniky. Mně je naprosto jasné, že na příklad ne všechna protiletadlová děla vyhovují požadavkům úspěšného boje se vzdušným nepřítelem, avšak nutno s nimi počítat až do doby, kdy budou zavedena účinnější. Budu se proto přidržovat toho, čím naše armáda skutečně disponuje.

Ve svém článku se dotknu v podstatě těchto hlavních otázek: organizace a složení vševojskové armády, zvláštností vedení útočné a obranné operace a konečně některých problémů velení.

Organisace vševojskové armády

Je všeobecně známo, že vojsková armáda není svazem, který by měl svou pevnou neměnnou organizaci. Za Veliké vlastenecké války byla organizace armády měněna podle úkolů, které plnila. Tak mohla mít armáda ve svém složení 2 až 5 střeleckých sborů, rychlou skupinu a svazky druhů vojsk. Nejobvyklejším typem byla vševojsková armáda o třech střeleckých sborech. To se plně odrazilo i v naší operační přípravě a v celém poválečném období jsme prakticky cvičili s armádou, která měla tři střelecké sbory, svou rychlou skupinu a vlastní organické svazky a útvary. Zvláštnost úkolu, který armáda plnila, projevovala se více v družích a počtu přidělených posilových prostředků nežli ve složení z vyšších a vševojskových svazků.

Je také dobře známo, že střelecké sbory jako organizační prvek velení byly zavedeny až v průběhu Veliké vlastenecké války. Na začátku války nebyly organizovány střelecké sbory. Velmi složitá a těžká situace, v které byla Sovětská armáda, vyžadovala především operativnosti ve velení svazkům. Úkoly musely být stanoveny úplně konkrétně. Velitelé armád a frontů musili mít přesné zprávy o situaci vlastních i nepřátelských vojsk, aby mohly používat svých druhých sledů a záloh tak, jak konkrétní situace vyžadovala, a mohli na ni vykonávat vliv rychlými zá-

sahy volných sil a prostředků. Taková situace, která bude charakteristická i pro bojovou činnost v soudobých podmínkách, nutně vyžadovala odstranit z velení všechny mezistupně, kterých nebylo nezbytně potřeba při organizaci boje nebo operace. Do složení vševojskové armády bylo včleňováno tolik divisí, aby mohla splnit stanovené úkoly. Počet divisí se pohyboval zpravidla od šesti do osmi. Takový způsob organizace armády se ukázal jako vysoce operativní, umožňoval rychlý a přímý styk velitele armády s veliteli divisí, kteří byli tak v neustálém styku s operačním velitelstvím. Přímý styk umožňoval veliteli armády rychleji získat zprávy o situaci na bojišti, což mu podstatně usnadňovalo velení vojskům. Byly však i potom časté takové případy, že armáda neměla přechodný stupeň sboru nebo že byla složena ze střeleckých sborů a z několika samostatných divisí. Byl proto stupeň střelecký sbor jakýmsi přechodným prvkem velení, který nebýval za všech okolností zachován.

Alespoň stručně vyjádřím své názory, proč bylo nutné v průběhu války organisovat střelecké sbory a proč v soudobých podmínkách je možné uvažovat o jejich zrušení.

Všimněme si, jaké byly charakteristické rysy bojové činnosti vojsk v druhé světové válce, jak byla pro její vedení vybavena. Předně musíme vidět ten fakt, že i při vysoké motorisaci a mechanisaci armád za druhé světové války hlavním činitelem v boji byla pěchota. Bojová činnost byla vedena pěšákem podporovaným tankem. Většina divisí v operačních svazích byla pěší a hipomobilní. Jen týlové útvary a prostředky starších náčelníků byly motorisovány. Dnes jsou armády jen motorisovány a mechanisovány. Bojová činnost i za druhé světové války měla sice rychlý spád, avšak poměrně nízká motorisace a mechanisace (ve srovnání s dnešním stavem) neumožňovala tak široký manévr, zásahy záloh bylo možno více předvídat, nežli tomu bude dnes. Operaci bylo možno plánovat do velkých podrobností, bylo možno přesně předvídat na příklad směry protiztečí nebo protiúderů a podle toho usměrňovat činnost vojsk. Proto bylo možné organisace a mechanisaci přesněji vymezit úkoly, které budou vojska plnit. V průběhu operací docházelo k určité systematičnosti při řešení jednotlivých úkolů.

Dnes je situace podstatně změněna. Vysoká pohyblivost a manévrovost armád vede k rychlým změnám situace. Podstatně se zvýšily palebné možnosti svazků. Dnes bude třeba k plnění úkolů soustřeďovat různé množství sil. Jednou stačí jedna divise k odrazení protiúderu, jindy bude nutné soustředit několik divisí, protože nepřítel použil k jeho provedení i záloh, jejichž zásah nemohl být na směr útoku armády předvídan. Vyžaduje se proto pružnější organizace, která tuto činnost umožňuje. Úkoly není možno tak přesně vymezit na jednotlivé organizační stupně.

V průběhu války neustále narůstalo množství vojsk i techniky, potřebných k dosažení operačního cíle. Nebylo možné je zvládnout jedním operačním velitelským orgánem. K průlomu hluboké obrany, důkladně vybudované a silně bráněné bylo třeba vytvořit takové hustoty vševojskových svazků a druhů vojsk, že byl nutný mezičlánek mezi armádou a divisí, aby bylo umožněno velení. Dnes zbraně hromadného ničení naopak nutí k rozptylování sil a prostředků. Jejich údery nahrazují stovky hlavní. V taktickém měřítku se snižují hustoty zbraní. Tím, že divise byly vybaveny tanky, staly se samostatnějšími a bojeschopnějšími. Mo-

hou řešit jak taktické, tak i operační úkoly (zvláště mechanisované divise).

Nemalou úlohu měla i spojovací technika, již byla vojska vybavena. Její vlastnosti často ztěžovaly, aby operační štáb mohl přímo řídit činnost divisi, byl proto nutný mezičlánek mezi armádou a divisi. Dnes je spojovací technika daleko dokonalejší a její vývoj jde neustále vpřed. Zavedení televise umožní veliteli armády získat naprosto přesný obraz o situaci na bojišti v kterémkoli místě a v kterékoli době.

Tak nové formy a způsoby boje a operace si vyžadují zjednodušení organizačních principů operačních svazů.

Při úvahách a organizační struktuře vševojskových svazků a svazů nutno vycházet z povahy soudobého boje a operace. Bude především třeba zvýšit jejich manévrovost jak v operačním, tak i taktickém rozsahu. Toho možno dosáhnout snížením počtu osob, zavedením účelné výzbroje a výstroje vojsk, vybavením svazků vozidly umožňujícími pohyb terénem, aby byly úplně zbaveny závislosti na komunikacích, a konečně přizpůsobením organizační struktury a výzbroje svazků pro přepravu vzduchem.

Další zásadou nových organizačních principů vojsk musí být zvýšení úderné síly. Vojska musí být vybavena automatickými zbraněmi, které umožňují dosáhnout maximální hustoty a největší rychlosti palby, aby v určitém údobí boje bylo dosaženo velké převahy palby nad nepřítelem. Potřeba vytvoření zásob munice nesmí zvyšovat závislost svazků na týlu.

Svazky a svazy musí být organisovány takovým způsobem, aby se zvýšila jejich samostatnost při řešení všech úkolů na soudobém bojišti. Schopnost samostatného vedení boje musí být aplikována už od střeleckých praporů. Z dosavadních zkušeností musí být vyvozeny organizační změny. Přitom vybavení jednotek, útvarů a svazků nesmí snižovat jejich manévrovost.

Konečně organisace vojsk musí odpovídat všem požadavkům vyplývajícím ze zavedení zbraní hromadného ničení do výzbroje armád. Půjde především o to, aby organisace útvarů a svazků ulehčovala rychlé rozptýlení vojsk v terénu, aby se vyhnula účinkům napadení zbraněmi hromadného ničení a současně umožňovala včasné soustředění, aby bylo dosaženo palebné převahy nad nepřítelem. Dosavadní organizační principy těmto požadavkům plně neodpovídají.

Rychlá změna situací na soudobém bojišti vyžaduje zvýšit operativnost velení. V soudobých podmínkách to znamená odstranit z velení všechny organizační stupně, které nejsou bezpodmínečně nutné při přípravě, plánování a vedení boje. Tím bude zabezpečen nejen přímý styk operačních štábů s přímými vykonavateli rozkazů a nařízení, ale i jejich rychlejší informovanost o situaci na bojišti. V konkrétním případě půjde o vypuštění velitelského stupně střelecký sbor.

Proč je možné uvažovat o vypuštění organizačního prvku střelecký sbor? Předem uvádíme, že jde o jedno z možných řešení, které za soudobých podmínek může být co nejdříve provedeno, aniž by bylo třeba hlouběji zasahovat do organizačních principů armády. Především si všimněme, jakou funkci měl organizační prvek střelecký sbor při organisaci, plánování a řízení bojové činnosti vojsk.

V naší vojenské vědě platí zásada nadřazenosti strategie operačního umění a operačního umění taktice. To se pak odráží jak v oblasti vedení války v celku, tak i v oblasti vedení operací a bojů. Boj je veden k dosažení taktického cíle, operace je souhrnem sražení a manévru operačních svazů na určeném operačním nebo strategickém směru, spojených společným zámyslem a vedených k dosažení operačního nebo strategického cíle. V praxi se tato vzájemná souvislost projevuje hlavně v organisaci a plánování bojové činnosti vojsk, která musí být usměrněna k dosažení stanoveného cíle. Všimneme si proto podrobněji organisace a plánování operace a boje.

Hlavním organizačním a plánovacím prvkem bojové činnosti je operační štáb, štáb frontu a armády. Štáb frontu usměrňuje činnost svých armád k dosažení cíle frontové operace. Štáb armády usměrňuje činnost svých svazků k dosažení cíle armádní operace. Je proto východním organizačním a plánovacím článkem operační i taktické činnosti vojsk. Zpracovává plán operace, hlavní dokument, podle něhož se pak řídí činnost svazků i druhů vojsk v plánované operaci.

Zpracování správného plánu operace je nejodpovědnější činností velitele a štábu armády. Aby odrážel konkrétní situaci, musí se provést podrobné propočty sil a prostředků, jimiž armáda disponuje na jednotlivých směrech nebo pásmech, aby byl vytvořen správný poměr sil, který umožňuje splnit stanovený úkol. Podle propočtů jsou pak síly a prostředky rozdělovány na jednotlivé směry (pásma), určuje se tempo operace na jednotlivých směrech a v jednotlivých obdobích operace, je organisováno operační zabezpečení, regulován manévry a pohyb vojsk, přisunut materiál a p. Při plánování operace musí proto štáb armády provést velmi konkrétní propočty operačních a taktických hustot a podle toho rozdělit prostředky na divise. Plánuje tedy štáb armády operaci až na kalkulační operační svazek-divisi. Musí mít proto naprosto přesnou představu o tom, jak budou divise plnit své úkoly v průběhu celé operace. Tím jsou současně vytvořeny předpoklady, aby armáda mohla přímo stanovit bojové úkoly divisím. Podle dosavadní praxe nemohl štáb střeleckého sboru nic měnit na tom, co bylo na armádě rozhodnuto. Jakýmkoli zásahy by byl podstatně narušován plán operace a tak i zámysl velitele armády. V štábu armády musela být určena bojová sestava jednotlivých střeleckých sborů, a ani tu nemohl velitel sboru měnit. Když se situace proti původním propočtům změnila, byl to opět štáb armády, který mohl změny nařídit.

Při organisaci a plánování boje byl prakticky štáb střeleckého sboru přechodným orgánem, který z větší části opakoval to, co bylo štábem armády už vyřešeno. Byl proto často ve své práci podrobně usměrňován, aby nedošlo k porušení plánu.

Po stupni armády je štáb divise prvním stupněm, kde organisace a plánování boje nabývá nejkonkrétnějších forem, kde se podrobně propočítávají prostředky přidělené armádou, nejpodrobněji organisuje součinnost, plánují palby, organisuje bojové, materiální a technické zabezpečení. Na příklad na organisaci materiálního zabezpečení se střelecký sbor podstatněji nepodílel a plnil jen kontrolní funkci.

V průběhu boje musel mít velitel armády zabezpečeny možnosti velet

až přímo divisím. Aby mohl správně zhodnotit situaci na bojišti, potřeboval přesně znát situaci divisi, aby jeho zásahy byly správné. Někdy se stávalo, že střelecký sbor byl jen přechodným stupněm, skrze který se vydávaly rozkazy a nařízení přímo divisím. Nutnost jeho existence nebyla tedy nevyhnutelná.

Z toho můžeme vyvodit závěr, že velitelský stupeň střelecký sbor nebyl ani při organizaci a plánování boje, ani v jeho vedení nezbytně nutným prvkem velení. V soudobých podmínkách je možné tento velitelský stupeň vypustit vůbec, protože se tím zvýší operativnost, centralisace a přímost velení. Operační štáb bude moci rychleji a účinněji přímo ovlivňovat situaci na bojišti. Vyžaduje to však zavést novou výkonnou spojovací techniku. Můžeme proto ve svých úvahách začít tím, že vševojsková armáda v soudobých podmínkách bude složena přímo z divisi, a to jak střeleckých, tak i mechanisovaných.

Důležitou otázkou je počet divisi ve vševojskové armádě. Rozhodujícím činitelem při řešení této otázky budou úkoly, které armáda plní, a možnosti nepřetržitého rozhodného, rychlého a operativního velení. Bude proto složení vševojskové armády různé. Jako zásadu, z které budeme vycházet, nutno vytyčit, že počet divisi u armády tohoto typu musí být menší, nežli tomu bylo u vševojskové armády složené zpravidla ze tří střeleckých sborů. Velet devíti divisím a ostatním prvkům operační sestavy by bylo velmi nesnadné.

Abychom došli k nějakému zdůvodnění závěru, musíme vycházet z charakteristických rysů soudobé operace. Cílem armádní útočné operace v závislosti na její úloze a místu v útočné operaci frontu může být zničit nepřítele v celé hloubce jeho operační sestavy nebo obklíčit a zničit silné nepřátelské uskupení v součinnosti se sousedy. V podstatě je tedy cílem útočné operace armády zničit protistojícího nepřítele, a to především jeho hlavní uskupení, ovládnutím důležitého prostoru vytvořit výhodné podmínky k provedení další útočné operace armády v sestavě frontu. K průlomu celé hloubky hlavního pásma obrany bude armáda potřebovat tři až čtyři divise v prvním sledu. Průlom pásma sborových záloh mohou uskutečnit divise prvního sledu, nezasadily-li do boje o hlavní pásmo obrany své druhé sledy, nebo bude třeba zasadit jednu až dvě čerstvé divise, aby byl průlom rozhodný a rychlý. Atomové údery provedené na nepřítele bránícího se v pásmu sborových záloh, umožní jeho vzetí z chodu. Dále musí armáda odrazit protiúder operačních záloh nepřítele, rozvíjet úspěch do hloubky a z chodu ovládnout pásmo armádních záloh. Když počítáme, že protiúder operačních záloh bude veden hodnotou jednoho armádního sboru, bude první sled armády (zasazené divise) v počtu pěti divisi schopen odrazit nepřátelský protiúder. K zničení protiúderného uskupení v součinnosti se sousedem, k prolomení pásma armádních záloh a k dalšímu rozvíjení útoku do hloubky bude nutné mít ještě nejméně dvě až tři čerstvé divise.

Proto podle úlohy a místa vševojskové armády v útočné operaci frontu může mít ve své sestavě tedy šest až sedm divisi. Poměr mezi jednotlivými divisemi může být různý. Když však vyjdeme z předpokladu, že je nutné zachovat nebo ještě lépe zvýšit údernou sílu operačních svazů, je třeba ponechat alespoň ten počet mechanisovaných divisi, které jsou u armády podle dnešní organizace. Proto mohou být v se-

stavě vševojskové armády tři až čtyři střelecké a dvě až tři mechanisované divise. V mnoha případech bude účelné, aby do sestavy armády byla včleněna i tanková divise. Pružnost v organizačních předpisech umožní vytvářet vševojskovou armádu takového složení, které co nejvíce odpovídá úkolu, který plní.

Ještě zřetelněji vynikne pružnost této organizace v obranné operaci armády. V obranné operaci frontu má armáda prvního sledu zpravidla za úkol organisovat pevnou a úpornou obranu učeněnou do značné hloubky a zničit nepřítele, který se vklíní do obrany. Přitom může být v části pásma obrany armády takový terén, který zabraňuje použití tanků nepřítelem, jindy se může bránit v horském a zalesněném terénu nebo na řece a p. V každém z těchto případů bude složení vševojskové armády různé. Bude-li přehrazovat důležitý operační směr, může mít stejný počet divisí jako za útočné operace. V tomto případě bude účelné, aby armáda měla ve své sestavě alespoň dvě mechanisované divise, po případě ještě tankovou divisi a mohla tak organisovat silné protiúderné uskupení, schopné zničit vklínivšího se nepřítele. Bude-li se armáda bránit na podružném směru, bude počet divisí menší. V horském a zalesněném terénu může mít ve své sestavě jen střelecké divise atd.

Ve zvláštních druzích a formách bojové činnosti bude se počet divisí v sestavě vševojskové armády měnit v souladu s úkolem, který plní. K usnadnění přímého velení všem divisím bude však nutné urychlit vývoj pojitek a jiných technických prostředků velení, které tuto činnost umožňují.

Hluběji zdůvodním složení vševojskové armády v útočných nebo obranných operacích při rozboru jejich zvláštností. Tuto stať bylo nutno uvést na začátku, abychom mohli uvažovat o dalších svazcích druhů vojsk, které má mít vševojsková armáda, aby byla schopna plnit úkoly na bojišti.

Menší počet divisí zvyšuje manévrovost vševojskové armády, její pohyblivost a rychlost. Budou-li provedeny ještě některé změny v organizaci hlavně střeleckých divisí, bude úderná síla armády dostatečně velká. Přitom tyto změny nesmějí zvyšovat organické počty divisí, které jsou už dnes dost těžkopádné.

O jaké změny by mohlo jít současně u divisí? Zkušenost ukazuje, že střelecká divise nemá dostatek tanků. Vycházíme-li z nejmenší potřebné hustoty tanků za útoku — 15 na 1 km — je třeba mít u divise tanko-samohybný pluk s 90 tanky a samohybnými děly. Protože se tanky přidělují střeleckým plukům, bylo by účelnější mít v sestavě střeleckého pluku rotu tanků, nejméně 10 tanků. Zkušenosti potvrzují, že v každém boji musí být tanky přiděleny střeleckému pluku; je třeba z nich vyvodit praktické důsledky. To by se mohlo uskutečnit, aniž by došlo k narušení organizační struktury soudobého pluku. Místo baterie samohybných děl (76mm — 7 kusů) zavést baterii 100mm samohybných děl. Zrušit u střeleckých pluků baterii 57mm protitankových děl a zavést rotu tanků. Prakticky by nedošlo k podstatnějším změnám v celkových početních stavech střelecké divise, a u střeleckého pluku by bylo celkem 17 tanků a samohybných děl. U střelecké divise by se tak počet tanků a samohybných děl zvýšil na 117, to znamená, že by divise mohla za útoku vytvořit hustotu až 20 tanků a samohybných děl na 1 km.

V obraně by disponovala účinným prostředkem jak k provedení protiztečí, tak i pro protitankovou obranu nebo k přehrazení mezer způsobených atomovými údery nepřítele.

Dále nutno zvýšit počet dělostřeleckých hlavních v bateriích a plně využít tohoto velitelského orgánu. Není přece rentabilní v soudobé bojové činnosti, aby pro 4 děla bylo organizováno zvláštní velitelství. Zcela přirozeně žádáme od velitele tankové rot, aby velel 10 tankům, které jsou v nepřetržitém pohybu a neustále manévrují na bojišti. Proč bychom nemohli žádat, aby velitel baterie velel 6 dělům, která plní úkoly ne za pohybu, ale na místě, čímž se velení podstatně zjednoduší. Tím by se poněkud zvýšily počty osob u dělostřelectva divise, avšak počty hlavní by se zvýšily o jeden pluk. Dva pluky by měly celkem 108 hlavních proti dnešním 72. Odrazilo by se to samozřejmě i u týlových jednotek a útvarů. Tu však zvýšení potřeby dělostřelecké munice nutno řešit zavedením motorových vozidel větší tonáže a ne zvyšováním jejich počtů.

Mechanisovaná divise se stala těžkopádnou. Zavedením třetího mechanisovaného a samostatného tankosamohybného pluku se sice zvýšila její úderná síla, ale najisto se snížila její pohyblivost i manévrovací schopnost. Myslím, že by jeden mechanisovaný pluk mohl být zrušen a u tankového pluku organizován motorisovaný střelecký prapor, aby byl pluk s to samostatně plnit úkoly. Ze zkušenosti je známo, že nejčastějším úkolem tankového pluku mechanisované divise je funkce předsunutého odřadu. K tomu musí být zesílen pěchotou, zpravidla jedním praporem. Bylo by proto účelné, aby ji měl organický u sebe. Na organizaci dělostřelectva mechanisované divise možno aplikovat stejné zásady, jak bylo uvedeno u střelecké divise.

Tyto organizační změny by bylo možné provést, aniž by nějak zásadně byly narušeny organizační principy svazků. Podstatně by se však zvýšila jejich úderná síla a manévrovací schopnost. Tyto drobné změny by v rámci vševojskové armády složené ze čtyř střeleckých a dvou mechanisovaných divisí znamenaly zvýšení počtu tanků o 120, dělostřeleckých hlavních o 216 (kdyby se zvýšení počtu děl v baterii provedlo jen u divisních dělostřeleckých pluků), přitom by se počty osob nijak zvlášť nezměnily. Kromě toho, myslím, by se tyto změny daly snadno uskutečnit i s ekonomického hlediska.

Při pojednání o organizaci svazků druhů vojsk budu vycházet především z dosavadních zkušeností, z úkolů jednotlivých druhů vojsk, které plní v soudobé operaci, a z nejvýhodnějších možností jejich plnění. Zrušením stupně střeleckého sboru vypadávají některé útvary druhů vojsk, které bude nutné zčásti nahradit armádními prostředky. Bude proto vševojsková armáda disponovat více svazky druhů vojsk, než tomu bylo doposud.

a) Dělostřelectvo

Jak ukazují zkušenosti, musela být vševojsková armáda v útočné operaci zesilována nejméně hodnotou jedné dělostřelecké divise a jedné až dvou brigád, aby mohla dosáhnout potřebné hustoty dělostřelectva na úseku průlomu. Odstraněním stupně střeleckého sboru vypadají z organizace tři dělostřelecké brigády o 144 hlavních. Armáda však musí svými prostředky zesílit divise prvního a někdy i druhého sledu, dále

vytvářet armádní dělostřeleckou skupinu, složenou nejméně z dvou podskupin k podpoře divisi útočících na směru hlavního úderu a k vedení protibaterijní činnosti, hlavně proti atomovému dělostřelectvu. To všechno vyžaduje, aby měla organickou dělostřeleckou divisi. Ani tak však nebude schopna dosahovat potřebné hustoty dělostřelectva pro průlom a musí být ještě zesílena další dělostřeleckou divisi velitelem frontu. V soudobé bojové činnosti bude jen velmi málo případů, že armáda nebude potřebovat všechny prostředky dělostřelecké divise. Když by se takový případ vyskytl, může jí být část prostředků dočasně odňata. Znovu však zdůrazňuji, že to budou případy jen výjimečné.

Jak by měla být organická dělostřelecká divise armády organizována? V podstatě bude účelné zachovat systém brigád. Vzhledem k tomu, že vypadly z organizace dělostřelecké brigády sborů, nebude dostatek velitelských orgánů, které by byly schopny plnit funkci velitelských orgánů dělostřeleckých skupin v rámci celé armády. Provedme si podrobnější propočty. Předpokládejme, že armáda má v prvním sledu 4 divise, pro které nutno organizovat dělostřelecké skupiny. Pro plukovní dělostřelecké skupiny bude třeba celkem 12 velitelských orgánů. Pro divisi dělostřelecké skupiny čtyř, pro armádní podskupiny dvou, pro armádní skupinu a dělostřeleckou zálohu dvou. Celkem bude třeba 20 dělostřeleckých skupin. Divisi dělostřelecké pluky mohou vytvořit celkem dvě skupiny, u čtyř divisí osm skupin. Nutno proto mít ještě dalších 12 skupin. Kdybychom vycházeli z dosavadního typu organizace dělostřelecké divise, mohli bychom postavit dalších 6 velitelských orgánů skupin, nedostávalo by se ještě 6 velitelských skupin. Bude proto třeba přejít u některých brigád k plukovní organizaci. Ostatní skupiny by byly organizovány z posilových prostředků. Jak by mohla vypadat organizace dělostřelecké divise, je uvedeno na schématu 1. I při organizaci dělostřelecké divise nutno se držet zásady plně využít velitelských orgánů a organizovat šestidělové baterie.

Pokud jde o protiletadlové dělostřelectvo, bude účelné změnit jak organizaci divisních protiletadlových dělostřeleckých pluků, tak i organizaci protiletadlové dělostřelecké divise. U divisí bude podle mého názoru účelné mít jen malorážní protiletadlový dělostřelecký pluk o 36 hlavních. Naproti tomu dělostřelecká protiletadlová divise by mohla mít pět pluků středorážního protiletadlového dělostřelectva. Pro protivzdušnou obranu velitelského stanoviště by bylo účelnější organizovat přímo v štábu armády jeden oddíl malorážního dělostřelectva. Tím by počty středorážního dělostřelectva v armádě byly menší nežli podle dosavadní organizace. Když však vycházíme z úkolů, které musí protiletadlové dělostřelectvo divisi plnit, dojdeme k závěru, že to bude většinou boj s letectvem působícím v malých výškách. Dvě baterie středorážních děl na stupni divise nezaručují úspěšný boj s letectvem ve velkých výškách. Středorážní dělostřelectvo by armáda z části přidělovala divisím nebo by organizovala dvě armádní podskupiny, které by plnily úkoly protivzdušné obrany. K splnění všech úkolů protiletadlové dělostřelecké obrany se jeví nutným zesílit vševojskovou armádu ještě dvěma protiletadlovými dělostřeleckými divisemi. Dále bude účelné, aby ochranu armádní zásobovací základny vzhledem na její vzdálenost od fronty prováděla frontová protiletadlová dělostřelecká skupina.

Zvýšením počtu tanků u střeleckých divisí se podstatně zvyšují prostředky protitankové obrany. Dalšího zvýšení těchto prostředků možno dosáhnout zvětšením počtů děl v protitankových oddílech divisí na 18 (v baterii 6 děl). U protitankové dělostřelecké brigády možno vycházet z dosavadní organizace a zvýšit počet děl v bateriích na šest. Vzhledem na povahu soudobého boje bude účelné mít v organizaci protitankové brigády samostatný oddíl 100mm samohybných děl k plnění úkolů protitankové obrany, hlavně k přehrazení mezer po atomovém napadení nepřitelem. Celková organizace protitankové brigády je na schematu 2.

Při takové organizaci by disponovala vševojsková armáda celkem 408 hlavněmi dělostřelecké divise, 120 hlavněmi středorážní dělostřelecké protiletadlové divise a 130 protitankovými hlavněmi. O použití těchto prostředků bude pojednáno v dalších statických článku.

b) Ženíjní vojsko

Úkoly a význam ženíjního vojska v soudobých podmínkách podstatně vzrostly. Zrušením velitelského stupně střelecký sbor se dosti značně snižuje množství ženíjního vojska u armády (o tři prapory). Ženíjní vojsko armády musí převzít i úkoly, které dosud plnily ženíjní prapory střeleckých sborů. Bylo by proto žádoucí zvýšit počet ženíjních praporů v armádě ženíjní brigádě nejméně o jeden. Avšak takovým řešením by se stala velmi těžkopádnou. Proto bude účelnější ponechat armádě ženíjní brigádu a zesilovat ji ženíjním vojskem frontu podle úkolů, které bude plnit. Zpravidla bude zesilována až jednou ženíjní brigádou.

Ženíjní úkoly tvoří velmi podstatnou část všech úkolů vojsk. Dosud se však v této oblasti málo uplatňuje technika. Bude proto třeba ještě více mechanisovat všechny ženíjní práce a vybavit ženíjní vojsko výkonnými, na bojišti upotřebitelnými stroji. Je jen velmi těžko možné kombinovat polní lopatku, jejíž význam nechceme nijakým způsobem snižovat, s ostatní technikou, kterou je armáda vybavena. Hlavním úkolem v oblasti dalšího vývoje ženíjní techniky bude vyvinout takové ženíjní stroje, které by plnily většinu úkolů spojených s ženíjní úpravou terénu, maskováním, zatarasováním a odtarasováním.

c) Chemické vojsko

Snad nejzřetelněji se projevuje snaha přizpůsobovat nové úkoly zastaralým organizačním principům u chemického vojska. Je všeobecně známo, že se jeho úkoly rozšířily tak, že se chemické vojsko stává důležitým činitelem, který bude ve značné míře rozhodovat o úspěchu nebo neúspěchu boje a operace. Řadu úkolů chemického zabezpečení musí být vojska schopna plnit vlastními silami a prostředky. Bude proto třeba věnovat více pozornosti bojové přípravě v tomto směru.

Úkoly chemického zabezpečení v boji a operaci plní samostatné prapory, jejichž počet pro potřeby armády značně vzrostl. Velení tolika samostatným útvarům je velmi ztíženo. Proto je třeba organisovat u vševojskové armády chemickou brigádu složenou ze čtyř praporů různého druhu a nejméně ze dvou rot lehkých pěchotních ohňometů (viz schema 3). I při takovém vybavení chemickým vojskem bude muset být armáda velmi často zesilována prostředky frontu.

d) Spojovací vojsko

Zrušením stupně střeleckého sboru se zvyšují požadavky na spojení. Proto i úkoly spojovacího vojska podstatně narůstají. Velitel a štáb armády, kteří dosud veleli přímo třem vševojskovým svazkům, budou muset velet 6 až 7 divisím. Při tom velení ostatním prvkům bojové sestavy zůstává v takovém rozsahu, jak bylo doposud. Je jasné, že zabezpečení nepřetržitého spojení v rámci vševojskové armády je velmi složitý úkol, který nemohou splnit dosavadní spojovací útvary. Podle mého názoru musí být u vševojskové armády organisována spojovací brigáda, která bude mít tolik jednotek, aby mohla zabezpečit spojení všech druhů a vytvořit dostatečně silnou zálohu spojovacího materiálu a personálu. Organizační změny musí současně probíhat s vývojem výkonné spojovací techniky, která zabezpečí spojení v každé situaci. Není možné dobře velet prostředky, které byly zavedeny ještě za druhé světové války. Zkušenosti z různých cvičení musí být plně využito a vývoj v oblasti spojovací techniky musí být urychlen.

Pokud jde o organizaci speciálních druhů vojsk, je samozřejmé, že jsem otázku řešil jen s vševojskového hlediska. Podrobný rozbor nadhrozených problémů musí být úkolem specialistů, kteří se mohou dopracovat k jiným názorům, avšak celkový výsledek se pravděpodobně zásadně nebude lišit od mého návrhu.

V organizaci armády při zvýšení počtu tanků u střeleckých divisí bude i nadále těžký tankosamohybný pluk dosavadního složení. Kdyby počet tanků u divisí nebyl zvýšen, musí být u armády organisována tanková brigáda, která by však ve většině případů nevedla boj samostatně, nýbrž byla by rozdělována střeleckým divisím, což by nebylo účelné.

Do návrhu na organizaci vševojskové armády zařazují dále průzkumný prapor, který by plnil speciální úkoly pro potřeby armády. Až dosud prakticky armáda nedisponovala žádným průzkumným prostředkem a pověřovala tímto úkolem střelecké sbory. Podceňoval se dosti značně význam hloubkového průzkumu, i když právě v soudobých podmínkách jeho význam vzrostl. Jako orgány hloubkového průzkumu byly určovány osoby bez speciální přípravy, které by jen stěží mohly splnit stanovené úkoly. Bude proto třeba mít speciální jednotku zvlášť vycvičenou v plnění úkolů průzkumu všech druhů.

Celková koncepce organizace vševojskové armády podle těchto návrhů je znázorněna schématem 4. Podle toho by vševojsková armáda složená ze čtyř střeleckých a tří mechanisovaných divisí disponovala těmito prostředky:

- tanky a samohybná děla: 1080 (u mechanisované divise počítáno jen s dvěma mechanisovanými pluky, u střeleckého pluku s tankovou rotou a baterií samohybných děl),
 - děla a minomety: 1620 (čítajíc v to dělostřeleckou divisi),
 - protitanková děla: 496,
 - malorážní a středorážní protiletadlové kanony: 372.
- Tyto organické prostředky umožňují dosáhnout operační hustoty
- 20 tanků na frontě 50 km, 30 tanků na frontě 35 km,
 - 20 dělostřeleckých hlavních na frontě 80 km, 120 dělostřeleckých hlavních na frontě 14 km,

- 20 protitankových děl na frontě 25 km (bez tarasnic),
- 30 protiletadlových děl na frontě 12 km, 25 protiletadlových děl na frontě 15 km.

Z těchto několika údajů vyplynou i možnosti vševojskové armády v hlavních druzích boje. Jak je vidět, bude muset být zesílena za útoku především dělostřelectvem a protiletadlovým dělostřelectvem, za obrany protiletadlovým a protitankovým dělostřelectvem. Bude-li k plnění některých úkolů dělostřelectva použito tanků a samohybných děl (v obraně k protitankové obraně, za útoku k dělostřelecké přípravě a k podpoře zteče), budou tyto nedostatky částečně uhrazeny. Stojí za uvážení, že značný nedostatek protiletadlového dělostřelectva, které nedosáhne požadovaných hustot. Naproti tomu je armáda soběstačná v tancích a v samohybných dělech.

Je celkem zřejmé, že navrhovaný typ organizace vševojskové armády není ideální. Zvlášť značný je počet svazků druhů vojsk, jimiž armáda přímo disponuje a jejichž činnost řídí. Je však třeba říci, že tyto prostředky jí byly v hlavních druzích boje přidělovány velitelstvím frontu, jak to vyplývá ze zkušeností z provedených cvičení všech druhů. I přes toto vybavení nebude stačit splnit všechny úkoly vlastními prostředky a bude muset být zesilována. Další zvyšování organických prostředků by ji činilo velmi těžkou a do značné míry by ztěžovalo její pohyblivost a manévrovací schopnosti.

Operační učlenění vševojskové armády

Operační učlenění vševojskové armády bude záviset na úkolu, který plní. Bude se skládat z jednoho až tří sledů, z armádní dělostřelecké skupiny, z protiletadlových dělostřeleckých skupin a ze záloh všech druhů vojsk.

Síla prvního operačního sledu bude záviset na úkolu, který má splnit, a na místě armády ve frontové operaci. V útočné operaci mohou být v prvním sledu střelecké i mechanisované divise. V druhém sledu mohou být jedna až dvě divise, třetí sled může být složen z jedné střelecké a jedné mechanisované divise nebo z jedné střelecké a jedné tankové divise nebo jen z jedné (tankové) divise. Přitom nutno zdůraznit, že v armádní operaci nebude tak přesně vyhraněný rozdíl mezi sledem a vševojskovou zálohou, jak jsme tomu dosud byli zvyklí. I když úkoly jednotlivých sledů budou předvídané, mohou být v průběhu operace pozměněny. Někdy bude sestava armády členěna jen do dvou sledů při zachování ostatních prvků sestavy. O operačním učlenění v hlavních druzích operace bude pojednáno v příslušných státech.

Armádní dělostřelecká skupina se bude vytvářet v každém případě. O jejích úkolech jsem stručně mluvil. Bude zpravidla rozdělena na dvě podskupiny. Do armádní dělostřelecké skupiny budou zpravidla určovány těžké dělostřelecké brigády nebo přidělené posilové svazky frontu.

Armáda bude vytvářet tolik protiletadlových dělostřeleckých skupin, kolik objektů nutno chránit. S hlediska velení není účelný systém dělení dělostřeleckých skupin na podskupiny. Jednotlivé objekty, které bude protiletadlové dělostřelectvo armády chránit, budou značně od sebe vzdáleny, proto je centralisace velení v jednu skupinu neúčelná. V se-

stavě armády mohou být organisovány 2 až 3 protiletadlové dělostřelecké skupiny (k ochraně prvního sledu, armádní zásobovací základny, záloh a p.), v některých případech i více.

Do vševojskové zálohy může armáda vyčlenit jednu střeleckou (ve výjimečných případech mechanisovanou) divisi. Bude plnit bojové úkoly vševojskové zálohy nebo přebírat úkoly divise, která utrpěla atomovým napadením vysoké ztráty a ztratila dočasně svou bojeschopnost. Budou-li organisovány tři sledy, nemusí být vytvářena.

Do tankové zálohy bude určována část těžkého tankosamohybného pluku nebo i celý pluk (zvláště za boje v hloubce nepřátelské obrany).

Dělostřelecká záloha nemusí být ve všech případech tvořena, nýbrž jen tehdy, bude-li mít armáda dostatek dělostřelectva, aby mohla dosáhnout potřebných hustot. Její síla bude dosahovat až hodnoty jedné dělostřelecké brigády. Nebude-li organisována, přebírá, bude-li vyřazena část dělostřelectva divisi, jeho úkoly armádní podskupina nebo nezasažené divisní (plukovní) dělostřelecké skupiny.

V tvoření záloh ostatních druhů vojsk nebude významnějších rozdílů proti dosavadním zásadám. Zvláštnosti se projeví především v jejich použití. Často bude nutné vytvářet na příklad dvě protitankové dělostřelecké zálohy a dva pohyblivé odřady zatarasovací. Všeobecně však bude platit zásada vytvářet silnější zálohy všech druhů, aby armáda byla schopna zesilovat divise v průběhu operace.

Nedostatek sil a prostředků, který se může v průběhu operací na jednotlivých směrech nebo prostorech projevit, musí být odstraňován smělým a rozhodným manévrem všech prostředků, jimiž armáda disponuje, především záloh. Rovnoměrnost rozdělení sil nebo šablonovitost v jejich použití je v hrubém protikladu s povahou soudobého boje a operace a musí být všemožně vymýcena.

Tolik stručně k operačnímu učlenění armády. V některých případech nemusí být všechny prvky sestavy organisovány.

Zvláštnosti útočné operace vševojskové armády

Útočná operace vševojskové armády složené ze samostatných divisí bude mít některé zvláštnosti. Hloubka útočné operace bude dána učleněním nepřátelské obrany. Když vycházíme z cíle útočné operace vševojskové armády ve svazku frontu, bude jejím úkolem zničit hlavní uskupení nepřítele v celé jeho operační sestavě. Hloubka obrany nepřátelské armády bude dosahovat 100 až 120 km. Bude tedy i hloubka útočné operace armády činit kolem 120 až 150 km a více. Vzhledem k tomu, že průlom obrany bude uskutečněn na užším úseku, bude mít armáda dostatek sil, aby pronikla do takové hloubky. V každém případě bude však nutné stanovovat hloubku operace podle konkrétní situace na bojišti a nedržet se šablony.

Šířka útočného pásma armády bude zpravidla 40 až 60 km a může se rovnat šířce pásma obrany. Tato norma vyplývá z požadavků možnosti rozptýlení vojsk do šířky i do hloubky.

Hlouběji však nutno promyslet šířku průlomového úseku armády. Je nutné vycházet z prostředků, jimiž armáda disponuje a kterými může být zesílena, abychom došli ke konkrétnímu číslu. I když se tento postup

nezdá logický, protože u nás je rozšířena zásada, že prostředků musí být vždy tolik, aby mohl být úkol splněn, volím jej proto, aby lépe vynikly možnosti armády a abychom mohli na základě propočtů dedukovat na šířku úseku průlomu. Přitom budeme vycházet z taktických zásad nepřítele, abychom se dopracovali správných závěrů.

Podle zásad americké armády může divise bránit pásmo až 20 km široké, na směru hlavního úderu kolem 16 km široké. Podle propočtu odporů, které mohou být na jednom kilometru fronty, došlo se k směrnému číslu 120 hlavní na 1 km, kterých je třeba k jejich umlčení nebo zničení. (Poznamenávám opět, že jde jen o kalkulační údaj. Potřeba dělostřelectva musí být vypočtena pro každý konkrétní případ.)

Budeme-li vycházet z požadavku, že šířka úseku průlomu má odpovídat řádům (24 až 30 km), jeví se potřeba 2880 hlavní. Už v závěru první stati jsem uvedl, že hustotu 120 hlavní je schopna armáda vytvořit na frontě 14 km všemi prostředky, jimiž disponuje. To je však zcela theoretický předpoklad.

Vycházíme-li z požadavku průlomu nepřátelské obrany v šířce 24 km, bude mít armáda v prvním sledu čtyři divise, z toho nejméně dvě mechanisované. Provedme si propočet dělostřeleckých hlavní těchto divisi (přitom budu vycházet z těch organizačních změn, které byly uvedeny v první stati).

Organická součást	Minomety		Děla					RM	Celkem
	82 mm	120 mm 160 mm	82 mm	85 mm	100 mm	122 mm	107 mm		
Praporeční a plukovní dělostřelectvo 2 střeleckých divisi (4 pluky v prvním sledu)	72	24	24	—	—	—	16	—	136
Divisní dělostřelectvo (2 divise)	—	—	—	14	—	108	—	36	288
Praporeční a plukovní dělostřelectvo dvou mechanisovaných divisi	72	24	24+24*)	16	—	—	16	—	176
Divisní dělostřelectvo	—	72	—	—	—	144	—	36	252
Tanky a samohybná děla dvou střeleckých divisi	—	—	—	—	—	—	—	—	20
Tanky a samohybná děla dvou mechanisovaných divisi	—	—	—	—	—	—	—	—	60
Celkem	144	120	72	160	—	252	32	72	852 děla minometů 80 tanků a samohybných děl
*) 24 protitankových děl 57 mm								Úhrnem	932

Celkem vytvoří první sled armády, složený ze čtyř divisí, na úseku 24 km hustotu 39 hlavních na 1 km.

Od druhého (třetího) sledu armády a záloh může být použito dělostřeleckých pluků, protitankových a raketometných oddílů divisí a části tanků a samohybných děl. Za předpokladu, že v druhém (třetím) sledu a v záloze velitele armády budou tři divise, z nich jedna mechanisovaná, mohou být pro dělostřeleckou přípravu zteče a pro průlom hlavního pásma obrany soustředěny tyto prostředky:

- 6 dělostřeleckých pluků (divisních) po 54 hlavních . . . 324 hlavní,
- 3 raketometné oddíly 54 hlavní,
- 2 protitankové oddíly 36 hlavní.

Použitím těchto prostředků se hustota dělostřelectva zvýší na 56 hlavních.

Z armádních prostředků bude použito celé dělostřelecké divise a protitankové brigády (celkem 538 hlavních), čímž se hustota hlavních zvýší na 78 hlavních. Použije-li se ještě části tanků a samohybných děl divisí druhého sledu, může se hustota zvýšit ještě na 85 hlavních. Celkem se armádě nebude dostávat 700 hlavních. Tyto hlavně budou muset být armádě přiděleny. Bude-li v pásmu armády zasazována armáda druhého sledu frontu, může být použito dělostřelectva dvou střeleckých nebo mechanisovaných divisí, celkem 252 hlavních, a dále musí být armáda ještě zesílena jednou dělostřeleckou divisí. V tomto případě vytvoří hustotu kolem 120 dělostřeleckých hlavních na 1 km.

S takovým posílením bude možno počítat jen tehdy, bude-li armáda útočit na směru hlavního úderu frontu.

Bude-li armáda prolamovat v úseku 18 km, bude potřebovat celkem 2160 hlavních. V tomto případě může mít v prvním sledu dvě mechanisované a jednu střeleckou divisi. Když vycházíme z propočtů uvedených v předcházející tabulce, dosáhne těchto hustot

- organickými prostředky tří divisí (celkem 680 dělostřeleckých hlavních a 40 tanků) . . . 38 hlavních na 1 km,
- použitím dělostřelectva druhého a třetího sledu armády (3 střeleckých a 1 mechanisované divise). Celkem bude použito 8 divisních dělostřeleckých pluků, 4 raketometných oddílů, 3 protitankových oddílů, celkem 558 hlavních) se zvýší hustota na 69 hlavních na 1 km.

Prostředky armády (dělostřelecká divise a protitanková brigáda celkem 538 hlavních) zvyšují hustotu na 98 hlavních na 1 km.

V tomto případě se armádě nedostává na požadovanou hustotu 396 hlavních. Část nedostávajících se hlavních může být uhrazena tanky a samohybnými děly druhého (třetího) sledu armády. I v tomto případě musí být armáda zesílena alespoň dvěma dělostřeleckými brigádami (těžkou a houfnicovou, celkem 180 hlavněmi).

Vycházíme-li z možností velitele frontu, které také nejsou neomezené, bude druhý případ častější. Když bude front prolamovat nepřátelskou obranu dvěma vševojskovými armádami v prvním sledu a bude mít ve své sestavě jen jednu dělostřeleckou divisi, bude druhý způsob pravděpodobnější. Situace bude příznivější tehdy, když bude v pásmu armády zasazována alespoň část druhého sledu frontu, vševojskové nebo mechanisované armády, jejíž dělostřelectva může být k průlomu použito.

Závěrem možno říci, že armáda bude častěji prolamovat nepřátelskou obranu v úseku 18 km, protože může dosáhnout potřebné hustoty dělostřelectva téměř vlastními prostředky. Bude-li prolamovat v úseku 24 km, musí být zesílena nejméně jednou dělostřeleckou divísi a částí dělostřelectva druhého sledu frontu. Šířka průlomu 18 km s operačního hlediska stačí.

Priznivější je situace, pokud jde o potřebnou hustotu tanků a samohybných děl. Vycházíme-li ze známých norem, že hustota tanků za útoku na spěšně zaujatou nepřátelskou obranu má být 12 tanků a samohybných děl, za útoku na připravenou obranu 20 až 30 a za útoku na opevněný prostor 30 až 40 tanků a samohybných děl na 1 km, zjistíme, že tento typ vševojskové armády má dostatek tanků pro průlom v úseku 24 km. K zesílení divísi prvního sledu na směr hlavního úderu použije velitel armády svého organického těžkého tankosamohybného pluku.

Bude-li armáda útočit třemi divisemi v prvním sledu, bude nutno zesílit každou divísi nejméně jedním ženijním praporem a divísi na směr hlavního úderu dvěma ženijními prapory. K splnění armádních úkolů ženijního zabezpečení útočné operace musí být zesílena až jednou ženijní brigádou.

Zesílení chemickým vojskem bude záviset na konkrétní situaci na frontě. K organické brigádě může být armáda zesílena zadýmovacím praporem, po případě i praporem pro odmořování výstroje.

Nejsložitější zůstává otázka zesílení armády protiletadlovým dělostřelectvem. Vycházíme-li z potřebné operační hustoty 30 hlavních na 1 km, je armáda schopna chránit pásmo 12 km široké. Nedostává se jí celkem 480 hlavních. Ani zesílení dvěma protiletadlovými dělostřeleckými divisemi nebude stačit na dosažení požadované hustoty. Proto hlavní úkoly protivzdušné obrany musí plnit stíhací letectvo. Protiletadlové dělostřelectvo nutno soustředit k ochraně hlavního uskupení armády.

Závěrem k těmto úvahám možno říci, že vševojsková armáda, složená ze samostatných divísi (6 až 8) bude v útočné operaci zpravidla zesilována

- dvěma dělostřeleckými brigádami až dělostřeleckou divísi,
- dvěma protiletadlovými dělostřeleckými divisemi,
- až jednou ženijní brigádou,
- speciálními chemickými útvary v hodnotě asi dvou praporů.

S těmito prostředky je schopna prolamovat nepřátelskou připravenou obranu v úseku 18 až 20 km.

Úkoly vševojskové armády v útočné operaci budou stejné, jak tomu bylo doposud. Bude tedy bližším úkolem vševojskové armády průlom celé taktické hloubky nepřátelské obrany a rozdrčení bližších operačních záloh, dalším úkolem pak ovládnutí pásma armádních záloh z chodu, rozvinutí operace do hloubky nebo obklíčení nepřátelského uskupení v součinnosti se sousední armádou.

Armádní útočná operace se neplánuje na období. Pojem období je totožný s bližším nebo dalším úkolem.

Složení vševojskové armády ze samostatných divísi umožňuje pružnou volbu operační sestavy. Až doposud byla operační sestava vševojskové armády v útočné operaci volena více méně šablonovitě. V prvním sledu byly dva střelecké sbory, z nich každý měl v prvním sledu dvě

divise, ty opět dva pluky atd. Při této formě organisace má velitel armády více možností volit takové operační učlenění, které dává nejlepší podmínky pro rozhodný a rychlý průlom taktické hloubky nepřátelské obrany i pro rozvíjení úspěchu v hloubce.

Operační učlenění bude se v útočné operaci skládat z prvního sledu, z druhého a třetího sledu, z dělostřeleckých skupin a ze záloh všech druhů vojsk. Síla a složení prvního operačního sledu bude záviset na úkolu, úloze a místě vševojskové armády v útočné operaci frontu, na situaci, množství a způsobu použitých zbraní hromadného ničení, na obraně nepřítele, hlavně, zda se útočí na mobilní či posícní obranu, a na prostředcích, jimiž je armáda zesilována.

Operační učlenění není výsledkem theoretických úvah, nýbrž závěrů z ujasnění úkolu a zhodnocení situace. V prvním operačním sledu mohou být jak mechanisované, tak i střelecké divise. Přitom zásady Oper-I-2 o použití mechanisovaných divisí v prvním sledu zůstávají nezměněné.

Pružná organisace armády umožňuje různé varianty operačního učlenění za útočné operace.

První varianta, kdy první sled je složen ze dvou mechanisovaných a jedné střelecké divise, druhý sled z jedné střelecké divise, třetí sled z mechanisované a tankové divise, bude volena hlavně při hlubokém členění nepřátelské obrany, kdy nepřítel má vybudováno několik obranných pásem a má slabší zálohy, kterých bude použito hlavně k jejich obsazení. Výhodou tohoto učlenění je silný první sled schopný širokého manévru, který umožňuje ovládnout připravovaná pásma z chodu, a vysoká úderná síla třetího sledu. Ve vševojskové záloze má velitel armády jednu střeleckou divisi.

Podle druhé varianty, kdy operační učlenění je ve dvou sledech, mohou být v prvním sledu jedna až dvě mechanisované a dvě střelecké divise, druhý sled bude složen z jedné mechanisované a jedné střelecké divise, ve vševojskové záloze bude jedna střelecká divise. Takové učlenění bude výhodné za útoku na dobře připravenou nepřátelskou obranu, kdy je nejdůkladněji vybudováno hlavní pásmo obrany a pásmo sborových záloh. Bude obvyklá za pokračování ve frontové operaci, kdy se organisuje nová operace armády. V hloubce obrany nemá nepřítel dosud připravena obranná pásma, která by měla větší ženíjní hodnotu. Výhodou tohoto učlenění je silný první sled, nevýhodou poměrně slabší druhý sled.

Třetí varianta, podle níž tvoří první sled tři střelecké, druhý sled dvě mechanisované a vševojskovou zálohu jedna střelecká divise, je výhodná při útoku s násilným přechodem vodního toku, na opevněný prostor, nebo když hlavní pásmo obrany je vybudováno v těžko dostupném terénu. Její výhodou je silný, pohyblivý druhý sled, který po zasažení umožňuje zvýšit tempo operace a hluboko proniknout do nepřátelské obrany. Takové učlenění bude také účelné při hlubokém úkolu vševojskové armády, který má plnit v součinnosti s druhým sledem frontu, mechanisovanou armádou.

Vede-li nepřítel mobilní obranu, bude sestava vševojskové armády učleněna také do tří sledů. Úkolem prvního sledu, který může být složen z jedné mechanisované a jedné střelecké divise, je rychlý průlom

prvního postavení a mezilehlých čar a odražení nepřátelských protiztečí. Úkolem druhého sledu může být rozvinutí úspěchu do boku nebo úder do týlu toho nepřátelského uskupení, které vede posícní obranu. Úkolem třetího sledu může být zničení protiztečných uskupení se současným proniknutím do hloubky nepřátelské obrany v součinnosti s prvním sledem.

V každé variantě může ještě dojít ke kombinacím zvláště v počtu mechanisovaných a střeleckých divisí, což bude záviset na konkrétních podmínkách na bojišti. Pružnost sestav nejlépe odpovídá povaze soudobé operace i boje a bude jedním z prvků dosažení překvapení nepřítele.

Úkolem prvního operačního sledu je průlom celé taktické hloubky obrany nepřítele. Z toho bližším úkolem divisí bude prolomit celé hlavní pásmo obrany, dalším úkolem ovládnout z chodu pásmo sborových záloh a úkolem dne ovládnout důležitou čáru nebo prostor pro další rozvinutí operace.

Druhý sled armády bude složen z jedné až dvou divisí a jeho úkolem bude prolomit pásmo sborových záloh nepřítele z chodu. Někdy může být plánováno jeho použití k doprolomení pásma sborových záloh, a to hlavně tehdy, když se počítá se zasazením druhých sledů divisí až po průlomu hlavního pásma obrany.

Třetí sled vševojskové armády může být složen z mechanisované a tankové divise. Jeho úkolem bude prolomit pásmo armádních záloh z chodu a ovládnout důležitý prostor v hloubce obrany, nebo v součinnosti s prvním a druhým sledem odrazit a zničit protiúderné uskupení nepřítele. Úderná síla takto složeného třetího sledu umožňuje udržet a zvýšit tempo operace, zvláště za boje v hloubce nepřátelské obrany. Někdy bude ve třetím sledu jedna mechanisovaná a jedna střelecká divise. V některých případech nebude třetí sled organizován vůbec. Bude to nejčastěji při další armádní operaci v rámci operace frontu. Někdy může třetí sled plnit i funkci vševojskové zálohy velitele armády.

Úkoly armády v útočné operaci jsou naznačeny na schématu 5.

Jak z těchto úvah vyplývá, bude nutné při plánování a organizaci útočné operace předvídat několik variant použití druhého a třetího sledu. Velitel armády musí vyčlenit do prvního sledu tolik sil, aby mohl splnit stanovený úkol, to znamená prolomit taktickou hloubku, a aby další sledy měl zachovány pro sražení a manévry v operační hloubce.

Při této příležitosti je nutné říci několik slov o dosavadní praxi v používání druhých sledů ať už střeleckého sboru nebo armády. Myslím, že nikde jsme neřešili problémy tak mechanicky a šablonovitě jako právě tu. Zásadou pro použití druhého sledu střeleckého sboru bylo zasadit ho k prolomení pásma sborových záloh. Současně byly zasazovány druhé sledy divisí (nebo krátkou dobu předtím). Celkem k prolomení pásma sborových záloh bylo zasazeno šest divisí, to znamená jedna divise průměrně na 4 km.

Jaké síly bránily pásmo sborových záloh? Byla to zpravidla jedna pěší divise z druhého sledu armádního sboru a části divisí, které ustoupily z hlavního pásma obrany. Bojehopnost těchto ustoupivších zbytků byla však slabá. Pripustíme, že představovaly hodnotu 4 až 5 praporů. Nepřátelský druhý sled byl kromě toho napaden atomovými zbraněmi (asi dva údery) a utrpěl při tom kolem 15 až 20% ztrát (1,5 až 2 pra-

pory). Byla proto v pásmu sborových záloh vytvořena hustota asi 0,5 praporu na 1 km (8 praporů čerstvé divise, 4 prapory, které ustoupily z hlavního pásma obrany) v šířce průlomového úseku armády — 24 km. Pro průlom tohoto pásma jsme vytvářeli hustotu 2,3 praporu na 1 km (prapory 6 divisí), to znamená, že jsme vytvářeli téměř pětinasobnou převahu sil. Tím ovšem jsme také vytvářeli nepříteli přímo ideální podmínky k provedení účinných atomových úderů. Takové nahromadění sil bylo v přímém rozporu s požadavkem rozptylování, který je zákonitostí soudobé bojové činnosti.

Schematicky a často šablonovitě byl zasazován i druhý sled armády. Za útoku na pásmo armádních záloh byla vytvářena obdobná situace jako na pásmu sborových záloh nepřítele. Jen málokdy se druhého sledu armády používalo ke zničení nepřátelského uskupení provádějícího protiúder, čímž se mu umožňovalo vyjít ze sražení a organisovat obranu buď na pásmu armádních záloh nebo na jiném pásmu v hloubce. Někdy byly vytvářeny nepřirozené situace, jen aby se splnil učební úkol.

Dosavadní organisace neumožňovala použít jen části sil k splnění těchto úkolů. Zasazovaly se zpravidla celé střelecké sbory, i když by byla stačila jedna divise, aby bylo pásmo prolomeno. Tím docházelo k předčasnému rozvíjení a opotřebování sil armády, která musela postupovat ještě do hloubky přes 100 km. Nový typ organisace umožňuje řešit tyto úkoly tvůrčím způsobem, pružně, podle situace na bojišti.

Vševojsková záloha bude vytvářena v každé situaci, i při členění armády do dvou nebo tří sledů. Vyplývá to z toho, že nahrazení svazků napadených atomovými údery bude hlavně úkolem armády. Nahrazení jednotek do praporů vto musí provádět divise svými prostředky, které si pro to budou také vyčleňovat vševojskovou zálohu v síle jednoho praporu. Vševojsková záloha bude současně plnit úkoly protivýsadkové zálohy.

Ostatní prvky operačního učlenění v útočné operaci armády zůstávají prakticky nezměněné a tvoří se podle stejných zásad, jak jsou vytyčeny v našich rádech a předpisech. Častější nežli dosud bude ten případ, že, jak už bylo řečeno, budou vytvořeny dvě protitankové zálohy a dva odřady zatarasovací.

Přípravné období útočné operace vševojskové armády složené ze samostatných divisí je možno zkrátit nejméně o dobu, kterou spotřeboval střelecký sbor na vlastní organisaci boje.

Bude proto trvat průměrně 4 až 5 dnů a může být rozděleno takto:

- pro rekognoskaci, rozhodnutí, organisaci součinnosti a plánování operace na stupni armády ... 2 až 3 dny,
- pro organisaci boje na stupni divise 1 den,
- pro organisaci boje na stupni pluku a praporu jeden až dva dny.

Protože některá činnost může současně probíhat na stupni armády i na stupni divisí, bude možné získat více času jak pro velitele divisí, tak i pro velitele pluků a praporů. Organisaci a přípravu operace nutno provádět tak, aby současně probíhala na několika velitelských stupních. Tak bude možné co nejvíce zkrátit přípravné období a zabezpečit co nejvíce času pro vykonavatele rozkazů, pro bojující jednotky.

Bude-li útok prováděn bez zaujetí výchozího položení, při masovém použití zbraní hromadného ničení, může být přípravné období ještě více

zkráceno. V takovém případě není nutné budovat výchozí prostor a provádět složité střídání vojsk. Tím se snižuje také potřeba materiálu pro útočnou operaci, především pro vybudování výchozího prostoru a dělostřeleckou přípravu zteče. Materiální zabezpečení pak může být v této zkrácené lhůtě uskutečněno.

Když však bude nutné budovat a zaujímat výchozí prostor a nebude dostatek atomových zbraní, musí být přípravné období delší a je určeno dobou potřebnou k vybudování výchozího prostoru a k soustředění potřebného materiálu.

V celkovém obsahu činnosti při plánování a organizaci boje nebude podstatnějších rozdílů proti dosavadní praxi a směrnicím ministra národní obrany o velení. Nutno si však ujasnit, že se velení, to znamená i organizace a plánování boje, více komplikuje. Proto musí vševojskový štáb zabezpečit dostatek času podřízeným a účinně jim pomáhat při plnění úkolů.

Použití zbraní hromadného ničení bude mít velký význam pro úspěch útočné operace. Když vycházíme ze zkušeností z provedených cvičení, bude nutné použít pro útočnou operaci vševojskové armády tohoto počtu atomových zbraní:

- pro zabezpečení průlomu taktické hloubky obrany (armádních sborů prvního sledu) ... 8 až 10 atomových úderů,
- k odražení protiúderu operačních záloh nepřítele ... 3 až 4 atomových úderů,
- k zničení obklíčeného nepřátelského uskupení asi 2 až 3 atomových úderů,
- na průlom pásma armádních záloh nepřítele ... 2 až 3 atomových úderů,
- záloha atomových zbraní k splnění nepředvídaných úkolů a pro boj se vzdálenějšími operačními zálohami ... 3 až 4 atomových pum.

K zabezpečení útočné operace vševojskové armády za útoku na připravenou posícní obranu nepřítele potřebujeme celkem 18 až 24 atomových pum, z toho polovinu střední ráže. Se stejnou potřebou nutno počítat i za útoku na mobilní obranu nepřítele, ovšem objekty atomových úderů budou poněkud jiné.

K prolomení prvního postavení bude stačit jeden atomový úder, provedený na uzel obrany na nejsilnější opěrný bod.

Na zálohy určené k provedení protiztečí bude třeba použít alespoň čtyř atomových pum, z toho dvou střední ráže. Na pásmo sborových záloh dvou atomových pum. Bude-li v druhém sledu obrněná divize, bude účelné napadnout ji dvěma údery atomových pum střední ráže.

Na průlom hlavního pásma obrany je třeba počítat asi s pěti atomovými pumami, z toho dvěma střední ráže. Jejich použití plánuje velitel frontu a navrhuje velitel armády. Těmito údery budou způsobeny tyto ztráty nepříteli: asi 3 prapory pěchoty, jeden tankový prapor a 1 až 2 dělostřelecké skupiny. Celkem možno ztráty nepřítele v útočném pásmu armády odhadnout na 25%. Údery se provedou se vzdušným výbuchem.

Na umlčení pásma sborových záloh může být použito dvou atomových pum malé ráže. Výbuchy mohou být pozemní. Celkové ztráty mohou dosahovat 20 až 25% na živé síle a bojové technice v pásmu armády.

Na umlčení obrněné divise je třeba počítat se dvěma údery atomových pum střední ráže s pozemním výbuchem, aby jí byly způsobeny ztráty asi 25%.

Celkem je na taktickou hloubku použito 9 atomových pum, z toho 4 střední ráže. Takové umlčení nepřátelské obrany dává záruku vysokého tempa útoku, udržení iniciativy ve vlastních rukou a rychlého průlomu nejsilněji vybudovaného pásma obrany.

Chemických zbraní a bojových biologických prostředků se používá v součinnosti s atomovými a jinými zbraněmi.

To by byly podle mého názoru rozdíly, které by se projevily v útočné operaci armády složené jen ze samostatných divisí. Otázky velení jsem v této stati neřešil, rozeberu je v poslední kapitole.

Závěrem možno říci, že tento typ armády může plnit všechny úkoly, které plnila armáda složená ze střeleckých sborů. Šířka útočného pásma při menším počtu svazků umožňuje jejich rozptylování a plné využití všech manévrovacích schopností. Vybavení armády organickými svazky druhů vojsk ji činí samostatnější a akceschopnější.

Zvláštnosti obranné operace armády

I zásady obranné operace, jak jsou vytyčeny řády a předpisy, v podstatě zůstávají v platnosti. Dochází ovšem k jedné zásadní změně, a to té, že se mění obsah pojmů taktická a operační hloubka obrany.

Kriteriem pro obsah pojmů taktická hloubka obrany byla hloubka obrany, tvořená střeleckými sbory prvního operačního sledu. Členila se na hlavní a druhé pásmo obrany. Když je vševojsková armáda složena ze samostatných divisí, zmenšuje se hloubka taktické obrany jen na hlavní pásmo obrany. Operační hloubka obrany bude tedy zahrnovat i druhé pásmo obrany. Odpovědnost za organizaci jeho obrany přechází na velitele armády. To pak nutně vede k určitým změnám norem, jak o tom bude dále pojednáno.

Bylo by možné otázku řešit i jiným způsobem, a to vytvořit zvláštní uskupení na směru hlavního úderu nepřítele, složené na příklad ze tří divisí. Jeho úkolem by bylo bránit jak hlavní, tak i druhé pásmo obrany. Pak by se pojem taktické hloubky obrany obsahově neměnil. Ovšem toto řešení by prakticky znamenalo návrat k organizaci střeleckého sboru. Pro velení tomuto uskupení by musel být organizován zvláštní orgán (buď operační skupina štábu armády, nebo by musel být zesílen štáb divise druhého sledu, který by tuto funkci plnil). O této eventualitě nebudu v článku uvažovat.

Umožňuje povaha soudobého boje takovou koncepci obrany? Mám za to, že ano. Jak vyplývá ze zkušenosti i z mnoho theoretických úvah a diskusí o významu protiztečí v soudobé obraně, jsou jejich možnosti do značné míry omezené. Dochází se zpravidla k takovému závěru, že protizteč druhého sledu střeleckého sboru, která by měla za cíl obnovit původní postavení, bude v soudobých podmínkách poměrně řídká a na směrech, kde vede nepřítel svůj hlavní úder, málo pravděpodobná. V tomto případě bude účelnější úpornou obranou v hlavním a na druhém pásmu obrany způsobit nepříteli co největší ztráty a připravit podmínky pro zásah druhého sledu armády a frontu. Tím ovšem nemíním v žád-

ném případě snižovat význam protiztečí s omezenými cíli, které v každém případě zůstávají důležitým projevem aktivity obrany.

Když je tedy úkolem svazku, který brání druhé pásmo obrany, především připravit podmínky pro zásah druhého sledu armády, bude účelnější, aby jeho činnost usměrňoval přímo velitel armády. Je proto s operačního hlediska nutné řešit obranu druhého pásma silami a prostředky armády a organisovat ji proto přímo štábem armády.

Šířka obranného pásma armády bude záviset na důležitosti směru, který přehrazuje. Hloubka bude v rámci dosud platných norem. Avšak v celkové koncepci uclnění obrany je třeba prosadit zásadu, aby divise, pluky a prapory měly co nejvíce možností rozptýlovat své síly a prostředky, měnit svá postavení, aby bylo jednak zabráněno nepřátelskému průzkumu zjistit jejich rozmístění, jednak byly co nejvíce sníženy účinky atomového napadení nepřítele.

Vycházíme-li z dosavadních norem, brání divise pásmo široké 12 km a více a hluboké 10 až 12 km, armáda 50 až 100 km široké a asi 100 km hluboké. Nutno se především zastavit na šířce obranného pásma divise. Je dáno úlohou a místem divise v sestavě střeleckého sboru a podle toho vyčleněným počtem praporů prvního sledu (5 praporů v prvním sledu — 10 km, čtyři mezery mezi rajony — 300 m — 2 km, celkem 12 km). Podle taktických zásad americké armády je šířka útočného pásma pěší divise 6 až 10 km, průměrně 8 km. Poměr šířky útočného pásma americké divise k šířce obranného pásma naší divise je tedy 1:1,5. Tento poměr je v každém případě nepříznivý pro útočníka, bude se jej proto snažit pozměnit především provedením většího počtu atomových úderů a vyřazením většího počtu sil a prostředků bránící se divise. Jsem toho názoru, že je možné zvětšit šířku pásma obrany divise. Už zkušenosti z druhé světové války dokázaly, že prakticky není možné vybudovat takovou obranu, která by nebyla prolomena. Atomové zbraně ještě více potvrzují tuto zkušenost, která, i když není nijak příjemná, je objektivní. I když nijak nepřeceňujeme význam hromadného ničení, musíme vyvozovat z jejich používání a účinků důsledky ve všech oblastech bojové činnosti vojsk. Náš dosavadní systém obrany neumožňuje na příklad praporům měnit svá postavení. Do značné míry je omezen i manévr dělostřelectvem. Jsou vytvářeny značné hustoty sil a prostředků, které mají zastavit nepřátelský útok, už dávno předtím, nežli vůbec vyrazí. Tím jsou také vytvářeny vhodné podmínky k dosažení maximálního účinku při atomových úderech nepřítele, což vede k zeslabení a snížení hodnoty obrany. V obraně není plně využíváno palebných a manévrovacích možností techniky, kterou jsou vojska vybavena.

Proto je třeba zvýšit normy v obraně. Střelecký prapor může bránit rajon široký 3 km, divise pásmo široké 15 až 20 km i více. Z toho pak vyplyne norma šířky pásma obrany vševojskové armády 45 až 80 km, někdy i více.

Současně nutno prozkoumat hloubku členění obrany. Bude-li úkolem armády obsazovat druhé a třetí pásmo obrany, připravit a provést protiúder, bude nutno získat čas na tuto činnost bojovou činností vojsk v taktické hloubce, v hlavním pásmu obrany. To vyžaduje členit jednak hlavní pásmo obrany do větší hloubky, jednak zvětšit hloubku mezi jednotlivými pásmy. Vycházíme-li z normy americké armády dosáhnout prvního dne

operace průlomu do hloubky 30 km, je při navrhované organizaci vševojskové armády nutno učlenit obranu tak, aby první den nemohlo být prolomeno druhé pásmo obrany. Proč je to nutné? Jednak proto, aby armáda mohla soustředěně zasáhnout svým třetím sledem a zálohami, jednak proto, aby velitel frontu mohl připravit protiúder svým druhým sledem.

Druhým důvodem, proč nutno zvětšit hloubku obrany, je přítomnost atomového dělostřelectva na bojišti. Při dosavadní hloubce bylo možno napadnout atomovým dělostřelectvem beze změny palebných postavení i druhé pásmo obrany. Zaujímá-li atomové dělostřelectvo palebná postavení asi 10 km od předního okraje, umožňuje jeho dostřel působit na cíle ve vzdálenosti kolem 20 km od čáry dotyku. To znamená, že druhé pásmo obrany může být účinně postřelováno beze změny palebných postavení. Je sice pravda, že k atomovému napadení může být použito i jiných nosičů atomových zbraní, to však nesmí znamenat, že neprovedeme opatření k zabránění nebo alespoň k znesnadnění použití atomového dělostřelectva.

Mezi hlavním a druhým pásmem obrany nutno budovat mezilehlé postavení, bránit je tankovými jednotkami a protitankovým dělostřelectvem, aby byl zpomalen nebo zastaven útok nepřátelských tanků.

Možné učlenění obrany vševojskové armády je znázorněno na schématu 6.

Operační učlenění armády se bude ve většině případů skládat ze tří sledů, z armádní dělostřelecké skupiny, z protiletadlové dělostřelecké skupiny a ze záloh. Bude-li se bránit na široké frontě, může být uskupena ve dvou sledech se silnou vševojskovou zálohou. Ta bude někdy tvořena i při sestavě ve třech sledech a bude plnit také úkoly protiúderové zálohy.

Úkolem prvního operačního sledu bude bránit hlavní pásmo obrany, úpornou obranou způsobit nepříteli ztráty a přinutit jej zasadit druhé sledy armádních sborů už do boje o hlavní pásmo obrany. Druhý sled může plnit několik úkolů, a to

- organisovat obranu druhého pásma obrany,
- účastnit se protiúderu v součinnosti s třetím sledem a zálohami armády s cílem zničit vklínivšího se nepřítele,
- v některých případech provést samostatnou protizteč.

Síla a složení druhého sledu bude záviset na pravděpodobném úkolu, který bude v průběhu obranné operace plnit. Nejčastěji bude v druhém sledu 1 až 2 divise. Protože ve většině případů bude plnit úkol obranný, to znamená přehrazovat bráněný směr na druhém pásmu obrany, bude účelnější vyčleňovat do druhého sledu střelecké divise.

Třetí sled armády bude mít za úkol

— připravit a provést protiúder s cílem zničit vklínivšího se nepřítele a obnovit operační souvislost obrany; protiúder může být proveden v součinnosti s druhým sledem, s vševojskovou zálohou, s druhým sledem frontu nebo i se zálohami ze sousedních pásem;

— organisovat obranu na třetím pásmu;

— zasahovat k likvidaci shozených úderových svazků nepřítele.

Síla a složení třetího sledu bude záviset jak na složení armády, tak i na předvídaném úkolu. Vzhledem na povahu možných úkolů třetího

sledu bude účelné, aby byl složen především z mechanisovaných divisí nebo z jedné mechanisované a z jedné tankové divise.

Vševojsková záloha bude plnit i úkoly protivýsadkové zálohy. Bude-li armáda uskupena do tří sledů, nebude často vševojsková záloha vytvářena a její funkci bude plnit třetí sled. Nahrazování ztrát způsobených atomovými údery si musí provádět divise vlastní zálohou nebo bude k tomu použito sil z těch úseků, kde nepřítel neprovedl atomovou přípravu.

Obranná sestava vševojskové armády může mít několik variant. Bude-li přehrazovat důležitý operační směr, bude zpravidla učleněna do tří sledů. V takovém případě mohou být v prvním sledu 2 až 3 střelecké divise, v druhém sledu 1 až 2 divise, ve třetím sledu 2 divise a ve vševojskové záloze 1 divise (při složení armády ze sedmi divisí).

V obraně na široké frontě bude sestava často učleněna do dvou sledů. Složení jednotlivých sledů se bude řídit důležitostí přehrazovaných směrů. V tomto případě bude tvořena silnější vševojsková záloha. Bude-li se armáda bránit na podružném směru, odrazí se to i na počtu divisí a na jejich typech, které jí budou podřízeny.

Vážným problémem bude rozmístění druhého a třetího sledu armády. Jejich rozmístění může odhalit celý zámysl vedení obranné operace armády. Proto bude nutné rozmisťovat je na širokých frontách, ve větších prostorech tak, aby byly připraveny splnit svůj hlavní úkol podle zámyslu vedení obranné operace.

Druhý sled bude rozmístěn zpravidla na druhém pásmu obrany. Bude však účelné umístit jej tak, aby byl mimo směr, který má přehrazovat. Šířka obranného pásma armády to umožňuje.

Třetí sled může být na třetím pásmu obrany nebo mezi druhým a třetím pásmem. Aby nepřítel nemohl odhalit zámysl obranné operace, bude nutné, aby se svazky v druhém a třetím sledu důkladně maskovaly a měnily své prostory rozmístění. To ovšem rozšíří rozsah ženijní úpravy terénu, proto bude třeba využít především všech těch vlastností terénu, které snižují účinky atomového napadení.

Složení armády ze samostatných divisí zvyšuje pružnost operační sestavy i v obranné operaci. Uvedené varianty sestavy nejsou zajisté vyčerpávající. V rámci fronty bude usnadněn manévr svazky a vševojskové armády mohou být složeny podle toho, jaké úkoly plní, jaká je jejich úloha a místo v obranné operaci fronty. Armáda, která bude na podružném směru, může mít v některých případech jen na příklad čtyři divise. V průběhu operace může být uskutečněno ještě další přeskupení sil na směr hlavního úderu nepřítele a tam pak bude vytvořena potřebná hustota k zastavení nepřátelského útoku a vytvořeno silné protiúderné uskupení k zničení vklínivšího se nepřítele.

Vševojsková záloha, bude-li organisována, může být rozmístěna poblíž prostoru výhodného pro shození nepřátelských výsadků nebo na mezilehlém postavení a pověřena úkolem vybudovat je.

Ostatní prvky operačního učlenění se budou rozmisťovat podle úkolů, k jejichž plnění se předvídájí použít. V žádném případě nesmí být však obranná sestava zaujímana šablonovitě, protože se tím vytvářejí vhodné podmínky pro odhalení zámyslu obranné operace.

Potřeba dělostřelectva v obranné operaci bude vypočtena pro každý konkrétní případ zvlášť. Jak už bylo uvedeno, může dělostřelectvo dosáhnout operační hustoty 30 hlavních na frontě 55 km, hustoty protitankových děl 20 hlavních na 1 km na frontě 25 km.

V hlavním pásmu obrany, bude-li bráněno třemi střeleckými divisemi, bude dosaženo této hustoty dělostřelectva:

- děl a minometů (šířka pásma obrany 45 km) 13 hlavních na 1 km,
- protitankových děl: 7 hlavních na 1 km (čítajíc v to tarasnice),
- protiletadlových děl: více než dvě hlavně na 1 km.

Jak z těchto čísel vyplývá, musí být divise prvního sledu značně zesíleny, aby mohly splnit úkoly v obraně. Provedme především propočet protitankového dělostřelectva. V hlavním pásmu obrany má být dosaženo hustoty kolem 20 hlavních na 1 km. Proto je třeba zesílit divise prvního sledu 580 hlavními. K tomu účelu může být použito

- tanků a samohybných děl střeleckých pluků (17×9) — 153 hlavních,
- oddílů 85mm divisního dělostřelectva (9×18) — 162 hlavních,
- částí tankosamohybného pluku (1 rota tanků a 1 baterie samohybných děl, celkem $17 \text{ hlavních} \times 3$) — 51 hlavních.

Uhrnem 366 hlavních. Divise prvního sledu nutno proto zesílit celou protitankovou brigádou (130 hlavních). Tím bude dosaženo hustoty 18 hlavních na 1 km, která bude dostačující, protože prostředky nebudou rozděleny rovnoměrně, nýbrž soustředěny na tankové směry.

Sama armáda musí být ještě alespoň jednou protitankovou brigádou, aby mohla organisovat vlastní protitankovou zálohu a zesílit divisi na směr hlavního úderu ještě jedním protitankovým plukem.

V dělech a minometech bude organickými prostředky dosaženo v hlavním pásmu obrany hustoty 13 hlavních. Oddílů 85mm bude však třeba použít do protitankové obrany, čímž se hustota sníží asi na 11 hlavních. Musí se proto divise prvního sledu zesílit asi 400 hlavními. Proto je i v obraně armády nutná organická dělostřelecká divise (408 hlavních). Část jejich prostředků bude v armádní dělostřelecké skupině plnit armádní úkoly (boj s nepřátelským dělostřelectvem, zálohami atd.).

Zcela nepříznivá situace je v protiletadlovém dělostřelectvu. I při zesílení dvěma protiletadlovými dělostřeleckými divisemi se dosáhne hustoty jen 13 hlavních na 1 km, což nestačí. Bude proto třeba soustředit úsilí protiletadlové dělostřelecké obrany k obraně sil soustředěných v prostoru hlavního úsilí armády a rozhodněji manévrovat palbami i pohybem protiletadlového dělostřelectva.

Ženíjní úkoly prakticky zůstávají nezměněné (při menší šířce pásma obrany). Podle dosavadních zkušeností bylo třeba zesílit armádu jednou ženijní brigádou.

Chemická brigáda bude schopna plně zabezpečit obrannou operaci vševojskové armády, bude-li organisována v navrhovaném složení. Lehkých pěchotních ohňometů se použije k zesílení protitankové obrany v praporech, těžkých k zásahům v součinnosti s protitankovou zálohou.

To jsou některé zvláštnosti, jimiž se liší obranná operace armády složené ze samostatných divisí od zásad, které byly doposud platny. Jak je

vidět, umožňuje taková organizace armády úspěšně splnit všechny úkoly v obraně. Dále se ještě stručně zmíním o protipřípravě a protiúderech.

Protipříprava je velmi důležitým údobím obranné operace. Umožňuje úplně zmařit připravovaný útok nepřítele. Aby se dosáhlo žádaného účinku, je třeba, aby zasáhla nejméně vojska jednoho armádního sboru nepřítele ve výchozím prostoru k útoku, to znamená, aby byla provedena na frontě asi 16 km široké. Počítáme-li s hustotou 60 až 100 hlavních, které je třeba na 1 km fronty, bude nutno soustředit nejméně 1000 hlavních. Když se jí zúčastní dělostřelectvo 6 divisí (12 dělostřeleckých pluků po 54 hlavních, celkem 648 hlavních) a dělostřelectvo dělostřelecké divise, bude zhruba potřebné hustoty dosaženo. Protipříprava bude zpravidla prováděna před pásmo obrany jedné divise. Dělostřelectvo sousedních divisí provede především manévry palbou, dělostřelectvo druhého sledu i manévry pohybem.

K protipřípravě nutno použít především atomových a chemických zbraní. Aby byly armádnímu sboru způsobeny ztráty kolem 25 až 30%, je třeba na protipřípravu asi 5 atomových pum, z toho dvě střední ráže. Pum malé ráže se použije na první sledy, střední ráže na druhé sledy a na palebná postavení dělostřelectva.

Účinků, jichž bude atomovými údery dosaženo, nutno plně využít a organisovat úder před přední okraj obrany, proniknout do výchozího položení nepřítele a zničit jeho síly, které jsou připraveny k útoku. Taková činnost byla prováděna už za Veliké vlastenecké války a dosahovalo se jí velkého úspěchu. K úderu možno použít jedné mechanisované divise nebo i větších sil armády. Jde o činnost velmi složitou, která si vyžádá pečlivou přípravu, protože protipříprava bude zpravidla prováděna v noci. Takový úder může plně překvapit nepřítele a zmařit připravovaný útok. (Podrobněji jsem organizaci úderu mechanisované divise před přední okraj popsal v článku v 12. čísle »Práce VA KG«, nebudu se proto šíře organisací a přípravou této činnosti zabývat.)

Organisace protiúderů je jedním z nejdůležitějších úkolů organisace a plánování obranné operace armády. Výhodou organisace vševojskové armády složené ze samostatných divisí je, že k protiúderu může být soustředěna poměrně značná síla. Může být proveden hodnotou až tři mechanisovaných divisí, čímž jsou vytvořeny předpoklady nejen pro zničení vklínivšího se nepřítele, ale i pro obnovení původní obrany. Celkem se může protiúderu účastnit až 600 tanků, což dvounásobně převyšuje počet tanků, který byl v druhém sledu armády složené ze střeleckých sborů. Protiúderné uskupení může proniknout až do výchozího prostoru nepřítele a vytvořit výhodné podmínky pro přechod do protiútoků.

Zvláštností bude, že protiúder bude často prováděn i čelně. Druhý sled armády přejde z obrany druhého pásma do střetného sražení s proniklým nepřítelem. I v tomto případě bude však účelné použít částí sil k úderu do boku nepřítele, třeba i od sousední armády. Důležitá je atomová, dělostřelecká a letecká příprava protiúderu, kterou musí být nepříteli způsobeny takové ztráty, aby protiúder mohl být veden rozhodně a vysokým tempem.

Při této příležitosti pokládám za nutné zmínit se alespoň několika slovy o celkové koncepci obranné operace v soudobých podmínkách. Už

jsem uvedl, že zbraně hromadného ničení vytvářejí takovou skutečnost, že není obrany, kterou by nebylo možné prolomit na kterémkoli směru, v kterémkoliv úseku. Jak možno usuzovat z různých zpráv, které se objevily v zahraničním tisku a v nichž jsou komentovány zkušenosti z provedených cvičení západních armád, tvrdí se v nich, že v příští válce nebude souvislých front a že útok může být proveden na kterýkoliv úsek obrany protivníka za masového použití zbraní hromadného ničení. Cílem útočného boje je pak nutit nepřítele k tomu, aby byl přinucen soustředit své síly, na které by pak byly provedeny údery zbraněmi hromadného ničení. I když tyto názory není možné označit za oficiální nebo za zásady předpisů, prozrazují celkovou tendenci vývoje theoretických názorů na vedení bojové činnosti v soudobých podmínkách. Ať je tomu jakkoliv, nutno se těmito zkušenostmi a názory zabývat. Je jisté, že se na základních cvičeních s vojsky studují především nové formy a způsoby bojové činnosti a že se neprovádějí bez určitých předem stanovených cílů.

Platí i v soudobých podmínkách zkušenosti o organizaci obrany, které byly získány v poslední válce? Zásady celkové koncepce obrany zůstávají nezměněné. Obrana musí být úporná, aktivní a hluboká. Myslím však, že používání zbraní hromadného ničení nás nutí k tomu, abychom volili nové metody, jak toho dosáhnout. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války svědčí o tom, že téměř každá obranná operace začínala v operačním měřítku jako obrana na široké frontě. Podle toho, jak se projevovaly přípravy nepřítele k útoku, přeskupovaly se síly a prostředky po frontě i z hloubky na pravděpodobný směr hlavního úderu nepřítele. Převaha sil a prostředků, kterou útočník vytvořil na směru hlavního úderu, umožňovala průlom dobře vybudovaného hlavního pásma obrany a útok mohl být zpravidla zastaven až v hloubce obrany. Zbraně hromadného ničení tyto možnosti útočníka ještě rozšiřují. Učleněním většiny sil a prostředků armády v taktické hloubce obrany, jak jsme to prováděli doposud, jsme vytvářeli značné hustoty, které podle zkušeností z poslední války měly zastavit útok nepřítele a způsobit mu vysoké ztráty na živé síle a technice. V soudobých podmínkách disponuje však nepřítel takovými zbraněmi, jejichž údery může většinu těchto prostředků vyřadit. Technické prostředky průzkumu umožňují přesně odhalit jejich rozmístění. Proto nahromadění sil a prostředků v hlavním pásmu obrany nedává záruku, že nepříteli budou způsobeny takové ztráty, že jeho postup bude zastaven. Je také pravděpodobné, že nepřítel nebude prolamovat obranu v širokých souvislých úsecích a že bude útočit jen na směrech, což ještě dále zvyšuje význam manévru v obraně, který mohou stěžít uskutečňovat síly zasazené v hlavním pásmu obrany.

Když není možné vybudovat a organisovat takovou obranu, kterou by nepřítel neprolomil, není nutné vytvářet takové hustoty ani v hlavním pásmu obrany. To je konečně i v souladu s našimi řády. Tak na příklad Oper-I-3 uvádí, že když střelecký sbor brání pásmo kolem 20 km široké, může mít v prvním sledu jen jednu divisi a v druhém sledu divise dvě. Když domyslíme toto ustanovení řádu, přicházíme k závěru, že střelecký sbor bránil pásmo 20 km široké jen tehdy, když přehrazoval důležitý směr. V takovém případě připouští předpis vyčlenit do prvního sledu slabší síly a většinu sil mít v druhém sledu a organisovat jimi obranu v hloubce. Myslím, že bychom tuto zásadu v soudobých podmínkách

mohli zevšeobecnit a aplikovat i v operačním rozsahu. To by znamenalo, že by se vševojsková armáda bránila v taktické hloubce jen slabšími silami, asi dvěma divisemi, jimiž by mohla přehrazovat bráněný směr. Ostatní síly armády by byly soustředěny v hloubce, připraveny jak k organizaci úporné obrany na předem připravených postaveních a pásmech, tak i k aktivnímu zásahu proti vklínivšímu se nepříteli. Tím by v rámci armády byla plně uskutečněna zásada narůstání úpornosti a houževnatosti obrany v hloubce. I když je jisté, že ani v hloubce není možné utajit soustředění vojsk a prostory jejich rozmístění, je při důmyslném maskování možno dosáhnout toho, že nepřítel nebude moci odhalit připravovaný manévr těchto sil. To také mluví pro zvětšení hloubky vlastní obrany.

Závěrem možno říci, že vševojsková armáda složená ze samostatných divísí může vést úspěšně úpornou a aktivní obranu. Pružnost organizace umožňuje organizovat pevnou obranu v taktické i operační hloubce a vytvořit silné protiúderné uskupení, které je s to zničit vklínivšího se nepřítele, obnovit souvislost obrany a připravit podmínky pro přechod do protiútoků. Manévr operační sestavou může být rozsáhlejší. Samostatné divise umožňují vytvořit takové uskupení sil v obraně, které bude nejvíce odpovídat konkrétní situaci.

Některé otázky velení

Organizační změny v struktuře vojsk se musí odrazit i v organizačních principech orgánů velení, vševojskových štábů a štábů druhů vojsk. I tuto otázku však nutno řešit v duchu zásad, které jsem uvedl jako směrné pro řešení všech otázek organizace vojsk vůbec. Nebylo by proto správné zvyšovat počty jednotlivých oddělení štábu armády. Tím by se stávaly těžkopádnější na úkor pružnosti, operativnosti a rychlosti práce. Požadavky na velení, které vyplývají z provedených organizačních změn, musí se především odrazit v organizovanosti práce vševojskových štábů a v jejich technickém vybavení. Musí se zkvalitnit i operační příprava důstojníků vševojskových štábů. Úzká specialisace musí být vystřídána všestranným operačním vzděláním, které je jedním ze základních předpokladů vzájemné zastupitelnosti všech funkcionářů štábů, kterážto otázka má v soudobých podmínkách zásadní význam. Specialisace se musí uskutečňovat jen v rámci všestranné použitelnosti důstojníků štábů.

Z práce štábů musí být odstraněno všechno to, co je odnímá přímému řízení vojsk. I když vydanými směrnici o velení byla zjednána určitá náprava především zjednodušením dokumentace, omezením rozsahu jejího zpracovávání na různých velitelských stupních, nepřešly, jak ukazuje praxe z provedených cvičení, ještě tyto směrnice do krve všech velitelů a důstojníků štábů. Vševojskové štáby věnují větší část přípravného období papírové práci, zpracovávání různých dokumentů, méně se věnují tomu důležitějšímu, a to uvedení rozkazů a nařízení velitele v život přímo vykonavateli. Tak na příklad na jednom cvičení provedlo operační oddělení armády jen dvě více méně formální kontroly u podřízených svazků, o pomoci není možné hovořit vůbec, zatím co většina dů-

stojníků byla zaměstnána malováním 15cm nadpisů na různé dokumenty.

Operativnost práce štábů není možno zvýšit, dokud se jejich činnost neusměrní přímo k řízení podřízených svazků. Odtržení příslušníků štábů od přímých vykonavatelů jejich rozkazů a nařízení vede ke ztrátě času, podřízení se dostávají do těžké situace a nemohou v daném čase splnit nutný rozsah prací souvisejících s organizací boje. V takovém případě nemohou poskytovat konkrétní a účinnou pomoc vojskům ani štáby svazků.

Složitost budoucích operací se odráží především v tom, že vojska mohou současně plnit různé úkoly na bojišti. Velitel armády bude současně organisovat odražení protiúderu nepřátelských záloh, schvalovat zasedání druhého sledu divise do boje, organisovat zasedání třetího sledu do sražení, v součinnosti se sousedem obkličovat nepřítele, přeskupovat své síly z jednoho křídla na druhé atd. Veškerá činnost se bude provádět za situace, kdy nepřítel masově používá zbraní hromadného ničení. To všechno vyžaduje, aby velitel armády a jeho štáb měl dostatek zpráv o situaci a mohl na ni včas svými zásahy mít vliv. Hlavním problémem velení v soudobých podmínkách je zabezpečit si dostatek zpráv a neustálý přehled o situaci na bojišti.

I když je známo, že se rozmach operací zvětšil, že se příští operace budou vést na daleko větších plochách, než tomu bylo v dosavadních válkách, nevyvodili jsme dosud potřebné závěry k ovlivnění vývoje techniky pro potřeby velení. Štáby vynakládají mnoho úsilí na to, aby získaly zprávy o situaci na bojišti, dostanou však často zprávy neúplné, mnohdy protichůdné, které nutno prověřovat osobními zájezdy k vojskům. Aby velitel armády získal rychlé zprávy o situaci na bojišti, zřizuje se v určitých obdobích operace velitelsko-pozorovací stanoviště, z něhož ovšem může přehlédnout jen nepatrný úsek celého bojiště, a to jen za příznivých povětrnostních podmínek. Tím se často stává, že se velitel armády omezuje jen na ovlivňování situace na omezeném úseku útočného nebo obranného pásma, a nemůže se věnovat řízení všech svazků armády. Jak ukazují zkušenosti z provedených cvičení, organizací velitelsko-pozorovacích stanovišť na stupni armády se orgány na velitelském stanovišti téměř úplně vyřazují z velení. Někdy se samo velitelsko-pozorovací stanoviště rozděluje ještě na dva orgány velení, pozorovatelnu velitele armády a pomocné orgány, které jsou rozmístovány v určité vzdálenosti od ní. Je sotva možné představit si, že by tak mohutné skupiny na velitelsko-pozorovacích stanovištích unikly pozornosti nepřítele. Podle mého názoru se velitelsko-pozorovací stanoviště na stupni armády neosvědčila, a bude proto třeba od jejich organizace a zřizování v budoucnu upustit.

K zvýšení efektivity velení, především pozorování bojiště s cílem včas získat zprávy, nutno především použít techniky. Nová technika pro potřeby velení musí být zaváděna rozhodněji a v širším měřítku. Bez rychlého zavedení televise, fototelegrafu, radiolokačních prostředků pro potřeby velení nebude dosaženo jeho operativnosti a pružnosti. Televise umožní veliteli armády přímo sledovat bojiště, kontrolovat a usměrňovat činnost podřízených, získat zprávy o kterémkoliv

objektu. Telefotografie, které podle zpráv z novin je v civilním sektoru běžně používáno, umožňuje fotografovat předměty na vzdálenost několik desítek kilometrů i při omezené viditelnosti. Fototelegrafie umožní rychlý přenos zpracovaných dokumentů vykonavateli.

Zůstává dosud skutečností, že psací stroj je jediným mechanizačním prostředkem, jehož se v práci štábů používá. Při tom magnetofony jsou daleko důmyslnějším a technicky dokonalejším zařízením, které umožní přesně zachytit rozhodnutí nebo rozkaz velitele a v nezkomolené formě je dodat vykonavateli. Kolik času se věnuje písemnému zaznamenání velitelova rozhodnutí! Ještě se však žádnému důstojníkovi štábu nepodařilo takový písemný záznam udělat přesně nebo jej pak přesně rozluštit. Záznam na přenosném magnetofonu umožní daleko rychlejší zápis a jeho přesnou reprodukci. Bude to nutné zvláště v soudobých podmínkách, kdy velitel armády musí vydávat rozkazy ne třem velitelům střeleckých sborů, nýbrž více než dvojnásobnému počtu velitelů divisí.

Stylem práce důstojníků vševojskových štábů i štábů druhů vojsk v přípravném období operace musí tedy být zabezpečit rychlé proniknutí rozhodnutí velitele armády k vykonavateli, osobní pomocí při jeho uvádění v život, rychlým odstraněním všech nesrovnalostí, které se mohou projevit při chápání zámyslu velitele, a zabezpečením doby potřebné k prosazení velitelova zámyslu. V průběhu operace musí být pak veškeré úsilí usměrněno na včasné získání zpráv o situaci na bojišti, aby na ni velitel armády mohl svými zásahy mít účinný vliv. Jen při takovém stylu a metodě práce se zvýší operativnost a pružnost velení.

Štáby jako orgány velení budou častými cíli napadení zbraněmi hromadného ničení. V soudobých podmínkách se bude nepřítel daleko více snažit desorganisovat velení vyřazením velitelských stanovišť, rušením jejich činnosti a mařením spojení. Proto nutno věnovat větší pozornost otázce organizace velitelských stanovišť. I když směrnice o velení upravují i tuto otázku, v praxi se nedosáhlo jejího správného pochopení. Nepřetržitosti a důslednosti velení možno dosáhnout jen tehdy, budou-li jednotlivé prvky velení organizovány takovým způsobem, aby mohly skutečně velet při vyřazení velitelského stanoviště. Tak, jak se to provádí při různých cvičeních, nemůže být problém řešen. Na záložním velitelském stanovišti je zpravidla nesladěná skupina důstojníků, kteří tam jen figuruji, avšak v žádném případě by nemohli se stát orgánem velení. V soudobých podmínkách tato otázka ještě více nabývá na významu. Rozšiřují se totiž i možnosti širšího využití skupiny důstojníků na záložním velitelském stanovišti. Mohou plnit funkci operační skupiny a řídit na příklad činnost druhého (nebo třetího) sledu armády nebo plnit jiný dílčí úkol v průběhu operace. To ovšem vyžaduje, aby taková skupina byla skutečně schopna velet. Podle mého názoru bude třeba vytvořit u každé armády záložní štáb, složený z menšího počtu důstojníků (15 až 20), který by tvořil homogenní sladěný celek, schopný plnit všechny úkoly velení. V průběhu operace by se rozmísťoval na záložním velitelském stanovišti, velel druhému (třetímu) sledu armády, po případě plnil jiné úkoly podle nařízení velitele armády. Nutnost vytvořit menší záložní štáb na stupni armády je zvyšována tím, že štáby střeleckých sborů, které při vyřazení velitelského stanoviště mohly převzít velení nebo doplnit štáb armády, přestávají existovat. Použit k to-

muto účelu štábu některé divise by nebylo účelné, nehledíc ani k tomu, že by tento štáb tak rozsáhlé úkoly, které musí plnit štáb operačního svazu, nemohl zvládnout.

Clenění sestavy armády na dva až tři sledy bude vyžadovat přenesení velení některému sledu na štáb divise. V takovém případě bude nutné zesílit štáb dané divise příslušníky štábu armády, aby mohl úspěšně splnit rozšířené úkoly vyplývající z této jeho funkce. Bude zpravidla účelné organisovat to jen do zasazení druhého (třetího) sledu do sražení. Jejich bojovou činnost v průběhu operace bude pak usměrňovat přímo velitel armády. Taková organisace velení bude možná také tehdy, bude-li část operační sestavy armády plnit dílčí samostatný úkol operace.

Při velení nutno ve větší míře používat předběžných a bojových nařízení, stručných svým obsahem a jasných pro vykonavatele. Bojový rozkaz v takové formě, jak jsme jej zpracovávali, by byl příliš dlouhým dokumentem a bude se v plném rozsahu zpracovávat jen v některých případech. Vypisování úkolů, na příklad sedmi divisi, by jej dělalo nepřehledným. Budou proto nejčastěji zpracovávána grafická bojová nařízení, předávaná pomocí fototelegrafů přímo vykonavatelům.

Velitelé divisi budou muset být seznámeni se zámyslem velitele armády v plném rozsahu. Jen tak budou moci projevovat vlastní iniciativu v duchu velitelova zámyslu. To klade zvýšené požadavky na operační přípravu velitelského sboru. Soudobý velitel divise musí mít nejen pevné taktické, ale i operační znalosti, aby mohl úspěšně řešit úkoly na bojišti. Pak bude možné alespoň do určité míry decentralisovat plánování operací na stupni armády a ponechat větší iniciativu velitelům divisi.

Pružnost velení je podmíněna dobrým systémem spojení. Spojovací technika dosahuje denně nových a nových úspěchů, které se musí projevit i v ozbrojených silách. Náš průmysl dokáže vyrobit kapesní rádiové přijímače, v armádě však používáme nemotorných radiových stanic, které svou váhou daleko neodpovídají své výkonnosti. Nepomohou žádné organizační změny, nebude-li plně využito technického vývoje, v konkrétním případě spojovací techniky, i v armádě.

Soudobé rádiové stanice umožňují nejen rychlé zjednání spojení, ale i vstup do různých sítí bez jakýchkoli technicky složitých úkonů, což ulehčuje manipulaci s nimi. Do značné míry se však zkomplikovala organisace radiového spojení. Když si uvědomíme, že na příklad obrněná divise americké armády má za boje zasazeno kolem 2500 radiových stanic, vidíme, že na poměrně malé ploše bude soustředěno tolik stanic, že může dojít k poruchám radiového spojení už z těchto příčin. Kromě toho bude nepřítel úmyslně rušit radiové spojení. Zkušenosti z provedených cvičení však ukazují, že i při intenzivním rušení radiového spojení nepřítelem možno je dovednou organizací zabezpečit.

Požadavky velení jsou dnes takové, že úplně vylučují možnost používat pomůcek utajení velení archaického typu, s jakými se ještě dnes střetáváme. Bude se proto i při spojení armády s divisemi častěji používat otevřené řeči a předem smluvených signálů při dodržení kodování údajů stanovených směrnicemi o velení. Rychlá změna situací a prudký

spád boje vyžadují, aby i otázky utajení velení byly řešeny pomocí techniky, má-li se dosáhnout pružnosti a operativnosti velení.

Závěrem možno říci, že přímá podřízenost divisi veliteli armády zvyšuje operativnost a přímost velení, lepší informovanost vševojskového štábu armády o situaci na bojišti a konkrétnost řízení bojové činnosti divisi k dosažení cíle operace. Zvyšuje však také požadavky na taktickou a operační přípravu velitelů i důstojníků štábů. Cílevědomost a rozhodnost velení je těsně spjata s rychlým rozvojem techniky sloužící především k rychlému získání zpráv o situaci na bojišti (televis, radiolokační prostředky), k rychlému předávání rozkazů a nařízení (foto-telegraf, magnetofon) a veškeré spojovací techniky vůbec. Nová technika tohoto druhu musí být rozhodněji zaváděna do výzbroje vojsk, má-li být dosaženo jejich neustálé pohotovosti a bojeschopnosti v soudobých podmínkách.

Závěr

V této studii jsem se snažil vyložit a odůvodnit vlastní názory na organizaci vševojskové armády a na vedení útočné a obranné operace. Tato práce nemůže být pokládána za vyčerpávající, to je problém, který musí být dále studován a rozvíjen. Snažil jsem se nepřekročit možnosti, které jsou vytvořeny soudobými podmínkami. Víím, že může být zvoleno jiné hledisko pro celkové pojetí organizace armády. To však pokládám za další stupeň bádání v této oblasti. Organizační změny musí být řešeny především s hlediska zachování nepřetržité bojové pohotovosti a bojeschopnosti armády. Je to problém, který se nevyřeší jedním článkem.

Moje práce odráží to, čím naše armáda disponuje. Neřešil jsem otázky nové techniky, na jejímž základě by bylo možné některé problémy řešit jiným způsobem. Vycházím ze zásady, že technika má vliv na formy a způsoby bojové činnosti, když je skutečně do armády zavedena. Ani první kulomety, ani první tanky neměly rozhodující význam, dokud jich nebylo používáno masově. Přece chci alespoň v závěru zdůraznit některé problémy, které musí být urychleně řešeny a vyřešeny.

Prvním takovým problémem je otázka dělostřelectva, ať už polního nebo protiletadlového. Vývoj v oblasti bojového používání dělostřelectva probíhal kvantitativní cestou. Zvětšovalo se množství dělostřelectva a jeho taktické hustoty. Dnes dozrála doba, kdy ve vývoji dělostřelecké techniky musí dojít ke kvalitativním změnám. To, že vševojsková armáda musí mít ve své organizaci dělostřeleckou divisi, není ideálním řešením, avšak vzhledem na možnosti soudobého dělostřelectva je řešením nutným. Může se namítat, že dělostřelecká divise je velmi těžká. S tím nutno souhlasit. Avšak na počtu potřebného dělostřelectva to nic nemění. Když bude mít dělostřelecká divise menší počty, musí být přiděleny armádě dvě. Ani takovým způsobem, aby armáda neměla dělostřeleckou divisi a byla zesilována velitelem frontu, se problém nevyřeší. Rozpor mezi vlastnostmi dělostřelectva a požadavky soudobého boje nebo operace tu je a zákonitě se musí projevit na některém velitelském stupni, ať už u armády nebo u frontu. Kdyby dělostřelecká divise nebyla v složení armády, musí jich být u frontu několik (2 až 3),

aby mohl posilovat své svazy. Tím se podstatně ztíží situace u frontu. Vývoj v oblasti dělostřelecké techniky musí postupovat ve směru zdokonalování bezzákluzového dělostřelectva, řízených střel, reaktivního dělostřelectva. Ještě nutnější je to u protiletadlového dělostřelectva, které jen stěží může vést úspěšně boj s nepřátelským letectvem působícím z velkých výšek při nadzvukových rychlostech. Řízené protiletadlové střely nejsou dnes neznámy, vývoj jde v tom směru, aby byly opatřeny atomovou náplní. Obdobná výzbroj může být zavedena i u letectva. To všechno zajisté bude mít vliv na organizaci protiletadlového dělostřelectva pozemních vojsk. Dnes je situace taková, že těžiště boje s nepřátelským letectvem musí být položeno na naše letectvo. Letové vlastnosti dále nutí k tomu, aby nepřátelské letectvo bylo ničeno a zničeno na zemi.

I protitankové dělostřelectvo může být nahrazeno řízenými střelami. Pokusy v tomto směru se už konají. I když výsledky, jichž bylo dosaženo, dosud plně neuspokojují, vývoj půjde vpřed tímto směrem.

Obdobně je to i se spojovací technikou. Jeden fototelegraf ještě nevyřeší otevřené problémy velení, je však dobrou zárukou, že se technický vývoj ubírá správným směrem.

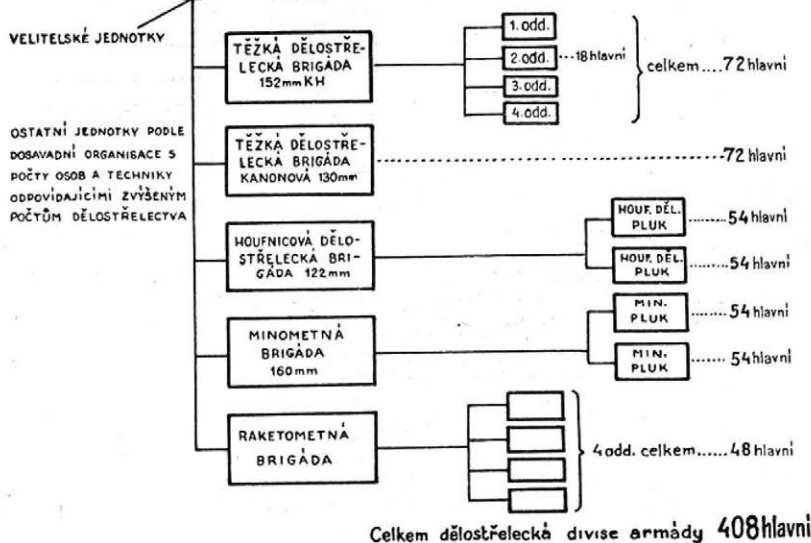
Až bude nová technika prakticky přezkoušena a vývoj dospěje tak daleko, že úvahy o jejím využití v armádě budou reálné, bude možno uvažovat o organizaci vojsk s jiných hledisek. Do té doby je třeba se držet těch podkladů, které ve skutečnosti existují. S těchto hledisek jsem vycházel i při zpracování tohoto článku.

Je na bíle dni, že na řešení jednoho problému může být několik názorů. Je věcí diskuse, aby se navzájem vyjasnily, vytříbily a došlo se takovým způsobem k nejobektivnějším závěrům. To ovšem je věcí kolektivu vojenskovědeckých pracovníků, kteří jistě podrobí mé úvahy kritice a diskusi. Při všech úvahách o bojové činnosti vojsk v soudobých podmínkách si však musíme ujasňovat jedno, že je mnohem lehčí dosud platné názory porazit nebo vyvrátit nežli zavést nebo alespoň navrhnout názory nové.

SCHEMA ORGANISACE ARMÁDNÍ DĚLOSTŘELECKÉ DIVISE

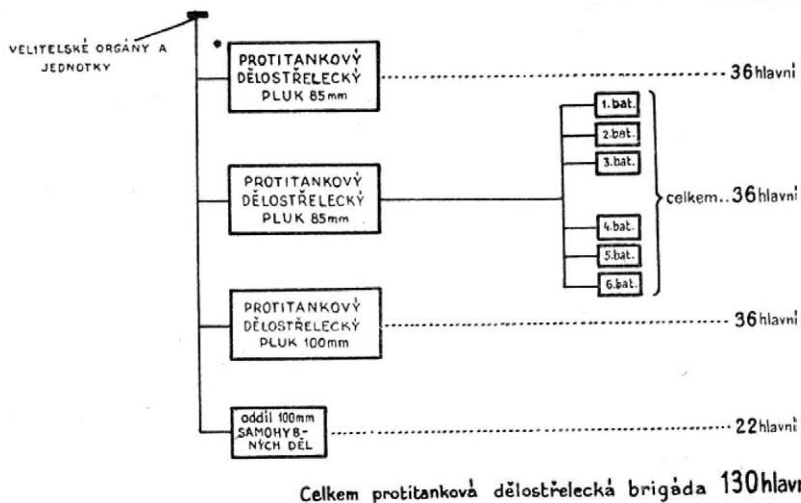
DĚLOSTŘELECKÁ DIVISE

SCHEMA 1

PROTITANKOVÁ DĚLOSTŘELECKÁ BRIGÁDA

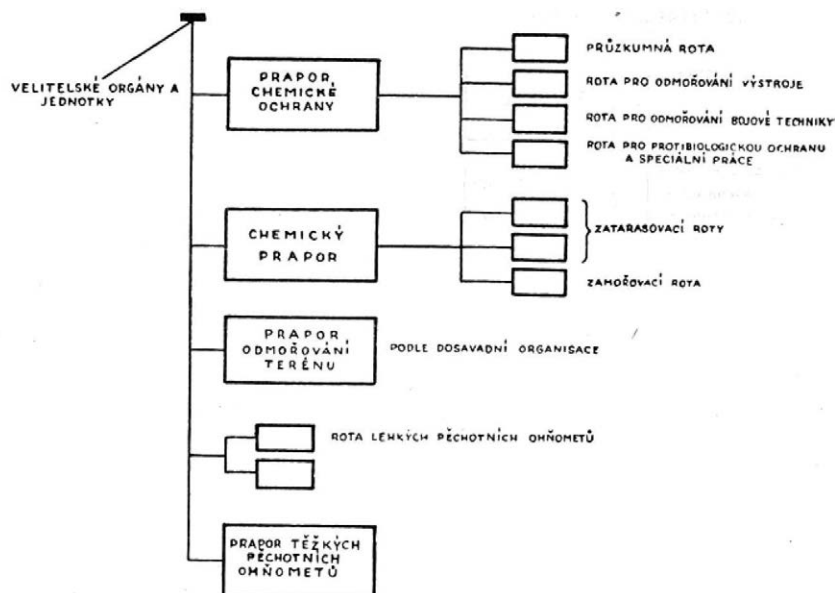
SCHEMA 2

* ÚČELNĚJŠÍ BY BYLO, ABY CELÁ PROTITANKOVÁ BRIGÁDA BYLA VYBAVENA SAMOHYBNÝMI DĚLY

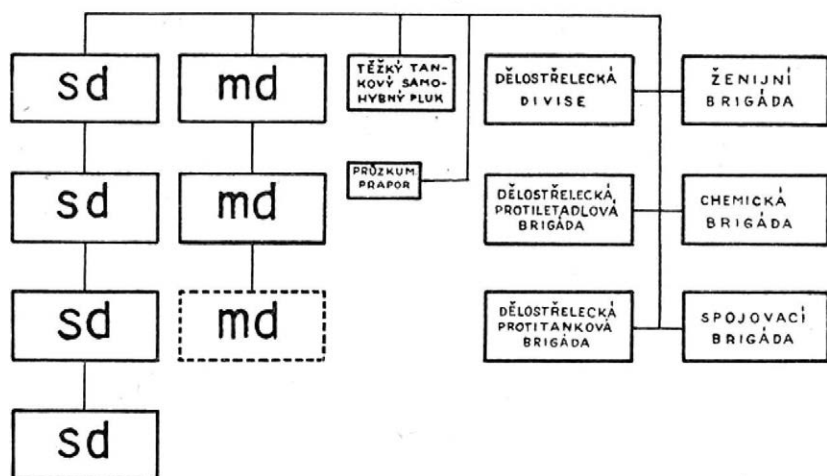
CHEMICKÁ BRIGÁDA

SCHEMA 3

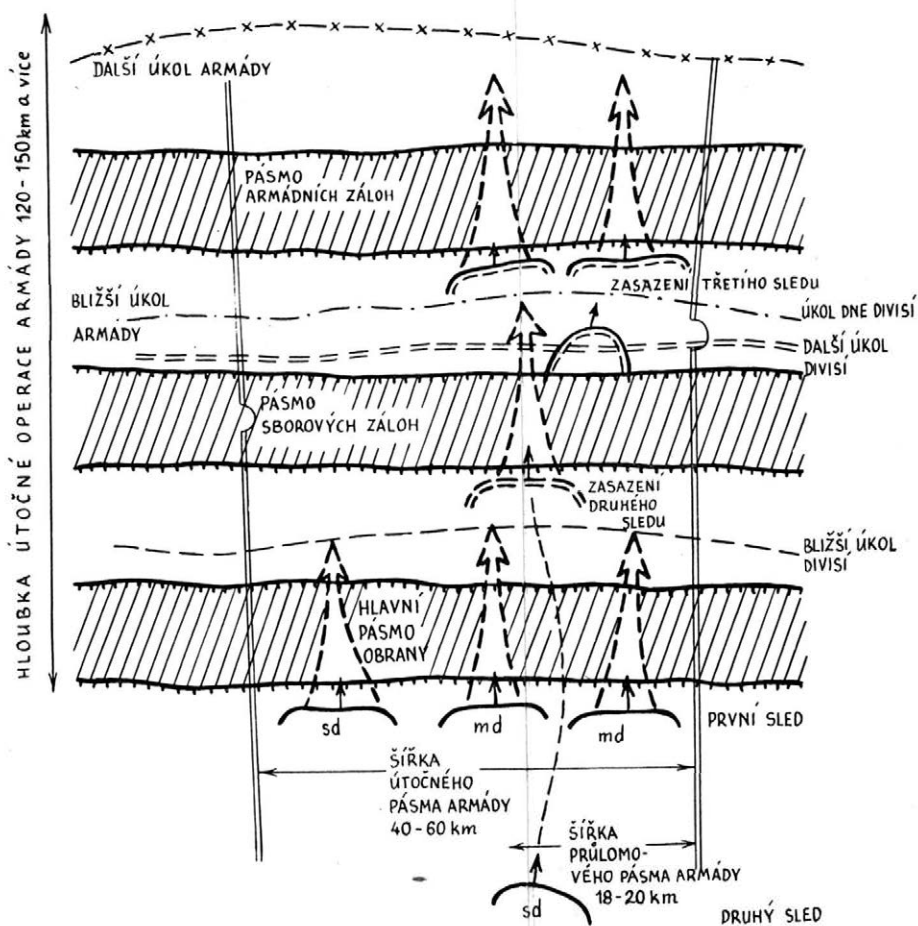

ORGANISACE VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

SCHEMA 4

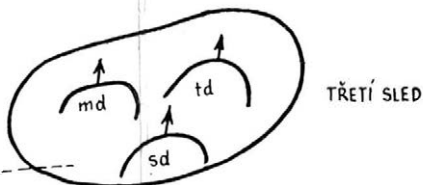

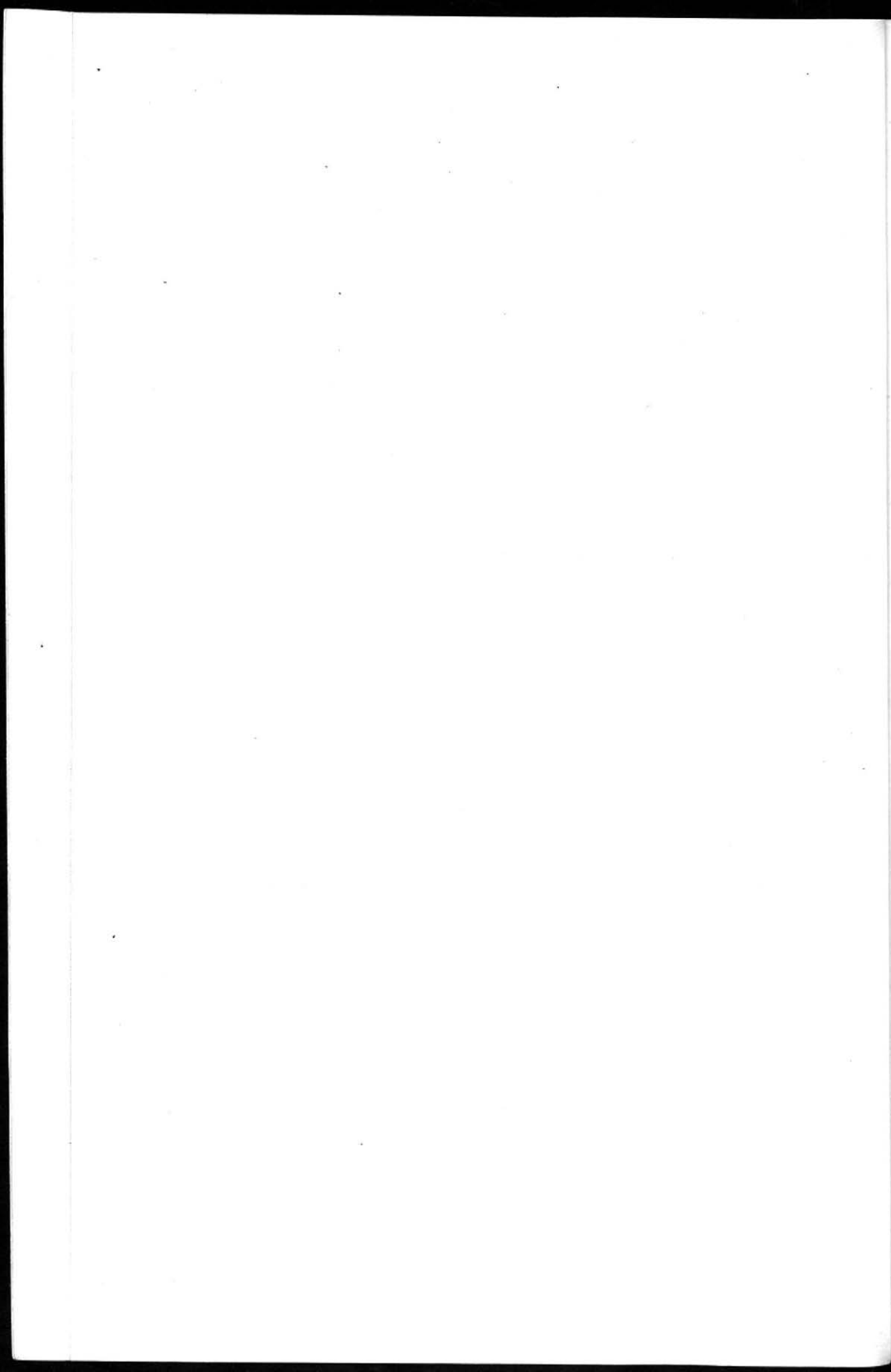
ÚKOLY ARMÁDY V ÚTOČNÉ OPERACI

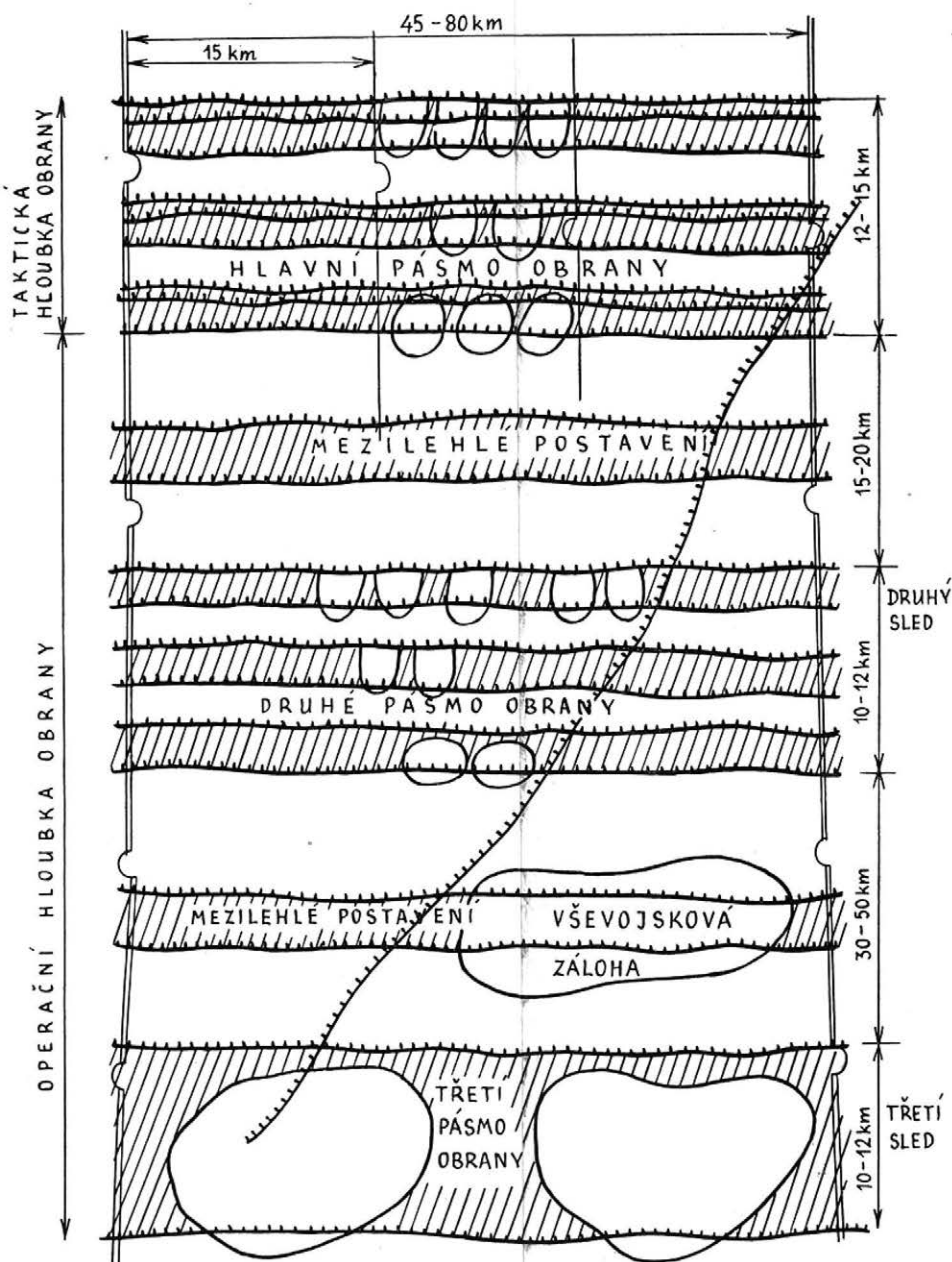
DOBA TRVÁNÍ OPERACE
VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY 4 až 5 dní

SOUČASNĚ PLNÍ FUNKCI VŠEVOJSKOVÉ
ZÁLOHY

UČLENĚNÍ OBRANY VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

HLAVNÍ ZÁSADY ORGANISACE, PLÁNOVÁNÍ A VEDENÍ OBRANNÉ OPERACE VŠEVOJSKOVOU ARMÁDOU V SOUDOBÝCH PODMÍNKÁCH

Úvod

Soudobé vedení útočných operací nepřítelem je charakterisováno kromě všeobecně známých operačně taktických zásad mohutným úderem atomovými prostředky v době přípravy útočné operace. Tyto údery jsou vedeny především na atomové základny obránce a na nejdůležitější prostory jeho obrany, jejichž zničením (umlčením) se naruší souvislost obrany. Tím si útočník vytváří výhodné podmínky pro úspěšné provedení průlomu.

Při zahájení útočné operace používá nepřítel mohutného a hromadného úderu atomovými zbraněmi na hlavní pásmo obrany, aby si po jeho překonání umožnil průlom dalších obranných pásem a postavení v hloubce obrany z chodu. V taktické i operační hloubce používá nepřítel výsadek, které mají umožnit snadné a rychlé rozvíjení útočné operace do celé operační hloubky.

K zabezpečení pružnosti a odolnosti obrany je nutné nepřetržitě sledovat vývoj a změny v zásadách vedení útočných operací nepřítelem v soudobých podmínkách (průlom na několika směrech, průlom z chodu bez zaujetí výchozího položení, změny směru hlavního úderu, použití nových zbraní a p.).

Při provádění obranných operací bude proto nutné

- členit obranu do velké hloubky,
- vytvářet silné druhé a třetí sledy a rozptýleně je rozmisťovat,
- přípravu obranné operace provádět v nejkratší době,
- v průběhu přípravy a vedení obranné operace zabezpečit nepřetržitě a neselhávající velení a spojení se všemi svazky, armádními zálohami (sledy) a skupinami,
- vytvářet vhodné podmínky pro vedení aktivní obrany v taktické a operační hloubce,
- protiúderu provádět hlavně soustředěnými mohutnými údery mechanizovaných svazků.

Soudobý způsob vedení obranných operací vyžaduje proto některé změny v organizaci vlastní obrany (obránných pásem a postavení), ve vedení protiúderů a v otázkách velení. Článek je proto zaměřen jen na řešení těchto hlavních otázek.

I. Úloha a místo vševojskové armády v obranné operaci

Vševojsková armáda plní svůj úkol v obranné operaci v rámci frontu. Úkol armády je dán úlohou a místem v operačním učlenění frontu.

V obranné operaci frontu může být vševojsková armáda

- v prvním sledu nebo
- v druhém sledu.

Vševojsková armáda v prvním sledu je odpovědná za obranu taktické hloubky obrany a za vytvoření příznivých podmínek pro provedení protiúderu nebo protiútoku velitelem frontu.

Armáda v prvním sledu frontu plní proto i nadále jednu z nejdůleži-

těžších úloh frontu — odrazit nebo rozložit a zeslabit první nejmohutnější úder nepřítele. Dalším úkolem armády bude buď samostatně nebo v součinnosti se sousedy, po případě s druhým sledem frontu protiúderem obklíčit a zničit proniklého nepřítele. Na činnosti armády prvního sledu bude mnohdy záviset úspěšné provedení frontové obranné operace. K splnění tohoto těžkého úkolu bude nutné armádu prvního sledu úměrně zesílit posilovými prostředky všech druhů vojsk a vybavit větším počtem divísí než armádu druhého sledu. K zabezpečení vysoké aktivity obrany a zničení velkých proniklých sil nepřítele bude výhodné bránit důležitý operační směr několika armádami.

Ve zvláštních případech (ochrana boků útočných uskupení skupiny frontu a p.) může plnit vševojsková armáda obranný úkol samostatně.

Vševojsková armáda v druhém sledu frontu bude mít za úkol na důležitém operačním směru buď zesílit nebo části sil zabezpečit vševojskovou armádu prvního sledu při provádění protiúderu, samostatně nebo v součinnosti s armádami prvního sledu provést frontový protiúder, po případě přejít do protiútoku. V některých případech, zvláště prolomí-li nepřítel obranu velkými silami, může jí být použito k obraně na několika směrech frontových obranných pásem.

Armáda druhého sledu frontu bude mít zpravidla menší počet divísí než armáda prvního sledu.

Počet divísí může být 4—5—6. Úderná síla této armády bude i vzhledem k menšímu počtu divísí dostačující, protože se na směr frontového protiúderu připojí též část sil armády prvního sledu, v jejímž obranném pásmu je protiúder prováděn.

Složení armády druhého sledu frontu, počet a druh divísí závisí na zámyslu a cíli frontové operace.

Vzhledem k předurčení armády druhého sledu (provádět protiúder, po případě přejít s ostatními armádami do protiútoku) bude výhodnější mít v této armádě větší počet mechanisovaných a tankových divísí.

Možné složení armády druhého sledu

- 1 sd, 2 md, 1 td (4 divise),
- 2 sd, 2 md, 1 td (5 divísí),
- 2 sd, 2 md, 2 td (6 divísí)

jeví se výhodné pro úspěšné splnění úkolů armády druhého sledu. V tomto složení je armádě druhého sledu zabezpečena rychlost, velká úderná síla, aniž tím utrpí schopnost přejít na některém úseku dočasně do obrany (zabezpečení boků protiúderného uskupení, vytvoření vnitřní fronty obklíčení a p.).

Vševojsková armáda v prvním sledu frontu může přehrazovat hlavní směr nebo podružný směr předpokládaného nepřátelského úderu. Na úloze a místu bude záviset i šířka obranného pásma a její zesílení.

Na směr předpokládaného hlavního úderu nepřítele může vševojsková armáda bránit pásmo široké 50 až 80 km a má být zesílena tak, aby dosáhla těchto norem živé síly a bojové techniky:

divise prvního sledu na 15 až 25 km,

25 až 30 dělostřeleckých hlavní ze zakrytých palebných postavení na 1 km fronty,

30 až 35 protitankových hlavních na 1 km fronty na směr hlavního úderu nepřítele,

20 až 25 protiletadlových hlavních na 1 km na důležitém směru,

3 až 4 ženijní roty na 1 km fronty.

Uvedené normy jsou odlišné od norem používaných doposud. Tuto odlišnost možno však zdůvodnit jednak obvyklými palebnými požadavky v obraně, jednak novými bojovými prostředky a novými takticko-technickými koncepcemi útoku i obrany.

Nejdůležitější z nich jsou:

1. V obranném pásmu armády dřívějšího složení o devíti divisích, 60 až 100 km širokém, dosáhlo se operační hustoty: divise na 6,6 až 11,1 km.

Při navrhované organizaci armády o 7 divisích v obranném pásmu 50 až 80 km širokém dosáhne se operační hustoty: divise na 7,1 až 11,1 km.

V operační hustotě armády nebude tedy podstatného rozdílu.

Širší obranné pásmo pro divisi 15 až 25 km místo 12 až 15 km je diktované požadavkem, aby druhý (třetí) sled armády i zálohy byly silnější, než tomu bylo dříve. Do prvního sledu armády k obraně hlavního pásma obrany bude nutno vyčleňovat obvykle jen 3 divise, ostatní 4 divise ponechat v hloubce obrany armády. Hlavní důvod je ten, že útočník při použití zbraní hromadného ničení na hlavní pásmo obrany je schopen umlčet úsek průlomu v celé hloubce hlavního pásma obrany a rychle proniká do hloubky obrany. Manévr větších sil umístěných na hlavním pásmu obrany podél fronty bude obtížný a nebude možné ho včas uskutečnit. Proto bude výhodnější umístit většinu sil do hloubky obrany a těmito silami provádět manévr z hloubky k ohroženému úseku. Tento způsob je snadnější, rychlejší a účinnější. Lze předpokládat, že tato okolnost byla jedním z hlavních důvodů k zavedení mobilní obrany v americké armádě.

2. Menší hustota dělostřeleckých hlavních ze zakrytých palebných postavení je zdůvodněna především tím, že

a) kvalitativní i kvantitativní růst tankových hlavních v armádě nám umožňuje doplňovat palby dělostřelectva,

b) použití většího počtu atomových pum a atomových granátů ve prospěch obrany armády zmenšuje požadavek počtu dělostřeleckých hlavních,

c) rozšiřováním útočných pásem u protivníka zmenšuje se i počet cílů pro dělostřelectvo a konečně

d) hlubší učlenění dělostřelectva umožní v průběhu obranné operace podstatně zvýšit hustotu dělostřeleckých hlavních na ohroženém směru v průběhu obranné operace.

Vzhledem k těmto skutečnostem je možno říci, že průměrná hustota dělostřeleckých hlavních 25 až 30 na 1 km fronty v armádě v současných podmínkách postačí.

3. Hustota 30 až 35 protitankových hlavních na 1 km fronty na tankových směrech místo 35 až 40 protitankových hlavních v hloubce obrany armády je reálná proto, že Američané rozšiřují útočné pásmo divise na 8 km a někdy i více, čímž se sníží i hustota tanků na 1 km fronty. Navrhovaná hustota protitankových hlavních dostačí a kvantitativně odpovídá možnostem protitankového dělostřelectva zničit jednou hlavní dva až tři útočící tanky.

4. Použití velkého množství reaktivního letectva opatřeného nejmodernější výzbrojí vyžaduje zvětšit a zkvalitnit protiletadlové dělostřelectvo, a tak zpevnit protivzdušnou obranu. Toho lze dosáhnout

- zvětšením hustoty protiletadlových hlavních na 1 km fronty,
- zavedením protiletadlových řízených střel a protiletadlových raketometů,
- zvětšením ráží protiletadlového dělostřelectva a vhodnými organizačními změnami protiletadlového dělostřelectva v divisích, armádě a HV,
- zlepšením organizace a velení protiletadlových dělostřeleckých skupin.

Otázka protiletadlového dělostřelectva v obranné i útočné operaci armády vyžaduje podrobného studia. Předběžné výpočty potvrzují, že hustota 20 až 25 protiletadlových hlavních místo dosavadních 16 až 18 hlavních na 1 km fronty dostačí.

Na podružném směru nepřátelského úderu může vševojsková armáda bránit pásmo přes 100 km široké a bude zesílena podle potřeby a prostředků, které jsou k dispozici.

Divise může v tomto případě bránit pásmo široké do 40 km.

V soudobých podmínkách plní vševojskové armády prvního sledu frontu hlavní úkol v obranných operacích frontů a skupiny frontů.

Z těchto důvodů pro armádu prvního sledu, zvláště na směrech hlavního úderu nepřítele, musí být při organizaci a plánování obranné operace frontu vyčleněn dostatečný počet zbraní hromadného ničení a musí být učiněna všechna opatření k ochraně vojsk při použití atomových a jiných zbraní hromadného ničení nepřítelem.

II. Složení vševojskové armády a její možnosti

Soudobý způsob vedení operace a boje, vyznačující se velkou dynamikou, rychlými a častými změnami situace na frontě, vyžaduje novou organizaci a složení vševojskové armády. Základními předpoklady úspěšného plnění úkolu je dostatečná úderná síla a pohyblivost armády a odstranění zbytečných velitelských stupňů ztěžujících velení.

Těmto podmínkám vyhovuje vševojsková armáda složená z 5 až 7 divisí a z armádních organických svazků a útvarů bez stupně střeleckého sboru.

Možné složení vševojskové armády:

1. Divise:

4 sd + 3 md (7 divisí),

4 sd + 2 md (6 divisí),

3 sd + 2 md (5 divisí),

místo 1—2 md možno mít v armádě td.

2. Organické svazky a útvary:

— dělostřelecká divise:

2 kanónové dělostřelecké brigády po 2 dělostřeleckých oddílech 130mm K, 1 dělostřelecký oddíl 152mm KH, — po 3 bateriích po 6 dělech,

1 raketometná brigáda (1 dělostřelecký oddíl 130mm RM, 2 dělostřelecké oddíly 240mm RM, — po 3 bateriích po 6 RM),

celkem 162 hlavních;

- protitanková dělostřelecká brigáda:
 - 1 protitankový dělostřelecký pluk 85mm K o 6 bateriích po 6 dělech,
 - 2 protitankové dělostřelecké pluky 100mm K po 6 bateriích po 6 dělech, — celkem 108 hlavních;
- protiletadlová dělostřelecká divize:
 - 1 protiletadlový dělostřelecký pluk 57mm o 6 bateriích po 6 dělech,
 - 3 protiletadlové dělostřelecké pluky 85mm po 6 bateriích po 6 dělech, u VS divize 23 PLdvK 30mm,
 - celkem 167 hlavních;
- těžký tankosamohybný pluk:
 - (33 středních tanků a 44 ShD 152mm),
 - celkem 77 tanků a ShD;
- ženijní brigáda (zatarasovací prapor, dva ženijní pluky, jeden ženijní mechanisovaný prapor, jeden pontonový mostový prapor, jeden prapor silničních prací, jeden prapor přípravy materiálu), celkem 7 praporů;
- pontonový pluk (dva pontonové prapory, jeden mostní prapor), celkem 3 prapory;
- prapor ženijních strojů;
- ženijní opevňovací prapor;
- brigáda chemické ochrany (dva prapory chemické ochrany, jeden prapor pro odmořování terénu, jeden zadýmovací prapor, jedna rota pro odmořování výstroje);
- chemický prapor;
- prapor těžkých pěchotních ohňometů;
- rota lehkých pěchotních ohňometů;
- spojovací pluk a ostatní spojovací jednotky,
- armádní týlové útvary, ústavy a zařízení.

Vševojsková armáda ve složení 4 sd + 3 md (při zachování dosavadní organisace sd a md) s uvedenými armádními organickými prostředky bude mít tyto prostředky:

Svazky	Prapory	Děla a minomety	PT děla	PL děla	Tanky a ShD
4 sd + 3 md	63	1128	540	452	966*)
armádní org. prostř.	—	162	108	167	77
celkem	63	1290	648	619	1043

*) Bez tanků pzpr md a sd, velitelských a speciálních tanků a plukovních ShD 76mm.

Srovnání prostředků armády dřívějšího a nového složení

Armáda	Prapory	Děla a minomety	PT děla	PL děla	Tanky a ShD
Dřívějšího složení 3 ss (6 sd + 3 md)	81	1656	882*)	901	1175**)
Nového složení 4 sd + 3 md	63	1290	648	619	1043
Rozdíl	18	366	234	282	132

*) I se 126 plukovními ShD 76mm,

**) Viz poznámku u první tabulky.

Počítáme-li

- průměrnou šířku obranného pásma armády do 80 km, možno z tohoto pásma počítat do 30 km vhodných pro vedení hlavního úderu nepřítele;
- při zachování norem:
 - 30 děl a minometů na 1 km úseku pravděpodobného hlavního úderu nepřítele (15 hlavní/1 km na pasivním úseku),
 - 30 až 35 protitankových hlavní/1 km v tankovém terénu (do 30 km), na podružném směru dosáhnout hustoty 3 až 5 hlavní na 1 km fronty,
 - 25 protiletadlových hlavní/1 km na směru hlavního úderu (v celém obranném pásmu do 10 PL hlavní);
- celkem bude třeba — děl a minometů 1650,
 - protitankových hlavní 1050 a
 - protiletadlových hlavní 800.

Srovnání potřeby a úhrady dělostřeleckých hlavní

	Děla a minomety	PT děla	PL děla
Potřeba	1650	1050	800
úhrada	1290	648	619
nedostává se	360	402	181

Z uvedených propočtů vyplývá, že vševojskovou armádu pro obranu na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele nutno zesílit

- 1 dělostřeleckou divisi (ZHV) 342 hlavní,
- 2 až 3 protitankovými dělostřeleckými brigádami (108 hlavní) 216—324 hlavní,
- 1 až 2 těžkými tankosamohybnými pluky (77 tanků a ShD) 77—154 tanků a ShD,
- 1 protiletadlovou dělostřeleckou divisi (ZHV) 161 hlavní a
- 1 samostatným protiletadlovým dělostřeleckým plukem 100mm (ZHV) 42 hlavní.

Vzhledem k tomu, že velitel armády bude velet 5 až 7 divisím, skupinám a zálohám armády, bude nutné reorganisovat a doplnit armádní pojítka.

Vševojsková armáda nového složení bude mít dostatek divisí k splnění úkolu. Vynecháním stupně střeleckého sboru bude možno pružněji volit obrannou sestavu. K provedení armádního protiúderu budou k dispozici mechanisované, po případě tankové divise jako mohutný prostředek velitele vševojskové armády, který má všechny předpoklady k splnění stanoveného cíle. Aktuální se jeví též otázka zavedení jednotného typu divisí, čímž by se usnadnila práce velitele armády i štábu a zjednodušilo by se i materiálně technické zabezpečení armády.

Zesílení armády bude záviset na úloze a místu armády v obranné operaci frontu.

K zabezpečení manévru dělostřelectvem jeví se výhodné mít část dělostřelectva, hlavně protitankového a protiletadlového, na pásových vozidlech. K zabezpečení týlových útvarů, útavů a zařízení armády a dělostřeleckých svazků (divisí, brigád) proti úderům nepřátelského letectva bylo by vhodné vybavit je organickými protiletadlovými útvary.

III. Organizace a budování obranných pásem vševojskovou armádou

V armádní útočné operaci používá nepřítel při průlomu hlavního pásma obrany do 12 atomových pum, při průlomu druhého pásma obrany kolem 4 atomových pum nebo střel a při zasazení druhých sledů armádních sborů do 6 atomových pum nebo střel. Při průlomu taktické hloubky naší obrany možno tedy počítat při útoku jedné nepřátelské armády s použitím asi 22 atomových pum a střel.

Zasazení druhého sledu armády zabezpečuje nepřítel dalšími atomovými pumami a střelami.

Vzhledem k hromadnému použití atomových zbraní nepřítelem a k novému složení naší vševojskové armády je nutné provést některé změny při organizaci obranných pásem:

1. Hlavní pásmo obrany (HPO)

- a) buď vybudovat silnější, hlubší a odolnější do hloubky až 15 km a bránit je většinou sil nebo
- b) vybudovat slabší — méně hluboké do 10 až 12 km, s větším počtem ženijních zátarasů a bránit je jen částí sil.

Volba první nebo druhé varianty vybudování a obrany hlavního pásma obrany závisí na zámyslu velitele armády, na množství sil a prostředků, na důležitosti bráněného směru, na terénu a na čase, který je k dispozici pro organizaci a vybudování obrany.

Rozhodne-li se velitel armády položit hlavní důraz na obranu hlavního pásma obrany, bude nutné, aby je vybavil dostatečnými silami a prostředky. V tomto případě bude nutno stanovit divisím užší obranná pásma, avšak členit je do větší hloubky, t. j. až 15 km. Pro tento způsob organizace obrany může se rozhodnout velitel armády obvykle na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele, bude-li dostatek času a prostředků na ženijní vybudování obrany k ukrytí živé síly a bojové techniky před úderu nepřátelských zbraní hromadného ničení a bude-li terén výhodný pro hluboké uclnění hlavního pásma obrany.

Výhody tohoto řešení jsou především v tom, že hlubším učeněním divisi prvního sledu je získána možnost k provedení manévru z hloubky a zvýšená aktivnost obrany divise. Zvětšení hloubky obrany hlavního pásma obrany o 3 km zpomalí rovněž postup útočnicka a získaný čas (asi 1 hod.) zlepši podmínky provedení přesunu druhého sledu armády k protiúderu.

Pomalejší a delší postup útočnicka umožňuje obránci dosáhnout větších účinků palby a způsobit nepříteli větší ztráty. Tato okolnost usnadní provedení protiúderu druhým sledem armády, obklíčení a zničení proniklého nepřítele.

Druhého způsobu budování hlavního pásma obrany do hloubky 12 km bude výhodné použít, rozhodne-li se velitel armády pro operační učenění armády s většinou sil v hloubce obrany.

Toto řešení bude výhodné, nebude-li dostatek času a vhodný terén pro dokonale vybudování hlavního pásma obrany, a bude-li mít nepřítel výhodné podmínky pro umlčení celé hloubky hlavního pásma obrany v úseku průlomu zbraněmi hromadného ničení. Za těchto okolností bude lépe obsadit hlavní pásmo obrany jen nejnужnějsími silami a hlavní síly mít v hloubce obrany k provádění protiúderů.

Zámysl velitele armády a jeho rozhodnutí buď k prvnímu nebo druhému způsobu organizace obrany umožňuje obránci udržet iniciativu ve svých rukou a ekonomicky využít sil a prostředků k odražení útočnicka nebo k jeho zničení v hloubce obrany.

Bude-li hlavní pásmo obrany slaběji budováno a obsazováno, bude nutné dobře vybudovat druhé pásmo obrany a příčná postavení a vytvořit tak podmínky pro úspěšné přehrazení směru dalšího postupu útočnicka a jeho zničení soustředěnými protiúderu.

Předsunutá postavení, budou-li k tomu podmínky, budovat i nadále, zvláště na směru předpokládaného hlavního úderu nepřítele.

2. Druhé pásmo obrany budovat a bránit podle zámyslu velitele frontu a armády pro obrannou operaci. Přední okraj druhého pásma obrany budovat v hloubce 20 až 25 km od předního okraje hlavního pásma obrany.

Vzhledem k dosud platným taktickým zásadám nepřítele prolamovat druhé pásmo obrany z chodu musí obránce připravit taková opatření, aby k průlomu z chodu nedošlo. Nepřítel v tomto případě bude nucen zasadit k průlomu druhého pásma obrany své další zálohy (sledy), čímž budou vytvořeny výhodné podmínky k provedení armádního protiúderu a k zničení proniklého nepřítele ještě v taktické hloubce obrany.

3. Další armádní pásmo obrany budovat jedno až dvě (třetí pásmo obrany, čtvrté pásmo obrany). Třetí pásmo budovat v hloubce do 50 km od předního okraje.

Šířky obranných pásem (úseků)

- divise 15 až 25 km (na široké frontě až 40 km),
- armáda 50 až 80 km na hlavním směru a na podružném směru 100 km i více.

Hloubky obranných pásem

- Hlavní pásmo obrany 10 až 12, někdy až 15 km.

— Druhé pásmo obrany a další pásma 10 až 12 km.

Taktická hloubka obrany do 35 km.

Celá hloubka obranných pásem armády do 80 až 100 km.

Možné schema obranných pásem vševojskové armády uvádím v příloze 1.

IV. Operační učlenění vševojskové armády

Vševojsková armáda může být v obraně učleněna ve 2 až 3 sledech.

Počet sledů v armádě závisí na zámyslu velitele frontu pro obrannou operaci a na rozhodnutí velitele armády.

Je-li v obranném pásmu armády plánován koncentrický protiúder druhého sledu frontu a armády, při čemž se počítá s obsazením třetího pásma obrany částí sil frontu, bude výhodné učlenit armádu do dvou sledů, při čemž druhý sled (3 až 4 divise) umístit za druhým pásmem obrany blíže k příčnému postavení nebo část na druhém pásmu obrany, odkud je plánován armádní protiúder.

Do tří sledů učlenit armádu bude nutno hlavně v tom případě, když v pásmu armády není plánován frontový protiúder a nutno počítat s případnou obranou třetího pásma obrany silami armády.

Učlenění armády do dvou až tří sledů závisí rovněž na jejich předvídaném použití při vedení obranné operace. Plánuje-li velitel armády položit hlavní úsilí obrany na druhé pásmo obrany a zničit nepřítele armádním protiúderem, je lépe vytvořit tři sledy. Rozhodne-li se velitel armády odrazit útočnicka pevnou obranou na hlavním pásmu obrany, může armádu učlenit jen do dvou sledů.

Do prvního sledu armády bude vyčleněna asi $\frac{1}{3}$ sil.

Schema možného operačního učlenění vševojskové armády v obraně (viz přílohu 2, 3 a 4).

První sled: 2 až 3 střelecké divise.

Vybuduje a brání hlavní pásmo obrany v celku podle dosud platných zásad. Útvary těchto divisí musí být schopny na rozkaz velitele armády vytvářet obranu i dále v hloubce nebo se připojit k protiztečím (protiúderům) druhého nebo třetího sledu armády.

K zabezpečení obrany hlavního pásma obrany budou střelecké divise příslušně zesíleny. Na směru hlavního úderu nepřítele zasáhne ve prospěch divisí prvního sledu většina prostředků velitele armády. Na podružném směru mohou zasáhnout prostředky velitele armády také, neboť jednotlivé zálohy armády budou zpravidla zdvojeny.

Druhý sled: 1 až 2 střelecké divise (mechanisované divise) umístěny v prostoru druhého armádního pásma obrany. Vybuduje a brání druhé pásmo obrany a příslušná příčná a mezilehlá postavení.

Zvláště odolně připraví obranu druhého pásma obrany na směru předpokládaného hlavního úderu nepřítele a dále výchozí prostor k provedení armádního protiúderu třetím sledem armády.

Spolu s částmi divisí prvního sledu vytvoří vhodné podmínky k provedení protiúderu a k zničení proniklého nepřítele.

Ve prospěch udržení tohoto pásma a příslušných postavení (příčných a mezilehlých) je třeba počítat se zásahem většiny armádních prostředků (skupin, záloh, sledů a p.).

Druhý sled na směru hlavního úderu nepřítele neprovádí zpravidla protizteč samostatně, jen ve zvláštních případech, bude ho třeba použít nejčastěji k udržení prostoru k provedení armádního protiúderu.

Třetí sled: 2 až 3 mechanisované divise.

Je určen hlavně k provádění armádního protiúderu a dále k vytvoření dostatečné hloubky obranných pásem armády.

Je umístěn v prostoru třetího pásma obrany.

Protiúder provádí zpravidla z prostoru mezi hlavním pásmem obrany a druhým pásmem obrany nebo z prostoru druhého pásma obrany nebo někdy v součinnosti s frontovým protiúderem z prostoru za druhým pásmem obrany. Protiúder provádí nejčastěji z chodu.

Protiúder vřvojskové armády budou sladěny s protiúder v sousedních armád a protiúder frontu.

Současně vybudoje a připraví k obraně třetí a čtvrté pásmo obrany armády, aby v čas potřeby částí sil nebo i všemi svazky mohl bránit tato pásma.

Armádní dělostřelecké skupiny

Armádní dělostřelecká skupina bude vytvořena vždy na směru předpokládaného hlavního úderu nepřítele.

V případech, kdy v obranném pásmu armády budou dva možné operační směry, mohou být vytvořeny i dvě podskupiny armádní dělostřelecké skupiny, které působí přímo ve prospěch jednotlivých divisí.

Armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny tvořit a používat jich podle nových zásad se zřetelem k vypuštění stupně sborových protiletadlových skupin a dále tvořit divisi protiletadlové skupiny.

Zálohy

Vzhledem k tomu, že armádě připadne úloha zabezpečit přímo jednotlivé divise při jejich obranném boji, bude účelné podle dané situace vytvořit po případě po dvou i více (2 až 3) zálohách příslušného druhu (DZ, DPTZ, TZ, POZ, CHZ, ŽZ a p.).

Tento požadavek se projeví hlavně v těch případech, kdy v obranném pásmu armády je možno očekávat úder nepřítele na více než jednom směru, a to zvláště tehdy, jsou-li tyto směry od sebe více vzdáleny.

Vřvojsková záloha armády může být vyčleněna do hodnoty pluku až divise. Na začátku obranné operace bude někdy vyhovovat hodnota jednoho až dvou pluků, bude-li zasazen třetí sled armády, je třeba vyčlenit zálohu do hodnoty až jedné divise. Síla a počet záloh ostatních druhů vojsk bude záviset na dané situaci.

Umístění a použití armádních záloh vzhledem k zrušení stupně sbor musí být přizpůsobeno daným podmínkám.

Cílem použití armádních záloh v prvním údobí vedení obranné operace bude působit přímo ve prospěch jednotlivých divisí prvního sledu, proto musí být umístěny více vpředu.

Zvláště aktivní zálohy, jako jsou ADPTZ, ATZ, APOZ, ACHZ, budou zpravidla umisťovány v prostoru druhého pásma obrany, některé třebas i před tímto pásmem, aby mohly včas zasáhnout do prostorů použití nepřátelských zbraní hromadného ničení.

Zároveň bude nutno uchovat větší část záloh k zabezpečení provedení armádního protiúderu, který v soudobých podmínkách bude prováděn zpravidla z chodu.

Vytvořením dvou (po př. i více) záloh příslušného druhu, dále jejich vhodným umístěním a hlavně včasným použitím může velitel armády podle stanoveného zámyslu mít vliv na dosažení cíle obranné operace.

V. Použití zbraní hromadného ničení

Soudobé vedení obranné operace za nynějších opatření (reorganisace vševojskové armády) vyžaduje použití většího počtu zbraní hromadného ničení.

K zamezení nepřátelského útoku »z chodu« a s překvapením bude nutno napadnout nepřítele ještě v prostorech soustřeďování, ve vyčkávacích prostorech a na přístupech k naší obraně.

Toho lze nejlépe dosáhnout zbraněmi hromadného ničení, atomovými pumami, řízenými a neřízenými střelami typu R-1, R-11 a úderý letectva.

Tyto případy zpravidla organisuje a provádí velitel frontu. V některých případech bude tato činnost řízena a prováděna hlavním velitelstvím.

Při přípravě nepřítele k útoku na silně vybudovanou obranu (opevněný prostor, obranu opřenou o výhodný terén a p.), kdy nepřítel bude nucen rozvinout se před předním okrajem obrany, bude výhodné provést mohutnou atomovou, leteckou a dělostřeleckou protipřípravu se současným použitím ostatních zbraní hromadného ničení.

Zásady pro provedení protipřípravy bude třeba vhodně aplikovat na danou situaci.

Organisací a provedením protipřípravy bude pověřen velitel armády podle plánu velitele frontu.

Zbraní hromadného ničení při vedení obranného boje bude používáno podle vývoje situace.

Vzhledem k zmenšení palebných prostředků armády nového složení bude vhodné použít pro armádní obrannou operaci

- 10 až 12 atomových pum, z toho aspoň $\frac{1}{3}$ střední ráže,
- zesílit armádu alespoň 1 brigádou řízených střel typu R-1 nebo R-11 a 1 až 2 oddíly neřízených střel.

Z uvedeného počtu 10 až 12 atomových pum je možno počítat

- 3 až 4 atomové pumy k provedení protipřípravy,
- 3 až 4 atomové pumy k provedení protiúderu,
- 2 atomové pumy k úderu na zasazované zálohy nebo druhé sledy nepřítele,

2 atomové pumy jako zálohu pro ničení obkličového nepřítele.

Možné schema použití atomových zbraní — viz přílohu 5.

VI. Zásady organisace a plánování obranné operace

Zásada centrální organisace a plánování obranné operace vzniká zvláště při novém složení armády bez stupně střeleckého sboru. Štáb vševojskové armády musí připravit všechny podklady tak, aby štáby divisí mohly samostatně provést potřebná opatření k splnění daného úkolu.

Času, který byl získán vypuštěním stupně »střelecký sbor«, nutno využít ke zkrácení organizace a plánování obrany u armády a k důkladnějšímu organizování obranného boje divisemi.

Štáb vševojskové armády provádí plánování obranné operace a místo střeleckého sboru je odpověden i za organizaci obranného boje divisí.

Divise dostanou od štábu vševojskové armády jen ty údaje, které potřebují k plnění svého úkolu, při čemž nutno dbát utajení celkového zámyslu velitele armády.

Základní plánování použití zbraní hromadného ničení a leteckého zabezpečení provádí front s přihlédnutím k požadavkům velitele armády. Vševojsková armáda dostane potřebné údaje přímo od štábu frontu.

Velitel armády musí stanovit jednotlivým divisím konkrétní úkoly, odpovídající plánu obranné operace armády.

V obranné operaci je vhodné zpracovat tyto dokumenty:

1. plán obranné operace (graficky),
2. bojový rozkaz velitele armády, který obsahuje:
 - závěry o uskupení nepřítele (jen výjimečně, a to hlavně údaje, které svazky doposud neznají),
 - úkol armády, sousedů a rozhodnutí velitele,
 - úkoly podřízeným svazkům, rozhraní,
 - úkoly druhů vojsk a letectva,
 - velitelská stanoviště,
3. plán protipřípravy (graficky),
4. plán provedení protiúderu podle příslušných směrů s tabulkami (grafikony) přeskupení a přesunu a pořádkové služby (graficky),
5. plán PVO, PTO, operačního maskování (graficky),
6. plánovou tabulku součinnosti — schema (graficky),
7. nařízení pro spojení,
8. bojová nařízení pro ostatní bojové zabezpečení,
9. bojová hlášení a souhrnná operační hlášení,
10. po případě jiné potřebné dokumenty.

V plánu obranné operace, který je základním plánem, bude vhodné vyjádřit

a) na mapě

- nepřátelské uskupení v době sestavení plánu operace,
- ženijní vybudování obranných pásem a uskupení sil armády u svazků prvního sledu do stupně až prapor, dále podrobně sestavu a rozmístění armádních prostředků,
- upřesnění rozmístění praporek rajonů obrany, dělostřelecké skupiny PDS, DDS, ADS, DPLDS, APLDS,
- směry protiúderů druhého nebo třetího sledu armády (podle variant) os přesunů druhého nebo třetího sledu do výchozího prostoru protiúderu a jednotlivé čáry rozvinutí,
- směr protiúderu frontu, je-li plánován v obranném pásmu armády,
- plánované zásahy frontových prostředků (DPTZ, POZ a p.) v pásmu armády,
- zálohy a jejich plánované zásahy,
- zálohy divisí,
- velitelská stanoviště armády a divisí.

- b) V legendě (tabulkách) k plánu obranné operace je vhodné uvést
- rozdělení sil a prostředků svazkům,
 - možný operační poměr sil a hustotu při zahájení operace,
 - taktickou hustotu a možný poměr sil podle směru a předpokládaných protiúderů.

Do plánu obranné operace bude současně pojat i plán použití zbraní hromadného ničení.

Plán obranné operace armády se zpracovává v jednom výtisku, jeho operační část schvaluje velitel frontu.

Druhou část »Plány použití druhů vojsk« a třetí část »Plán organizace týlu, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení obranné operace« schvaluje velitel armády.

Plán obranné operace slouží jako podklad pro bojové rozkazy a nařízení vydávané jednotlivým divisím.

Divisím se vydávají

1. bojová nařízení (formou výpisu z bojového rozkazu velitele armády, obsahující jen ty údaje, které musí divise znát pro plnění svého úkolu),
2. výpis z plánu protipřípravy (bez označení AZ),
3. výpisy z plánů bojového zabezpečení,
4. nařízení pro spojení,
5. týlové nařízení a
6. přehled lhůtních bojových, smluvených a materiálních hlášení.

VII. Velení a spojení

Otázkám velení v armádě nového složení je třeba věnovat mimořádnou pozornost.

Velitel armády dřívějšího složení velel 3 střeleckým sborům a armádním zálohám. Nyní musí velet 6 až 7 divisím a armádním zálohám.

Velký počet svazků a útvarů podléhajících přímo veliteli armády klade zvýšené požadavky na velitele a na štáb vševojskové armády, který musí zabezpečit velení všem svazkům ve zkrácené lhůtě.

Štáb vševojskové armády může tento úkol splnit

- při dokonalém stupni bojové a politické přípravy celého štábu,
- rozsáhlejším vybavením nejmodernějšími pojítky (televisí, fototelegrafie, vrtulníky a p.),
- při odstranění dosavadního zastaralého způsobu utajení velení,
- při rozsáhlejším využití styčných a kontrolních orgánů,
- při dostatečné a vhodné iniciativě štábů podřízených svazků,
- při dostatečném a kvalitním personálním obsazení štábů, zvláště operačního oddělení a spojovacích orgánů.

Hlavní těžiště velení v obranné operaci je třeba položit na VS armády, které bude vhodné umístit hned za druhým pásmem obrany v hloubce asi 30 až 40 km, někdy i blíže (20 až 30 km).

Při soudobém složení armády a organizaci obrany není výhodné, aby velitel armády velel z VPS. VPS armády bylo by nutné umístit nejdále 4 až 6 km od předního okraje hlavního pásma obrany na směru předvídaného hlavního úderu nepřítele, tedy v prostoru, kam nepřítel povede ato-

mové údery. Dalším důvodem, proč velitel armády nebude velet z VPS, je skutečnost, že z VPS může pozorovat zpravidla jen malý úsek obranného pásma armády a podle svého pozorování jen těžko může posoudit situaci s operačního hlediska a provést náležité zásahy. Bude proto výhodnější velet z VS a na důležitých směrech dočasně zřizovat pozorovací stanoviště armády, obsadit je důstojníky štábu armády a vybavit je pojítky umožňujícími rychlé dodání zpráv na VS armády. Tato pozorovací stanoviště volit poblíž VPS divisi.

VS armády se umísťuje podle běžně platných zásad a podle zámyslu velitele armády pro obrannou operaci. Bude výhodné umístit VS armády tak, aby ho mohlo být využito i pro velení při armádním protiúderu. V některých případech, zvláště jsou-li v obranném pásmu dva výhodné směry pro vedení hlavního úderu nepřítelem, bude nutné budovat i pomocné VS.

Zásady pro zřizování ZVS a TVS — třeba přizpůsobit daným podmínkám. ZVS zřizovat za třetím pásmem obrany v hloubce 50 až 80 km, TVS ve vzdálenosti 60 až 80 km za předním okrajem hlavního pásma obrany. Otázka spojení vyžaduje zvláštního pojednání.

Pro vševojskovou armádu se jeví nutné provést tato opatření:

- vybavit armádu větším počtem organických pojítek, aby štáb armády mohl zabezpečit nepřetržité velení všem divisím a armádním prostředkům se zřetelem na zdvojování záloh,
- rozsáhle využívat směrových stanic,
- vybavit štáb armády a štáby divisi nejmodernější spojovací technikou (televisí, fototelegrafií a p.),
- vybavit styčné důstojníky (kontrolní orgány) vhodnými pojítky (televisí, vrtulníky a p.),
- využít ve zvýšené míře vrtulníků pro systém osobního spojení,
- školit velitele divisi důkladněji na stupeň armády, aby mohli samostatněji řešit úkoly a
- jiná další opatření vyplývající z požadavků velitelského, součinnostního, týlového a hlásného spojení vzhledem k potřebám operačním a k požadavkům soudobého vedení operací.

VIII. Vedení obranného boje (operace)

K zmaření zahájení útočné operace v případech, kdy nepřítel bude připravovat útok z chodu s překvapením, je nutno provést mohutný letecký a atomový úder do prostorů soustředění a vyčkávacích formou »protipřípravy ve velké hloubce«.

Tato činnost bude organisována a provedena péčí frontu za použití letectva a řízených střel.

V případech, kdy nepřítel bude nucen se rozvinout před předním okrajem vlastní obrany (silně vybudovaná obrana, opevněný prostor, terén výhodný pro obranu a p.), bude účelné provést mohutnou protipřípravu.

Dále bude nutné zároveň napadnout silnými leteckými údery (atomovými zbraněmi a ostatními zbraněmi hromadného ničení) také druhé sledy nepřítele, aby nemohl nahradit ztráty po provedení protipřípravy u prvního útočného sledu.

Ve zvláštních případech, hlavně bylo-li dosaženo mohutných účinků

při protipřípravě a je-li k zmaření vyražení útoku nepřítele nutné zmocnit se výhodného prostoru před předním okrajem vlastní obrany, může být proveden i úder do prostoru protipřípravy. Tento úder lze provést buď střeleckou divisí z druhého sledu armády (jsou-li na druhém pásmu obrany 2 střelecké divise) nebo mechanisovanou divisí z třetího sledu armády.

Uvedená činnost vyžaduje však zvláštních opatření, plánování a přípravy a musí být schválena velitelem frontu.

Boj o hlavní pásmo obrany

Boj o hlavní pásmo obrany vedou velitelé divisí.

Velitel armády zasahuje svými prostředky podle požadavků velitelů divisí a svého uvážení s důrazem na směr hlavního úderu nepřítele a do prostorů, z kterých předpokládá provedení armádního protiúderu.

Divisi na podružném (samostatném) směru je nutno dostatečně zesílit, aby mohla vést boj i samostatně.

Vyčleněním až dvou záloh z příslušných druhů vojsk může velitel armády uplatňovat vliv na vedení obranného boje divisí na několika směrech a do větší hloubky.

Na směru hlavního úderu nepřítele řídí boj střeleckých divisí osobně velitel armády. Na podružném směru zástupce velitele armády. Náčelník štábu musí zabezpečit zásah druhých (třetích) sledů, skupin a zásah na ohrožené směry podle pokynů velitele armády.

Samostatně provádět plukovní a divisní protizteče bude možno větší- nou jen na těch směrech, kde nepřítel nepoužil atomových zbraní a kde nevede hlavní úder. Je výhodné provádět divisní protizteče podle rozhodnutí velitelů divisí, neboť se tím zvýší aktivnost obrany. Velitel armády nebude mít při soudobém rychlém vývoji situace možnost znát tak dokonale okolnosti vedoucí k rozhodnutí velitele divise. Provedení protizteče druhým sledem divise (zpravidla jedním střeleckým plukem) nebude mít rovněž podstatný význam pro vývoj situace v celé armádě. Jen ve výjimečných případech nařídí velitel armády veliteli divise předem, jak má použít svého druhého sledu. Jinak mohou velitelé divisí provádět svým druhým sledem (zálohou) protizteče bez předchozího svolení velitele armády. Provedení protizteče a její výsledek hlásí velitel divise veliteli armády bojovým hlášením.

Protizteče (plukovní a divisní) musí být vždy plánovány. Vlastní provedení protizteče bude záviset na dané situaci a na rozhodnutí velitele divise.

Hlavní pásmo obrany může plnit i obdobný úkol, který je svěřován zabezpečovacímu pásmu. V tomto případě hlavní úsilí obrany bude spočívat na druhém pásmu obrany, aby byly vytvořeny výhodné podmínky k provedení protiúderu třetím sledem armády a k zničení proniklých hlavních sil protivníka.

Boj o druhé pásmo obrany

Za udržení druhého pásma obrany odpovídá velitel armády.

Soudobé vedení útočného boje protivníka vyžaduje, aby toto pásmo bylo bezpodmínečně udrženo a tak byly vytvořeny podmínky k provedení armádního protiúderu.

Proto v mnohých případech bude výhodnější použít na tomto pásmu dvou divisí. Tím bude zabezpečeno provedení manévru třetím sledem armády při provádění armádního protiúderu.

Úloha druhého pásma obrany vzrůstá zvláště v těch případech, kdy hlavní pásmo obrany bude plnit funkci podobnou zabezpečovacímu pásmu. Divise určená k obraně druhého pásma obrany může v mnohých případech na tomto obranném pásmu předem zaujmout obranu.

Provedení armádního protiúderu

Silný druhý nebo třetí sled armády utvořený z 2 až 3 mechanisovaných divisí dává nejlepší předpoklady pro úspěšné provedení armádního protiúderu přímo z chodu.

Mohutné a hromadné použití tanků zpravidla na jednom směru, za silného atomového, leteckého a dělostřeleckého zabezpečení umožní rychlé obnovení taktické souvislosti obrany, obklíčení a zničení proniklého nepřítele.

Aby mohl být armádní protiúder úspěšně proveden, musí být bezpečně udrženo druhé pásmo obrany a příslušná příčná postavení a čáry rozvinutí pro protiúder. Tento úkol mohou výhodně splnit střelecké divise, které brání tato pásma a postavení.

Sestava protiúderného uskupení může být různá. Jsou-li v druhém nebo třetím sledu tři mechanisované divise, může být proveden protiúder se všemi divisemi v jednom sledu nebo ve dvou sledech. Hlavními důvody pro sestavu armády ve dvou nebo v jednom sledu budou situace nepřítelé, terén a hloubka protiúderu.

Bude-li protiúder veden do větší hloubky, bude nepřítel disponovat ještě silnějšími zálohami a směr protiúderu pro rozvinutí tří divisí do šířky nebude výhodný, bude nutno učlenit protiúderné uskupení do dvou sledů. V opačných případech bude zase výhodné mít při protiúderu jen jeden sled. I v tom případě však je nutné, aby si velitel armády vytvořil zálohy, především tankovou a protitankovou, kterými by mohl mít vliv na boj v průběhu protiúderu. V případech, kdy ve třetím sledu armády budou jen dvě mechanisované divise, bude protiúder proveden zpravidla v jednom sledu.

Zesílení a podpora protiúderného uskupení bude provedena podle zásad zesilování a zabezpečení svazků jako v útočném boji.

Protiúdernému uskupení velí přímo velitel armády.

K zabezpečení provedení protiúderu je účelné vyčlenit nejméně 3 až 4 atomové pumy. Tím bude zabezpečeno, že protiúder bude proveden úspěšně. Použití atomových pum bude nejmohutnějším prostředkem velitele armády, kterým bude mít vliv na provedení protiúderu.

Ostatní zásady pro provádění a zabezpečení protiúderu je třeba přizpůsobit daným podmínkám.

Výhoda uskupení tří mechanisovaných divisí — jako protiúderného uskupení — dává lepší předpoklady i pro případné provedení čelního protiúderu a pro vytvoření uskupení k ničení obklíčovaného nepřítele již v průběhu protiúderu.

Při současné organizaci střeleckých a mechanisovaných divisí bude nutné, aby při protiúderu na směru hlavního úderu byly mechanisované divise a na křídlech střelecké divise. Střeleckou divisí (je-li v úderném

uskupení jen jedna) dávat na to křídlo, proti kterému s největší pravděpodobností povede nepřítel protizteč. Tento požadavek má vliv na účelné rozmístění střeleckých a mechanisovaných divisí již v přípravném období. Při plánování dvou nebo tří možných variant protiúderu bude velmi těžké účelně umístit různé typy divisí pro všechny varianty. Tu se nám nejvýrazněji projevuje potřeba organisace divise jednotného typu.

Schema provedení protiúderu viz v příloze 6.

Otázku operačního a bojového zabezpečení při provádění obranných operací je třeba přizpůsobit daným podmínkám.

Závěr

Soudobé zásady vedení útočných operací nepřítelem za použití zbraní hromadného ničení kladou mimořádné požadavky na pružnost a aktivnost obrany a mají přímý vliv na organisaci, plánování a vedení obranné operace vševojskovou armádou.

V těchto podmínkách se jeví výhodné

- vševojskovou armádu organisovat ve složení 5 až 7 divisí (z toho 2 až 3 mechanisované nebo tankové) bez stupně střeleckého sboru,
- zesílit organické prostředky armády tak, aby po přiměřeném zesílení velitelem frontu byla schopna plnit úkoly v obraně a vytvořit potřebné taktické hustoty všech druhů vojsk,
- upustit od šablonovitosti v budování obrany a organisovat ji vždy podle zámyslu velitele frontu a armády tak, aby byl nepřítel buď odražen nebo zničen protiúderem v hloubce obrany,
- zvýšit počet atomových pum pro armádní obrannou operaci na 10 až 12 a armádu zesilovat řízenými i neřízenými střelami,
- šířku obranného pásma armády na důležitém směru zúžit na 50 až 80 km,
- operační učlenění armády vytvářet podle situace a podle zámyslu velitele armády ve dvou nebo třech sledech,
- zdokonalit sdělovací techniku, vybavit armádu neselhávajícími pojítky a tak zabezpečit nepřetržité velení v období přípravy i vedení obranné operace.

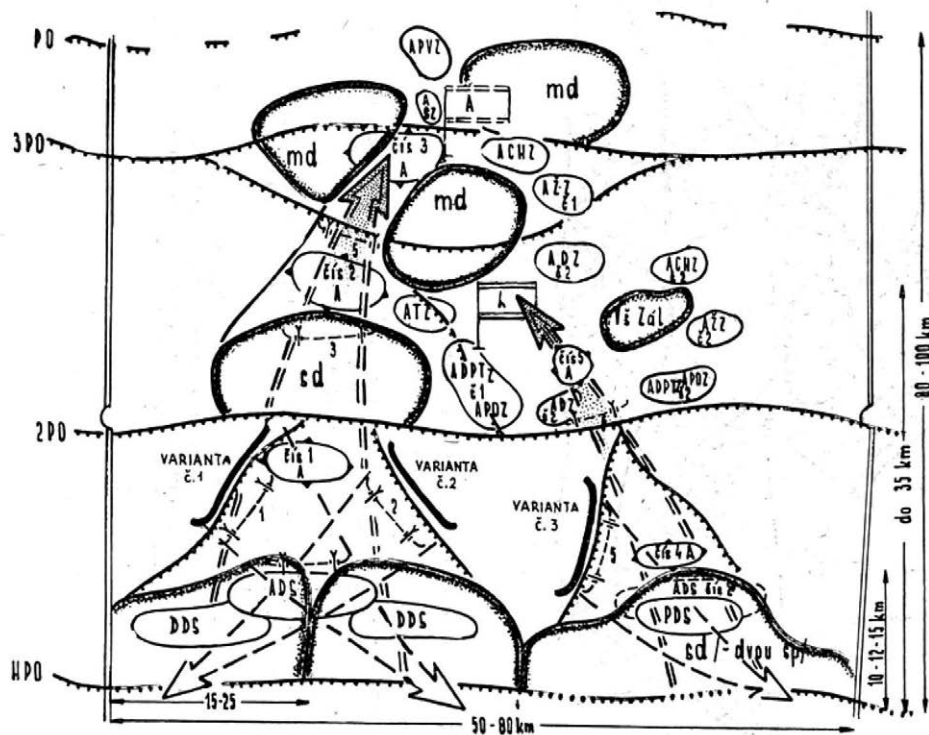
Toto pojednání, v němž byly rozebrány jen hlavní zásady organisace, plánování a vedení armádní obranné operace, má být základem pro další podrobné rozpracování tohoto tak aktuálního tematu.

Zpracovali: plukovník J. Tóth, podplukovník R. Dostál, plukovník J. Baláž, plukovník J. Rak.

SCHEMA OPERAČNÍHO UČLENĚNÍ VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY V OBRANĚ

Příloha 2

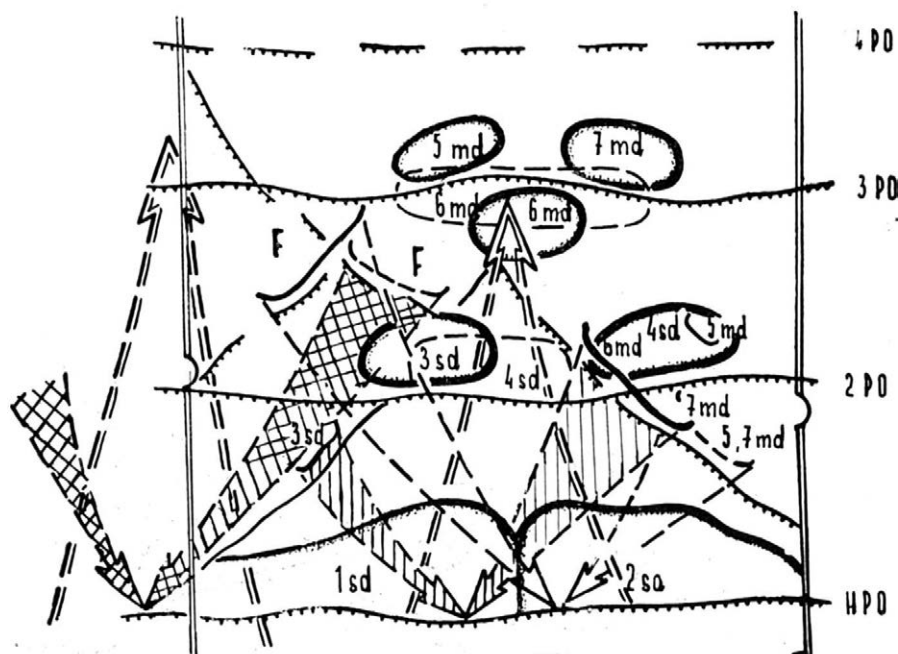
Předpoklad: — čtyři sd
tři md
— armáda brání dva směry

Učlenění armády:

- Do prvního sledu dvě až tři divise.
- V hloubce obrany čtyři až pět divisi.
- Armádní zálohy do prostoru mezi 2 PO a mezi 3 PO, blíže k 2 PO; zdvojit.
- ADPTZ, ATZ, APOZ, po případě do prostoru 2 PO, někdy i před 2 PO.
- ADS — vždy na směru možného hlavního úderu nepřítele, po případě vytvořit i 2 (3) podskupiny.
- Střeleckou divisi na podružném směru vhodně zesílit, vybavit po případě i pro samostatné vedení obranné operace.

SCHEMA OPERAČNÍHO UČLENĚNÍ VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

Předpoklad: armáda v složení: čtyři sd
tři md

Druhý sled: — dvě sd připraveny k obraně 2 PO, po případě jednou divísi k obraně 2 PO a jednou divísi k provedení armádního protiúderu v součinnosti s třetím sledem armády.

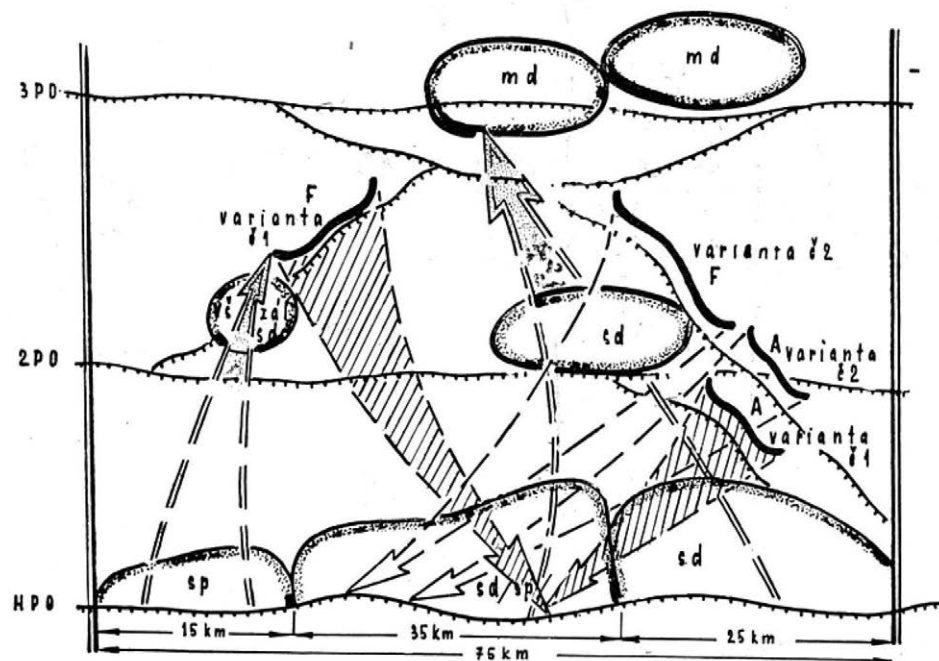
Třetí sled: — připravit a provést protiúder se všemi divisemi buď na jednom směru, nebo sbíhavé protiúder v součinnosti s částí sil druhého sledu;

— jednou divísi bránit mezilehlé, nebo 3 PO a dvěma divisemi provést protiúder v součinnosti s druhým sledem /frontu, nebo provést protiúder v součinnosti s armádním protiúderem sousední armády, vede-li nepřítel hlavní úder na rozhraní armád.

SCHEMA OPERAČNÍHO UČLENĚNÍ VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY (návrh)

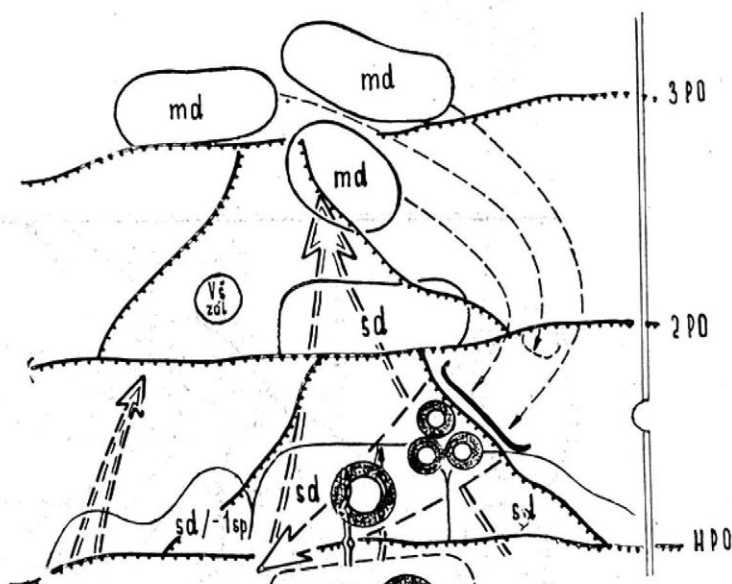
Předpoklad: armáda v složení: čtyři sd
dvě md

brání jeden důležitý operační směr

— Velitel frontu plánuje v pásmu armády provést frontový protiúder, kterého se má zúčastnit armáda dvěma divisemi.

SCHEMA POUŽITÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ (návrh)

Použití ZHN:

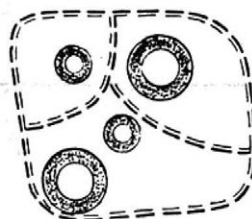
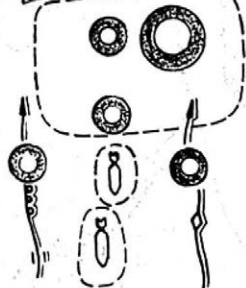
Celkem pro armádu:
10—12 atomových pum
+ chem. zbraně

Prostor protipřípravy

Zálohy (druhé sledy)

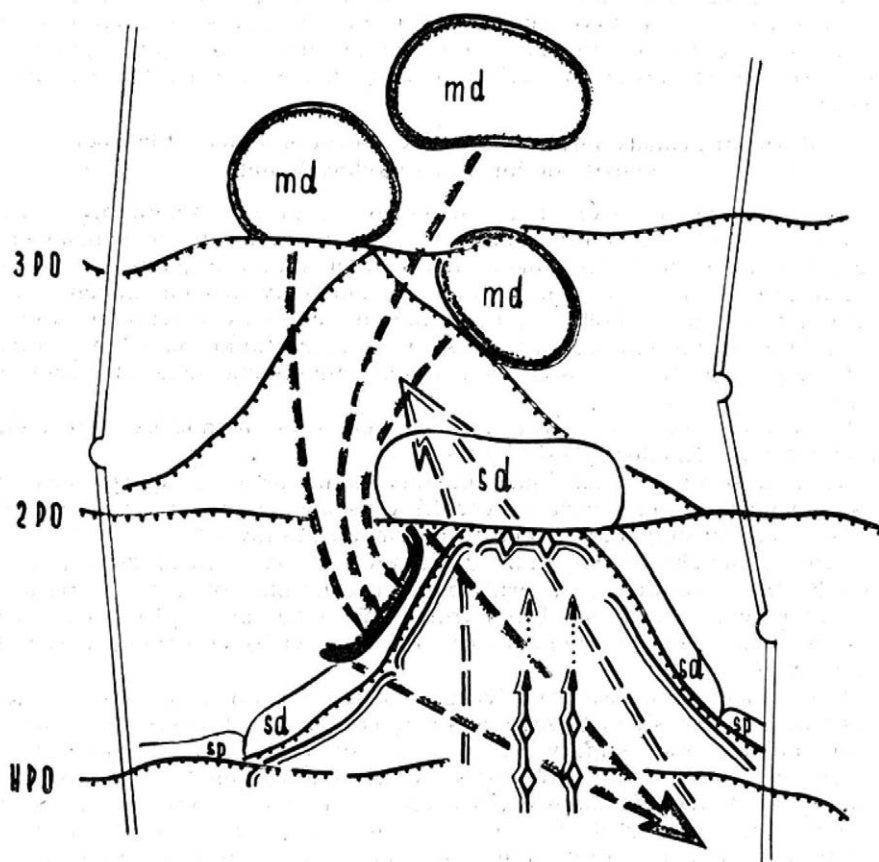
Z toho AZ použít:

- 3—4 při soustřeďování
(nebo protipříprava
v hloubce nebo před
HPO)
- 3—4 na provedení proti-
úderu
- 1—2 na zálohy při za-
sazování
- 2 na ničení obklíče-
ného nepřítele

**Prostor soustřeďování
nepřátelských vojsk**
(vyčkávací prostory)
atomové údery provede
front svými prostředky.
»Protipříprava ve velké
hloubce«.

SCHEMA PROVEDENÍ PROTIÚDERU VE VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDĚ

Předpoklad:

- sd brání příčná postavení a 2 PO
- tři md z 3 PO provedou protiúder buď v jednom sledu nebo ve dvou sledech, zpravidla z chodu
- protiúderné skupině velí přímo velitel armády
- k protiúderu se připojí sd prvního sledu — částí svých sil k ochraně boků protiúderné skupiny
- protiúder podporován — podle dané situace
- provádění protiúderu samostatně, v součinnosti se sousedními armádami nebo s protiúderem frontu

NEKTERÉ ZVLÁŠTNOSTI POUŽITÍ TANKOVÝCH VOJSK VE VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDĚ

Major František Heřman

Nová organizace armády otvírá nové možnosti způsobu použití tankových útvarů a svazků. Odstraňuje dosavadní částečnou šablonovitost v jejich použití a dává předpoklady k všestrannějšímu využití jejich palebné síly a schopnosti provádět rychlý manévr jak v útočné, tak obranné operaci.

Možnosti armády nového složení v útočné operaci s hlediska použití tanků a samohybných děl

Armáda nového složení může se skládat z pěti až sedmi divisí. Za předpokladu, že z těchto divisí budou zpravidla dvě až tři mechanisované nebo tankové, bude to činit okolo 725 až 1050 tanků. S jedním organickým těžkým tankosamohybným plukem bude tedy armáda nového složení mít okolo 800 až 1130 tanků a samohybných děl, což při šířce pásma útoku 40 až 70 km činí operační hustotu 16 až 20 tanků na 1 km fronty.

V těchto počtech nejsou započítána samohybná děla střeleckých pluků.

Vzhledem k tomu, že složení armády není stálé, mohou být tato čísla ve zvláštních případech vyšší i nižší.

Naskýtá se nyní otázka, jaké hustoty tanků přímé podpory pěchoty je s to armáda nového složení vytvořit v úseku průlomu a kolika tanky a samohybnými děly bude třeba tuto armádu zesilovat.

Armáda nového složení může prolamovat v úseku 15 až 20 km širokém. Za předpokladu, že na průlom připravené obrany je třeba při použití atomových zbraní na 1 km fronty 15 až 25 tanků přímé podpory pěchoty, bude třeba v celém úseku průlomu 225 až 500 tanků a samohybných děl.

Mechanisovaná divise při šířce pásma útoku 6 km a při zasazení tří pluků do prvního sledu (z nich jeden tankový) je s to vytvořit hustotu do 20 tanků přímé podpory na 1 km fronty. Zasazením druhých sledů a záloh pluků prvního sledu zvýší se hustota asi na 28 tanků přímé podpory na 1 km. Mechanisovaná divise je tedy s to sama bez posílení vytvořit požadovanou hustotu tanků přímé podpory v úseku průlomu.

Střelecká divise naproti tomu sama bez posílení je s to vytvořit při šířce pásma útoku 6 km hustotu jen do 10 tanků přímé podpory na 1 km. Bude tedy třeba střelecké divisi pro průlom přidělovat 30 až 60 tanků a samohybných děl, což odpovídá hodnotě dvou až tří praporů těžkého tankosamohybného pluku.

Za předpokladu, že z tří nebo čtyř divisí zasazených na úsek průlomu budou dvě střelecké, bude třeba k jejich zesílení 60 až 120 tanků, což odpovídá hodnotě jednoho až dvou těžkých tankosamohybných pluků. Vzhledem k tomu, že jeden těžký tankosamohybný pluk bude organicky příslušet armádě jako dosud, bude třeba armádu nového složení zesilovat zpravidla jen ve výjimečných případech, zvláště bude-li složena převážně ze střeleckých svazků nebo bude-li prolamovat na směru, kde nebude použito vlastních atomových zbraní.

Některé zvláštnosti použití tankových útvarů a svazků v armádě nového složení v útočné operaci

Nové složení armády bude mít především vliv na použití tankové divise. Tanková divise byla až dosud v útočné operaci armády určena k plnění úkolů armádní rychlé skupiny. Avšak skutečnost, že dnes všechny svazky přímo podléhají velitelství armády, učiní její použití všestrannější a méně šablonovité než dosud.

Tankové divise v armádě nového složení může být použito jak k rozvíjení úspěchu, tak i v některých případech ke zteči spěšně zaujaté nepřátelské obrany. Rozhodující však je její hlavní určení, ke kterému je zvlášť uzpůsobena

- rozvíjet úspěch do operační hloubky;
- pronásledovat, obklíčovat a ničit odcházejícího nepřítele;
- ničit přicházející nepřátelské zálohy ve střetném boji;
- odrážet silné protizteče nebo protiúderů nepřátelských záloh v operační hloubce;
- prolamovat z chodu obranné čáry spěšně obsazené nepřítelem;
- ovládnout přepravy na vodních tocích z chodu;
- dobývat nepřátelská letiště, vzletové a přistávací plochy, aby jich mohlo použít vlastní letectvo;
- dobývat nepřátelských základů atomových zbraní a ničit je;
- dobývat důležité čáry, objekty, předmostí a prostory a udržet je do příchodu hlavních sil armády a tím vytvářet podmínky pro další rozvíjení operace.

Charakteristickým rysem pro činnost divise ve vševojskové záloze armády bude

- několik předem předvídaných úkolů;
- krátké lhůty k přímé přípravě boje;
- zasazování do boje z chodu;
- přesuny prováděné z vyčkávacího prostoru po skocích podle vývoje situace na frontě;
- převzetí nových posilových prostředků, součinnost s nimi a jejich včasné a účelné zařazení do sestavy, zpravidla před samým zasazením.

Tanková divise jako třetí sled nebo záloha armády může být rozmístěna ve výchozí situaci 30 až 40 km od předního okraje, kde dokončuje přípravy k boji.

Po zahájení operace se posunuje za útočícími sledy skoky podle rozhodnutí velitele armády. Tyto skoky je nutno provádět skrytě a utajeně, aby nebyla vystavena úderu zbraní hromadného ničení. Není účelné provádět kratší skoky než 70 až 80 km.

Osy přesunu a pořádkovou službu na nich zabezpečuje armáda.

Zásady součinnosti divise se sousedy a druhy vojsk pro zasazení a boj v hloubce upřesní zpravidla velitel armády osobně s velitelem divise na svém VS podle mapy. Informuje velitele divise o případném provedení atomového úderu na nepřítele před čarou zasazení divise a určí mu čáru a dobu, kterou čelní jednotky nesmějí z bezpečnostních důvodů překročit.

Nepřítomným velitelům jsou úkoly týkající se zabezpečení zasazení a boje divise v hloubce doručovány prostřednictvím styčných nebo směrových důstojníků.

S hlediska sousedních divisí budou to především úkoly

- pro úpravu a uvolnění komunikací pro zasazovanou divisi;
- pro činnost pořádkové služby na komunikacích;
- pro zabezpečení boků rozvinujících se sil tankové divise na čáře zasazení;
- pro sladění úkolů v hloubce po zasazení tankové divise co do místa, prostoru a času.

S hlediska druhů vojsk bude to hlavně

- způsob převzetí a začlenění posilových prostředků do sestavy divise;
- způsob dělostřeleckého, leteckého, ženijního a chemického zabezpečení při rozvinování divise na čáře zasazení a při boji v hloubce.

Na způsob boje tankové divise po zasazení nebude mít nová organizace podstatný vliv.

Těžký tankosamohybný pluk bude zpravidla střeleckým divisím přidělen po dobu průlomu celé taktické hloubky obrany, aby byla nepřetržitě zabezpečena požadovaná hustota tanků přímé podpory pěchoty.

Po průlomu taktické hloubky obrany přejde zpravidla jako dosud do tankové zálohy velitele armády s cílem

- zesílit tanky přímé podpory nově zasazovaných divisí v operační hloubce;
- odrazit silné nepřátelské protizteče v součinnosti s armádní DPTZ a POZ.

Možnosti armády nového složení v obranné operaci s hlediska použití tanků a samohybných děl

Armáda nového složení, která bude na důležitém operačním směru bránit pásmo široké 50 až 80 km, může při průměrném počtu 800 až 1130 tanků a samohybných děl mít operační hustotu 14 až 16 tanků a samohybných děl na 1 km fronty, t. j. o 2 až 4 tanky a samohybná děla více než dosud. Tato operační hustota dovoluje soustředit manévrem na předpokládaném směru nepřátelského útoku tanků v šířce 25 km 30 až 40 i více tanků a samohybných děl operační hustoty na 1 km fronty.

Armáda v novém složení dosáhne tedy v obranné operaci zpravidla vyšších operačních hustot v tancích a samohybných dělech než dosud.

Některé zvláštnosti použití tankových útvarů a svazků v obranné operaci armády nového složení

U armády nového složení bude častějším zjevem, že bude mít i v obranné operaci tankovou divisi.

V takovém případě si velitel armády zpravidla ponechá tankovou divisi v záloze nebo v sestavě třetího sledu a umístí ji tak, aby byla schopna provést buď protiúder spolu s divisemi zpravidla mechanizovanými, rozmístěnými v prostoru třetího pásma obrany, nebo uskutečnit v krátkém čase zásah do prostoru pravděpodobného úderu atomovými

zbraněmi nepřítele. Bude proto výhodné umisťovat ji v prostoru třetího pásma obrany v blízkosti pravděpodobného směru útoku nepřátelských tanků.

Těžkého tankosamohybného pluku bude zpravidla v obranné operaci použito podle dosud platných zásad. Vzdálenost jeho rozmístění od předního okraje bude však záviset na zámyslu vedení obranné operace, zvláště na úkolu druhého a třetího sledu armády. Zpravidla to však bude na směru pravděpodobného útoku nepřátelských tanků mezi druhým a třetím pásmem obrany s cílem v součinnosti s DPTZ a POZ i s druhým sledem armády zastavit další pronikání nepřátelských tanků a vytvořit tak podmínky k provedení protiúderu třetím sledem armády.

K tomu účelu bude třeba připravit pro tankovou zálohu na jednom až dvou směrech pravděpodobného útoku nepřátelských tanků dvě až tři čáry rozvinutí.

Z á v ě r

Nová organizace armády přinese řadu dalších zvláštností v použití a zabezpečení tankových vojsk. Je naší povinností hledat tyto zvláštnosti, theoreticky je urychleně řešit, aby mohly být v krátké době prakticky ověřovány. K řešení těchto otázek je však třeba přistupovat bez dosavadních šablon a se smělou tvůrčí iniciativou.

ÚVAHY O ZMĚNÁCH V POUŽITÍ DĚLOSTŘELECTVA U VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

Major Hynek Ondrášek, major Vladimír Řehák, major Jiří Holub

Všeobecně

Rychlý rozvoj techniky a zavedení použití zbraní hromadného ničení způsobuje, že se i operační umění dále rozvíjí. Bylo přistoupeno k zrušení střeleckých sborů i s jejich sborovými útvary, to znamená i se sborovým dělostřelectvem. Je nasnadě, že tato změna má vzápětí vážné změny v operačním umění. Vševojsková armáda bez střeleckých sborů s nestálým počtem střeleckých, mechanisovaných, po případě tankových divisí bude mít jiné úkoly, jiné učlenění bojové sestavy a p. Analogicky v dialektické souvislosti musí se tato změna odrazit ve využití dělostřelectva.

Především je nutno uvažovat o nové organizaci dělostřelectva vzhledem k tomu, že zrušením střeleckých sborů odpadá i sborové dělostřelectvo. Při stanovení nové organizace dělostřelectva je nutno dbát těchto hlavních zásad: nepřetěžovat vševojskovou armádu dělostřeleckou technikou, nýbrž zachovat palebnou a údernou sílu dělostřelectva armády; zachovat pohyblivost a operativnost střeleckých, mechanisovaných (tankových) divisí a vytvořit takové armádní dělostřelectvo, které by bylo s to plnit jak úkoly sborového, tak i armádního dělostřelectva. Proto byla při vytváření nové organizace dělostřelectva ponechána organizace divisního dělostřelectva v celku co do počtu beze změny. U armády byla vytvořena armádní dělostřelecká divise a ponechána armádní protitanková dělostřelecká brigáda a protiletadlová dělostřelecká divise. Armádní dělostřelecká divise má tři dělostřelecké brigády, z toho dvě kanonové a jednu raketometnou. Kanonové brigády po třech oddílech. a to po dvou 130mm kanonů a po jednom 152mm kanonových houfnic, raketometná brigáda o jednom oddíle 130mm raketometů a o dvou oddílech 240mm raketometů. Každý oddíl o třech bateriích po 6 dělech (raketometech). Protiletadlová dělostřelecká divise armády má jeden protiletadlový dělostřelecký pluk 57mm protiletadlových kanonů o 6 bateriích, baterie po 6 dělech a tři protiletadlové dělostřelecké pluky 85mm protiletadlových kanonů po 6 bateriích, baterie opět po 6 dělech 85mm a jednom 30mm protiletadlovém dvojkanonu, kromě toho je u všech řídicích radiolokátorů po jednom 30mm protiletadlovém dvojkanonu. Takto organizovaná protiletadlová dělostřelecká divise má tedy 3 — 30mm protiletadlové dvojkanony, 36 — 57mm protiletadlových kanonů a 108 — 85mm protiletadlových kanonů, celkem tedy 167 hlavní.

Kromě toho byla změněna organizace protiletadlové divise i u vševojskových svazků. Tak nyní možno počítat s tímto organickým protiletadlovým dělostřelectvem:

— u střelecké, mechanisované a tankové divise:

protiletadlový dělostřelecký pluk o 6 bateriích, baterie po 6 dělech 57mm protiletadlových kanonů, celkem tedy 36 — 57mm protiletadlových kanonů a 1 — 30mm protiletadlový dvojkanon k přímé ochraně řídicího radiolokátoru, t. j. celkem 37 hlavní; u mechanisované a tankové divise jsou tato děla samohybná;

- u střeleckého a mechanisovaného pluku:
protiletadlový dělostřelecký oddíl o 4 bateriích, baterie po 6 dělech 30mm protiletadlových dvojkanonů, celkem 24 hlavní;
- u tankového a tankosamohybného pluku:
protiletadlová dělostřelecká baterie o 6 dělech 30mm protiletadlových dvojkanonů, t. j. 6 hlavní.

Celkem je organického dělostřelectva u střelecké divise 115 hlavní, u mechanisované divise 121 hlavní a u tankové divise 79 hlavní.

Kromě toho bylo nutné k úhradě úbytků vzniklých zrušením sborů vytvořit silnější a mohutnější dělostřelectvo zálohy hlavního velitelství (ZHV), a proto tu byla vytvořena protiletadlová dělostřelecká divise typu ZHV o dvou protiletadlových dělostřeleckých plucích 57mm protiletadlových kanonů a dvou protiletadlových dělostřeleckých plucích 100mm protiletadlových kanonů.

Protiletadlový dělostřelecký pluk 57mm protiletadlových kanonů má 6 baterií, každá baterie 6 děl a u řídicího radiolokátoru 1 — 30mm protiletadlový dvojkanon, tedy celkem 36 hlavní.

Protiletadlový dělostřelecký pluk 100mm protiletadlových kanonů má rovněž 6 baterií, každá baterie 6 děl 100mm a jeden 30mm protiletadlový dvojkanon, další 30mm protiletadlový dvojkanon je u řídicího radiolokátoru, celkem tedy 43 hlavní.

Protiletadlová dělostřelecká divise typu ZHV má dohromady 17 — 30mm protiletadlových dvojkanonů, 72 — 57mm protiletadlových kanonů a 72 — 100mm protiletadlových kanonů, t. j. celkem 161 hlavní.

Dále byl vytvořen samostatný protiletadlový dělostřelecký pluk o 6 bateriích, baterie po šesti 100mm protiletadlových kanonech a po 1 30mm protiletadlovém kanonu, u řídicího radiolokátoru též 1 — 30mm protiletadlový kanon, tedy celkem 43 hlavní.

Vzhledem k tomu, že velitelské stanoviště armády, kde nyní bude centrum velení, nabylo velkého významu, a protože má poměrně velkou rozlohu a je nutné, aby bylo zabezpečeno proti úderům nepřátelského letectva ze všech výšek, bylo by vhodné uvažovat o zavedení armádního smíšeného protiletadlového dělostřeleckého pluku. Tento protiletadlový dělostřelecký pluk by mohl mít toto složení: 2 baterie 57mm protiletadlových kanonů po 6 dělech a 4 baterie 100mm protiletadlových kanonů po 6 dělech + jednom 30mm protiletadlovém dvojkanonu. Celkem by měl: 12 — 57mm protiletadlových kanonů, 24 — 100mm protiletadlových kanonů a 5 — 30mm protiletadlových dvojkanonů, t. j. 41 hlavní.

Celkový počet armádní dělostřelecké divise — 162 hlavní. Protitanková dělostřelecká brigáda o třech plucích, z toho jeden z 85mm kanonů a dva ze 100mm kanonů, všechny po 6 bateriích po 6 dělech, to je celkem 108 protitankových hlavní.

Takováto organisace armádního dělostřelectva dává armádě nové výkonné kanony 130mm s dostřelem 27 km a vytváří silnou protitankovou dělostřeleckou brigádu. Rovněž není armáda přetížena dělostřeleckým materiálem i vzhledem k tomu, že je nutno počítat s nestejným počtem divisí, které budou včleněny do armády.

Na druhé straně bylo nutno vytvořit silnější dělostřelectvo ZHV, kterým bude armáda zesilována. Tak dělostřelecká divise ZHV při zacho-

vání stejného počtu dělostřeleckých brigád vyzbrojených stejnou ráží jako doposud, avšak s bateriemi po 6 dělech dosahuje nyní počtu 366 hlavních, což je o 122 hlavních více než dříve. Rovněž protitanková dělostřelecká brigáda ZHV byla organisována stejně jako organická protitanková dělostřelecká brigáda armády, to znamená 108 hlavních. Další významná změna byla učiněna v organisaci kanonové dělostřelecké brigády ZHV. V kanonové dělostřelecké brigádě ZHV byly sice ponechány tři dělostřelecké oddíly, ale byly vyzbrojeny výkonnějším kanonem 130mm a zvýšeny jejich počty na 54 hlavních proti dřívějším 36. Jako nový útvar je u ZHV vytvářen oddíl raketových střel o třech bateriích po 12 odpalovacích zařízeních, tedy celkem 36 odpalovacích zařízení.

Všechny tyto organizační změny jsou v plném souladu se základní zásadou: nepřetěžovat armádu dělostřeleckou technikou, učinit ji co nejpohyblivější, avšak zabezpečit její palebnou hodnotu.

1. Útočná operace

Úkoly dělostřelectva

Nová organisace armády bude mít vliv na úkoly dělostřelectva jen v tom smyslu, že bude možno vzhledem na výkonnější dělostřeleckou techniku lépe plnit úkoly, zvláště za dělostřelecké přípravy zteče, kde nyní je plně oprávněno požadovat od dělostřelectva, aby umlčovalo za dělostřelecké přípravy zteče důležité objekty v celé taktické hloubce nepřátelské obrany.

Možnost nahromadění dělostřelectva

Vzhledem k zmenšenému počtu organického dělostřelectva armády po zrušení střeleckých sborů a k zmenšení počtů divisí armády a jejich nestejného počtu (u armády 5 až 7) nebude s to dělostřelectvo zabezpečit průlom tak, jako doposud. Podle propočtu nutno uvážit, že dělostřelectvo při dodržení požadavku 140 hlavních na 1 km fronty průlomu bude schopno zabezpečit průlom na 15 až 20 km místo dosavadních 24 km. Je pochopitelné, že na šířku pásma průlomu, v kterém bude dělostřelectvo schopno zabezpečit útok, bude mít především vliv protistojící nepřítel a úkol, který armáda dostane.

Přidělování dělostřelectva armádě

Se zřetelem na novou organisaci dělostřeleckých jednotek ZHV nutno předpokládat, že armádě postačí přidělit do jedné dělostřelecké divise ZHV, do dvou protitankových dělostřeleckých brigád ZHV, 1 až 2 kanonové dělostřelecké brigády a 1 až 2 oddíly raketových střel. Silné zesílení protitankovými prostředky nutno vysvětlit tím, že je nutno nahradit protitankové dělostřelectvo zrušených střeleckých sborů. V některých případech může být zesílení závislé na úkolu armády, na jejím složení a na počtu posilového dělostřelectva, které je k dispozici, i větší.

Bojová sestava dělostřelectva

Vzhledem k vyloučení sborových dělostřeleckých skupin a dělostřeleckých protitankových záloh střeleckých sborů nutno uvažovat, že v armádě bude zpravidla vždy vytvářena armádní dělostřelecká skupina,

kteřá bude mít zpravidla podskupiny podle počtu divisí na hlavním úderu armády a podskupinu daleké činnosti, do níž budou včleněny oddíly raketových střel. Rovněž zpravidla vždy bude vytvářena dělostřelecká záloha armády.

Protože dělostřelecká protitanková záloha armády musí převzít značnou část úkolů plněných dělostřeleckými protitankovými zálohami střeleckých sborů, bude nutno v útočné operaci vytvářet silnou dělostřeleckou protitankovou zálohu armády, po případě vytvářet dvě dělostřelecké protitankové zálohy armády.

Úkoly protiletadlového dělostřelectva

Hlavním a předním úkolem protiletadlového dělostřelectva v útočné operaci armády stává se nyní protiletadlová dělostřelecká obrana hlavního uskupení vojsk. Dále bude bránit druhé sledy a zálohy, velitelská stanoviště armády a armádní zásobovací základnu.

K plnění těchto úkolů budou mít svazky větší počet organického dělostřelectva a tím i větší samostatnost. Vytvořením jednotných protiletadlových dělostřeleckých pluků na stupni divise a jejich vybavením pásovými podvozky (dosud jen u mechanisovaných a tankových divisí) bude usnadněno plnění úkolů protiletadlového dělostřelectva v průběhu boje, a to i za pohybu v terénu mimo komunikace.

Zavedením 100mm protiletadlového kanonu do svazků a útvarů protiletadlového dělostřelectva ZHV, po případě i do smíšeného armádního protiletadlového pluku (bude-li vytvořen) zvyšují se palebné možnosti protiletadlového dělostřelectva a tím se i zlepšuje předpoklad pro splnění jeho úkolu, protože se zvyšuje matematická naděje sestřelu nepřátelských prostředků vzdušného napadení.

Možnost nahromadění protiletadlového dělostřelectva

Protože divisím (střeleckým, mechanisovaným a tankovým) byly novou organizací odňaty středorážní protiletadlové prostředky a byl zvýšen počet malorážních prostředků, bude také nutné kompenzovat nepoměr mezi obojím materiálem zesilováním středorážními prostředky a to jak z počtu protiletadlových dělostřeleckých divisí ZHV, tak, především, samostatnými protiletadlovými dělostřeleckými pluky ZHV. Tím se též vyrovná úbytek středorážního protiletadlového dělostřelectva, vzniklý zrušením stupně sboru a jeho sborového protiletadlového dělostřeleckého pluku. I když většinou bude tento materiál soustřeďován do armádních protiletadlových skupin, nelze to brát jako šablonu a nutno vždy řešit přidělení a tím i nahromadění prostředků protiletadlového dělostřelectva divise konkrétně podle situace. Nebude žádnou chybou, bude-li středorážní protiletadlové dělostřelectvo přidělováno i do divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin, když to bude splnění úkolu protiletadlové dělostřelecké obrany vyžadovat. V tomto případě bude výhodnější uvažovat o zesilení materiálem 85mm protiletadlového kanonu, který je poměrně pohyblivější než 100mm protiletadlový kanon.

Se zřetelem k těmto okolnostem nutno zvlášť pečlivě uvážit a rozhodit, který z objektů je nejdůležitější; a podle toho rozhodnout, kam soustředit maximum prostředků protiletadlového dělostřelectva k dosa-

žení maximálních hustot požadovaných normami, a to i na úkor oslabení podružných objektů nebo úseků. Jen tak bude možno při nahromadění prostředků protiletadlového dělostřelectva na nejdůležitější úsek armádní operace dosáhnout hodnotné a spolehlivé ochrany těchto úseků.

Přidělování protiletadlového dělostřelectva armádě

Počet posilových prostředků protiletadlového dělostřelectva bude i nadále závislý především na úkolu armády, pak na struktuře jejího složení a na počtu jejích svazků.

V zásadě možno vycházet z názoru, že jako obvyklé posílení může armáda ve složení do 6 vševojskových svazků dostat ne více než jednu protiletadlovou dělostřeleckou divisi typu ZHV a do jednoho protiletadlového dělostřeleckého pluku téhož typu. Bude-li armáda tvořena z více než 6 vševojskových svazků, bude zpravidla zesilována hodnotou do dvou protiletadlových divisí typu ZHV a dvou protiletadlových dělostřeleckých pluků téhož typu. Za těchto předpokladů bude možno zesílit divise prvního sledu po jednom protiletadlovém dělostřeleckém pluku malorážního protiletadlového dělostřelectva a vytvořit armádní protiletadlovou dělostřeleckou skupinu k obraně hlavního uskupení armády v hodnotě do 3 až 4 protiletadlových dělostřeleckých pluků středorážního protiletadlového dělostřelectva.

Bojová sestava protiletadlového dělostřelectva

V podstatě zůstává stejná jako dosud, t. j. baterie malorážního i středorážního protiletadlového dělostřelectva při řešení bojové sestavy se budou i nadále členit do linií, jejichž počet se vzhledem k většímu počtu baterií rovněž zvětší. Vzdálenosti baterií od předního okraje, vzdálenosti mezi jednotlivými liniemi, jakož i rozstupy mezi jednotlivými bateriemi zůstávají podle dosud platných norem.

Zvláštností tu je jen to, že baterie středorážního protiletadlového dělostřelectva z armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny, která brání sestavu divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin, prolínají sestavu baterií těchto skupin a doplňují tak celkovou koncepci uskupení protiletadlového dělostřelectva.

Co se týká uskupení protiletadlového dělostřelectva, možno rovněž zůstat u dosavadního řešení. Budou tedy vytvářeny divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny u divisí prvního sledu, jestliže budou zesíleny prostředky malorážního nebo středorážního protiletadlového dělostřelectva. Možno uvažovat též o vytvoření divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin u divisí druhého sledu a tam s výhodou zesilovat i prostředky středorážního protiletadlového dělostřelectva, protože tyto objekty budou cílem útoků nepřátelského letectva i z větších výšek. Dále budou tvořeny armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny, a to zpravidla dvě až tři, nebude-li větší počet armádních objektů, které bude nutno chránit prostředky armády. Bude vhodné pro jednotnost označovat APLDS 1 skupinu, která bude určena k protiletadlové obraně hlavního uskupení armády, APLDS 2 skupinu určenou k protiletadlové obraně velitelského stanoviště armády a APLDS 3 skupinu, určenou k protiletadlové obraně armádní zásobovací základny.

V zásadě bude správné hovořit o skupině, ať již divisní nebo armádní, jen tehdy, půjde-li o dočasné uskupení nejméně dvou protiletadlových dělostřeleckých pluků k plnění společného úkolu; bude-li tedy divise bráněna jen organickým protiletadlovým dělostřeleckým plukem, nebude se hovořit o divisní protiletadlové dělostřelecké skupině.

Bojová sestava protiletadlového dělostřelectva provádějícího protiletadlovou obranu velitelského stanoviště armády nebo armádní zásobovací základny, bude-li bez palebného styku s ostatními protiletadlovými prostředky, bude řešena jako při obraně bodového nebo týlového objektu, t. j. prstencovitě okolo objektu s tím, že středorážní protiletadlové dělostřelectvo bude předsunuto okolo pravděpodobné hranice bombardování a malorážní protiletadlové dělostřelectvo se rozmístí přímo na objekt nebo do jeho blízkosti k jeho přímé obraně.

Co se týče bojové sestavy pozemního dělostřelectva, zůstávají v platnosti úvahy v článku majora Řeháka »Rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení k útoku«.

Bojová činnost protiletadlového dělostřelectva

Změny ve složení vševojskové armády v zásadě nemění bojovou činnost protiletadlového dělostřelectva.

Částečně budou mít vliv jen na plánování bojového použití protiletadlového dělostřelectva. Plánování se poměrně ulehčí a zrychlí tím, že vypadl brzdící mezistupeň střeleckého sboru.

Štáb zástupce velitele dělostřelectva armády pro protiletadlové dělostřelectvo bude přenášet úkoly přímo do štábu zástupců velitelů dělostřelectva střelecké (mechanisované) divise pro protiletadlové dělostřelectvo, které se stanou výkonnými orgány plánování a řízení bojové činnosti protiletadlového dělostřelectva.

To se projeví především při řešení bojové sestavy protiletadlového dělostřelectva, kdy zástupce velitele dělostřelectva armády pro protiletadlové dělostřelectvo vyřeší jen bojovou sestavu protiletadlového dělostřelectva tvořícího armádní protiletadlovou dělostřeleckou skupinu a zástupcům u divisi z ní zašle příslušný výpis s udáním dosažených hustot protiletadlového dělostřelectva v rámci armády. Dále jim určí posilové prostředky a zadá úkol po stránce odborné. Ve výpise z plánu protiletadlové obrany graficky udá jen ty prostředky z armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny, které působí v příslušném pásmu činnosti divise, již je výpis zasílán. Bude-li chtít mít vliv na řešení bojové sestavy podřízeného zástupce, učiní to přímo formulací ukládaného úkolu, kde konkrétně uvede, které objekty kromě divisních a jakou hodnotou musí prostředky divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny bránit se stanovením délky trvání tohoto úkolu. Tím donutí podřízeného zástupce, aby vyřešil sestavu tak, aby vyhovovala požadavkům, jak pokud jde o bráněnou divisi, tak i pokud jde o armádu, aniž ho omezí v řešení sestavy, jak tomu bylo dosud, když přímo vyřešil sestavu do baterií v divisní protiletadlové dělostřelecké skupině vto. Avšak ani tento názor není možno považovat za stále platný a používat ho jako šablony. V případech, kdy bude hrozit nebezpečí v prodlení, nebo ve zvláštních případech, kdy bude bezpodmínečně nutné, aby byla bojová sestava vy-

řešena centrálně, výjimečně může zástupce u armády zavolat příslušné zástupce od divisí a společně s nimi na své mapě vyřešit bojovou sestavu i jejich divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin.

Bojové použití dělostřelectva

Nové změny nepřinesou podstatné změny do organizace dělostřelecké přípravy zteče a dělostřelecké podpory zteče a útoku v hloubce nepřátelské obrany.

Některé změny nutno předvídat v organizaci boje s nepřátelským dělostřelectvem. I když štáb dělostřelectva armády zůstane hlavním řídicím orgánem boje s nepřátelským dělostřelectvem, je třeba vidět, že značnou část vedení boje převzou divisní i plukovní dělostřelecké skupiny.

Značně se ulehčí a zvláště zrychlí plánování bojového použití dělostřelectva proto, že štáb dělostřelectva bude přenášet úkoly přímo do štábů dělostřelectva divisí, které se stanou hlavními plánovacími orgány bojové činnosti dělostřelectva.

Rovněž bude nutno uvažovat o nové organizaci přemísťování dělostřelectva vzhledem k tomu, aby dělostřelectvo zabezpečilo svůj hlavní úkol — v rozhodujících okamžicích podporovat boj vojsk co největším počtem dělostřelectva.

Velení dělostřelectvu

Tím, že štáb dělostřelectva armády převezme část úkolů, které plnil štáb dělostřelectva střeleckého sboru, a tím, že bude velet většímu počtu dělostřeleckých štábů, ztěžuje se úloha štábu dělostřelectva armády při řízení činnosti dělostřelectva. Jestliže dříve štáb dělostřelectva velet přímo pěti dělostřeleckým štábům, bude nyní velet 9 až 11. Proto bude nutno uvažovat o částečném zesílení štábu dělostřelectva armády, aby tento úkol mohl splnit.

Velení protiletadlovému dělostřelectvu

Zrušením stupně střeleckých sborů musí převzít část úkolů a je řešit štáb zástupce velitele dělostřelectva armády pro protiletadlové dělostřelectvo a navíc bude velet ještě většímu počtu protiletadlových dělostřeleckých štábů. Je jasné, že se tím velení zrychlí, ale zároveň bude třeba uvažovat o náležitém zesílení štábu zástupce velitele dělostřelectva armády pro protiletadlové dělostřelectvo, aby byl jeho zvětšený úkol zvládnut.

Kromě toho je bezpodmínečně nutné vybavit tento štáb takovými pojítky, která zabezpečí nepřetržité spojení za všech okolností při bojové činnosti i na zvětšené vzdálenosti, které při zrušení sborů třeba brát v úvahu. Kromě toho musí být štáb vybaven dostatečným počtem osobních terénních vozidel, aby mohl uskutečnit osobní styk a ovlivnit i řídit boj pomocí směrových důstojníků a zaručit kontrolu a pomoc podřízeným v přípravném období.

Při řízení palby protiletadlového dělostřelectva na stupni armády se štáb zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo omezí jen na operační řízení a nebude se zabývat technickým jeho prováděním. Stává se hlavním prostředníkem řídicím součinnost se stíha-

cím letectvem, usměrňuje zahájení palby v případech, kdy byla palba dříve omezena, nebo podle situace a potřeby stíhacího letectva palbu omezuje. Operačně usměrňuje úsilí armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny na cíle, které vyhodnotil s hlediska armádních objektů jako nejnebezpečnější. Dále kontroluje provádění řízení palby u svých armádních protiletadlových dělostřeleckých skupin.

2. Obranná operace

Vzhledem ke zrušení velitelského stupně střelecký sbor a ke změně v organizaci dělostřelectva armády je třeba vyřešit řadu otázek souvisejících s použitím dělostřelectva armády v obranné operaci armády.

Úloha a úkoly dělostřelectva v obranné operaci zůstávají v podstatě beze změny. Dělostřelectvo musí svou palbou zabránit soustřeďování a přeskupování hlavního uskupení nepřátelských sil pro útok, vyčerpávat nepřítele při jeho přípravě k útoku a způsobovat ztráty jeho vojskům, podporovat činnost vojsk armády při odrážení ztečí průzkumných praporů nepřítele, vést boj se spolehlivě zjištěnými nepřátelskými bateriemi i s bateriemi atomových zbraní, rušit činnost odpalovacích zařízení raketových střel taktického použití a v součinnosti s jednotkami používajícími atomových zbraní a s letectvem provádět protipřipravu na hlavní uskupení vojsk nepřítele, po případě podporovat úder vlastních vojsk před přední okraj. Při zahájení obranné operace musí dělostřelectvo po provedení nepřátelských atomových úderů odrazit zteč silných nepřátelských uskupení před předním krajem vlastní obrany i v její hloubce, zabránovat příchodu druhých sledů a záloh nepřítele, podporovat vojska armády při protiztečích a při protiúderu a zabezpečit styky svazků armády a boky a křídla armády.

Palba dělostřelectva se ke splnění všech těchto úkolů doplňuje podle situace palbou tanků a atomovými údery. V útočné operaci mohou být úkoly dělostřelectva určeny dostatečně přesně předem, a atomové údery mohou proto zmenšit jejich rozsah. Avšak v obranné operaci není možno předem určit dostatečně přesně rozsah úkolů dělostřelectva a použití atomových zbraní rozsah těchto úkolů v podstatě nezmenší; použití atomových zbraní jen umožní řešit úplněji úkoly plněné dělostřelectvem.

Proto je třeba stále vytvářet takové hustoty dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení i protitankového dělostřelectva, které dávají dostatečně předpoklady pro splnění všech úkolů dělostřelectva v obranné operaci.

Změna organizace a struktury vševojskové armády ani použití prostředků hromadného ničení nebude tedy mít podstatný vliv na vytváření potřebné hustoty dělostřelectva. Povede však k určitým změnám v potřebném zesílení vševojskové armády jak protitankovým dělostřelectvem, tak dělostřelectvem ze zakrytých palebných postavení vzhledem k snížení počtu organického dělostřelectva armády; dále ke změnám zásad při vytváření uskupení dělostřelectva a v některých dalších zásadách použití dělostřelectva v obranné operaci vzhledem k tomu, že nebudou sborové dělostřelecké prvky jako sborové dělostřelecké sku-

piny, dělostřelecké protitankové zálohy střeleckých sborů a sborové protitankové rajony; úkoly těchto prvků musí převzít divisní a armádní dělostřelectvo.

Úloha a úkoly protiletadlového dělostřelectva zůstávají v zásadě tytéž. Zvláštností tu bude jen to, že vytvořené armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny, které budou bránit hlavní uskupení sil a prostředků armády, budou svou sestavou opět prolinat a palbou zesilovat a překrývat činnost divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin. Kromě toho budou prostředkem manévru v ruku velitele dělostřelectva (jeho zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo). S výhodou bude prováděno zesilování svazků druhého sledu při zasazení do protiztečí nebo protiúderů právě z armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny, a proto bude nutno uvažovat o vytváření armádních protiletadlových dělostřeleckých skupin nejen ze středorážního, ale i z malorážního protiletadlového dělostřelectva. Tím se předejde komplikace vznikající při odevzdávání posilových prostředků divisi prvního sledu a zabrání se jejich oslabování v průběhu boje.

Úkol obrany velitelského stanoviště bude plněn obdobně jako v útočné operaci, a to tak, že velitelské pozorovací stanoviště bude bráněno sestavou protiletadlového dělostřelectva chránícího hlavní uskupení vojsk, velitelské stanoviště bude bráněno obyčejně speciálně k tomu vyzelenými prostředky protiletadlového dělostřelectva a druhý sled velitelského stanoviště bude nutno rozmisťovat tak, aby využil protiletadlové obrany druhých sledů a záloh, po případě i armádní zásobovací základny, protože vyčleňovat protiletadlové dělostřelectvo k plnění tohoto samostatného úkolu nebude únosné.

Těžiště úkolů protiletadlové obrany bude především v protiletadlové obraně hlavního uskupení vojsk nesoucího tíhu obranného boje v taktické hloubce obrany, dále to bude spolehlivá protiletadlová obrana zasazení druhých sledů a záloh do protiztečí a protiúderů.

Potřeba protiletadlového dělostřelectva a možné normy zesílení

Vycházíme-li z požadavku dosáhnout taktické hustoty na úseku hlavního odporu 20 až 25 protiletadlových hlavních, jeví se za předpokladu, že na tomto úseku budou dvě vševojskové divise na šířce 24 až 30 km, za nimi pak ještě jedna divise jako část druhého sledu, potřeba celkem 480 až 600 hlavních při hustotě 20 hlavních na 1 běžný kilometr fronty a 600 až 750 hlavních při hustotě 25 hlavních. Z těchto potřeb střední hodnota je 540 hlavních při hustotě 20 hlavních a 675 hlavních při hustotě 25 hlavních. Z organických prostředků postaví uvedené svazky průměrně 349 hlavních. Jeví se tedy k dosažení uvedených norem potřeba zesílení jednou protiletadlovou divisi a jedním protiletadlovým plukem typu ZHV nebo do dvou protiletadlových divisí téhož typu. Odůvodněním pro tyto počty prostředků protiletadlového dělostřelectva je ten fakt, že převážnou většinu tíhy boje se vzdušným nepřítelem v obranné operaci nese právě protiletadlové dělostřelectvo. Kromě toho se zesílením samostatnými protiletadlovými dělostřeleckými pluky typu ZHV kompenzuje jinak méně příznivý poměr mezi středorážním a malorážním dělostřelectvem.

Potřeba protitankového dělostřelectva a možné normy zesílení

Při přípravě obranné operace může dostat armáda obranné pásmo široké 50 až 100 km podle důležitosti daného směru a rázu terénu. Polní armáda USA může dostat podle situace pásmo široké do 60 až 80 km. Avšak hlavní úder povede v mnohem užším pásmu. Předpokládejme, že v obranném pásmu vlastní armády povede hlavní úder polní armáda USA v pásmu 26 až 30 km širokém. U dvou armádních sborů prvního sledu, zesílených šesti prapory těžkých tanků a dvěma lehkými obrněnými pluky, bude do 2000 tanků. K jejich odražení může vlastní armáda přibrat dělostřelectvo dvou až tří střeleckých divisí prvního sledu, až dvou mechanisovaných divisí druhého sledu, armádní protitankovou dělostřeleckou brigádu a jednu třetinu až polovinu tanků a samohybných děl tankosamohybných pluků dvou až tří střeleckých divisí.

Budeme-li počítat, že u střeleckých divisí bude použito všech oddílů 85mm kanonů do protitankové obrany, může být u každé střelecké divise přibráno k protitankové obraně 165 děl a tarasnic, u každé mechanisované divise 108 děl a tarasnic. Armádní protitanková brigáda 108 hlavní a 20 až 30 tanků a samohybných děl od každé střelecké divise. Celkem může v tomto případě vševojsková armáda přibrat k protitankové obraně 600 až 800 děl, tanků, samohybných děl a tarasnic k přehrazení hlavního úderu polní armády USA (počítáno s počty podle návrhu cvičné organizace).

Poněvadž k odražení 2000 nepřátelských tanků je třeba do 1000 protitankových hlavní, je třeba podle situace zesílit armádu jednou až třemi protitankovými dělostřeleckými brigádami. K zničení tanků sboru druhého sledu polní armády, t. j. do 700 tanků, mohou být přibrány dělostřelecké protitankové zálohy frontu, tanky armádní tankové zálohy a část protitankových prostředků svazků z úseků, na které nevede nepřítel hlavní úder.

Zvýšení potřebného zesílení armády protitankovým dělostřelectvem vyplývá z toho, že se počet organických protitankových prostředků armády snížil o sborové protitankové prostředky, ale rozsah úkolů protitankového dělostřelectva armády v obranné operaci zůstává v podstatě beze změny.

Potřeba dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení a možné normy zesílení

Potřeba dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení se obvykle určuje podle požadavku vytvořit souvislou nepohyblivou palebnou přehradu v celém předpokládaném úseku hlavního úderu nepřítel a z potřeby vytvořit dostatečně silnou dělostřeleckou zálohu armády; přitom je třeba přihlížet k tomu, kolik kanonových oddílů divisního dělostřelectva bude třeba vyčlenit do protitankové obrany. Předpokládejme, že nepřátelská polní armáda soustředí hlavní úsilí v pásmu širokém do 30 km. K vytvoření souvislé nepohyblivé přehradné palby v tomto pásmu bude třeba mít do 45 dělostřeleckých oddílů, počítáme-li kalkulačně, že na 1 km nepohyblivé přehradné palby je třeba průměrně 1,5 oddílu s různým počtem baterií a děl v bateriích. Praporní a plukovní minomety mohou přehradit podle situace do 3 km směru. Zároveň však je třeba

počítat s vytvořením dělostřelecké zálohy armády, která se nepohyblivě přehradné palby nezúčastní, a s tím, že 2 až 4 kanonových divisních dělostřeleckých oddílů bude použito v protitankové obraně, takže potřeba na konec zůstává 45 dělostřeleckých oddílů ze zakrytých palebných postavení.

Armáda může mít na úseku do 30 km dělostřelectvo dvou divisi prvního sledu, t. j. 14 dělostřeleckých oddílů a 9 oddílů armádního dělostřelectva, celkem 23 dělostřeleckých oddílů.

Celkem tedy chybí 22 dělostřeleckých oddílů.

Celkem je tedy v tomto případě třeba posílit armádu hodnotou 22 dělostřeleckých oddílů, t. j. do pěti dělostřeleckých brigád s různým počtem oddílů. Zesílení může být ovšem i menší nebo větší. To závisí nejen na důležitosti bráněného směru, ale i na množství posilového dělostřelectva, které je k dispozici.

Výpočty ukazují, že armádu bude nutno zesilovat větším počtem dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení než dosud, poněvadž zvýšení počtu armádního dělostřelectva plně nenahrazuje úbytek organického dělostřelectva sborových dělostřeleckých brigád a sborových raketometných oddílů.

Uskupení protiletadlového dělostřelectva

Většinu sil a prostředků protiletadlového dělostřelectva nutno uskupit k protiletadlové obraně hlavního uskupení armády s důrazem na její bojovou techniku. Proto budou vytvářeny divisi protiletadlové dělostřelecké skupiny nejen z malorážního, ale i středorážního protiletadlového dělostřelectva, a to převážně z 85mm protiletadlových kanonů. Armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny pak budou tvořeny převážně ze 100mm protiletadlových kanonů, avšak bude nutno pamatovat i na zesilování druhých sledů nebo záloh při zasazení do protiztečí nebo protiúderů, a proto bude nutno v nich mít i 57mm protiletadlové kanony v počtu potřebném podle konkrétní situace. Tím též dosáhneme spolehlivého překrytí bráněných objektů různorodým materiálem, a tak si zajistíme možnost působit proti nepřátelským prostředkům vzdušného napadení na všech výškách a maximální využití takticko-technických vlastností jednotlivých ráží.

30mm protiletadlový dvojkanon a mnohdy i 57mm protiletadlový kanon z divisi protiletadlové dělostřelecké skupiny bude vhodné umísťovat do praporečnických rajonů obrany a 85mm protiletadlový kanon, bude-li v divisi protiletadlové dělostřelecké skupině, poblíž praporečnických protitankových rajonů nebo i přímo v nich, aby, kdyby to bylo nutné, a při sebeobraně mohly tyto prostředky, není-li vzdušných cílů, účinně zasáhnout do boje proti nepřátelským tankům a pěchotě pronikající do prostorů palebných postavení.

Vzhledem k většímu počtu baterií protiletadlového dělostřelectva bude nutno bojovou sestavu protiletadlového dělostřelectva členit do většího počtu sledů, než tomu bylo dosud.

Otázka uskupení dělostřelectva

Uskupení dělostřelectva musí odpovídat požadavku vytvoření pevné protitankové obrany na nejdůležitějších tankových směrech, možnosti

hromadit palbu dělostřelectva na hlavních směrech a možnosti přesku-
pení dělostřelectva z úseků, na které neprovádí nepřítel zteč.

Plukovní dělostřelecké skupiny bude třeba vytvářet stejně jako do-
sud u pluků prvního sledu, které se brání na hlavním směru, a na
zvlášť důležitých směrech i u pluků druhého sledu v hodnotě dvou až
tří oddílů. Na ostatních směrech se nemusí vytvářet plukovní dělostře-
lecké skupiny, není-li dostatek dělostřelectva, a pluky bránící se na
těchto směrech se zesilují bateriemi a oddíly.

Zvláštního významu však nyní nabývají divisní dělostřelecké sku-
piny, zejména tehdy, když nebude vytvářena armádní dělostřelecká
skupina, poněvadž se rozsah jejich úkolů značně zvýší, zejména pokud
jde o boj s nepřátelským dělostřelectvem. V tomto případě budou vy-
tvářeny na hlavních směrech značně silnější divisní dělostře-
lecké skupiny, než tomu bylo dosud, a mohou mít 4 až 5, někdy
i více oddílů.

Otázku vytváření armádní dělostřelecké skupiny je
třeba řešit v každém konkrétním případě zvlášť podle důležitosti směru,
podle důležitosti centralisace velení dělostřelectvu pro boj s nepřátel-
ským dělostřelectvem a podle množství dělostřelectva, které je k dis-
pozici. Může-li nepřítel provést zteč na různých směrech v obranném
pásmu vlastní vševojskové armády, může se dělit armádní dělostřelecká
skupina na podskupiny podle jednotlivých směrů s připraveným ma-
névrem na ostatní směry.

Dělostřelecká záloha armády se bude vytvářet podle dosavadních
zásad.

U svazků druhých sledů bude účelné předem vytvářet dělostřelecké
skupiny, když tyto svazky budou zaujímat obranu na některém obran-
ném pásmu.

U ostatních svazků bude třeba vytvářet jádro jednotlivých skupin,
aby bylo možno organisovat součinnost s vševojskovými svazky a útva-
ry, a přesné uskupení se bude vytvářet teprve před zasazením svazku
do boje podle jeho vývoje.

Dělostřelecké protitankové zálohy střeleckých sborů plnily význač-
nou úlohu v protitankové obraně armády.

Jak bylo uvedeno při probírání otázky potřebné hustoty protitanko-
vého dělostřelectva v obraně, není možno hustotu dělostřeleckých proti-
tankových prostředků snižovat.

Proto je třeba, aby úkoly, které dosud plnily dělostřelecké proti-
tankové zálohy střeleckých sborů, převzaly buď dělostřelecké protitan-
kové zálohy divisi prvního sledu nebo armády. Přidělení protitankových
dělostřeleckých prostředků z dosavadních dělostřeleckých protitankových
záloh střeleckých sborů divisím prvního sledu by ztížilo provádění širo-
kého manévru dělostřeleckými protitankovými prostředky a tříštilo by
tyto prostředky. Na druhé straně však jedna dělostřelecká protitanková
záloha armády, použitá podle dosavadních zásad, nemůže dostatečně
splnit všechny úkoly, i kdybychom ji vytvořili značně silnější než do-
sud. Proto bude nejúčelnější vytvářet dvě až tři dělostřelecké protitan-
kové zálohy armády, z nichž by se jedné použilo podle dosavadních
zásad, a další jedna až dvě by byly vysunuty více vpřed tak, aby při
zasazení navazovaly přímo na protitankovou obranu divisi prvního sledu.

Tak bude zabezpečeno jak soustavné narůstání hustoty dělostřeleckých protitankových hlavních s hloubkou obrany, tak i provedení širokého manévru dělostřeleckými protitankovými prostředky v průběhu obranné operace. Složení dělostřeleckých protitankových záloh při obraně na normální frontě by pak mohlo být

- u pluků prvního sledu do dvou protitankových baterií (v tom zpravidla plukovní baterie samohybných děl),
- u divisi prvního sledu do protitankového dělostřeleckého pluku,
- jedna dělostřelecká protitanková záloha armády v hodnotě jedné až dvou protitankových dělostřeleckých brigád a jedna až dvě protitankové dělostřelecké zálohy v hodnotě jednoho až tří protitankových dělostřeleckých pluků.

Organisace velení dělostřelectvu

Zrušení stupně střelecký sbor umožní rychleji dosáhnout pohotovosti dělostřelectva k dělostřelecké podpoře vševojskových svazků v jakékoli složité situaci a pružnější řízení rychlého manévru dělostřelectva na nejdůležitější úsek v průběhu obranné operace. Na druhé straně však bude vyžadovat větší iniciativy velitelů dělostřelectva divisi a pohotovějšího velení velitele dělostřelectva armády a jeho štábu.

Velkou pozornost bude třeba věnovat rychlému obnovení bojových sestav dělostřelectva, narušených nepřátelskými atomovými údery, včasným manévrem dělostřelectvem, a to jak armádním dělostřelectvem, tak i posilovým a organickým dělostřelectvem, z úseků, na které nepřítel neprovádí zteč. K tomu je třeba, aby štáb dělostřelectva armády získal veliteli dělostřelectva armády včas podklady pro jeho rozhodnutí. Dosavadní zkušenosti však ukazují, že velitel dělostřelectva armády nedostává vždy včas podklady pro řešení, zejména v průběhu boje, a že je tedy nutno dosavadní způsob činnosti štábu dělostřelectva armády, zejména pokud jde o získávání zpráv o situaci na frontě, dosavadní způsoby práce štábu revidovat. Jedním z prostředků rychlého získání zpráv o situaci na frontě je vysílat směrové důstojníky vybavené pojitky k divisím na hlavním směru. S touto otázkou těsně souvisí i požadavek, vybavit dělostřelecké velitele a jejich štáby hodnotnými a rychle pracujícími pojitky, která umožní co nejrychlejší seznámení štábu dělostřelectva armády se situací na frontě.

V obranné operaci je důležité dobře organizované řízení dělostřelecké palby. Avšak vzhledem k rozptýlení bojové sestavy dělostřelectva bude obtížné centralisovat řízení palby dělostřelectva ve velkém rámci. Při obraně na normální frontě a při příznivých terénních podmínkách bude možno centralisovat řízení palby v rámci dělostřelectva divise buď v celém jejím obranném pásmu nebo na rozhodujícím směru její činnosti. U divisi na podružném směru může být velení decentralisováno. Vždy však musí být velení centralisováno v rámci dělostřeleckých skupin.

Krátké závěry

1. V obranné operaci vševojskové armády, organizované bez stupně střelecký sbor, bude třeba vytvářet stejné hustoty dělostřelectva ze zakrytých postavení i protitankového dělostřelectva jako dříve.

2. Potřebné zesílení vševojskové armády v obranné operaci bude větší než dosud a podle situace a úkolu armády může být dvě až čtyři protitankové dělostřelecké brigády a pět až šest dělostřeleckých brigád dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení.
3. Divisní dělostřelecké skupiny nabývají většího významu a je třeba je vytvářet silnější podle důležitosti směru; podle toho, zda působí na daném směru armádní dělostřelecká skupina, mohou mít hodnotu až čtyř, pěti, někdy i více dělostřeleckých oddílů.
4. K zabezpečení narůstání hustoty protitankových hlavní s hloubkou obrany a k provedení širokého manévru vytvářet u armády dvě až tři dělostřelecké protitankové zálohy.
5. Při velení dělostřelectvu armády používat směrových důstojníků vysílaných štábem dělostřelectva armády k divisím, které plní hlavní úkol.

Závěr

Nová organizace armády nezbytně vyvolá některé změny a zvláštnosti v použití dělostřelectva. Všechny tyto změny musí být však zaměřeny k tomu, aby palebná síla dělostřelectva armády nebyla oslabena. Při řešení všech těchto otázek i otázek nových, které ještě vyvstanou, je třeba přistupovat k jejich řešení beze vší šablonovitosti. Je třeba v co nejkratší době tyto otázky řešit a dát tak vojskům pevný podklad pro jejich práci v novém výcvikovém roce.

STUDIE K PLÁNOVÁNÍ A ŘÍZENÍ ŽENIJNÍHO ZABEZPEČENÍ ÚTOČNÉ A OBRANNÉ OPERACE VŠEOVJSKOVÉ ARMÁDY V SOUDOBÝCH PODMÍNKÁCH

Plukovník Jaroslav Mašek

Úvod

Nová organizace vševojskové armády a z toho vyplývající změny ve vedení útočných a obranných operací budou mít podstatný vliv na organizaci ženijního zabezpečení, na rozdělení sfér činnosti a odpovědnosti ženijních náčelníků, jakož i na organizaci ženijního vojska na jednotlivých stupních.

Uvážíme-li, že vypuštění stupně střelecký sbor má za cíl zvýšit pružnost a manévrovací schopnost vojsk armády, zrychlit velení a umožnit rychlejší a účinnější prosazení zámyslu velitele armády, vidíme, že všech uvedených výhod může být dosaženo jen v těsné součinnosti s provedením účinných opatření ženijního zabezpečení, jež tyto kvality armády nového složení zajistí.

Kromě toho bude mít vypuštění stupně střelecký sbor podstatný vliv na rozdělení sfér činnosti ženijního vojska armády a divisí, vynutí si rozdělení úkolů ženijního zabezpečení, jež dříve plnil střelecký sbor, mezi divise a armádu a tím bude mít vliv i na větší osamostatnění divisí a na zvýšení rozsahu ženijních úkolů plněných ženijním vojskem armády. Je přirozené, že se to odrazí i v samé organizaci ženijních útvarů a svazků a ve složení ženijních štábů.

Jedna z podstatnějších nevýhod nového složení armády, posuzováno s ženijního hlediska, a to snížení počtů živé síly při téměř plném zachování původních úkolů armády, musí se rovněž odrazit v organizaci ženijního vojska především ve zvýšení počtu ženijních strojů.

Ve svém pojednání se proto zaměřím na studii otázek, jak se projeví nové složení vševojskové armády a z ní vyplývající změněná organizace útočných a obranných operací v těchto oborech činnosti ženijních funkcionářů a ženijního vojska:

- při organizaci ženijního zabezpečení útočné operace armády i útočné operace s násilným přechodem řek,
- při organizaci ženijního zabezpečení obranné operace,
- v organizaci ženijních útvarů a svazků,
- při plánování a řízení ženijního zabezpečení operací armády, v složení ženijních štábů a v jimi zpracovávaných ženijních dokumentech.

I. ZMĚNY V ORGANISACI A PROVEDENÍ ŽENIJNÍHO ZABEZPEČENÍ ÚTOČNÉ OPERACE ARMÁDY NOVÉHO SLOŽENÍ

Za základ svého rozboru otázek souvisejících se změnami v ženijním zabezpečení útočné operace armády беру ten případ, kdy armáda útočí na směr hlavního úderu frontu se čtyřmi střeleckými a mechanisovanými divisemi v prvním sledu, jednou mechanisovanou divisí v druhém sledu a jednou mechanisovanou a jednou střeleckou divisí v třetím sledu (záloze) vševojskové armády.

A. Přípravné období

1. Ženijní průzkum

Při organisaci ženijního průzkumu na stupni armády je nutno k dodržení zásady organisovat průzkum na široké frontě s cílem získat hodnotné podklady pro řešení rozsáhlejších armádních ženijních opatření zesílit síť armádních ženijních pozorovacích stanovišť i ženijních průzkumných hlídek a tím nahradit úbytek vzniklý vypuštěním ženijních průzkumných orgánů střeleckého sboru.

Z toho vyplývá, že počet hlavních ženijních pozorovacích stanovišť armády vzroste na 5 až 6, z toho nejméně 2 až 3 budou doplněna fotografickými hlídkami. Kromě toho bude armáda organisovat podle konkrétní situace 2 až 3 doplňková pozorovací stanoviště.

Rovněž počet ženijních průzkumných hlídek bude zvýšen a musíme počítat, že na směr hlavního úderu bude armáda vysílat k průzkumu nepřítele 2 až 3 ženijní průzkumné hlídky a na podružném směru (pasivním úseku) rovněž 2 až 3 hlídky.

V celku tedy bude vševojsková armáda nového složení organisovat v přípravném období 7 až 9 ženijních pozorovacích stanovišť, z toho 2 až 3 doplněná fotografickými hlídkami, 5 až 6 ženijních průzkumných hlídek a 2 až 3 ženijní průzkumné hlídky hloubkového průzkumu, což při minimální dotaci pozorovacích i průzkumných hlídek po polovině průzkumného družstva představuje potřebu 8 až 9 ženijních průzkumných družstev. To znamená, že dosavadní složení ženijní průzkumné rotы armádní ženijní brigády nekryje uvedenou potřebu a je třeba ji v přípravném období zesílit ženijními průzkumníky od přidělené ženijní brigády nebo uvažovat o reorganisaci ženijní průzkumné rotы brigády na čtyřčtetovou, z toho jedna optická.

Kromě ženijního průzkumu nepřítele musí armáda organisovat daleko rozsáhlejší průzkum vlastního prostoru. Jestliže jsme počítali dříve na tento úkol průměrně 6 průzkumných hlídek, tím, že armáda bude plnit ženijní opatření i pro druhý sled armády a bude působit v daleko větší míře již v prostoru od zadní hranice výchozího prostoru k útoku divisi prvního sledu, zvýší se potřeba těchto průzkumných hlídek průměrně na 9 až 12. Rozsáhlost prozkoumávaného prostoru si rovněž vynucuje použít k tomuto úkolu i lehkých vrtulníků. Tyto průzkumné hlídky vysílají ženijní útvary a svazky určené k provedení plánovaných ženijních opatření.

2. Při ženijním vybudování výchozího prostoru divisi prvního sledu nedochází novou organisací vševojskové armády k žádným zásadním změnám. Stejně tak jako dříve bude ženijní vybudování výchozích prostorů k útoku divisi prvního sledu zcela závislé na konkrétní situaci, na tom, zda přecházíme do útoku po předchozí obraně, na stupni vybudování obrany vojsk v dotyku anebo zdali je organisován průlom nepřátelské obrany vojsky armády z chodu bez zaujetí výchozího položení.

Přes to, že není podstatných změn v organisaci ženijního vybudování uvedených prostorů, pozastavím se u otázky mechanisace ženijních prací. Pokládám za nutné zaujmout stanovisko k dosavadnímu vybavení ženij-

ních útvarů a svazků ženijními stroji a v navrhovaných změnách organisace ženijních útvarů vyplývajících ze změněné organisace armády zahrnout i návrhy na změny v jejich výbavě ženijními stroji.

Při kalkulaci potřeby hlavních ženijních strojů potřebných k mechanisaci ženijních prací spojených s vybudováním výchozího prostoru k útoku střelecké divise po předchozí obraně (hotovy práce 2. pořadí) docházíme k závěru, že je třeba mít u střelecké divise průměrně 15 buldozerů a 15 lopatových rypadel E-255. Při tom jsou hloubeny okopy jen pro minimální počet vozidel (tažná vozidla děl), pracovní doba je 5 dní a práce z $\frac{1}{3}$ plného rozsahu je brána v úvahu jako dvojsměnná.

Budujeme-li výchozí prostor k útoku bez předchozí obrany, ve lhůtě 5 dnů, v nejnětějším rozsahu jen s pohotovostními úkryty, nakrytými zákopy a jednoduchými okopy pro děla a tanky, je pro jednu střeleckou divisi prvního sledu armády průměrně třeba

- 5 zákopových hlubidel ZP-60,
- 13 lopatových rypadel E-255 a
- 23 buldozerů.

Ani v tomto případě není zakalkulována mechanisace budování okopů pro všechna vozidla.

Z uvedených údajů jak v prvním případě, kdy je výchozí prostor jen dobudován, tak i v druhém případě, kdy beru v úvahu skutečně minimální rozsah ženijního vybudování výchozího prostoru, je zřejmé, že střeleckou divisi, která si připravuje výchozí prostor k útoku v prvním sledu armády, je podle dosavadní organisace nutno velmi podstatně zesílovat ženijními stroji. Mechanisovaná divise v prvním sledu armády potřebuje k mechanisaci ženijního vybudování výchozího prostoru k útoku ještě větší počet buldozerů, a to v prvním případě o 25% a v druhém případě o 15%.

Největší počet strojů při tom vyžaduje mechanisace prací prováděných pro potřeby dělostřelectva všech druhů. Podle našich propočtů je pro dělostřelectvo divise a pro dělostřelectvo divisi přidělené třeba zhruba 50% všech vykalkulovaných strojů.

Ze všeho, co bylo řečeno o mechanisaci ženijního vybudování výchozího prostoru k útoku divisi prvního sledu armády, je možno učinit tyto závěry:

- a) zvýšit počty ženijních strojů u ženijních útvarů a svazků;
- b) vybavit dělostřelecké a tankové svazky a útvary vlastními prostředky mechanisace zemních prací, při čemž je nutno zaměřit se na takové prostředky, které využijí motorické síly tažných vozidel a tanků; do doby, než budou tyto prostředky zkonstruovány, je nutno přidělit uvedeným útvarům a svazkům normální stroje pro zemní práce, aby se obsluhy i štáby naučily s nimi pracovat;
- c) všude tam, kde to bude možné, organisovat útočné operace armády nového složení z chodu, protože s hlediska ženijních úprav je daleko výhodnější budovat prostory soustředění nežli výchozí prostory k útoku divisi prvního sledu;
- d) zařadit nejnětější ženijní stroje již do ženijních rot střeleckých, mechanisovaných a tankových pluků.

3. Ženíjní vybudování prostorů soustředění druhého a třetího sledu armády nového složení.

Ženíjní vybudování prostoru soustředění divisi druhého sledu armády (vyčkávacích prostorů) je uskutečňováno obdobným způsobem, jak byly budovány vyčkávací prostory druhých sledů střeleckých sborů s využitím obranných prací provedených v daném prostoru. Podle nově předvídané organisace obrany armády je možno na vzdálenost kolem 20 km od předního okraje vlastního postavení, kde budou uvedené prostory budovány, uvažovat, že bude připraveno první armádní obranné pásmo.

Při budování prostoru soustředění divise druhého sledu je třeba maximálně využít provedených prací z předcházející obrany a přirozených ochranných vlastností terénu. Armádě tu připadá nový úkol, organisovat a zajistit mechanisaci vybudování tohoto prostoru.

Jako možný příklad potřeby ženíjních strojů potřebných k mechanisaci ženíjního vybudování daného prostoru při plném využití prací z předcházející obrany a přirozených vlastností terénu asi v hodnotě 40% celkového rozsahu prací je třeba při pětidenní přípravné době a dvousměnné práci strojů pro jednu divisi zhruba 20 buldozerů denně. Podle dosavadní organisace musí armáda přidělit divisi druhého sledu denně 17 buldozerů.

Při ženíjním vybudování prostoru soustředění třetího sledu armády, zpravidla v síle dvou divisi střeleckých a mechanisovaných, budovaném na vzdálenost asi 30 až 40 km od předního okraje vlastního postavení, využíváme především ženíjních prací provedených na druhém a třetím armádním pásmu obrany.

Způsob budování daného prostoru je týž, jak byl budován dříve, a nás bude nejvíce zajímat potřebná mechanisace. Počítáme-li obdobným způsobem jako u divise druhého sledu, dojdeme k závěru, že armáda musí denně zesílit třetí sled armády nejméně 30 až 35 buldozery, má-li vybudovat svůj prostor soustředění na plný rozsah se 40% využitím prací z obrany a přirozených vlastností terénu.

4. Podstatně zvýšeným úkolem ženíjního zabezpečení přípravy útočné operace armády nového složení je příprava palebných postavení dělostřelectva armády a dělostřelectva armádě přiděleného. Při řešení tohoto úkolu je nutno mít na mysli, že k dosažení potřebné hustoty děl a minometů a k nahrazení úbytku děl vzniklého zrušením stupně střelecký sbor bude nutno mít u armády silnější organické dělostřelectvo a bude rovněž třeba zvýšit zesilování armády děly a minomety.

To znamená, že ženíjnímu vojsku armády připadne daleko rozsáhlejší úkol mechanisace ženíjního vybudování uvedených palebných postavení pozemního i protiletadlového dělostřelectva.

Podle hrubých kalkulací při dvousměnné práci po 5 dnů je třeba k mechanisaci prací spojených s vybudováním palebných postavení dělostřelectva po předchozí obraně zhruba 10 buldozerů a 10 lopatových rypadel a při rychlé úpravě výchozího prostoru k útoku bez předchozí obrany 18 buldozerů a 18 lopatových rypadel denně.

5. Při odminování výchozího prostoru vševojskové armády je při její nové organisaci úkol usnadněn zmenšením plochy výchozího prostoru armády průměrně na 1000 km². Počítáme-li, že bude třeba miny

zjišťovat a zneškodňovat asi na 25% celkové plochy prostoru, je nutno odminovat v armádě nejméně 200 km².

6. Úkol úpravy cest a pomocných cest ve výchozím prostoru k útoku armády nového složení se mění v tom, že armáda musí z velké části převzít úpravu cest, které dříve upravoval střelecký sbor. Vyjdeme-li z předpokladu, že rozsah cest upravovaných divisemi prvního sledu armády zůstane stejný, může armáda upravovat a zřizovat ve výchozím prostoru tyto cesty:

- pro vysunutí druhého a třetího sledu armády z prostoru soustředění na přední okraj výchozího prostoru (je možno uvažovat, že druhý a třetí sled použije týchž cest), dva svazky po 2 až 3 cestách v délce $40 \text{ km} \times 1,3$ (zakřivení) = 204 až 312 km cest;
- příčné cesty za výchozím prostorem k útoku divisi prvního sledu, na výši druhého sledu armády a na výši třetího sledu armády, což znamená 3 cesty $\times 20 \text{ km} \times 1,3$ (zakřivení) = 78 km cest. Celkem je tedy třeba armádou upravit a zřídit kolem 280 až 400 km cest.

Skutečný rozsah úprav bude záviset především na stavu cest v daném prostoru a na možnosti využití oprav provedených v předcházející obraně.

V podstatě se tedy celkový rozsah cest upravovaných armádou snižuje z toho důvodu, že se zužuje pásmo průlomu a snižuje počet cest potřebných pro vysunutí druhého a třetího sledu armády.

Tu je na místě připomenout, že se často ukáže potřeba, aby armáda vypomohla divisím prvního sledu v úpravě cest z divisních skladů až k příčné cestě za jejich výchozím prostorem k útoku, což by, prováděno v plném rozsahu, znamenalo přírůstek dalších 6 cest $\times 20 \text{ km} \times 1,3$ = 200 km cest, anebo nebude možno plně využít stejných cest pro druhý a třetí sled armády, což by znamenalo další 2 až 3 cesty $\times 20 \times 1,3$ = 52 = 78 km cest.

V žádném případě není možno na uvedený úkol počítat méně než 2 až 3 ženijní (silniční) prapory. Práci na cestách je třeba organisovat a řídit centrálně v armádě a řízením všech prací pověřit jednoho z velitelů ženijních brigád. Cesty se upravují pro plynulý noční provoz a na křižovatkách hlavních podélných a příčných cest se zřizují viadukty. Předem se vyhledávají a vytyčují záložní cesty pro případ vyřazení hlavních.

7. V přípravné době útočné operace armády nového složení je nutno uskutečňovat široký manévry při přeskupování a rozvíjení vojsk.

I když úkoly jeho ženijního zabezpečení zůstávají v podstatě stejné, je tento úkol při nové organizaci vševojskové armády ztížen tím, že veškerá tíha bude ležet na ženijním vojsku armády. Veškerá složitost tohoto úkolu vysvitne, jestliže si uvědomíme, že ženijní vojsko armády musí zajistit minimálně 2 cesty pro každý přesunovaný svazek, při čemž využití přesunových a odsunových cest bude zpravidla ztíženo tím, že nepřítel bude o nich vědět a bude je střežit. Dále bude ženijní vojsko armády zřizovat záložní přepravy přes vodní překážky, připravovat záložní cesty, zajišťovat vytyčení všech používaných cest pro noční využití a p. Při samém přeskupování budou přesuny svazků zajišťovány odřady k zabezpečení pohybu pluků a divisí a kromě toho silnými armádními pohyblivými zálohami že-

nijních (silničních) jednotek se stroji připravenými rychle opravit poškozený úsek cesty nebo zřítit jeho objezd.

K zabezpečení přeskupování a rozvinutí vojsk armády patří jejich zajištění zátarasů. Tento úkol je při nové organizaci vševojskové armády ztížen v tom, že hloubku minování na jednotlivých nebezpečných směrech, ať již předem položenými minovými poli, zpravidla řízenými, nebo plánovanými zásahy pohyblivých odřadů zatarasovacích, uskutečňovaly dříve střelecké sbory prvního sledu. V nových podmínkách musí tento úkol plnit armáda svými ženijními silami. Zejména závažná je mezera v manévru zátarasů, vzniklá vypuštěním sborových pohyblivých odřadů zatarasovacích. Jestliže počítáme jen po jednom odřadu u každého sboru prvního sledu s kapacitou přehradit jedním zásahem 3 km, je nutno v armádě organisovat takové odřady, jež by byly s to celkem přehradit nejméně 12 km a obsáhly při tom manévrem celou šířku útočného pásma armády.

Z toho, co bylo řečeno o zajištění přeskupování a rozvinování vojsk armády zátarasů je možno učinit závěr:

a) K zabezpečení uvedeného úkolu je nutno od armády vyčlenit zvláštní síly již při zahájení příprav k útočné operaci (nejlépe z počtu pohyblivých odřadů zatarasovacích).

b) Jako minimum organisovat u armády jak v době přípravné, tak i v době vedení útočné operace dva pohyblivé odřady zatarasovací s kapacitou přehradit nejméně 12 km.

c) Organisovat u svazků prvního sledu zásadně po dvou pohyblivých odřadech zatarasovacích schopných přehradit průměrně 3 km.

8. O organizaci materiálních příprav ženijního zabezpečení útočné operace se zmiňují z toho důvodu, že tím, že vypadly v armádě tři dřevařské závody zřizované střeleckými sbory, je nutno provést opatření k úhradě ztracené jejich produkce. I když hlavním orgánem starajícím se o zásobování vojsk skládacími mosty, vozovkami, ženijními objekty a p. zůstává armáda, je třeba uvažovat o větším osamostatnění, po stránce výroby uvedených prvků, svazků a zároveň o zvýšení výrobní kapacity praporů přípravy opevňovacího materiálu. Kromě toho dosavadní zkušenosti ze cvičení ukazují na nutnost mít u armády k dispozici mimo početní stav ženijní brigády další dřevobráběcí stroje k zesilování svazků prvního sledu armády.

9. V předcházející části byla zdůrazněna výhoda organizace útočné operace armády z chodu bez zaujetí výchozího položení vojsk armády. Krátce pojednám o tom, co je třeba s hlediska armády organisovat při ženijním zabezpečování tohoto způsobu provedení útočné operace.

Pro dělostřelectvo zajišťující průlom připravené obrany nepřitele je třeba připravit nejnutnější palebná postavení s pozorovatelnami, jež budou navazovat na systém palebných postavení vojsk v dotyku a jež budou jimi převážně také budována. Armádě provádějící průlom tu připadá úkol podstatně zvýšit mechanisaci těchto prací a dodat doplňky pracovníků.

Pro zajištění velení je třeba ještě před vyražením vojsk armády připravit nejnútnější objekty na pozorovatelnách, VPS a VS svazků a armády.

Nejsložitějším úkolem ženijního zabezpečení tohoto druhu útočné operace bude zabezpečení přesunu vojsk armády z prostoru soustředění cestami a rozvinutí svazků armády před překročením vojsk v dotyku. Počet cest bude zcela závislý na sestavě armády a na způsobu přesunu svazků z prostoru soustředění, jakož i na stupni rozvinutí sítě cest. Při vyražení vojsk armády bude třeba 8 až 12 cest a dále je nutno tento počet zvýšit až na 16 cest. Cesty jsou předem připraveny ženijním vojskem armády ve spolupráci s vojsky v dotyku a vytýčeny pro noční pohyb. Rozvinování cest pro rozvinutí vojsk z plukovních do praporečnických proudů je možno začít podle rázu terénu, zejména podle jeho pokrytosti, asi na výši druhých sledů divisií v dotyku. V dalším průběhu jsou cesty rozvinovány podle způsobu provedení atomové přípravy postupně až pro proudy čet.

Úspěch uvedeného druhu útočné operace je zcela závislý na jejím utajení a na oklamání nepřítele. Proto je možno ji uskutečnit především v takových prostorech, jež usnadňují zamaskování vojsk a jejich činnosti, a při široce organisovaném maskování vojsk proti všem prostředkům průzkumu nepřítele. Největší pozornost ženijních útvarů a jednotek uskutečňujících maskovací opatření je věnována zamaskování připravovaných palebných postavení dělostřelectva a cest pro vysunutí a rozvinutí vojsk armády proti vzdušnému a radiolokačnímu průzkumu nepřítele.

B. Vedení útočné operace

1. Při vedení útočné operace armády nového složení je nutno zesílit ženijní průzkum organisovaný pro potřeby armády.

Kromě hloubkového průzkumu a ženijního průzkumu vedeného k získání podkladů pro plnění armádních ženijních opatření organisovaných obvyklým způsobem musí armáda nové organisace vysílat k průzkumu nepřítele nejméně 4 až 5 pohyblivých pozorovacích hlídek, u každého svazku prvního sledu po jedné, a při tom mít nejméně 4 hlídky v záloze. Celková potřeba je u armády průměrně dvě ženijní průzkumné roty.

2. Ženijní zabezpečení zteče divisií prvního sledu je prováděno obvyklým způsobem, při čemž k dosažení větší samostatnosti pohybu svazků na bojišti je třeba každý svazek prvního sledu armády zesílit nejméně 4 až 6 ženijními rotami, z toho nejméně jednou ženijně mechanisovanou.

3. Ženijní zabezpečení zasazení a boje druhého sledu armády záleží v podstatě v provedení těchto opatření:

- v úpravě 2 až 3 cest z prostoru soustředění na čáru zasazení, která bude zpravidla před pásmem sborových záloh nepřítele;
- v zabezpečení rozvinutí, vyražení a zteče svazků druhého sledu armády.

K úpravě cest musí armáda vyčlenit nejméně 2 až 3 ženijní roty se stroji. Minimální zesílení druhého sledu armády bude rovněž jeden ženijní prapor.

4. Ženíjní zabezpečení zasazení a boje třetího sledu armády v síle dvou svazků je obdobné jako u druhého sledu. K jeho zasazení je třeba po vyražení zteče divisi prvního sledu zahájit úpravu dalších 2 až 3 cest za předpokladu, že cest upravovaných pro zasazení druhého sledu bude třetím sledem využito, a dále, že budou po projetí druhého sledu ještě použitelné pro třetí sled. Není-li jeden z uvedených předpokladů splněn, je nutno pro třetí sled upravit z předního okraje až na čáru jeho zasazení, jež je předvídáno před pásmem armádních záloh nepřítele, 4 až 6 zvláštních cest.

Ostatní úkoly ženijního zabezpečení jsou stejné jako u druhého sledu armády a jak je známe z dřívějších operací.

Na úpravu cest je podle konkrétní situace třeba 4 až 6 ženijních rot, a když je nutno zřizovat přepravy přes vodní překážky na cestách zasazení, i více.

Pro zabezpečení boje třetího sledu armády v závislosti na úkolu, který bude plnit, je nutno počítat pro každý svazek 1 až 3 ženijní prapory, a bude-li překonávat vodní překážky z chodu v hloubce obrany nepřítele, ještě další pontonové síly s přepravními prostředky.

5. Úprava a zřizování cest pro potřeby vojsk armády je v průběhu útočné operace uskutečňována stejným způsobem jako dříve s tou výjimkou, že jsou vypuštěny sborové osy.

Možný rozsah je asi tento:

- pro každý pluk prvního sledu dvě cesty nebo pomocné cesty do celé hloubky hlavního pásma nepřátelské obrany, dále jedna;
- pro každou divisi prvního sledu 1 až 2 cesty, jež se mohou ztotožňovat s plukovními cestami;
- pro druhý sled armády 2 až 3 cesty, které se mohou krýt s plukovními, a jsou-li zřizovány pro divisi prvního sledu dvě cesty, i s jednou divisí;
- pro třetí sled armády 4 až 6 cest, které se mohou krýt s plukovními cestami i s cestami zřizovanými pro zasazení druhého sledu;
- příčné cesty za čarami zasazení druhého i třetího sledu armády a všude tam, kde je předvídan manévr vojsk.

Pro armádní cesty je třeba v průběhu útočné operace nejméně 4 až 6 ženijních (silničních) rot.

6. Ženíjní zabezpečení upevnění dosažených čar a odrážení protiztečí a protiúderů nepřítele.

Jak již bylo rozebráno v stati pojednávající o zajištění výchozího prostoru k útoku zatarasy, je i v průběhu útočné operace třeba organisovat u divisi prvního sledu zásadně po dvou pohyblivých odřadech zatarasovacích, schopných naráz položit 3 km minových polí. Rovněž u armády zásadně organisovat nejméně dva odřady schopné naráz položit nejméně 12 km minových polí. Při plánování jejich zásahů je třeba jejich činnost předvídat jednak na samostatných směrech i na společném směru, a to jak vedle sebe, tak i k vytvoření hloubky zatarasování na jednom směru. Za této situace musí být do pohyblivých odřadů zatarasovacích armády určeno nejméně 6 ženijních rot vybavených 40 minovými zatarasovači a ukladači.

Na uvedeném úkolu se podílejí i ženijní zálohy divisí prvního sledu a armády. Vzhledem k větší rozsáhlosti a rozmanitosti úkolů, které musí armáda nového složení plnit v průběhu útočné operace, je nutno na stupni armády organisovat zásadně nejméně dvě ženijní zálohy o celkové síle 4 až 6 ženijních rot, z nichž alespoň jedna polovina musí být připravena nahradit některý z vyřazených pohyblivých odřadů zatarasovacích anebo je v jejich činnosti doplňovat. Za tím účelem je nutno ji vybavit nejméně 12 zatarasovači nebo ukladači.

7. Ženijní zabezpečení velení

Uvážíme-li, že v průběhu útočné operace bude těžiště velení na VS armády a místo VPS armády že budou zřizovány dvě i více pohyblivých pozorovatelů, ukazuje se, že dosavadní organisace armádního ženijního opevňovacího praporu, který je pověřen úkolem budování VS a pozorovatelů armády, nevyhovuje.

Mám za to, že první rota by mohla být rotou pozorovatelů vybavena a uzpůsobena k tomuto úkolu a druhé dvě rotby mohly být rotami pro VS, při čemž by všechny rotby byly vycvičeny a materiálně vybaveny i k provádění podzemních prací.

8. Celková potřeba ženijních sil a prostředků v útočné operaci armády nového složení a možné jejich rozdělení

Za přípravy útočné operace

Potřeba ženijních sil:

— zesílení divisí prvního sledu pro budování výchozích prostorů k útoku —	4 ženijní prapory,
— odminování výchozího prostoru k útoku armády (podle situace) —	1 až 2 ženijní prapory,
— ženijní vybudování prostoru soustředění druhého a třetího sledu armády —	organickými silami 2. a 3. sledu
— ženijní zabezpečení dělostřelectva armády —	1 ženijní prapor,
— armádní cesty —	2 ženijní prapory,
— maskování —	1 až 2 ženijní prapory,
— zajištění výchozího prostoru k útoku armády zatarasy, příprava POZ armády —	2 ženijní prapory,
— ženijní záloha —	do 1 ženijního praporu.

Celkem . 12 až 14 ženijních praporů.

Z toho plyne závěr, že armáda potřebuje zesílit již v přípravné době celou ženijní brigádu hlavního velitelství.

Potřeba ženijních strojů

K zesílení svazků armády a k mechanisaci armádních opatření je třeba těchto ženijních strojů:

	Buldozery	Lopatová rypadla
Pro divise prvního sledu (2 sd a 1 md)	45	45
Pro ženijní vybudování prostoru soustředění 2. sledu armády	15—20	—
Pro ženijní vybudování prostoru soustředění třetího sledu armády	30—40	—
Armádní dělostřelectvo	10	10
Armádní cesty	6	12 autograderů
Celkem	106—121	55 rypadel 12 autograderů

Při rychlé úpravě výchozího prostoru k útoku divisi prvního sledu ale při zachování možnosti 40% využití ochranných vlastností terénu při budování prostorů soustředění druhého a třetího sledu armády se potřeba strojů ještě zvýší o dalších 6 zákopových pluhů a 20 až 30 buldozerů.

Uvedenou potřebu strojů je nutno uhradit z prostředků armádních a armádě přidělených ženijních svazků a speciálních strojních útvarů.

Počítáme-li, že v době přípravné může vševojsková armáda mít k dispozici ženijní stroje armádní a jedné přidělené ženijní brigády a praporu mechanisace opevňovacích prací, dojdeme k závěru, že k úhradě uvedené potřeby ženijních strojů je k dispozici asi 64 buldozerů a 22 lopatových rypadel, to znamená, že se i nadále nedostává 42 až 57 buldozerů a 33 rypadel.

Závěrem je tedy možno uvést:

a) V přípravné době je nutno k úhradě ženijních sil a prostředků přidělit armádě nového složení asi jednu ženijní brigádu a prapor mechanisace opevňovacích prací;

b) ženijních strojů je i potom nedostatek, a to 40 až 60 (při přípravě výchozího prostoru bez předchozí obrany 60 až 90) buldozerů, 30 lopatových rypadel a 6 zákopových pluhů. To znamená, že je nutno zvýšit organické počty strojů u ženijních útvarů a svazků, a dále, že uvedená skutečnost potvrzuje nutnost vybavit dělostřelecké tankové útvary a svazky vlastními stroji pro zemní práce.

V průběhu útočné operace

K vedení útočné operace je tato potřeba ženijních sil:

— zesílení divisi prvního sledu	4 až 6 ženijních praporů,
— zabezpečení boje druhého sledu armády	1 ženijní prapor,
— zabezpečení boje třetího sledu armády	2 až 3 ženijní prapory,
— armádní cesty (pro zasazení druhého a třetího sledu armády)	2 ženijní prapory,
— armádní POZ a DPTZ	2 ženijní prapory,
— ženijní záloha	2 ženijní prapory.

Celkem pro vedení útočné operace 13 až 16 ženijních praporů.

Z toho vyplývá, že armádu je pro vedení útočné operace třeba zesílit nejméně jednou ženijní brigádou hlavního velitelství.

Otázka zajištění násilných přechodů je řešena zvlášť v následující stati.

Podle provedených úvah o možném zesílení armády vedoucí hlavní úder frontu vychází střední operační hustota ženijních sil v pásmu průlomu armády 5 až 6 ženijních rot/1 km fronty. Taktická střední hustota ženijních sil v pásmu průlomu divise je potom 2 až 3 ženijní roty/1 km fronty.

9. Jaké jsou možnosti zabezpečení násilného přechodu armády nového složení

Začnu s nejobvyklejším druhem násilného přechodu, a to přechodem z chodu.

Je třeba usilovat o to, aby vševojsková armáda s dříve již uvedeným zesílením na ženijních silách byla soběstačná v zajištění násilných přechodů z chodu uskutečňovaných svazky armády, a to dvou za sebou jdoucích úzkých řek.

Je možno vyjít z předpokladu, že násilný přechod z chodu budou v armádě na jejím hlavním směru uskutečňovat současně tři svazky a na další vodní překážce dva svazky. Pro jeden svazek k překonání vodních překážek do 100 m, nejčastěji se na západním bojišti vyskytujících, je třeba 1 až 1 1/3 soupravy SMS s průměrným zesílením jedním pontonovým praporem. To znamená, že v armádě bude třeba 5 až 6 2/3 souprav SMS s pěti pontonovými prapory.

V souvislosti s touto otázkou je rovněž nutno vyřešit vybavení svazků mostovými soupravami. Při nové organizaci armády, jež znamená větší osamostatnění svazků, je nemyslitelné zrušit u svazků mostové soupravy. Na druhé straně je velmi nevýhodné mít různé mostové soupravy u střeleckých a mechanisovaných divisi. Proto navrhuji vybavit střelecké i mechanisované divise po 1/3 soupravy SMS. Při této úvaze a při zesílení armády jednou ženijní brigádou budou u armády celkem 2 soupravy SMS a soupravy pěti svazků zaangažovaných na násilných přechodech, celkem 3 2/3 SMS. Závěrem této úvahy se jeví jako nutnost mít u armády organicky pontonový pluk s dvěma pontonovými a jedním mostním praporem a s dvěma soupravami SMS. Kromě toho je třeba mít organicky u svazků samohybné přepravní prostředky v takovém množství, aby byl u každého splněn minimální požadavek přepravit jedním koloběhem zesílený stře-

lecký nebo motorisovaný prapor, baterii děl a rotu tanků, což vyjádřeno v prostředcích znamená mít u svazku nejméně 15 obojživelných aut, 4 až 8 obojživelných obrněných transportérů k přepravě dělostřelectva a 4 až 8 samohybných pramic k převážení tanků.

Násilný přechod vševojskové armády s plánovitou přípravou může být organizován tímto způsobem:

Hlavní úder armády povedou tři svazky, u každého z nich 1 most a 2 přívozová přepraviště nebo 2 mosty. Armáda musí zřídit 1 až 2 mosty, z toho jeden 60tunový. Celkem v úseku násilného přechodu armády bude buď 5 mostů a 6 přívozových přepravišť nebo 7 mostů. K tomu je třeba průměrně 5 souprav SMS, s minimální zálohou u divisi, celkem 6 souprav SMS. V záloze armády je nutno mít 20 až 25% zasazených mostových souprav, t. j. asi 1 1/3 soupravy SMS. Za situace, kdy vojska musí přebrodit při rozvíjení operace ještě týž den další vodní překážku a není možno uskutečnit manévry soupravami, musí být zesíleny další sledy armády průměrně 4/3 SMS.

U armády je potom třeba asi 7 až 9 SMS se stejným počtem pontonových praporů. Organicky je u armády i s přidělenými prostředky (jednou ženijní brigádou) 6 SMS se 4 pontonovými prapory. Uvedené kalkulace jsou pro řeku do šířky 100 m a vidíme, že za příznivých podmínek při uvedeném složení armádních ženijních útvarů a při předpokládaném zesílení jednou brigádou armáda potřebuje pro násilný přechod s plánovitou přípravou další zesílení nejméně jednou soupravou SMS nebo musí organizovat velmi široký manévr přepravními prostředky. Při přechodu širších řek musí být armáda bezpodmínečně zesílena dalším pontonovým plukem hlavního velitelství.

Při úvahách o organizaci přepravních prostředků u armády bylo by rovněž na místě podrobit zkoumání otázku stavby mostů na pevných podporách zřizovaných armádou místo mostů na plovoucích podporách k uvolnění mostových souprav pro jejich využití na další řece. Dosud praktikovaný způsob zřizování těchto mostů z prvků připravovaných vojsky pro každý jednotlivý případ, zvlášť v dřevařských závodech, ukazuje se nevýhodným v soudobých tempech násilných přechodů a postupu vojsk po bojišti. Je nutno především zkrátit lhůty potřebné k stavbě uvedených mostů, jakož i ušetřit vojskům čas a prostředky potřebné k jejich výrobě a zřizování. Proto je třeba uvažovat o zkonstruování skládací mostové soupravy na pevných podporách s únosností nejméně 60 t, jež by byla ve výbavě mostového praporu navrhovaného pontonového pluku armády i u mostních praporů pontonových pluků hlavního velitelství. Kromě toho musí být uvedená souprava v ženijním skladu armády. Mostů by bylo znovu použito po jejich nahrazení permanentními mosty zřízenými mostními prapory týlu armády a frontu.

II. ZMĚNY V ORGANISACI ŽENIJNÍHO ZABEZPEČENÍ OBRANNÉ OPERACE VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY NOVÉHO SLOŽENÍ

Ve svém pojednání o změnách v organizaci ženijního zabezpečení obranné operace vycházím z návrhu kateder VTA AZ, kdy vševojsková armáda organizuje celkem 3 až 4 pásma obrany. Vševojsková armáda účelněná do tří sledů, a to v prvním sledu 2 až 3 střelecké divise, v druhém

sledu 1 až 2 střelecké divise a v třetím sledu 3 mechanisované divise. Hlavní pásmo obrany je budováno divisemi prvního sledu obvyklým způsobem s tím rozdílem, že se zvyšuje šířka pásem divisi na 15 až 25 km a hloubka pásmo narůstá až na 15 km (4 postavení).

Druhé pásmo obrany je budováno druhým sledem armády (1 až 2 sd) silnější než dříve. Úkolem druhého sledu je především úpornou obranou druhého pásmu obrany vytvořit nejpříznivější podmínky k provedení protiúderu armády a zřídka kdy provést protizteče.

Úkolem třetího sledu je především provést armádní protiúder a vytvořit operační hloubku obrany armády. Buduje třetí, po případě i čtvrté pásmo obrany a potřebná mezilehlá obranná postavení.

A. Příprava obrany

Při řešení této otázky vyjdu z předpokladu, že armáda zaujímající obranu je složena ze 4 střeleckých a 3 mechanisovaných divisi, z toho hlavní pásmo obrany je připravováno 3 střeleckými divisemi, druhé pásmo obrany 1 střeleckou divisi a pro přípravu třetího a čtvrtého pásmu obrany a jednoho mezilehlého postavení jsou k dispozici tři mechanisované divise a jedna ženijní stavební brigáda. Šířka pásmu obrany armády je 70 km. Při kalkulaci potřeby ženijních strojů je vzata za základ jejich potřeba v prvním pořadí obranných prací.

1. Hlavní pásmo obrany je vybudováno 3 až 4 obrannými postaveními a předsunutým postavením na nejdůležitějším směru v pásmu obrany armády.

Celkem je možno u jedné střelecké divise počítat toto množství zákopů a spojovacích zákopů (šířka pásmu obrany divise 20 km)

— 3 až 4 postavení $\times$ 3 zákopy $\times$ 20 km $\times$ 1,3 =	230 až 310 km zákopů,
— plukovní a divisiční příčky	40 km,
— spojovací zákopy 30% ze zákopů	100 až 130 km,

Celkem u divise	370 až 480 km.
-----------------	----------------

Když je v pásmu divise připravováno předsunuté postavení, vzroste rozsah zákopů o dalších 100 km zákopů a spojovacích zákopů, je-li předsunuté postavení budováno v celé šířce pásmu obrany divise.

V každém pásmu obrany divise je průměrně vybudováno 8 až 9 hlavních a 4 až 7 záložních praporek rajonů obrany. Rozsah jednotlivých druhů úprav praporek rajonů obrany zůstává beze změny.

Nás při této nové organizaci obrany bude nejvíce zajímat rozsah mechanisace ženijních prací a celková potřeba ženijních strojů.

Nejdříve potřeba zákopových pluhů. K vyhloubení zákopů potřebného rozsahu (kromě 1. a 2. zákopu) bude třeba 300 až 410 km zákopů: 5 km = 60—82 směn zákopového pluhu.

Zhruba jednu polovinu prací (počínaje třetím postavením) je možno provést dvojsměnnou prací, to znamená, že k splnění požadavku vyhloubit rýhu pro všechny zákopy v prvním pořadí prací (5—7 dnech) je třeba mít u divise denně (45—63) : (5—7) = 9 zákopových pluhů.

Podle dosavadní organisace jsou u divise tři pluhy a z toho pak vyplývá potřeba podstatně zvýšit počet pluhů u ženijních praporů divisi, po případě uvažovat o zařazení pluhů k střeleckým plukům.

Bude-li každému střeleckému pluku organicky přidělen 1 zákopový pluh, bylo by theoreticky třeba mít u ženijního praporu divise 6 zákopových pluhů. Nebude-li třeba v prvním pořadí prací vyhloubit rýhu v celém rozsahu, je možno snížit potřebu zákopových pluhů na 6, a to 3 u střeleckých pluků a 3 u ženijního praporu divise.

K mechanisaci všech ostatních ženijních prací, i pro přidělené prostředky, je u střelecké divise třeba zhruba 105 směn lopatového rypadla a 170 směn buldozerů. Přitom je počítáno s omezeným počtem okopů pro vozidla (jen pro tažná vozidla děl).

Počítáme-li že využitím přirozených vlastností terénu bude možno ušetřit do 20% práce strojů, může být potřeba směn strojů snížena, a to u lopatových rypadel na 80 a u buldozerů na 135. Rovněž tu je možno u 50% prací počítat se zasazením strojů na dvě směny, z čehož nakonec dospějeme k celkové potřebě strojů v době prvního pořadí:

- u lopatových rypadel $60 : (5 \text{ až } 7) = 9$ a 12 rypadel denně,
- u buldozerů $100 : (5 \text{ až } 7) = 15$ až 20 buldozerů denně.

Celkově tedy vychází, že pro jednu střeleckou divisi v prvním sledu armády je třeba k mechanisaci nejnужnějších ženijních prací denně 9 až 12 lopatových rypadel a 15 až 20 buldozerů, při čemž je možno počítat, že asi 50% celkové potřeby strojů připadá na dělostřelectvo.

Z toho, co bylo řečeno, je možno učinit tento závěr:

a) Nejdůležitější ženijní stroje zavést již u střeleckých a mechanisovaných pluků, a to nejméně 1 buldozer a 1 lopatové rypadlo.

b) Po odečtení strojů, které jsou u ženijního praporu divise v současné době, uhradit ještě potřebu 7 až 10 lopatových rypadel a 12 až 17 buldozerů. Při přidělení jednoho ženijního praporu od brigády je nedostatek 5—8 lopatových rypadel a 10 až 15 buldozerů.

Bude-li možno práce pro dělostřelectvo mechanisovat jeho vlastními ženijními stroji, zbývá uhradit u divise asi 3 až 4 lopatová rypadla a 6 až 9 buldozerů, které je třeba mít u ženijního praporu divise, po případě je divisi přidělit pro budování obrany.

2. Armádní pásma obrany a armádní opatření

První armádní pásmo obrany (druhé pásmo obrany) nabývá při nové organisaci obrany na důležitosti a je třeba usilovat o jeho vybudování v stejné síle a odolnosti jako hlavní pásmo obrany.

V našem případě bude budováno jednou střeleckou divisi na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele průměrně v polovině šířky pásma obrany armády.

Celkový rozsah zákopové sítě může na prvním armádním pásmu být

- 3 postavení $\times$ 3 zákopy $\times$ 35 km $\times$ 1,3 = 410 km,
- příčná postavení divisní i armádní 60 km,
- spojovací zákopy 30% ze zákopů 150 km,

Celkem

620 km.

Z toho v prvním pořadí prací nejméně 400 km zákopů.

V 5 až 7 dnech při dvojsměnné práci $400 : 10 = 40 : (5-7) = 6$ až 8 zákopových pluhů denně.

Divise má 3 pluhy, je třeba ji zesílit 3 až 5 zákopovými pluhy.

K mechanisaci ostatních prací, podobně jako divise prvního sledu, ale bez přidělených prostředků, potřebuje 105 směn rypadel a 130 směn buldozerů. Rovněž tu je možno počítat do 20% s využitím přirozených vlastností terénu, to znamená je třeba uhradit 80 směn rypadel a 100 směn buldozerů.

To představuje při dvojsměnné práci v době 5 až 7 dnů:

$40 : (5-7) = 6$ až 8 rypadel denně,

$50 : (5-7) = 7$ až 10 buldozerů denně.

Podle dosavadní organisace potřebuje divise zesílit denně 4 až 6 rypadly a 4 až 7 buldozery.

Druhé a třetí armádní pásmo obrany je možno kalkulovat obdobným způsobem jako první armádní pásmo.

To znamená, že je celkem třeba vyhloubit 1240 km zákopů s jedním mezilehlým postavením o 3 zákopech v hodnotě 170 km a příčnými postaveními v hodnotě 120 km, dohromady asi 1520 km zákopů a spojovacích zákopů.

Těchto 1520 km zákopů a spojovacích zákopů je třeba vybudovat v prvním a druhém pořadí, to znamená v 10 až 14 dnech.

Při dvojsměnné práci je třeba $1520 \text{ km} : 10 \text{ km} = 152 : (10-14) = 11$ až 15 zákopových pluhů denně.

U tří mechanisovaných divisí a jedné ženijní stavební brigády je k dispozici celkem 21 zákopových pluhů, to znamená přebytek 6 až 10 pluhů, které je možno zasadit buď u divisí prvního a druhého sledu nebo při mechanisaci budování prostoru rozmístění třetího sledu armády a čar rozvinutí pro protiúder.

Podle předcházejících propočtů i při možnosti provedení prací ve dvou pořadích je asi stejná potřeba zesílení ženijními stroji, protože hrubá potřeba strojů v druhém pořadí je obdobná jako v prvním. To znamená, že pro vybudování druhého a třetího armádního pásma obrany bude třeba zesílit tři mechanisované divise, tvořící třetí sled průměrně 12 až 18 rypadly a 12 až 18 buldozery, při využití příslušné techniky ženijní stavební brigády jen 4 až 10 rypadly a 8 až 10 buldozery denně.

Při kalkulaci dalších armádních opatření je třeba především vyhodnotit vybudování prostoru rozmístění třetího sledu armády. Má-li být tento prostor vybudován v prvním a druhém pořadí a můžeme-li využít přirozených vlastností terénu a obranných prací na druhém a třetím armádním pásmu ze 40%, je možno počítat, že pro tři mechanisované divise budeme potřebovat na celou dobu asi 24 buldozerů denně.

Pro mechanisaci ženijního vybudování palebných postavení armádního a armádě přiděleného dělostřelectva všech druhů je v prvním pořadí třeba theoreticky 490 směn rypadel a 490 směn buldozerů. Jestliže rozsah prací snížíme o 20% využitím ochranných vlastností terénu, potřebujeme uhradit ještě 390 směn

rypadel a 390 směn buldozerů. Jednu třetinu prací v té době provede živá síla, takže můžeme počítat, že celkem bude třeba 260 směn rypadel a 260 směn buldozerů. Při dvojsměnném zasazení strojů v době 5 až 7 dnů pak vychází theoretická potřeba $260 : (10-14) = 18$ až 26 buldozerů denně.

Tuto úhradu bude možno jen velmi těžko krýt i při zvýšené výbavě ženijních svazků armády ženijními stroji a opět je tu potvrzena nutnost organicky začlenit ženijní stroje do výbavy dělostřeleckých a tankových útvarů a svazků.

V provedených kalkulacích je uvažováno pro každé dělo i tažné vozidlo po jednom protiatomovém okopu. Další okopy pro děla jsou budovány v druhém a třetím pořadí obranných prací. Nebudou-li pro tažná vozidla budovány okopy, je možno potřebu strojů snížit na polovinu.

3. Zřízení sítě cest v obranném pásmu armády

Systém cest zřizovaných u divisi prvního sledu bude obdobný jako dosud. Podle konkrétní situace divise prvního sledu si upraví a udržují cesty ve svých pásmech, čítajíc v to příčnou cestu za hlavním pásmem obrany a přisunové a odsunové cesty z divisních skladů, po 1 až 2 cestách na každou divisi prvního sledu. V nově organisované armádě bude však častý případ, kdy armádní ženijní vojsko převezme od divisi prvního sledu úpravu a udržování cest počínaje rokádou za hlavním pásmem obrany.

V tom případě bude armáda upravovat a udržovat tyto cesty:

- přisunové a odsunové cesty z divisních skladů k divisím prvního sledu $6 \text{ cest} \times 20 \text{ km} \times 1,3 = 160 \text{ km cest}$,
- příčné cesty za hlavním pásmem, druhým a třetím pásmem obrany $3 \text{ cesty} \times 70 \text{ km} \times 1,3 = 270 \text{ km cest}$,
- pomocné cesty pro manévr třetího sledu armády na 2 směry, celkem $10 \text{ cest} \times 50 \text{ km} = 500 \text{ km}$,
- doplňkové cesty pro manévr záloh 100 km, celkem asi 530 km cest a 500 km pomocných cest.

Je-li pro obranný boj předvídan širší manévr i druhým sledem armády (k provedení protiztečí), vzroste rozsah zřizovaných pomocných cest zhruba o 150 až 200 km.

Předpokládáme-li, že 50% cest nebude vyžadovat úprav, je u armády pro daný úkol tato možná potřeba ženijních sil:

- 270 km cest: 10 = 27 denních výkonů ženijní roty,
 - 500 km pomocných cest: 30 = 17 denních výkonů ženijní roty,
- celkem zhruba 44 denních výkonů ženijní roty nebo 15 denních výkonů ženijního praporu.

Mají-li být uvedené cesty upraveny a zřízeny ve lhůtě stanovené pro první pořadí prací, je v armádě k uvedenému úkolu třeba 2 až 3 ženijních (silničních) praporů.

Rovněž udržování upravených cest si v nově organisované obraně armády vyžádá značné vypětí ženijních sil a je možno počítat na udržování uvedeného systému cest rovněž se silami dvou silničních praporů.

4. Zřízení ženijně chemických zátarasů

Hustoty a systém minování v hlavním pásmu obrany zůstávají beze změny.

Nová organizace obrany armády požaduje zvýšení odolnosti druhého pásma obrany, a proto je nutno zesílit i minování před tímto pásmem a v jeho hloubce. Jestliže dosud vyhovovala hustota minování na tomto pásmu obrany 0,5 až 1 km zátarasů na 1 km fronty, je třeba, v soulase s novými požadavky, hustotu zvýšit nejméně na 1,5. Tím vzroste celková hustota minování v taktické hloubce obrany na 4 až 4,5 km zátarasů na 1 km fronty.

V operační hloubce dostačuje i při změněných podmínkách organizace obrany armády střední hustota 1,5.

V celé hloubce pásma obrany armády vzroste střední hustota minování na 5,5 až 6 km zátarasů na 1 km fronty, to znamená, že je možno vytvořit na hlavních bráněných směrech armády minové zátarasy o hustotě 7 až 8 km zátarasů na 1 km fronty.

Požadavky zvýšené aktivity obrany mají rovněž vliv na rozsah řízených minových polí zřizovaných v pásmu obrany armády. V obraně střeleckého pluku zůstává jejich celková délka 1 km, rovněž u divise zůstávají 3 km, u armády pak narůstá na 15 až 20 km, což se rovněž odrazí ve zvýšené potřebě ženijních sil určených na minování.

Minování v hloubce je třeba na maximální míru mechanisovat pomocí ukladačů min. Průměrně je v armádě k tomuto úkolu třeba asi jednoho ženijního praporu s 42 minovými ukladači. Při snížení počtu ukladačů je nutno potřebu sil zvýšit až na dva ženijní prapory.

B. Vedení obranné operace

Ženijní zabezpečení vedení obranné operace armády nového složení zahrnuje stejná opatření jako dosud, jen rozsah armádních opatření se podstatně zvyšuje.

Pojednám krátce o dvou opatřeních, která jsou novou organizací armády nejvíce dotčena, a to manévry zátarasy a ženijní zabezpečení protiúderu třetího sledu armády.

1. Stejně tak jako v útoku je i v obraně třeba jak na stupni divise, tak hlavně na stupni armády zesilovat ženijní jednotky a prostředky uskutečňující manévry ženijními zátarasy.

Je možno pokládat za zásadu, že jak u divise prvního sledu, tak i u armády budou organizovány dva pohyblivé odřady zatarasovací v síle jedné ženijní roty u divise a do dvou ženijních praporů u armády. Přitom je možno, zejména u divise prvního sledu, předpokládat, že jeden POZ bude zásadně a v každém případě pracovat v rámci DPTZ. Při plánování činnosti uvedených odřadů je nutno pamatovat na to, aby na důležitých směrech bylo možno soustředit odřady stejného stupně k společnému záslahu nejen vedle sebe, ale i za sebou k vytvoření hloubky zatarasování.

Pohyblivé odřady zatarasovací armády mohou působit, podle konkrétní situace, již v prostoru mezi hlavním a druhým pásmem obrany s důrazem na udržení druhého pásma obrany nebo přilehlých příčných postavení k vytvoření příhodných podmínek pro armádní protiúder.

Kromě pohyblivých odřadů zatarasovacích je nutno do úkolu manévru zatarasy v armádě plně zapojit ženijní zálohy armády.

Vlivem možnosti častějšího a širšího manévru je třeba uvažovat o organizování dvou ženijních záloh v armádě, pro něž je předem plánováno zřizování doplňkových zatarasů, zesilování nebo nahrazení POZ armády. Je proto nezbytné počítat v armádní obranné operaci do ženijní zálohy se dvěma ženijními prapory vybavenými minovými zatarasovací nebo ukladači.

2. Na ženijní zabezpečení protiúderu třetího sledu armády má vliv především složení třetího sledu armády. Uvažujeme-li, že v třetím sledu armády budou 2 až 3 mechanisované (výjimečně i tanková divise), je k zabezpečení protiúderu třeba nejméně tři až čtyři ženijních praporů, z toho jednoho ženijně mechanisovaného.

Kromě toho podle vzdálenosti čar rozvinutí od prostoru rozmístění třetího sledu armády je třeba k úpravě 4 až 6 cest určených pro přesun třetího sledu na čáru rozvinutí nejméně 1 až 2 silničních praporů.

Složitější bude s hlediska armády otázka zabezpečení armádního protiúderu, bude-li předvídáno i provedení protizteče druhým sledem armády. V takové situaci bude zabezpečení protizteče druhého sledu armády vyžadovat dalších dvou ženijních praporů (čítajíc v to cesty), což předpokládá s hlediska armády provedení širokého manévru ženijními silami z pasivních úseků a méně důležitých úkolů.

3. Celková potřeba ženijních sil a strojů k zabezpečení obranné operace armády nového složení

Při přípravě obrany

— zesílení divisi prvního sledu pro minování i pro zesílení střeleckých pluků v prvním pořadí prací	6 ženijních praporů,
v druhém pořadí prací	3 ženijní prapory,
— 3—5 protitankových rajonů armády	1 ženijní prapor,
— POZ a DPTZ armády	2 ženijní prapory,
— zřízení sítě cest a pomocných cest	2 ženijní prapory,
— minování v operační hloubce obrany	1—2 ženijní prapory,
— maskování	1 ženijní prapor,
— záloha velitele armády	1 ženijní prapor,
— úprava čar rozvinutí třetího sledu armády	1 ženijní prapor,

Celkem v době přípravné

15 až 16 ženijních praporů.

Složitější je již otázka mechanisace ženijních prací při přípravě obrany armády. I když je nutno mít na paměti, že výpočty, které jsem v jednotlivých opatřeních ženijního zabezpečení obranné operace provedl, platí pro svazky bránící hlavní směry, že výsledná potřeba je tak vysoká, že ji dosavadními prostředky, jež má ženijní vojsko k dispozici, není možno uhradit.

V tabulce uvádím potřebu hlavních ženijních strojů nutných k zesílení svazků prvního sledu a pro armádní opatření.

Opatření	Buldozery	Lopatová rypadla
Zesílení tří divisí prvního sledu	36—51	21—30
Druhý sled armády (v síle jedné střelecké divise)	4—7	4—6
Třetí sled armády — vybudování třetího a čtvrtého pásma obrany — vybudování prostoru rozmístění	12—18 24	12—18 —
Palebná postavení dělostřelctva	18—26	—
Cesty	16	—
Celkem	110—142	37—54

Počítáme-li na úhradu prostředky jedné armádní a jedné přidělené ženijní brigády a jedné stavební ženijní brigády, vidíme, že se nám nedostává celkem asi

60 až 90 buldozerů,
25 až 40 lopatových rypadel a
12 až 18 zákopových pluhů.

Při dalším zesílení armády bránící hlavní směr frontu jedním ženijním praporem mechanisace opevňovacích prací vidíme, že se nám i potom nedostává asi

40 až 70 buldozerů,
7 až 20 rypadel a
12 až 18 zákopových pluhů.

Protože při kalkulaci potřeby ženijních strojů byly brány v úvahu nejvýhodnější podmínky pro jejich využití, podstatná úspora jejich práce využitím ochranných vlastností terénu až do 20%, dvojsměnné jejich zasazení i minimální hloubení okopů pro vozidla, není dobře možné další snížení potřeby strojů, a proto je nezbytné nedostávající se stroje uhradit zvýšením výbavy ženijních útvarů divisí a ženijních svazků. O tom pojednávám v další stati.

Potřeba ženijních sil pro vedení obranné operace:

— zesílení divisí prvního a druhého sledu	4 ženijní prapory,
— protitankové rajony armády	1 ženijní prapor,
— POZ a DPTZ armády	2 ženijní prapory,

— udržování cest a zabezpečení přesunu třetího sledu na čáru rozvinutí	2 ženijní prapory,
— udržování minových polí, řízených minových polí a roznětové hlídky	1 ženijní prapor,
— zabezpečení protiúderu třetího sledu armády	3 ženijní prapory,
— záloha velitele armády	2 ženijní prapory,
Celkem pro vedení obranné operace	15 ženijních praporů.

Armáda potřebuje k přípravě a vedení obranné operace zesílit jednou ženijní a jednou stavební brigádou a jedním praporem mechanisace opevňovacích prací.

Jestliže potom spočítáme taktickou a operační hustotu ženijních sil na základě uvedených předpokladů, vidíme, že potřebná střední taktická hustota u divisi prvního sledu je pro první pořadí prací 0,75 ženijní roty na 1 km fronty a pro druhé pořadí prací 0,5 ženijní roty na 1 km fronty.

Dále vidíme, že potřebné zesílení armády jak k vedení útočné, tak i obranné operace je jedna ženijní brigáda. Je to zdůvodněno značným rozsahem rozsáhlých ženijních opatření prováděných v rámci obranné operace, kdy právě těmito opatřeními zajišťujeme vysokou odolnost a aktivnost obrany, jakož i úsporu živé síly a prostředků ostatních druhů vojsk.

III. NÁVRH NA ZMĚNY V ORGANISACI ŽENIJNÍHO VOJSKA

Nová organizace vševojskové armády a z ní vyplývající změny v organizaci ženijního zabezpečení útočné a obranné operace si vyžadují provést změny v organizaci ženijních jednotek, útvarů a svazků.

Při návrzích na změny v organizaci je třeba se zaměřit především:

- na zvýšení počtů ženijních strojů v ženijním vojsku,
- na uzpůsobení složení ženijních útvarů a svazků potřebám nové armády jak co do počtu jednotek, tak i co do jejich speciálního určení a materiálního vybavení,
- na zařazení nových technických prostředků do ženijních útvarů a svazků,
- na zvýšení soběstačnosti útvarů a svazků bojujících na podružných směrech ve vybavení ženijními jednotkami a prostředky,
- na zajištění vyšší pohyblivosti a větší samostatnosti útvarů a svazků při pohybech po bojišti,
- na vybavení dělostřeleckých a tankových útvarů ženijními stroji nebo lépe přídatnými zařízeními (radlicemi) na tažná vozidla a tanky k využití jejich motorické síly.

1. V soudobých podmínkách a při nové organizaci armády zdá se nejzávažnější otázkou zesílení ženijních jednotek, útvarů a svazků ženijními stroji.

Vezmeme-li za základ mé propočty potřeby ženijních strojů za přípravy útočné operace i za přípravu obranné operace, vidíme, že se nám i po zesílení armády jednou ženijní brigádou hlavního velitelství a jedním praporem mechanisace opevňovacích prací nedostává v obou případech zhruba 50 až 75 buldozerů a 30 až 45 lopatových rypadel. V obranné ope-

raci a při přípravě útočné operace bez předchozí obrany se nedostává kromě toho ještě 6 až 15 zákopových pluhů.

Jakým způsobem je možno uhradit nejožehavější nedostatek hlavních ženijních strojů při současném zvýšení samostatnosti útvarů a svazků:

a) Do ženijních rot střeleckých, mechanisovaných, tankových a tankosamohybných pluků včlenit po 1 buldozeru a 1 lopatovém rypadelu. Kromě toho u střeleckých a mechanisovaných pluků po 1 zákopovém pluhu ZP-60.

Počítáme-li u armády nového složení 4 střelecké a 3 mechanisované divise, představuje to u armády přírůstek celkem

31 buldozerů, 31 lopatových rypadel a
21 zákopových pluhů.

b) Počty buldozerů u ženijních praporů svazků zvýšit ze 3 na 6. Tímto způsobem je možno dosáhnout zvýšení o dalších 21 buldozerů.

c) Změnit poměr buldozerů a lopatových rypadel u ženijních praporů mechanisace opevňovacích prací, který je v současné organizaci 18 : 18 na 24 : 12, čímž bude získáno dalších 6 buldozerů. I když toto zvýšení počtu buldozerů je získáno snížením počtu lopatových rypadel, je pro nás výhodné pro vyšší výkon buldozeru a lepší jeho použitelnost v poli.

d) Podstatně zvýšit strojní vybavení ženijních stavebních brigád, a to u buldozerů ze 4 nejméně na 12 a u rypadel z 8 na 12. Tím bude získáno při přípravě obranné operace dalších 8 buldozerů a 4 lopatová rypadla.

Celkem je možno těmito organizačními úpravami získat
58 až 66 buldozerů,

30 lopatových rypadel a

21 zákopových pluhů, což zhruba kryje vykalkulovanou potřebu ženijních strojů u vševojskové armády.

Opět tu však zdůrazňuji, že potřeba strojů byla kalkulována v uvedených příkladech za ideálních podmínek a předpokladů. Nebudou-li uvedené předpoklady a podmínky splněny, je třeba uvažovat o dalším zesílení armády ženijními prapory mechanisace opevňovacích prací od hlavního velitelství.

2. Ostatní požadavky na změny v organizaci ženijního vojska vyplývající z nutnosti větší samostatnosti útvarů a svazků, z nové organizace armády a p. byly dostatečně vyjasněny v předcházejících státech, a proto tu již uvedu konkrétní návrh na novou organizaci ženijního vojska:

a) Ženijní rota střeleckých, mechanisovaných, tankových a tankosamohybných pluků:

— 2 ženijní čety,

— 1 technická četa s 1 buldozerem,

1 lopatovým rypadlem,

1 automobilním jeřábem,

1 zemním vrtákem,

2 minovými zatarasovači,

1 zákopovým pluhem (jen u střeleckých a mechanisovaných pluků).

Výhledově je třeba usilovat o zařazení odminovacích a mostních tanků do ženijních rot pluků, kde budou organicky tanky především pro vytvoření plnohodnotných odřadů k zabezpečení pohybu z plukovních ženijních rot.

Podle dosavadní organisace je třeba plukovní odřad k zabezpečení pohybu zesilovat prostředky z ženijní mechanisované rotы zpravidla přidělované divisi od ženijní brigády.

b) Ženijní prapor střelecké, mechanisované a tankové divise:

- průzkumná četa o 3 družstvech po 1+6,
- 2 ženijní rotы,
- 1 ženijně mechanisovaná rota,
- technická rota a
- rota přepravních prostředků.

U 1. ženijní rotы 6 minových zatarasovačů a 6 minových ukladačů. Rota přepravních prostředků o 2 četách

1. četa $\frac{1}{3}$ SMS a člunů,
2. četa 15 kolových obojživelníků a 8 plovoucích OT (K 61).

Návrh na změny ve vybavení ženijními stroji:

- 2 tankozery,
- 3 zákopové pluhy ZP-60,
- 4 buldozery,
- 2 lopatová rypadla,
- 2 autogradery,
- 4 automobilní jeřáby,
- 2 pojízdné zemní vrtáky,
- 3 odminovací tanky,
- 2 mostní tanky.

Dvě čety ženijně mechanisované rotы na obrněných transportérech.

Přepravní prostředky:

- $\frac{1}{3}$ SMS,
- 15 kolových obojživelných aut,
- 8 obojživelných obrněných transportérů.

Kromě toho uvažovat o přidělení 4—8 samohybných pramic.

U vševojskové armády nového složení organisovat

- ženijní brigádu,
- pontonový pluk,
- ženijní opevňovací prapor,
- prapor ženijních strojů.

c) Armádní ženijní brigáda:

- jeden ženijní zatarasovací prapor,
- dva ženijní prapory,
- jeden ženijně mechanisovaný prapor,
- jeden pontonový prapor,
- jeden prapor silničních prací,
- jeden prapor přípravy opevňovacího materiálu.

Ženíjní zatarasovací prapor předurčen pro A POZ:

- 3 zatarasovací roty,
- 1 technická rota.

První dvě zatarasovací roty po 3 četách,

- 1. a 2. četa po 6 zatarasovačích a
- 3. četa na OT:

Třetí zatarasovací rota

- 1. četa 12 minových ukladačů,
- 2. a 3. četa na OT.

Celkem zatarasovací prapor:

24 zatarasovačů, 12 ukladačů,
4 zemní vrtáky, 1 souprava elektrických zatarasů.

Ženíjní prapor:

- 3 ženíjní roty,
- 1 technická rota (2 buldozery, 2 rypadla, 4 pojízdné zemní vrtáky, 4 automobilní jeřáby).

Ženíjně mechanisovaný prapor:

- 3 ženíjně mechanisované roty organisované tak, aby byly materiálně soběstačně vybaveny k vytvoření samostatných OZP.

Nejdůležitější materiál:

12 odminovacích tanků a
9 mostních tanků, ostatní beze změny.

Pontonový prapor

organisovat o 3 rotách, ostatní jako dosud.

Prapor silničních prací

organisovat o 3 až 4 silničních rotách a každé rotě organicky přidělit 2 buldozery, 1 grader a 2 DB-45.

Prapor přípravy opevňovacího materiálu

zesílit okružními pilami a automobilním jeřábem.

d) Armádní pontonový pluk

organisace obdobná jako dosud.

Doplnit předepsanou mostovou soupravou k zřizování mostů na pevných podporách. Nahradit dosavadních 15 kolových obojživelných aut 12 obojživelnými OT (K 61).

e) Armádní ženíjní opevňovací prapor

určený k budování pozorovaten a velitelských stanovišť organisovat do 3 opevňovacích rot.

1. rota pro budování pozorovaten,
2. a 3. rota pro budování VS armády.

Podle toho přizpůsobit materiální a strojové vybavení. Všechny roty vycvičeny v provádění podzemních prací.

f) Armádní prapor ženijních strojů
organisovat stejným způsobem jako dosavadní prapor mechanisace opevňovacích prací. Změnit počty ženijních strojů takto:

24 buldozerů a
12 lopatových rypadel.

Přidat jednu rotu dřevoobráběcích strojů okružních a lehkých rámových pil k zesilování svazků prvního sledu pro organisování dalších dřevařských závodů.

g) Co se týká ženijních svazků a útvarů hlavního velitelství navrhuji tyto úpravy v jejich organisaci:

Ženijní brigáda hlavního velitelství:

- 5 ženijních praporů,
- 1 ženijně mechanisovaný prapor,
- 1 silniční prapor a
- 1 rota přepravních prostředků s 1 soupravou SMS.

Materiální vybavení stejné jako u armádní ženijní brigády. K tomuto návrhu mne vedou tyto důvody: dosavadní zkušenosti ze cvičení ukázaly, že je nevýhodné mít u brigády celou řadu úzce specializovaných praporů, což značně omezuje jejich použitelnost a ztěžuje manévry jimi v průběhu vedení operací. Všechny ženijní prapory musí být vycvičeny v plnění úkolů POZ armády i ve stavbě přívozů a mostů ze soupravy SMS.

Ženijní stavební brigáda

Ponechat dosavadní organisaci, avšak podstatně zvýšit vybavení ženijními stroji.

Zvýšit vybavení každého stavebního praporu ženijními stroji nejméně na 3 buldozery a 3 rypadla.

O praporu ženijních strojů hlavního velitelství platí totéž, co bylo navrženo u armádního.

h) Důležitou otázkou, již je nutno se zabývat při studiu změn v organisaci, je vybavení dělostřeleckých a tankových útvarů ženijními stroji.

Je nutno již začít řešit tuto otázku, protože není možno stále v této otázce improvizovat již z toho důvodu, že dělostřelci a tankisté spotřebují více než 50% strojů vykáskulovaných pro svazky prvního sledu i armádu. Při tom není u nich využito tak značné motorické síly, kterou představují motory tažných vozidel děl a tanků. Je třeba zaměřit naše konstruktéry k tomuto problému a zkonstruovat taková přídavná zařízení ve formě přídavných radlic, která umožní v krátkých lhůtách vyhloubit protiatomové okopy pro děla, tanky i tažná vozidla děl.

Podle výkonnosti a konstrukce přídavného zařízení je nutno počítat u dělostřelectva pro každou baterii po jednom až dvou kusech a u tankových útvarů po jednom kuse pro každou tankovou četou.

Do té doby, než budou přídavná zařízení zkonstruována, je třeba uvažovat o zařazení normálních ženijních strojů do výbavy dělostřeleckých a tankových útvarů. Nejvýhodnějším typem stroje se jeví buldozer a jako minimální zesílení je nutno brát v úvahu jeden buldozer na dělostřelecký oddíl nebo tankový prapor.

IV. ČINNOST ŠTÁBU NÁČELNÍKA ŽENIJNÍHO VOJSKA ARMÁDY A ŽENIJNÍCH NÁČELNÍKŮ DIVISÍ PŘI PLÁNOVÁNÍ A ORGANISACI ŽENIJNÍHO ZABEZPEČENÍ BOJOVÉ ČINNOSTI SVAZKŮ A OPERACÍ ARMÁDY NOVÉHO SLOŽENÍ. ŽENIJNÍ DOKUMENTACE

Vypuštění stupně střeleckého sboru bude mít vliv na činnost i složení štábu náčelníka ženijního vojska armády a ženijních náčelníků divisií.

Na činnost ženijních náčelníků svazků bude mít vliv především to, že část ženijních úkolů a opatření, jež dříve organizoval a plánoval střelecký sbor, musí vzít na sebe. Dále při současné organizaci armády jsou střelecké a mechanisované svazky častěji odkázány samy na sebe, dosahují větší samostatnosti, a proto je třeba ženijním náčelníkům svazků vytvořit podmínky pro jejich samostatnou práci. Prakticky to znamená, že je nutno mít u ženijních náčelníků svazků zásadně po dvou pomocnících schopných samostatně řešit i nejsložitější otázky ženijního zabezpečení a zastoupit vyřazeného ženijního náčelníka svazku v každé bojové situaci. Proto musí být za pomocníky ženijních náčelníků svazků určováni důstojníci s vyšším vojenským vzděláním a s dostatečnými praktickými zkušenostmi.

Za nové organizace armády musí ženijní náčelníci svazků věnovat větší pozornost otázce těžení dřeva a přípravě skládacích prvků mostů, vozovek a ženijních objektů než dosud, protože tyto povinnosti z velké části plnil ženijní náčelník střeleckého sboru. Kromě toho při současném rychlém růstu nasycení vojsk ženijní technikou je nezbytné usměrnit jednoho z pomocníků ženijního náčelníka na organizování nejeekonomičtějšího využití ženijních strojů v rámci celého svazku.

Při samém plánování lze předpokládat, že větší část doby, kterou dříve potřeboval na plánování boje a jeho ženijního zabezpečení střelecký sbor, případně svazkům prvního sledu, což do určité míry usnadní tento druh činnosti ženijního náčelníka a jeho pomocníků. Počet a druh dokumentů zpracovávaných ženijními náčelníky svazků a jejich pomocníky se proti dřívějšímu nemění.

Složitější již bude v nových podmínkách činnost náčelníka ženijního vojska armády a jeho štábu. Tím, že štáb armády přímo usměrňuje štáby svazků, klade na něj zvýšené požadavky, a to nejen co do počtu jím vydávaných bojových dokumentů, ale i co do podrobnější a konkrétnější jejich náplně. Přitom lhůty stanovené pro plánování armády a vydání příslušných nařízení nelze nijak prodlužovat. Na základě toho, co bylo řečeno, je nutno reorganizovat štáb náčelníka ženijního vojska armády tak, aby zvládl zvýšené úkoly, jež ho při nové organizaci armády čekají. Na základě nové organizace práce a nových úkolů, jež štáb náčelníka ženijního vojska armády očekávají, mohl by štáb být organizován takto:

Náčelník ženijního vojska armády.

Náčelník štábu.

Štáb náčelníka ženijního vojska armády:

- operační oddělení;
- náčelník oddělení,
- 3 pomocníci;

- oddělení ženijních úprav:
náčelník oddělení,
3 pomocníci;
- pomocník náčelníka štábu pro průzkum;
- pomocník náčelníka štábu pro mechanisaci ženijních prací.

Zástupce náčelníka ženijního vojska armády pro technické a materiální věci:

- technické oddělení:
náčelník oddělení,
1 pomocník;
- materiální oddělení:
náčelník oddělení,
2 pomocníci.

Povinnosti a činnost jednotlivých oddělení i funkcionářů zůstává beze změny jako dosud. Nově navrhuji pomocníka náčelníka štábu pro mechanisaci, jehož povinností bude starat se o nejlepší využití ženijních strojů v rámci celé armády, vést evidenci jejich využití a zpracovávat náčelníkovi štábu reálné návrhy na využití ženijních strojů.

Počet a druh dokumentů zpracovávaných štábem náčelníka ženijního vojska armády zůstává v podstatě stejný jako dosud. Jejich náplň však musí být přizpůsobena tomu, aby byly dostatečně konkrétním a podrobným podkladem pro plánování a činnost divisi.

Závěr

Cílem mého pojednání bylo nastínit zhruba nejzávažnější otázky související se změnami v organizaci ženijního vojska a ženijního zabezpečení útočné a obranné operace armády nového složení. Při theoretickém studiu daného problému se provedené změny v organizaci armády projevíly zatím nejsilněji v organizaci ženijního vojska a v rozlišném uspořádání úkolů ženijního zabezpečení.

Dále je třeba si dít závěry, k nimž jsem ve své práci dospěl, ověřit v praktické činnosti štábů a hlouběji rozvíjet všechny závažné otázky související s ženijním zabezpečením útočné a obranné operace armády nového složení. Hlavní pozornost je nutno při tom zaměřit na konkrétní úpravu organizace a plánování ženijního zabezpečení, a to jak na stupni divise, tak i, hlavně, na stupni vševojskové armády.

NĚKTERÉ OTÁZKY CHEMICKÉHO ZABEZPEČENÍ V SOUDOBÝCH OPERACÍCH

Major František Votava, kapitán Bohuslav Mervart

Úvod

Změna vševojskových názorů na vedení a průběh operace vyžaduje upravit organizaci vševojskových jednotek, útvarů, svazků a svazů tak, aby odpovídaly těmto novým názorům.

Masové použití zbraní hromadného ničení v soudobé operaci a z toho vyplývající nutnost zrychlit tempo útočné operace a zvýšit pružnost a odolnost obrany vyvolaly požadavek zrychlit a zjednodušit velení.

Tyto skutečnosti daly podnět k zrušení stupně střeleckého sboru, který se stal brzdicím elementem v rychlém velení za podmínek rychle se vyvíjejících situací při vedení operace.

Nové operační učlenění armády bude mít vliv i na organizaci a způsob použití chemických útvarů a jednotek. Kromě toho vyvstaly pro chemické vojsko nové, velmi obsáhlé úkoly plněné v rámci ochrany proti bojovým biologickým prostředkům.

A. K OTÁZKÁM ORGANISACE JEDNOTEK CHEMICKÉHO VOJSKA

1. Krátce o pojmu »chemické zabezpečení«

V různých předpisech a přednáškách chemického vojska, jakož i ve vševojskových předpisech se velmi často vyskytoval pojem »chemické zabezpečení«.

Podle nových názorů chemické zabezpečení zahrnuje

- a) veškerá opatření protichemické ochrany, jakož i opatření protiatomové a protibiologické ochrany, které plní chemické vojsko;
- b) použití dýmu a zadýmovacích jednotek.

Nejsou tedy do chemického zabezpečení zahrnuty otázky týkající se použití chemických zbraní všemi druhy vojsk a použití ohňometných prostředků. Hlavní příčinou je to, že použití chemických zbraní není jen otázkou chemického vojska, nýbrž je to úkol vševojskový. Rovněž organizace použití ohňometných jednotek je úkolem vševojskových velitelů a štábů, a proto tuto otázku nelze zahrnovat do chemického zabezpečení. Do chemického zabezpečení jsou tedy zahrnovány jen takové úkoly a použití takových jednotek (jednotek chemické ochrany), jejichž činnost plánuje a řídí přímo náčelník chemických vojsk.

2. Možnosti nepřítele v používání zbraní hromadného ničení; počet jednotek chemické ochrany nutný k odstranění následků

Ze zpráv o kapitalistických armádách víme, že se jejich vojensko-vědecký výzkum čím dál tím intenzivněji zabývá použitím zbraní hromadného ničení všech druhů, kterým je přikládán při vedení moderní války rozhodující význam.

Velký důraz se klade na výzkum novodobých otravných látek a bojových biologických prostředků, jejichž význam není snížen atomovými zbraněmi. Otravné látky si podrží i nadále své výhody, které jsou v tom, že neničí objekty důležité s hlediska vedení války, jsou poměrně laciné, je možno je vyrábět ve velkém množství a mají vysoký bojový morální účinek na protivníka.

Při tvoření organizace jednotek chemické ochrany mají nejdůležitější úlohu možnosti nepřítele v použití zbraní hromadného ničení a z nich vypočtený předpokládaný rozsah zamořených osob a bojové techniky.

Nejzávažnějším momentem pro použití zbraní hromadného ničení v útočné operaci bude protipříprava nepřítele.

Provedeme proto kalkulaci potřeby sil a prostředků k odstranění následků podle výpočtů možností nepřítele v použití atomových zbraní a trvalých otravných látek dělostřelectvem a letectvem v protipřípravě provedené jedním armádním sborem americké armády v obraně.

Ve prospěch armádního sboru americké armády v obraně může být použito okolo 6 atomových pum.

Za předpokladu, že za protipřípravy bude použito 4 atomových pum s ekvivalentem 20 KT s pozemním výbuchem, bude zamořena radioaktivním zamořením plocha

$$5 \times 4 = 20 \text{ km}^2 \text{ (1 atomová puma zamoří 5 km}^2\text{)}.$$

Střelecká divise bude ve výchozím prostoru rozmístěna asi na 60 km². Počet osob střelecké divise (bez týlových orgánů a dopravního praporu) zesílené dvěma těžkými dělostřeleckými brigádami, jedním protitankovým dělostřeleckým plukem, jedním těžkým tankosamohybným plukem, jedním protiletadlovým dělostřeleckým plukem, jednou ženijní brigádou činí 19 630 osob. Průměrná hustota osob na 1 km² bude tedy

$$19\,630 : 60 = 330 \text{ osob/km}^2.$$

Počet bojové techniky a dopravních prostředků střelecké divise (kromě 82mm minometů, 30mm protiletadlových kanonů a motocyklů) s posilovými prostředky činí 3800 kusů.

Průměrná hustota je tedy

$$3800 : 60 = 63 \text{ kusů/km}^2.$$

Podle této úvahy bude na ploše 20 km² zamořeno radioaktivními látkami

$$330 \times 20 = 6600 \text{ osob a } 63 \times 20 = 1260 \text{ kusů bojové techniky.}$$

Možnosti v zamořování bojové techniky dělostřelectvem a letectvem trvalými otravnými látkami podle provedeného výpočtu za protipřípravu jsou asi 400 ha, t. j. 4 km².

Za předpokladu, že nepřítel použije trvalých otravných látek jen na dělostřelectvo a že jedna baterie je rozmístěna na 5 ha, bude uvedeným množstvím zamořeno

$$400 : 5 = 80 \text{ baterií v palebných postaveních.}$$

U jedné baterie v palebném postavení bude průměrně 50 osob, 4 děla a 4 tažná vozidla, t. j. celkem

$$80 \times 50 = 4000 \text{ osob a } 80 \times 8 = 640 \text{ kusů bojové techniky.}$$

Radioaktivními látkami bude zamořeno 6600 osob. Bude-li u 50% osob, t. j. u 3300 osob provedena jen částečná hygienická očista, bude nutno úplnou hygienickou očistu provést u zbývajících 3300 osob.

Trvalými otravnými látkami bude zamořeno asi 30% osob (počítáno jako v obraně na ukrytou živou sílu), t. j. 1200 osob. Bude-li u 50% osob, t. j. u 600 osob, provedeno jen částečné odmoření, bude nutno úplnou hygienickou očistu provést u zbývajících 600 osob.

Celkem bude radioaktivními látkami a trvalými otravnými látkami zamořeno 3300 osob.

Při výpočtu času potřebného k úplné hygienické očistě budou brány jako základ výpočtu takové rotý chemické ochrany, jejichž kapacita bude zhruba 300 osob za 1 hodinu. Tuto kapacitu budou mít přibližně tři soupravy sprchových lázní, t. j. šest sprchových lázní (přesně 285 osob).

U 3900 osob bude provedena hygienická očista za

$$3900 : 285 = 13,6 \text{ hodiny.}$$

Při použití tří míst speciální očisty jednoho praporu chemické ochrany a rot chemické ochrany od dvou napadených divísi (za předpokladu, že kapacita rot chemické ochrany divísi a praporů chemické ochrany bude shodná) bude možno splnit tento úkol za

$$13,6 : 5 = 2,7 \text{ hodiny.}$$

Podle výpočtu bude radioaktivními látkami zamořeno 1260 kusů bojové techniky. Bude-li u 50%, t. j. u 600 kusů, provedena jen částečná deaktivace, zbývá k deaktivaci na místě speciální očisty 600 kusů.

Při výpočtu budeme vycházet z předpokladu, že možnost rotý chemické ochrany divíse i praporu chemické ochrany bude za 1 hodinu odpovídat 30 až 40 kusům větší bojové techniky. Tuto kapacitu budou mít 3 ACHR a 3 PPS-8. Jedno místo speciální očisty by provádělo deaktivaci

$$600 : 36 = 16,6 \text{ hodiny,}$$

5 míst speciální očisty za 3,3 hodiny.

Trvalými otravnými látkami bude zamořeno 30%, t. j. 192 kusů bojové techniky.

Všechnu tuto bojovou techniku odmoří jedno místo speciální očisty (3 ADM-48) za

$$192 : 36 \text{ (možnosti jednoho místa speciální očisty)} = 5,2 \text{ hodiny,}$$
$$5 \text{ míst speciální očisty za } 1,1 \text{ hodiny.}$$

Z uvedených výpočtů po připočítání $\frac{1}{3}$ a $\frac{1}{2}$ doby (ve výpočtech není započtena cirkulace na místě speciální očisty, nýbrž jen čistá pracovní

doba) vidíme, že speciální očistu je možno splnit za daných předpokladů od zahájení prací za 4 až 5 hodin.

Uvedený výpočet dokazuje, že ve prospěch divisi prvního sledu je třeba mít připraven manévra alespoň jednoho prapore chemické ochrany.

3. Všeobecně o otázce organizace chemických jednotek

Otázky organizace jednotek chemického vojska stejně jako organizace jednotek a útvarů ostatních druhů vojsk nejsou něčím neměnným, nýbrž naopak podléhají četným změnám a jsou závislé na mnoha okolnostech. Zvláště jednotky chemického vojska, určené k zabezpečování ostatních druhů vojsk, jsou úplně závislé na jejich organizaci a na současných názorech na vedení operace (boje).

Aby organizace chemických jednotek, zvláště jednotek pro protichemickou ochranu, odpovídala svými možnostmi potřebám vojsk, nutno podrobně prostudovat otázky možného použití jak chemických, tak i atomových a biologických zbraní protivníkem a na základě toho pak jednotky organisovat. Dále je třeba brát v úvahu i snahu vytvářet svazky lehčí a pohyblivější, aby však tyto svazky byly samostatnější a byly schopny plnit veškeré úkoly.

Zrušení stupně sboru, a proto i změnu organizace chemických jednotek nutno současně spojit i s ostatními úkoly, před které bylo chemické vojsko postaveno, a organizaci upravit tak, aby odpovídala všem požadavkům soudobé operace (boje).

4. Návrh na organizaci jednotek chemického vojska

Při zpracování návrhu na novou organizaci jednotek a útvarů chemického vojska bylo přihlíženo ke všem prvkům, které mají na organizaci i použití chemických jednotek vliv. Jednou z přijatelných možností organizace je ta, aby u střeleckých, mechanisovaných a tankových útvarů byly organisovány čtyři chemické ochrany skládající se z šesti chemických průzkumných družstev. Kromě toho začlenit do této čtyři jedno nebo dvě speciální chemická vozidla určená k doplňování odmořovacích látek v soupravách pro odmořování zbraní v rámci příslušného útvaru. Toto řešení je zdůvodněno tím, že pluk zpravidla zabezpečuje průzkumem jak podřízené prapory, tak i vlastní velitelská stanoviště. Podle dosavadní organizace tyto úkoly vlastními prostředky nebyl schopen plnit, a musel být proto vždy zesilován průzkumnými jednotkami.

Aby tedy útvar byl soběstačný, pokud jde o provádění chemického, radiačního a zčásti i biologického průzkumu, je výhodné průzkumnou jednotku přímo začlenit do sestavy pluku.

Vzhledem k tomu, že těžiště odstraňování následků je přenášeno přímo do vojsk, bude vhodné, aby doplňování odmořovacích roztoků do odmořovacích souprav bylo plynulé a rychlé, a proto je začlenění speciálního chemického vozidla do čtyři chemické ochrany žádoucí.

Pokud jde o organizaci jednotky chemické ochrany u divise, názory se různily. Nejlepší řešením se jeví mít u střeleckých, mechanisovaných a tankových divisi rotu chemické ochrany složenou ze dvou průzkumných čet (celkem dvanáct průzkumných chemických družstev),

čety speciální očišty bojové techniky, čety speciální očišty osob a čety technického zabezpečení. Kladem takto organisované roty jsou

a) poměrně velké možnosti v provádění průzkumu, odmořování, deaktivace a desinfekce (o 50% větší než podle dosavadní organisace);

b) divisi není třeba již prakticky zesilovat jednotkami chemické ochrany;

c) velitel divise bude mít ve svých rukou silný prostředek k odstraňování následků, jestliže divise plní samostatný úkol nebo působí na podružném směru.

Byla možná i jiná řešení organisace této roty, na př. vybavit ji jen průzkumnými prvky a několika speciálními vozidly pro přísun odmořovacích látek vojskům, avšak toto řešení má některé nedostatky, zvláště s hlediska členitosti terénu na našem území, kde by armáda jen s velkými potížemi mohla provádět manévry místy speciální očišty k divisím, které jsou na podružných směrech, a p.

Takto organisovaná rota chemické ochrany je schopna během dvou hodin provést úplné odmoření nebo deaktivaci a desinfekci jednoho střeleckého nebo mechanisovaného praporu.

Vzhledem k tomu, že se stupeň střelecký sbor a s ním i sborová rota chemické ochrany ruší, je výhodné mít u armády zesílený útvar chemické ochrany. Nejvýhodnějším se jeví organisovat u armády brigádu chemické ochrany, složenou ze dvou praporů chemické ochrany, z praporu pro odmořování terénu, ze zadýmovacího praporu a z roty pro odmořování výstroje (vzhledem k novému názoru na úkoly, které zahrnujeme do chemického zabezpečení).

Prapor pro odmořování terénu, zadýmovací prapor a rota pro odmořování výstroje by mohly být po některých úpravách ponechány ve složení jako v dosavadní organisaci.

Prapor chemické ochrany bude nutno organisovat tak, aby byl schopen plně zabezpečit odstraňování následků atomových, chemických a biologických napadení nepřítelem, a to v nejkratším čase.

Podle předběžných propočtů by tato doba nepřesahovala 6 až 8 hodin (v tom je zahrnuta i doba na přesun a rozvinutí míst speciální očišty). Prapor proto bude vhodné organisovat takto:

- jedna rota chemického průzkumu a
- tři roty speciální očišty.

Každá z těchto rot by svým složením a kapacitou odpovídala nejméně místu speciální očišty rozvíňovanému divisní rotou chemické ochrany.

U chemického praporu zdá se výhodnější zamořovací rotu zaměnit zatarasovací rotou.

V praporu těžkých pěchotních ohňometů bude výhodnější místo dvou ohňometných rot mít tři a kromě toho ponechat rotu těžkých kulometů. Organisaci ohňometných rot upravit tak, aby jejich možnosti v přehrazování odpovídaly šířkám úseků přehrazovaných jednotkami protitankového dělostřelectva.

Roty lehkých pěchotních ohňometů ponechat v dosavadním složení.

Tím nejsou ovšem vyčerpány veškeré možnosti změny organisace chemických jednotek, avšak uvedené změny jsou jedním z možných řešení a v celku odpovídají soudobým požadavkům.

B. ZÁSADY POUŽITÍ CHEMICKÝCH JEDNOTEK V ÚTOČNÉ OPERACI

V armádě nového složení a také se zřetelem na navrhovanou organizaci chemických jednotek bude třeba otázku jejich použití v soudobé operaci řešit poněkud odlišným způsobem než dosud. Hlavní úkoly, které budou plnit chemické jednotky v rámci chemického zabezpečení, jsou:

- chemický a radiační průzkum a povšechný biologický průzkum;
- úplné odmořování, hygienická očista a desinfekce osob; odmořování, deaktivace a desinfekce bojové techniky a dopravních prostředků;
- odmořování a desinfekce terénu;
- odmořování výstroje;
- zadýmování.

1. Použití chemických průzkumných jednotek

V nové organizaci jednotek chemického průzkumu pluku a divise nutno směřovat k tomu cíli, aby pluk i divise byly po stránce provádění chemického, radiačního a biologického průzkumu co možná soběstačné. Při tom je nutno mít na paměti, že radiační průzkum atomových výbuchů bude zpravidla prováděn chemickými průzkumnými jednotkami divise. Plukům budou jednotky chemického průzkumu z počtu divisní roty chemické ochrany přidělovány jen ve výjimečných případech.

Při tvoření organizace brigády chemické ochrany jeví se nutnost zvýšit proti dosavadní organizaci roty chemického průzkumu praporu chemické ochrany počty chemických průzkumných jednotek úměrně k zvýšení požadavků na provádění chemického, radiačního a povšechného biologického průzkumu.

Nová organizace chemických průzkumných jednotek v rámci praporů chemické ochrany brigády musí umožnit v útočné operaci

- zabezpečit jednou četou VS armády, až jednou četou ZVS armády, jednou až dvěma četami TVS armády a nejdůležitější týlová zařízení v COAZZ a AZZ,
- zabezpečit jednou až dvěma četami armádní vojenskou automobilní silnici,
- dvě až tři čety mít v záloze náčelníka chemického vojska armády (čety organisovány po čtyřech družstvech). Zálohy chemických průzkumných čet použije náčelník chemického vojska armády
- k provádění chemického, radiačního a povšechného biologického průzkumu v prostorech rozmístění dělostřelectva a záloh armády;
- k podpoře svazků napadených hromadnými atomovými a chemickými údery nepřítelů;
- k provádění průzkumu epicenter vlastních i nepřátelských atomových výbuchů;
- k provádění kontroly poklesu úrovně radiace v prostorech atomových úderů a v prostorech zamořených bojovými radioaktivními látkami s důrazem na prostory rozmístění armádních záloh;
- k nahrazování ztrát chemických průzkumných jednotek svazků.

2. Použití chemických jednotek k provádění speciální čistoty

Dosavadní organizace jednotek chemické ochrany nutila k tomu, aby organické celky, jako na př. prapor chemické ochrany, byly násilně děleny a po rotách přidělovány střeleckým sborům. Toto přidělování mnohdy vedlo k tomu, že nemohlo pak být těchto prostředků použito hromadně tam, kde jich bylo nejvíce třeba, a bylo ztíženo jejich zásobování odmořovacími, desaktivacími a desinfekčními látkami v útočné operaci. K nevýhodnému dělení praporu chemické ochrany po rotách rovněž nutila existence stupně střeleckého sboru, což znemožňovalo přímý vliv na organizaci odstraňování následků chemickým oddělením armády ve prospěch napadeného svazku. Rotou chemické ochrany sboru, která měla možnost rozvinout jen jedno místo speciální čistoty, mohl náčelník chemické služby střeleckého sboru provádět jen velmi omezený manévry.

Při napadení zbraněmi hromadného ničení většího počtu jednotek byl stejně nutný zásah silami a prostředky armády.

V takovém případě, kdy byl střeleckému sboru přidělován celý prapor chemické ochrany, činilo potíže jeho odevzdávání, na př. sboru druhého sledu při jeho zasazení nebo při přechodu střeleckého sboru do podřízenosti jiné armády.

Nebezpečí napadení svazku zbraněmi hromadného ničení bude záviset na úloze a místě divise v sestavě armády. To znamená, že toto nebezpečí nebude u všech svazků stejné.

Vytvoření silné chemické zálohy armády má umožnit manévry prostředky k provádění speciální čistoty ve prospěch těch svazků armády, které samy nestačí na odstranění následků.

I po stránce velení jeví se nutnost mít svazek útvarů chemické ochrany, t. j. brigádu chemické ochrany. Dosavadní způsob organizace samostatných praporů byl nevýhodný s hlediska roztržitosti velení a obtížnosti zásobování, zejména při vedení útočné operace. Hluboké učlenění sestavy armády, vytváření tří sledů a silných záloh všech druhů vojsk a zabezpečení týlu bude vyžadovat v některých případech členění chemické zálohy armády na dva sledy do hloubky.

Stáb brigády chemické ochrany umožní zlepšit a organisovat plynulé zásobování organických jednotek brigády chemickým materiálem a stane se platným pomocníkem chemického oddělení armády, které se bude moci lépe starat o zásobování vojsk materiálem protichemické ochrany.

Systém dvou praporů chemické ochrany v sestavě brigády umožní vytvářet podle potřeby dva sledy chemické zálohy armády a vyčlenění potřebných sil a prostředků k zabezpečení týlu.

Zlepší se systém velení chemické zálohy armády, které zvláště při vedení útočné operace (boje) činilo velké potíže. Stáb brigády bude s pomocí výkonnějších pojitků schopen sám velet podřízeným jednotkám podle stručných pokynů chemického oddělení armády.

Jeví se výhodné organisovat prapor chemické ochrany u brigády chemické ochrany tak, aby měl tři roty speciální čistoty, kterými by mohl rozvinout tři místa speciální čistoty. Brigáda chemické ochrany by tedy byla schopna rozvinout šest míst speciální čistoty.

3. Některé úvahy o použití chemických jednotek v jednotlivých fázích chemického zabezpečení útočné operace

V prostorech soustředění armády (platí i pro obrannou operaci) před zaujetím výchozího prostoru, kdy svazky a útvary armády budou rozptýleny na velkém prostoru, bude nutno zabezpečit organickými jednotkami chemické ochrany hlavně prostor rozmístění armádních sil a prostředků a týlových útvarů a zařízení (po případech již přidělených posilových prostředků).

Provádění manévru ve prospěch divisi bude ztíženo značnými vzdálenostmi, a bude tedy plně využito divisních rot chemické ochrany. Bude proto výhodné rozmisťovat chemickou zálohu do dvou prostorů, aby v nutném případě mohl být proveden manévr i k nejvzdálenějším svazkům a útvarům.

Při přesunech armády do výchozího položení k útoku po vlastní ose bude nutno přesunovat divisní rotu chemické ochrany v sestavě divisi. Armádní prostředky přesunovat tak, aby mohly odstraňovat následky (provádět speciální očistu) v prostorech denních odpočinků. Při překračování vodních toků, lesních masivů, horských soutěsek a p., bude v některých případech výhodné předsunout do těchto prostorů nebezpečných s hlediska napadení atomovými a chemickými zbraněmi jednotky chemické ochrany s úkolem připravit k rozvinutí místa speciální očisty.

I pro přesun armády bude nutno členit brigádu chemické ochrany tak, aby mohla zabezpečit hlavně armádní organické a posilové svazky a útvary a přesun týlových útvarů.

Provádět úplnou speciální očistu během přesunu nebude možné vzhledem k tomu, že bude nutno přísně dodržovat plán přesunu, a proto i divisní rotu chemické ochrany budou provádět speciální očistu jen v prostorech velkých odpočinků a denních odpočinků.

Co se týká odmořování a desinfekce terénu jeví se potřeba při zabezpečování přesunu armády jednoho až dvou praporů k odmořování terénu. To by vyžadovalo zesílit armádu ještě jedním praporem k odmořování a desinfekci terénu. Potřeba těchto jednotek u armády bude se měnit podle terénní situace, úkolu armády a rovněž podle toho, zda týlový prostor zabezpečí front svými prostředky.

Před provedením přeskupení a vystřídání vojsk v dotyku s nepřítelem bude nutno část prostředků brigády protichemické ochrany k provádění speciální očisty přisunout do výchozího položení již první noc střídání vojsk zároveň s dělostřelectvem a tak společně s prostředky vojsk v dotyku zabezpečit vystřídání. Odchod jednotek chemické ochrany střídaných vojsk bude možný až po vystřídání.

Nové složení armády a rozdělení operační sestavy do několika sledů umožňuje důsledně rozptýlovat sestavu svazků v hloubce výchozího položení k útoku a využívat ochranných vlastností terénu proti zbraním hromadného ničení.

Druhý a třetí sled — vševojsková záloha armády, budou se při zaujímání výchozího položení rozmisťovat do vzdálenosti 20 až 50 km. Tato značná hloubka sestavy bude mít do určité míry vliv i na rozmístění jednotek chemické ochrany ve výchozím položení.

Divisní rotý chemické ochrany bude výhodně umisťovat ve výchozím položení do vzdálenosti 6 až 8 km s úkolem provádět manévry ve prospěch pluku prvního sledu, divisní dělostřelecké skupiny VS divise a druhého sledu divise.

Hloubka sestavy armády ve výchozím položení vyžaduje vytvořit dva sledy chemické zálohy.

První sled chemické zálohy umístit do vzdálenosti od 10 do 20 km od předního okraje s úkolem zabezpečit svazky prvního sledu, armádní dělostřeleckou skupinu, zálohy armády a část sil vyčlenit k zabezpečení VS armády.

Druhý sled chemické zálohy umístit do vzdálenosti od 30 do 40 km s úkolem zabezpečit svazky druhého a třetího sledu — vševojskové zálohy armády.

Oba tyto sledy mít pod velením velitele a štábu brigády chemické ochrany.

Důležité bude vyčlenit síly a prostředky k provádění speciální očištění ve prospěch týlu armády, nebude-li zabezpečen silami a prostředky frontu. Tyto prostředky podřídit přímo náčelníkovi týlu armády.

Tento způsob použití jednotek chemické ochrany nemůže být šablonou už z toho důvodu, že se sestava podle úkolů a místa armády v útočné operaci bude měnit a rovněž složení jednotlivých sledů bude vždy jiné. Podle toho bude se měnit i použití a složení chemické zálohy armády.

Hlavními momenty chemického zabezpečení v průběhu vedení útočné operace bude zasazení druhého a třetího sledu (vševojskové zálohy armády).

Podle uvedeného způsobu pro chemické zabezpečení armády ve výchozím položení bude se první sled chemické zálohy armády přesunovat za prvním sledem bojové sestavy tak, aby mohl zabezpečit zasazení druhého sledu armády.

Druhý sled chemické zálohy bude postupovat za druhým sledem armády, překročí první sled chemické zálohy a bude zabezpečovat po prolomení pásma sborových záloh nepřítele svazky prvního sledu armády útočící na směr hlavního úderu. Tento sled pak zabezpečí podobným způsobem zasazení třetího sledu armády.

Rozvinovat předem místa speciální očištění bylo by ve všech fázích útočné operace armády nevýhodné. Provádět úplnou speciální očištění u vojsk ve výchozím položení před samým vyražením ke zteči, během útoku u divisi prvního sledu nebo u divisi druhého a třetího sledu přesunujících se k plnění úkolů nebude možné. Úplnou speciální očištění bude možno provádět jen u svazků a útvarů odváděných do druhého sledu nebo do zálohy nebo u těch útvarů a svazků, které se staly po napadení zbraněmi hromadného ničení nebojeschopnými.

Velitel svazku a armády a jejich štáby musí mít vždy na paměti, že speciální očištění zamořené jednotky, u níž je třeba provést úplné odmoření, desaktivaci a hygienickou očištění, nesmí být provedena v létě později než za jeden den a v zimě ne později než za tři dny (přípravný předpis Chem-I-1).

Úkoly v zadýmování bude armáda plnit zpravidla v rámci plánu operačního maskování frontu podle dosud platných zásad. Potřeba za-

dýmovacích jednotek bude se řídit situací a úkolem armády v sestavě frontu.

Ve způsobu použití ohňometných prostředků rovněž nebude podstatných změn proti dosavadním názorům. Budou-li u armády vytvářeny pro útočnou operaci dvě protitankové zálohy, bude výhodné mít k dispozici dva prapory těžkých pěchotních ohňometů.

Potřeba lehkých pěchotních ohňometů bude se řídit rázem vybudování obrany protivníka a bude výhodné, zvláště při útoku na silně opevněný prostor, mít u každé divise prvního sledu armády alespoň jednu rotu lehkých pěchotních ohňometů. To znamená, že bude třeba mít alespoň tři až čtyři roty lehkých pěchotních ohňometů za předpokladu, že první sled armády budou tvořit tři až čtyři divise.

Odmořování výstroje bude výhodné provádět centralisovaně u armády. Odmořovací místa budou rozvinována rotou pro odmořování výstroje v prostorech rozmístění týlových zařízení armády. Rota pro odmořování výstroje je schopna rozvinout tři až šest odmořovacích míst. Prostředky pro odmořování výstroje budou se divisím přidělovat jen ve výjimečných případech. Útvary a svazky musí organisovat sběr zamořeného výstroje tak, aby byl zabezpečen jeho hladký svoz na odmořovací místa.

C. ZÁSADY POUŽITÍ CHEMICKÝCH JEDNOTEK V OBRANNÉ OPERACI

Ve všeobecných zásadách použití chemických jednotek v obranné operaci nastanou při novém složení armády změny, hlavně v otázkách průzkumu a manévru místy speciální očisty.

Použití chemických jednotek v přípravném období

Jestliže doposud nebyl nikdy dostatek jednotek pro chemický průzkum, navrhovaná nová organizace umožní, aby na všech velitelských stupních od útvaru počínaje byly vytvářeny silné zálohy, zhruba v síle odpovídající 50% organických průzkumných chemických jednotek. To je nutné proto, že obranné úseky svazků, zvláště těch, které budou na křídlech, budou značně vzdáleny od chemické zálohy armády, a proto i manévry k nim bude velmi obtížný a vyžádá si značně dlouhé doby.

V úkolech chemického průzkumu v přípravném období budou určité změny, a to, že při dlouhodobém setrvávání v obraně může nepřítel používat různých druhů biologických prostředků a bojových radioaktivních látek, čímž se úkoly kladené na chemický průzkum rozšíří. Dále je třeba brát v úvahu i tu okolnost, že jednotky chemického průzkumu bude třeba střídát, zvláště na VPS všech stupňů, jakož i ty průzkumné jednotky, které již dostaly dávky radiace přesahující stanovenou mez. Bude proto nutné, aby všem jednotkám, které po dlouhou dobu jsou vzhledem k situaci nuceny setrývat v zamořených úsecích, byla věnována náležitá lékařská péče a dozor.

Pokud jde o využití a manévry jednotkami chemické ochrany v přípravném období, bude třeba dodržovat tuto zásadu: Divisní roty chemické ochrany budují a připravují místa speciální očisty s ženíjního hlediska ve dvou až třech prostorech v pásmu divise, stanovených k odvedení vojsk, avšak tato místa zaujímají až na určitý signál, t. j. až po

provedení napadení. Do této doby je rota soustředěna v takovém prostoru, který umožňuje manévr do připravených prostorů po dobrých komunikacích. Při tom plánovaná osa přesunu nemá co možná probíhat prostory obsazenými nebo bráněnými našimi vojsky.

Jeví se výhodným umístit rotu chemické ochrany do vzdálenosti 8 až 10 km od předního okraje obrany.

Kromě přípravy míst speciální očisty v prostorech odvedení útvarů a záloh divise je nutno počítat rovněž s manévrem do palebných postavení dělostřelectva, a to jak divisních, tak plukovních dělostřeleckých skupin a protitankových rajonů. Nebude-li možno vzhledem k plnění úkolů dělostřelectvo odvádět do záměnných palebných postavení nebo měnit prostory výhodné s hlediska protitankové obrany, bude nutno provádět úplnou speciální očistu přímo v palebných postaveních.

Zatím co při dosavadní organizaci armády, která měla organický prapor chemické ochrany, nebyly přidělovány v obraně žádné další prostředky k provádění speciální očisty, bude mít nyní armáda pro obrannou operaci k dispozici dva prapory chemické ochrany brigády.

Při nynějším složení armády bude armáda na důležitém operačním směru bránit pásmo široké 50 až 80 km. Hloubka armádní obrany bude záviset na operačním uskupení armády a nebude zpravidla přesahovat 80 km.

Armáda může mít v prvním sledu tři až čtyři divise, v druhém sledu jednu až dvě divise, ve třetím sledu (v záloze) jednu až tři divise. Z tohoto příkladu vidíme rozmanitost v tvoření jednotlivých sledů co do jejich složení. Není tedy možno dát žádnou šablonu na použití chemické zálohy v obranné operaci.

Chemická záloha bude musit zabezpečit svazky prvního sledu armády na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele svazky druhého a třetího sledu (vševojskové zálohy) armády.

To bude vyžadovat, aby chemická záloha armády byla učleněna rovněž na dva sledy.

Prvním sledem zabezpečit svazky na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele, armádní dělostřelecké skupiny a zálohy armády všech druhů vojsk.

Druhým sledem zabezpečit druhý sled, třetí sled (vševojskovou zálohu) a VS armády.

Přitom bude nutno vyčlenit určité síly a prostředky k zabezpečení týlových útvarů a zařízení, nebudou-li zabezpečeny frontem.

V době nepřátelské dělostřelecké a letecké přípravy zteče musí být vojska pohotova vydržet překvapivé a hromadné použití otravných látek nepřítelem, jakož i činnosti za radioaktivního zamoření vzniklého použitím atomových zbraní nepřítelem. Odstraňovat následky během letecké a dělostřelecké přípravy k útoku a po vyražení nepřítele ke zteči u jednotek v dotyku s nepřítelem bude možné jen v nejnútnejším rozsahu. Úplnou speciální očistu bude možno provádět jen u druhých sledů divisi a u druhých a třetích sledů armády, u bojujících jednotek až po jejich vyvedení z boje nebo po odražení nepřátelského útoku. Jinak jsou tyto jednotky odkázány jen na prostředky protichemické ochrany jednotlivce a na provádění částečné speciální očisty.

Hlavním momentem při chemickém zabezpečení vedení obranné operace bude zabezpečit druhý a třetí sled armády při provádění protiztečí a protiúderů.

Svazky provádějící protizteč a protiúder bude nutno zabezpečovat silami a prostředky chemické zálohy armády.

Divisní rotý chemické ochrany nutno uchovat pro boj svazků provádějícího protiúder.

Podle uvedeného způsobu — učlenění chemické zálohy armády na dva sledy mohl by provedení protiztečí svazků na druhém pásmu obrany zabezpečit první sled chemické zálohy a protiúder třetího sledu druhý sled chemické zálohy armády. Budou-li svazky druhého a třetího sledu provádět současně protiúder armády, mohou být zabezpečovány oběma sledy chemické zálohy společně.

V provádění úkolů odmořování a desinfekce terénu nenastanou proti dosavadním zásadám žádné změny. Je nutno pamatovat na zabezpečení AVAS, VS a TVS armády.

Rot pro odmořování výstroje bude využito jako v útočné operaci.

Zadýmovací prapor bude plnit úkoly zadýmování nejčastěji v rámci operačního maskování. Hlavní úkoly zadýmování bude plnit při provádění protiúderu armády.

Praporů těžkých ohňometů bude využito buď v protitankové záloze armády nebo přímo v protitankových rajonech armády v součinnosti s protitankovým dělostřelectvem. Jeví se potřeba dvou až tří praporů těžkých pěchotních ohňometů pro armádu (jeden až dva v DPTZ armády, jeden do armádních protitankových rajonů).

Rot lehkých pěchotních ohňometů možno využít s výhodou k zesílení svazků provádějících protizteče nebo protiúderů.

Chemické prapory budou klást řízená pole chemických fugasů. Jeví se potřeba mít u armády alespoň dva chemické prapory k zřizování polí chemických fugasů.

Používat chemických praporů k rychlému kladení chemických fugasů v obraně nebude výhodné pro jejich malou účinnost.

Závěr

Zásada masového použití zbraní hromadného ničení vyžaduje, aby naše armáda byla vybavena takovým množstvím prostředků k odstranění jejich účinků, které by mohly ve všech obdobích operace (boje) zabezpečit bojeschopnost vojsk. Tato zásada musí být proto hlavním vodítkem při sestavení nové organizace a při vypracování zásad chemického zabezpečení. Při zpracování organizace chemických jednotek je nutno však mít na zřeteli všechny ostatní zásady vedení soudobé operace (boje). Proto na základě vzájemného srovnání všech požadavků jeví se nejvýhodnější mít střelecké, mechanisované a tankové pluky zabezpečeny plně po stránce chemického, radiačního a povšechného biologického průzkumu. Kromě toho jsou tyto útvary vybaveny zařízením k doplňování kulometných a dělostřeleckých souprav pro odmořování zbraní, nutných k provádění částečného odmořování zbraní a bojové techniky. Tento návrh vyplývá z toho, že hlavní těžiště prací při odstraňování následků je přenášeno do vojsk. Pokud jde o divisí, navrhovaná rota chemické

ochrany zabezpečuje divisi po stránce provádění chemického, radiačního a povšechného biologického průzkumu v plném rozsahu. To je umožněno tím, že pluky mají tolik průzkumných chemických družstev, kolik budou prakticky potřebovat k plnění všech úkolů. K provádění speciální očisty mají pak divise nejnutnější minimum zabezpečující provedení speciální očisty bojové techniky a osob i při činnosti divise na samostatném směru.

Vytvořením svazku skládajícího se ze dvou až tří praporů chemické ochrany, zadýmovacího praporu, praporu pro odmořování terénu a roty pro odmořování výstroje u armády je armáda prakticky plně zabezpečena po všech stránkách. V otázce odmořování terénu, zvláště při boji v členitém a horském terénu, bude třeba potřeby útvarů pro odmořování terénu stanovit na základě vyhodnocení terénu a možnosti nepřítele v zamořování důležitých průchodů, průsmyků a p. Jeden prapor pro odmořování terénu bude však schopen splnit všechny práce jen na nejdůležitějších komunikacích armádního významu. Kromě toho mechanisace vševojskových jednotek a útvarů značně snižuje nutnost odmořovat komunikace.

Při využití jednotek chemického vojska je nutno se řídit všeobecnou zásadou, že následky masového použití chemických, atomových a biologických zbraní nepřítelem je možno s úspěchem odstranit jen centralisovaným použitím značných sil a prostředků, které musí mít velitel armády vždy k dispozici.

Tento příspěvek a v něm vyslovené myšlenky o organizaci a využití jednotek chemického vojska v útočné a obranné operaci nemá za úkol s konečnou platností vyřešit všechny otázky této složité problematiky. Jeho úkolem je zveřejnit některé názory na chemické zabezpečení soudobé operace (boje), aby mohly být dále podrobeny diskusi, protože teprve na základě posouzení různých názorů a po přezkoušení nejpříjemnějších z nich v praxi mohou být tyto názory přijaty jako platné zásady.

K ORGANISACI A ZABEZPEČENÍ SPOJENÍ VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

Požadavek zabezpečit spojení velitele a štábu armády přímo s veliteli a štáby divisí vyžaduje důkladně prozkoumat dosavadní všeobecně známé formy a zásady organizace spojení a vynutí si novou organizaci spojovacích útvarů a jednotek, především armádních.

Cílem tohoto článku je shrnout dosud známé poznatky v tomto směru a dát tak podklad k diskusi a k dalšímu rozpracování těchto otázek.

Přitom je třeba mít na paměti, že při hledání nových způsobů organizace spojení je třeba jednak zkoumat možnosti zabezpečit spojení s dosavadní spojovací technikou, jednak zabývat se způsobem organizace spojení s použitím nově vyvíjených pojitek.

Organizace velení

Organizace spojení na stupni armáda-divise bude složitější. Zatím co dříve štáb armády organizoval spojení na 4 až 5 hlavních směrech, bude v nových podmínkách organizovat spojení na 8 až 10 hlavních směrech, t. j. na dvojnásobném počtu.

Určité obtíže způsobí i to, že se štáby divisí přemísťují mnohem častěji než štáby sborů a při počtu 6 až 7 divisí bude prakticky vždy některý ze štábů na přesunu.

V organizaci a umisťování velitelských stanovišť střeleckých, mechanizovaných a po případě tankových divisí nebude podstatných změn.

Na stupni armády bude třeba organizovat

- velitelské stanoviště,
- záložní velitelské stanoviště,
- týlové velitelské stanoviště

a to jak v útočné, tak i obranné operaci.

Organisovat velitelsko-pozorovací stanoviště nebo pomocné velitelské stanoviště nebude napříště výhodné. V čas potřeby (při velení části sil armády na samostatném směru nebo při odražení nepřátelského protiúderu a p.) bude možno organizovat velení ze záložního velitelského stanoviště.

I nadále bude nutno rozmisťovat velitelské stanoviště stranou a v dostatečné vzdálenosti od předmětů možného nepřátelského atomového úderu (prostor soustředění vojsk, druhé sledy, zálohy, letiště atd.). Umisťovat velitelské stanoviště v obytných osadách, zvláště na velkých a na magistrálních cestách, nepřipouštět.

Nejvýhodnějším místem pro rozvinutí velitelských stanovišť jsou listnaté lesy, které vytvářejí přirozené maskování, a také kopcovitý terén, jehož svahů může být použito jako ochrany před atomovým výbuchem.

Na stupni armády bude třeba přiblížit velitelské stanoviště divisím, avšak toto přiblížení nesmí být na úkor velení divisím na křídlech a divisím druhého sledu. Z toho důvodu se jeví zatím nejvýhodnější tyto normy pro umisťování velitelských stanovišť:

	útok	obrana
VS	10 až 20 km	20 až 30 km
ZVS	8 až 10 km (stranou)	50 až 70 km
TVS	20 až 30 km	50 až 70 km

Požadavek přiblížit velitelské stanoviště armády divisím je třeba zachovávat i v průběhu útočné operace. Z toho důvodu je nutné přemisťovat velitelské stanoviště armády jednou za den (při rychlých tempech třikrát za dva dny) po skocích 20 až 40 km. V útočné operaci v trvání 4 až 5 dní by se velitelské stanoviště armády přemístilo pětkrát až šestkrát (příloha 1). Stejně často by se přemisťovalo i záložní velitelské stanoviště. Přitom je třeba důsledně dbát na to, aby se štáb přemisťoval po sledech a nové velitelské stanoviště nebylo zaujímano dříve, dokud z něho nebude zabezpečeno nejnutnější spojení bez ohledu na druh použitých pojítek.

Pokud jde o přemisťování záložního velitelského stanoviště, není během operace nutné trvat na jeho přemisťování po sledech. Je však třeba dbát, aby i v průběhu operace bylo z něho vedle radiového spojení připraveno na hlavních směrech spojení i jinými pojítky.

V souvislosti s celkovým pojetím velení v nových podmínkách se uvažovalo i o tom ponechat podřízeným divisím plně volnost v přemisťování velitelských stanovišť. S hlediska udržení neselehávajícího spojení je však nadále nutno trvat na tom, aby štáb divise mohl přemisťovat velitelské stanoviště jen s předchozím souhlasem štábu armády. V opačném případě by štáb armády po krátké době ztratil přehled o rozmístění velitelských stanovišť a velitelsko-pozorovacích stanovišť divisí. Kromě radiových pojítek by použití ostatních pojítek bylo ztíženo, ne-li znemožněno.

Organisace radiového spojení

Při novém složení armády ještě více stoupne význam radia jako hlavního pojítka. Podle předběžných závěrů se v útočné operaci armády radio jeví jako jediné pojítko, které svými vlastnostmi bude schopno v každém období operace zabezpečit spojení. Přesto však vzniknou některé těžkosti i při organizaci radiového spojení. Těžkosti v tom smyslu, že některá dosud používaná radiová pojítka nedostačují ani svým dosavadním výkonem, a to hlavně při provozu za jízdy, ani při zastavení vozidla bez stavby antény.

Nová organisace armády a nový způsob organisace velení bude mít vliv na organizaci radiového spojení především tím, že musí být zabezpečeno veliteli armády velet velitelům divisí, kteří budou na velitelsko-pozorovacích stanovištích, z velitelského stanoviště nebo ze záložního velitelského stanoviště armády.

Je tedy nutno při zrušení velitelsko-pozorovacího stanoviště armády zabezpečit spojení z VS armády na VPS a VS divisí.

Rozeberme proto nejprve vzdálenosti jednotlivých velitelských stanovišť.

V útočné operaci při sestavě armády se 4 divisemi v prvním sledu (2 mechanisovanými divisemi na hlavním úderu armády ve středu sestavy) ve východním položení při šířce pásma 55 km nepřesáhne vzdálenost velitelských stanovišť pravděpodobně 30 km, při čemž u divisí na hlavním směru úderu nepřesáhne vzdálenost 20 km.

Při předpokládaném průměru tempa operace 30 až 40 km za den nastane situace, kdy vzdálenosti jednotlivých velitelských stanovišť (přemístí-li se VS armády jednou za den) dosáhnou 60 km. Znamená to tedy,

že nemůžeme počítat s jinými radiovými stanicemi než nejméně středního výkonu. Zabezpečit náhradní spojení stanicemi velmi krátkovlnnými je možno jen ve výchozím položení, a to hlavně s divisemi vedoucími hlavní úder, ke kterým bude VS armády nejbližší. (Za nynější situace můžeme tedy plánovat zasazení vysílačích radiových stanic 80 W, R 103 s možností radiového dálkopisu, R 50 a kW jako krytí plánovaných typů R 102, R 118, R 103, po případě R 104.)

Taktéž v obranné operaci, kde se rozšíří pásmo armády a hloubka bude přibližně odpovídat vzdálenostem před přemístěním VS armády za útočné operace, je použití těchto stanic odůvodněno.

Zatím co dříve bylo organizováno velitelské radiové spojení od armády ke 3 až 4 střeleckým sborům v jedné radiové síti, je nutno v nových podmínkách zabezpečit velení 6 až 7 vševojskovým svazkům. Toto spojení nelze zabezpečit v jedné radiové síti. Na počet sítí bude mít vliv sestava armády ve výchozím položení a předpokládané operační uskupení v průběhu celé armádní útočné operace.

Bude-li mít armáda ve výchozím položení 4 svazky v prvním sledu, 2 svazky v druhém sledu a 1 svazek v záloze a povede hlavní úder v součinnosti se sousedem na křídle armády, je možno zabezpečit velitelské radiové spojení ve dvou radiových sítích, při čemž by svazky vedoucí hlavní úder armády byly sdruženy v jedné radiové síti a ostatní svazky v druhé radiové síti.

V radiové síti velitele armády čís. 1 budou tedy začleněny radiové stanice těchto velitelů: velitele armády, štábu armády, velitele 1., 2. a 3. mechanisované divise a 4. střelecké divise. Dále pak radiová stanice pohyblivé pozorovatelný armády. Je možné, aby tuto síť odposlouchaly radiové stanice 5., 6., 7. střelecké divise a pohyblivé pozorovatelný čís. 2.

V radiové síti velitele armády čís. 2 budou pak zapojeny radiové stanice velitele a štábu armády, velitelů 5., 6. a 7. střelecké divise, pohyblivé pozorovatelný armády čís. 2 a tankové zálohy.

Podobně budou organizovány radiové sítě štábu armády.

Bude-li hlavní úder armády veden středem sestavy armády, je nutno soustředit svazky provádějící hlavní úder do jedné radiové sítě a svazky ostatní do druhé, i když spolu přímo nespolupracují.

I když někdo tomuto řešení bude vytýkat, že velitelství levokřídelní divise nemá co činit s pravokřídelní, že zapojení do jedné radiové sítě není výhodné, přece jen se nevyplatí organizovat levokřídelnímu svazku samostatný směr. Jen kdyby křídelní divise měla zvláštní důležitý úkol, bylo by výhodné organizovat dvě radiové sítě, a to jednu pro svazky vedoucí hlavní úder armády, druhou pro ostatní svazky a pro křídelní divisi se zvláštním úkolem organizovat spojení na samostatném radiovém směru.

Jinou variantou organizace velitelských radiových sítí může být začlenění radiových stanic všech svazků do jedné radiové sítě a přijimačů všech svazků do druhé sítě, takže velitelství armády může využít kterékoli radiové sítě ke kterémukoli svazku. Toto řešení bude možná výhodnější, hlavně při změně sestavy armády v hloubce nepřátelské obrany.

I pokud jde o radiové spojení součinnostní, bude mít počet vševojskových svazků vliv na organizaci radiového spojení. Také u součinnostního spojení nelze organizovat radiové spojení v jedné radiové síti a je

nutno ji rozdělit podle bojové sestavy a úkolů svazků. V každém případě se jeví výhodné organisovat radiovou síť součinnosti čís. 1 a čís. 2. Pro vzájemnou součinnost organisovat radiovou síť čís. 3 nebo i více radiových sítí, do kterých by přecházely vždy radiové stanice svazků na smluvený signál vyslaný v základních radiových sítích součinnosti číslo 1 nebo 2.

Součinnostní spojení se zálohami armády lze organisovat v radiových sítích součinnosti čís. 1 a čís. 2 vstupem radiových stanic armádních záloh. S provozního hlediska je však nutno, aby v těchto sítích byly určeny volací znaky pro všechny armádní zálohy předem, jmenovitě pro každou zálohu, aby součinnostní spojení bylo uskutečněno zároveň s jeho potřebou a nebylo prodlužováno dodatečným určováním volacích znaků.

Organisováním dvou a více pohyblivých pozorovatelů armády zvýší se důležitost radiové sítě velitelských stanovišť armády a bude ji nutno organisovat za každé situace.

S rozšířením sítě směrových důstojníků a se zvýšením jejich důležitosti bude třeba je vybavit radiovými stanicemi středního výkonu a organisovat zvláštní radiovou síť směrových důstojníků armády.

S hlediska nutnosti dálkopisného kanálu ke každému svazku bude třeba při plánovaném rychlém postupu, kdy linkový dálkopisný kanál nebude možno zabezpečit, organisovat ke každému svazku radiový dálkopisný směr.

Radiové spojení náčelníka týlu armády je nutno zabezpečit mimo spojení s náčelníkem týlu frontu (radiový dálkopisný směr) ve čtyřech radiových sítích s týly podřízených svazků.

I tu je možno začlenit do jedné radiové sítě týly vševojskových svazků působící na hlavním směru armády (radiový dálkopis), v radiové síti náčelníka týlu čís. 2 ostatní týly vševojskových svazků a v radiových sítích čís. 3 a čís. 4 zabezpečit spojení s týly jiných organických svazků a s týly svazků posilových. Do některé této sítě, podle důležitosti, je možno začlenit trvale nebo v relacích čelní oddělení armádní zásobovací základny. Při požadavku orgánů týlu zabezpečit spojení s týly všech vševojskových i posilových svazků s AZZ nebo ČOAZZ bylo by třeba vybavit je radiovým přijímacím uzlem a dvěma velkými stanicemi, aby mohly pokračovat ve všech čtyřech radiových sítích. Jinak je možno organisovat začlenění armádních týlových útvarů vedle samostatného směru k AZZ v radiové síti týlu armády čís. 5.

U týlového radiového spojení při přesné práci radistů by bylo možno výhodně využít radiového dálkopisného spojení i v radiové síti, což by funkcionáři týlu jedině schvalovali. Jinak nenastanou v radiovém spojení týlu jiné změny, neboť vzdálenosti týlových orgánů divisi a armády se spíše zmenší a přesunovat se budou všechny jen jednou za den.

Nouzová radiová síť ztrácí na důležitosti, neboť za nynějších podmínek organisace radiového spojení se jednak nedá předpokládat, že by některý útvar ztratil úplně spojení, a i kdyby, organisovat nouzovou radiovou síť pro útvary o dva stupně níže (t. j. nyní u armády pro pluky), je bezpředmětné, neboť tyto útvary stěží budou mít k dispozici radiový prostředek s takovým výkonem, s kterým by uskutečnily při boji v hloubce nepřátelské obrany spojení s VS armády vzdáleným i 50 až 60 km.

Na radiové spojení velitelství dělostřelectva armády bude mít právě tak vliv nový způsob organizace velení. Bude vyžadovat větší počet sítí, větší počet stanic a jejich zvýšený dosah. Pokud jde o štáb, je třeba počítat s využitím radiového dálkopisu. Bude třeba počítat s trvalým přidělením stanice náčelníkům chemického a ženijního vojska pro spojení s jejich útvary a zálohami. Radiové spojení vševojskové armády podle přílohy čis. 2.

Problémem v organizaci radiového spojení za současné situace zůstává uspořádání radiových prostředků na VS armády, kde je nutno, aby vysílače byly mimo vlastní prostor velitelského stanoviště, ale aby mohly z něho být ovládnuty. Jak je možno organisovat toto rozmístění a ovládání, ukazuje náčrt v příloze čis. 3.

Budeme-li počítat s obsazením velitelského stanoviště armády radiovými prostředky podle předešlého schematu radiového spojení armády, vyjde nám následující kalkulace:

- Na VS jsou zasazeny: — 3 přijímací vozy se 6 vysílači,
- 5 samostatných stanic,
- 7 vysílačů s radiodálkopisným provozem.

Využijeme-li pro skupinu pěti samostatných přijímačů telefonního přepojovače desetinásobného a pro 7 radiodálkopisných vysílačů dálkopisný přepojovač desetinásobný, pak je nutno vybudovat celkem 6 směrů osovým kabelem. Při vzdálenosti vysílačů od VS armády do 2 km spotřebujeme celou soupravu OK 12, při čemž tato vzdálenost plně nevyhovuje, poněvadž bychom potřebovali vzdálenost jednotlivých vysílačů 5 až 10 km. Bylo by tedy třeba za nynějších podmínek mít k dispozici nejméně 3 soupravy OK 12. Je nutno však uvažovat o jiných možnostech dálkového ovládání, což je rozvedeno v další části.

Organisace linkového a směrového spojení

Použití linkového spojení v útočné operaci bude značně omezeno a bude je možno zřídit se všemi štáby podřízených svazků a sousedů pravděpodobně jen ve výchozím položení.

V průběhu operace bude možno zabezpečit linkové spojení jen s některými svazky působícími zpravidla na směr hlavního úderu, dále při zpomalení tempa operace a při prolamování jednotlivých obranných pásem. Linkové spojení bude možno zabezpečit také se svazky druhého sledu na čáře zasazení, nebude-li vzdálenost velitelských stanovišť od spojovací osy příliš velká. Zkušenosti ze cvičení dokazují, že zřizování linkového spojení se svazky druhého sledu na čáře zasazení lze časově zvládnout a je reálné. Linkové spojení se bude v útočné operaci nejčastěji zřizovat jen po spojovací ose. V čele spojovací osy bude výhodné připravit předsunuté spojovací uzly, jejichž místa budou známa včas podřízeným štábům.

Bude-li mít armáda více než 3 divise v prvním sledu a nebude-li hlavní úder veden ve středu operační sestavy, je možné budovat vedle hlavní spojovací osy, zřizované ve směru přemístění VS armády, ještě jednu spojovací osu ve směru přemístění ZVS armády a na ni připojovat obdobně jako na hlavní spojovací osu velitelská stanoviště divisi

působících poblíže. Ani v nových podmínkách, kdy štáb armády bude velet přímo divisi, není však vyloučeno, že nebude v některém případě výhodné budovat za divisemi prvního sledu spojovací směry.

Jedna z nejzávažnějších otázek, která se při organizaci linkového spojení v útočné operaci naskytá, je to, zda je správné i nadále uvažovat o budování spojovací osy permanentním vedením. Je známo, že permanentní jednotky armády nestačí budovat spojovací osu a jsou z toho důvodu zesilovány frontovým permanentním praporem. Těchto 16 stavebních čet vybavených vrtacími a stavebními soupravami stačilo vybudovat s velkým pracovním výkonem 32 až 40 km vedení denně při kapacitě 4 vodičů. Vzhledem k tomu, že stavební čety nelze zasadit na jednu, nýbrž postupně podle tempa operace, spojovací osa se opožďovala a většinou jen doháněla velitelské stanoviště. Za nových podmínek, kdy se VS armády bude přemisťovat až dvakrát denně, spojovací osa budovaná permanentním vedením zpravidla jen dosáhne VS armády. K velení podřízeným svazkům nebude tedy možno takto budované osy vůbec využít a bude sloužit jen pro spojení s TVS armády a s AZZ. Přitom je třeba mít na paměti, že i pro spojení s TVS jí nelze využít v celém průběhu. Také spojovací směr od štábu frontu, který tvořil jeden okruh na společně vybudovaných podpěrách, bude se z téhož důvodu opožďovat.

Všechny tyto okolnosti mluví pro to, aby armádní spojovací osa nebyla budována permanentním vedením, nýbrž osovým kabelem nebo tyčkovou stavbou a směrovými pojítky.

Hlavním důvodem, který mluví proti uvedeným názorům, je to, že armáda nebude mít zabezpečeno linkové spojení s AZZ, jestliže se nebude budovat permanentní spojovací osa. Tento nedostatek se dá vyřešit zatím dvěma způsoby:

1. spojovací rotu týlu vybavit směrovými stanicemi a spojení s AZZ udržovat směrovými pojítky,

2. armádu zbavit povinnosti udržovat spojení mezi TVS a AZZ a tuto povinnost přenést na štáb frontu. Pro tento názor mluví i to, že budou časté případy, kdy armáda přeskupující se z hloubky převezme AZZ již rozvinutou z prostředků frontových nebo jiné armády a spojení s ní bude moci úspěšněji plánovat i organisovat štáb frontu (přidělení kanálů od frontu).

Nebudou-li u armády permanentní jednotky, bude nutno spojení se sousedy udržovat buď směrovými pojítky nebo na stálých vedeních přidělených a opravených frontem, což bude v řídkých případech.

Zatím však nelze permanentní útvary armády zrušit. Tento článek uvádí jen možnosti, jak organisovat linkové spojení v armádě bez permanentních útvarů.

Omezením použití linkových pojitek stoupne dále význam směrových pojitek. V útočné operaci se jeví výhodné zdvojovat linkovou spojovací osu směrovými stanicemi (RDS/8) a ty. zapojovat do pomocných spojovacích uzlů. Od nich organisovat směry směrovými stanicemi (RDS/4) k štábům divisi, které jsou poblíže spojovací osy. Se štáby divisi, které působí mimo směr hlavního úderu nebo jsou v druhém sledu, lze organisovat směrové spojení přímo od štábu armády.

K ekonomičtějšímu zasazování směrových pojítek je třeba využívat reléových stanic k odbočování a vyhledávat místa v terénu, odkud by bylo možno dosáhnout spojení s několika svazky současně.

V prostoru ZVS je třeba mít i během operace takové množství směrových pojítek, která by umožnila při vyřazení VS zřítit odtud směrové spojení se štáby divisí. Kromě toho bude výhodné usilovat o to, aby spojovací uzel ZVS byl připojován na spojovací osu, nebude-li budována pomocná spojovací osa.

Možné řešení linkového a směrového spojení je na přiloženém schématu (příloha 4).

V obranné operaci musí být využíváno linkového spojení v dosavadním rozsahu, pro které je třeba na stupni armády i nadále rozsáhle využívat především permanentních vedení, a to jak opravených, tak i vybudovaných. Nebudou-li u armády permanentní jednotky, bude nutno, aby k tomu účelu byly armádě přiděleny frontem pro obrannou operaci v hodnotě 3 až 5 stavebních rot a 1 až 2 exploatačních.

Charakteristické pro linkové spojení v obranné operaci v nových podmínkách bude značné používání pomocných spojovacích uzlů, které umožní získat potřebné množství oklikových spojů a organisovat spolehlivé spojení i ze ZVS. Příklad možného řešení linkového a směrového spojení je v přiloženém schématu (příloha 5).

Pomocné spojovací uzly zřízené v blízkosti druhého obranného pásma zabezpečují dostatečné množství oklikových spojů a velení divisím i při vyřazení VS armády. Směrové spojení je třeba v obranné operaci organisovat tak, aby zdvojovalo linkové spojení na nejohroženějších směrech a nahrazovalo linkové spojení na těch směrech, kde je nebude možné nebo ekonomické zřizovat.

Při organisaci linkového spojení bude způsobovat určité potíže to, že při počtu 6 až 7 divisí nebude možno zabezpečit štábu armády přímé linkové spojení se všemi divisemi bez propojování na ústřednách tak, jak jsme o to usilovali dosud. Požadavek zabezpečit jeden přímý telefonní a jeden dálkopisný kanál by vyžadoval ve výchozím položení asi 40 kusů NOT 1—2 při zabezpečení linkového spojení se 7 divisemi a zabezpečení linkového spojení jak s VS armády, tak i ze ZVS.

Bude proto nutné najít kompromis, přímé kanály vyčleňovat jen pro spojení s divisemi na směru hlavního úderu a spojení na ostatních méně důležitých směrech uskutečňovat propojováním na ústřednách. Není třeba, myslím, dokazovat, že tato skutečnost bude klást značné požadavky na výcvik a pohotovost obsluh, které budou musít samy uskutečňovat účastníkům požadované spojení až na koncovou stanici.

Spojení pohyblivými pojítky, spojovacími letouny a vrtulníky

najde v nových podmínkách ještě širší uplatnění, než tomu bylo dosud. Dosavadní zkušenosti s použitím atomových zbraní ukazují, že pohyblivá pojítka, spojovací letouny a vrtulníky budou hned po atomových úderech nepřítele často nejspolehlivějším pojítkem se zasaženými svazky. Systém tohoto spojení si zatím nevyžádá podstatných změn. V útočné operaci se bude zpravidla opírat o spojovací osu, po případě o dvě spojovací osy a o předsunuté podací stanice zřizované na čele spojovací osy

nebo u předsunutých spojovacích uzlů. Spojení na větší vzdálenosti bude nutno uskutečňovat spojovacími letouny a hlavně vrtulníky, které při narůstání tempa během operace a při častém přemístování velitelských stanovišť mohou mít rozhodující význam. Spojení v obranné operaci bude nutno organisovat po spojovacích směrech a s častým využitím systému okružních jízd. Obdobně tomu bude i v prostoru soustředění, kde systém okružních jízd bude ještě častější.

Přeprava styčných a směrových důstojníků, aby bylo dosaženo jejího zrychlení, bude se musit provádět hlavně spojovacími letouny a vrtulníky a ostatních dopravních prostředků (osobních terénních aut a transportérů) bude nutno použít jen na směrech, kde použití vzdušných prostředků je ohroženo (protiletadlovým dělostřelectvem nebo silnou činností nepřátelského letectva).

Organisace armádních spojovacích útvarů

Uvedené závěry a kalkulace provedené na několika variantách zabezpečení spojení v útočné a obranné operaci vševojskové armády ukazují, že bude nutno provést některé změny v organisaci a počtech armádních spojovacích útvarů a jednotek.

Pro zabezpečení spojení v armádě je výhodné organisovat tyto spojovací útvary a jednotky:

- spojovací pluk,
- linkový stavební prapor,
- linková stavební rota,
- 4 kabelové roty OK,
- 2 roty směrových stanic,
- týlová spojovací rota,
- kurýrní letka,
- základna polní pošty,
- 2 stanice polní pošty,
- spojovací dílny a
- spojovací sklad.

Do spojovacího pluku bude nutno začlenit

- radiový prapor,
- provozní prapor pro VS,
- provozní prapor pro ZVS,
- rotu pohyblivých pojítek a
- kabelovou rotu.

V radiovém praporu nastanou organizační změny, a to místo dosavadních dvou rot, bude nutno organisovat nejméně čtyři radiové roty, a to

- rotu radiových stanic velkých,
- rotu radiových stanic středních,
- rotu radiových stanic malých a oddílových a
- rotu přijímacích stanic.

Dále bude nutno organisovat četu radiové kontroly a četu, po případě rotu kabelovou.

V počtech radiových stanic radiového praporu jsou zahrnuty i počty radiových stanic pro obsazení záložního spojovacího uzlu a předsunutých (pomocných) spojovacích uzlů.

Provozní prapor pro VS bude nutno rozšířit a jednu provozní rotu.

Budou tedy v provozním praporu pro VS

— 2 provozní rotu určené k vybudování linkové části spojovacích uzlů na VS (2 položení),

— 1 provozní rota určená k vybudování linkové části pomocných nebo předsunutých spojovacích uzlů.

Provozní prapor pro ZVS vznikne ze samostatného praporu pro ZVS, z něhož radiová rota organizačně přejde k radiovému praporu a četa pohyblivých pojítek k rotě pohyblivých pojítek.

V nově utvořeném provozním praporu pro ZVS bude nutno postavit kromě provozní rotu pro ZVS ještě provozní rotu určenou k budování pomocných (předsunutých) spojovacích uzlů. Tuto novou rotu si vynutí ta okolnost, že zpravidla bude nutno stavět pomocnou spojovací osu ve směru přemísťování ZVS.

V provozním praporu pro ZVS tedy bude

— provozní rota pro ZVS a

— provozní rota (pro PSU).

V rotě pohyblivých pojítek nastanou značné změny, a to co do počtu i vybavení pohyblivými pojiťky. Vzhledem k tomu, že rota bude dotovat svými pojiťky jak VS, ZVS i PSU, bude nutno zvýšit počty obrněných transportérů a terénních automobilů a část obrněných transportérů opatřit radiovými stanicemi s obsluhou pro předsunuté pozorovatele a směrové důstojníky.

Kabelová rota musí ve své organizační struktuře zabezpečit vnitřní linkový rozvod na VS a musí obsahovat četou OK, četou polního kabelu a permanentní četou.

Linkový stavební prapor a linková stavební rota zůstává i nadále v stejné organizační struktuře.

Počty samostatné kabelové rotu OK se sníží. V ní budou tři čety po dvou družstvech OK, t. j. celkem 6 souprav OK 12 = 72 km kabelu.

Rota směrových stanic bude mít dvě čety po čtyřech středních směrových stanicích, celkem 8 směrových stanic.

Týlovou spojovací rotu nebude třeba měnit a její dosavadní organizace vyhovuje i pro nové uskupení armády.

Kurýrní letku bude nutno opatřit výkonnými letouny a vrtulníky.

Možná organizace:

— 3 roje spojovacích letounů, každý roj o 3 letounech,

— 3 roje spojovacích vrtulníků, každý roj o 3 vrtulnících,

— 2 spojovací letouny pro velitele kurýrní letky,

— jednotka pro udržování a opravy letounů a vrtulníků.

Vzhledem k tomu, že by shora navrhované útvary podle tabulek mírových počtů byly samy o sobě těžko životaschopné, jeví se výhodné organisovat tyto útvary v rámci spojovací brigády. Velitelství a štáb brigády by řídil život jednotek podle řádů, výcvik a materiálně technické

zabezpečení. Tím by byly vytvořeny pro jednotlivé útvary a jednotky brigády dobré podmínky pro výcvik na všech stupních a v závěru výcvikových roků by mohla být uskutečněna společná cvičení celé brigády, na nichž by byla procvičena komplexní součinnost všech jednotek při výstavbě celé spojovací sítě pro operaci vševojskové armády. Je ovšem nutné, aby všechny útvary brigády byly umístěny v jednom ubytovacím prostoru, aby tak bylo možno střídát jednotky v celodenních směnách a po stránce týlové zabezpečit jednotky péčí brigády.

Nové způsoby organizace spojení

V předcházejících statích byla zhruba rozebrána jedna z možností, jak zabezpečit spojení při zrušení stupně sboru s dosavadními prostředky.

Je přirozené, že s nynějšími pojítky nebude možno trvale vystačit.

K zabezpečení neselhávajícího spojení v budoucnu je v plné míře třeba využít nových technických prostředků a po jejich zavedení do výzbroje armády přikročit k novým způsobům organizace spojení.

Spojovací techniku je nutné vývojově zdokonalovat a modernisovat po všech stránkách tak, aby zrychlila velení a usnadnila práci štábům. Hlavním požadavkem je spolehlivost, jednoduchost v provozu za všech podmínek situace, roční doby, počasí a možnost výroby v menších výrobních poměrech a počtech.

Pro velení jeví se stále větší potřeba přenosů zpráv, které by na přijímací straně byly shodné obsahem i formou s původní odeslanou zprávou. To se dá uskutečnit fototelegrafem (faksimile) a televizí.

Pro záznam zvukových zpráv je vhodným doplňkem ostatních pojítek páskový a drátový magnetofon, na který možno nahrát rozkazy a nařízení velitele a styčným důstojníkem doručit podřízeným.

V linkovém spojení je především nutné zajistit mechanisaci všech druhů staveb linkových vedení. Těžkopádnost a velká zranitelnost permanentních vedení vyžaduje nahradit je speciálním vysokofrekvenčním kabelem rozvinovaným z auta nebo ukládaným do země ukládacími pluhy a umožňujícím současný přenos 12 telefonních hovorů.

V současné době bylo vyvinuto zařízení pro stavbu polopermanentní — tyčkové — stavby. Stavební družstvo je schopno postavit 2 km dvojitého vedení z bronzového 2mm drátu za hodinu a vydrží tuto normu plnit 10 hodin denně, protože práce je mechanisována a fyzická námaha stavěčů je minimální. Rychlost svinování je větší než stavba a lze ji vyjádřit poměrem 3:2. Ve velmi členitém terénu, kam nevyjedou vozy T 805, při ručním vrtání, donášení tyčí a vodičů a rozvinování z ručního svinovače je norma družstva 500—800 m/hod.

Na takto postaveném vedení je možno uskutečnit hovory do 120 km při použití vysokofrekvenčních souborů NOT 1—4 a NOT 8.

Polopermanentního — tyčkového — vedení bude možno využít pro stavbu spojovací osy. Kdyby armáda měla v kabelovém praporu jednu stavební rotu (9 družstev tyčkové stavby), stačila by spojovací osa při proudové výstavbě tempu vojsk. V obraně by bylo možno daleko lépe využít polopermanentních vedení k doplnění permanentní sítě, než je tomu u osového kabelu.

Nevýhodou této stavby je značná potřeba speciálně připravených podpěr (4 na 100 m) a jejich poměrně malá mechanická odolnost. Další nevýhodou je možnost zřídit jen jedno kmenové vedení. Malá rychlost stavby proti osovému kabelu se dá zčásti odstranit proudovým zasazováním družstev.

Vzhledem k nutnosti podstatně zvětšit počet směrových pojítek bude třeba vyrábět střední směrové stanice tak, aby jednotlivé armády měly různá frekvenční pásma. Dosavadní typ RDS 66 (DUHA) využívá pásma 360/390/Mc/s a umožňuje vytvořit 16 vysokofrekvenčních kanálů, což při plánovaném počtu 16 směrových stanic u armády je málo.

Bude-li však mít každá armáda své frekvenční pásmo na středních směrových stanicích, 16 kanálů postačí; opakované kanály budou umožňovat spojení se sousedy a součinnost.

Jednou z hlavních nevýhod směrového spojení je požadavek optické viditelnosti. Najít správné místo v terénu, odkud by se bez zbytečného manévru dalo zajišťovat spojení i po několikerém přemístění velitelských stanovišť, není jednoduchá věc. Z toho důvodu je třeba uvažovat o zřizování reléových stanic pomocí vrtulníků, po případě upoutaných balonů. Námitka, že balony lze snadno sestřelit, je sice správná, avšak tomu lze alespoň zčásti čelit. Upoutané balony je třeba vyrábět z hmoty, kterou je z dálky málo vidět, přibližně takové, z jaké jsou zhotoveny balony vypouštěné ze západního Německa. Soupravu reléové směrové stanice lze kromě toho vybavit padákem, aby při sestřelení balonu nebyla pádem zničena, a záložním balonem, s jehož pomocí by se reléová stanice znovu zřídila.

Nové cesty je nutno hledat hlavně v organizaci radiového spojení.

Tyto cesty jsou v organizování spojení v několika frekvenčních pásmech, hlavně v pásmu velmi krátkých vln, decimetrových vln a v kombinaci těchto způsobů, abychom co největší mírou omezili vliv nepřátelského rušení.

Je nutno přistoupit k řešení radiového spojení VKV stanicemi. V současné době by stanice RO 22 nebyla schopna zabezpečit ani velitelské, ani součinnostní spojení v celém rozsahu útočné operace armády, nespíše jen ve výchozím položení za použití drátových antén. Novým směrem tedy může být použití výkonnějších stanic v pásmu velmi krátkých vln a dosahem 30 až 50 km.

Při omezené možnosti použití linkového spojení a při zabezpečování stálosti směrového spojení jeví se účelné použít radiového dálkopisu na krátkých vlnách (menší citlivost na rušení) a radiového spojení na velmi krátkých vlnách s kombinací spojení na směrových pojítkách. Možné řešení ukazuje následující schema (příloha 6 a 6a).

Armáda zabezpečuje spojení z velitelského stanoviště na velitelské stanoviště divise samostatným radiovým dálkopisným směrem v krátkovlnném pásmu vedle normálních radiových sítí.

Dále organizuje předsunutý radiový uzel a z něho zabezpečuje spojení jednak s veliteli divisi na velitelsko-pozorovacích stanovištích, jednak se štáby divisi na velitelských stanovištích. Toto spojení je organizováno na velmi krátkých vlnách jako retlanslance pomocí směrových stanic na osách armády na velitelské stanoviště armády. Pro duplexní retlanslaci jsou předpokládány stanice R 105 a R 109. Tím bude toto

spojení zabezpečeno ve dvou frekvenčních pásmech, což je výhodné s hlediska nepřátelského rušení.

Na předsunutém radiovém uzlu se dále předpokládá jedna radiová stanice R 118 a jedna radiová stanice R 104 pro eventuální zabezpečení spojení v různých radiových sítích.

Pro zřízení předsunutého radiového uzlu nejlépe vyhovuje prostor mezi velitelskými stanovišti a velitelsko-pozorovacími stanovišti divisi, tedy ve výchozím položení ve vzdálenosti 2 až 3 km od předního okraje.

Předpokladem je, že armáda bude mít dvě spojovací osy. Bereme-li v úvahu krajní případ, že osa bude pro tři divise, šířku čtyř divisi 40 až 50 km, nebudou velitelská stanoviště dvou svazků vzdálena více než 16 km. Bude-li postup vojsk 30 až 40 km za den, přesune se velitelsko-pozorovací stanoviště divise pětikrát až šestkrát, tedy skoky po 5 až 6 km. Znamená to tedy, že po prvním přemístění budou velitelsko-pozorovací stanoviště vzdálena od předsunutého uzlu — 8 až 12 km a po druhém přemístění 14 až 18 km.

Velitelská stanoviště divisi při tomto tempu útoku se přemístí třikrát až čtyřikrát, tedy po skocích 6 až 8 km. Je tedy možno i předsunutý radiový uzel přesunovat v těchto skocích, avšak tento přesun provádět překračováním dvou souprav i směrových pojítek.

Bylo by tedy třeba dvou dvojitých souprav velmi krátkovlnných (VKV) radiových stanic a dvou souprav směrových stanic, aby byla osa za každé situace zabezpečena. Na druhé spojovací ose je možno organizovat spojení obdobným způsobem.

Dnes bychom mohli tento způsob spojení nouzově zabezpečit radiovými stanicemi RO 22 a směrovými stanicemi »DUHA«, po určitém působení. Abychom zabezpečili spojení na všechny předpokládané vzdálenosti i při přesunech velitelů a štábů, bylo by třeba mít radiovou stanici VKV s větším dosahem, která by za pohybu zabezpečovala spojení bezpečně do 25 km. Pro osobní radiovou stanici velitele je třeba právě tak výkonnější VKV stanice, která by zabezpečovala provoz vedle stanice krátkovlnné.

Dalším problémem se jeví zabezpečení rozmístění radiových stanic na velitelském stanovišti armády do 10 km s dálkovým ovládním přímo z velitelského stanoviště.

Z velitelského stanoviště, kde mají být soustředěny všechny přijímače, je třeba zabezpečit několikakanálovým bezdrátovým systémem dálkové ovládní několika skupin radiových vysilačů přes radiový přepojovač.

Dále je třeba, aby bylo uvažováno o zavedení radiové stanice středního výkonu, která by zabezpečovala provoz za pohybu. Je třeba veliteli divise a armády zabezpečit spojení (kromě navrhovaného spojení VKV) též na krátkých vlnách na vzdálenost až 60 km. Také by bylo třeba vybavit těmito stanicemi pohyblivé pozorovatelné armády, velitele předsunutých odřadů a průzkumných praporů, aby s nimi bylo zabezpečeno spojení, když se odpoutají od hlavních sil armády.

V celém systému radiového spojení je třeba uvažovat o nových způsobech, aby bylo dostatečně zabezpečeno spojení na větší vzdálenosti, za pohybu a hlavně na několika rozdílných frekvenčních pásmech při bránění se silnému nepřátelskému rušení.

Na velení bude mít podstatný vliv použití televise v armádě. V současné době je již k dispozici funkční vzorek televizního zařízení, kterého bude možno využít k pozorování bojiště, k řízení palby dělostřelectva, k pozorování výsadek, ke střežení důležitých míst v terénu, průchodů, přepravišť, k přenášení dokumentace, tištěných zpráv, náčrtů a p.

Pozorovatelé na předsunutých pozorovatelnách budou vybaveni televizními snímacími kamerami; zachycené obrazy se předají směrovými pojítky nebo speciálními kabely na televizní středisko, odkud budou předány směrovými pojítky na VS armády a tam velitel a důstojníci štábu budou pozorovat boj na obrazovkách televizorů. Podobným způsobem může být zabezpečeno předávání obrazů z pozorovacího letounu.

Celé zařízení může být v provozu nepřetržitě. Provoz je závislý jedině na zdrojích.

Pro pozorování úseku v šířce 10 až 12 km je třeba, při uvažovaném zorném úhlu 5° u jedné kamery, velkého počtu televizních zařízení. Poněvadž se však budou kamery moci z místa příjmu natáčet podle potřeby, počet zařízení se značně zmenší. Přesto však by bylo nutno mít asi 20 zařízení. Takový počet není ani ekonomický ani účelný. Televise bude nutno zasazovat jen na určitých nejdůležitějších místech.

Reálné bude tedy počítat v budoucnu s 9 televizními zařízeními, která by plně stačila pro potřebu štábu armády. Možná organizace televizní jednotky — rota. Televizní rota by byla vybavena ještě směrovými stanicemi a televizním střediskem. Příklad použití televise v útočné operaci znázorňuje příloha 7.

Časté přemísťování velitelských stanovišť ztěžuje včasné vybudování vnitřního telefonního spojení na velitelských stanovištích, a proto je třeba hledat nové a hlavně rychlejší způsoby zabezpečení vnitřního spojení. Plukovník Filka navrhoval ve Vojenské mysli čís. 1/1956 zabezpečit vnitřní spojení na velitelském stanovišti střeleckého sboru pomocí velmi krátkovlnných radiových stanic, při čemž počítal s jednou radiovou sítí a se stanicemi s obsluhou.

Návrh soudruha Filky je výhodný a mohlo by se z něho vycházet k nové organizaci vnitřního spojení na velitelských stanovištích armády, po případě i na jiných stupních velitelství. Na velitelském stanovišti armády bylo by nutno organisovat dvě radiové sítě — radiovou síť velitele a radiovou síť náčelníka štábu přibližně s těmito radiovými stanicemi:

— radiová síť velitele: velitel, náčelník štábu, náčelník operačního oddělení, velitel dělostřelectva, náčelník PVO, náčelník tankové technické služby, náčelník ženijního vojska, náčelník chemického vojska, hláska a operační dozorcí;

— radiová síť náčelníka: náčelník štábu, velitel, náčelník operačního oddělení, operační dozorcí, náčelník průzkumu, náčelník spojení, náčelník organizačního oddělení, náčelník oddělení vojenské dopravy, náčelník oddělení PVO, náčelník 6. oddělení a hláska.

Způsob navazování spojení a korespondence může být obdobný, jak ho popsal soudruh Filka. Je též možno organisovat vnitřní radiové spojení jinými způsoby než v radiových sítích.

Na příklad každá radiová stanice může mít přidělenou jednu určitou frekvenci, na kterou je neustále naladěna a je na příjmu. Volající se

přeladí na frekvenci volaného a uskuteční s ním hovor na této frekvenci. Který ze způsobů organizace je výhodnější, ukázala by sama praxe. Jak již bylo řečeno, plukovník Filka počítal s přidělováním radiových stanic s obsluhou. Jeví se výhodnější obsluhy nepřidělovat a vyvíjet v obsluze radiových stanic důstojníky štábu. V souvislosti s tím je však nutno vyřešit u těchto stanic návštěvní, aby důstojníci štábu nemusili mít neustále na uších sluchátka a naslouchat, zda někdo nevolá. Je možné, že by k tomuto účelu stačil parlofon se zesilovačem. Vyřešit tuto otázku po stránce technické není problémem.

K provádění včasných zásahů při poruchách radiových stanic bude nutno organizovat v rámci spojovacího uzlu družstvo, asi o třech radiových mechanících.

Je možné, že proti radiovému spojení budou námitky s hlediska utajení velení. To by bylo věcí dalšího propracování, aby vnitřní radiové spojení nejen nahradilo spojení telefonem, ale aby je v mnoha směrech předčilo. Rozhodně již nyní lze s jistotou říci, že bude rychlejší a co do počtu odborného spojovacího personálu úspornější.

Závěr

Při novém složení armády stoupne význam radia jako pojítka, které jediné bude schopno zabezpečit spojení ve všech druzích a obdobích operace.

Z toho důvodu bude nutné v budoucnu snižovat váhu radiových stanic tím, že budou konstruovány ze subminiaturních součástek. Dále bude třeba zvětšit počet frekvenčních kanálů a výkon jednotlivých stanic.

Ještě větší pozornost je třeba věnovat VKV spojení.

Stoupne i význam směrových pojítek a jejich dovedného, hlavně rychlého zasazování. Směrová pojítka v součinnosti s radiem budou schopna zabezpečit spojení na důležitých směrech i při vyšších tempech útočných operací.

Směrová pojítka budou také jedinou spojovací cestou pro přenos televise.

Proto je nutné urychleně vyřešit otázku zasazování směrových stanic z vrtulníku a reléování pomocí vrtulníků.

Linková pojítka neztrácejí význam. Bude se jich nadále plně používat v prostoru soustředění, ve výchozím položení i v obranné operaci, kde linkové spojení bude s výhodou doplňováno nebo zdvojeno směrovým spojením.

Během útočné operace lze počítat s prodlužováním 1 až 2 spojovacích os a s budováním přípojných vedení do předsunutých spojovacích uzlů na spojovací ose (osách).

Při vysokých tempech operace a hlavně v její hloubce nebude vždy výhodné linkové spojení budovat.

Ještě ve větší míře nutno využívat pohyblivých pojítek, spojovacích letounů a vrtulníků k přepravě bojových dokumentů a směrových důstojníků ve všech druzích operací. V útočné operaci, hlavně v hloubce nepřátelské obrany, budou tato pojítka vedle radia hlavními. Beze sporu

budou jediným spolehlivým spojením štábu armády se štáby podřízených svazků, zasaženými atomovými zbraněmi hned po výbuchu atomových pum.

Směrové důstojníky a předsunuté pozorovatele bude nutno vybavit radiovými stanicemi.

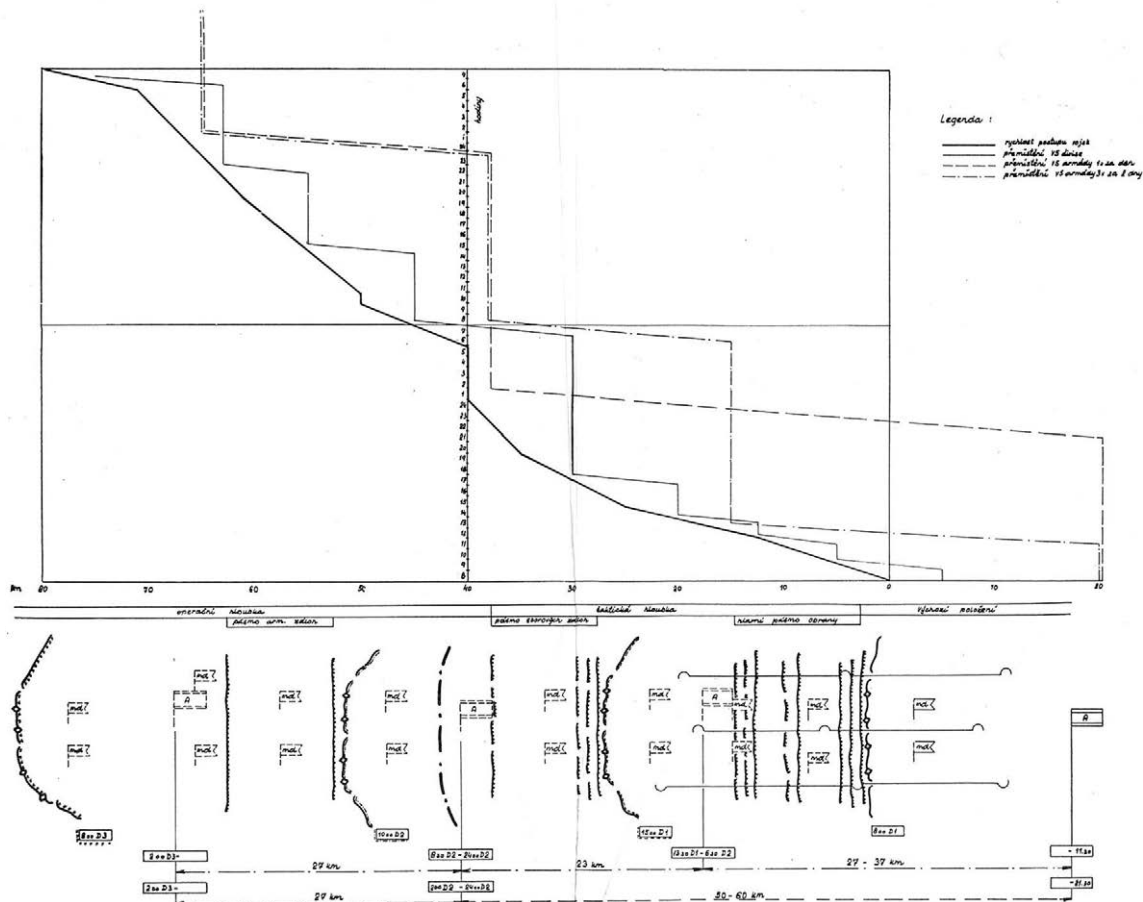
Použití fototelegrafu a magnetofonů urychlí práci štábu.

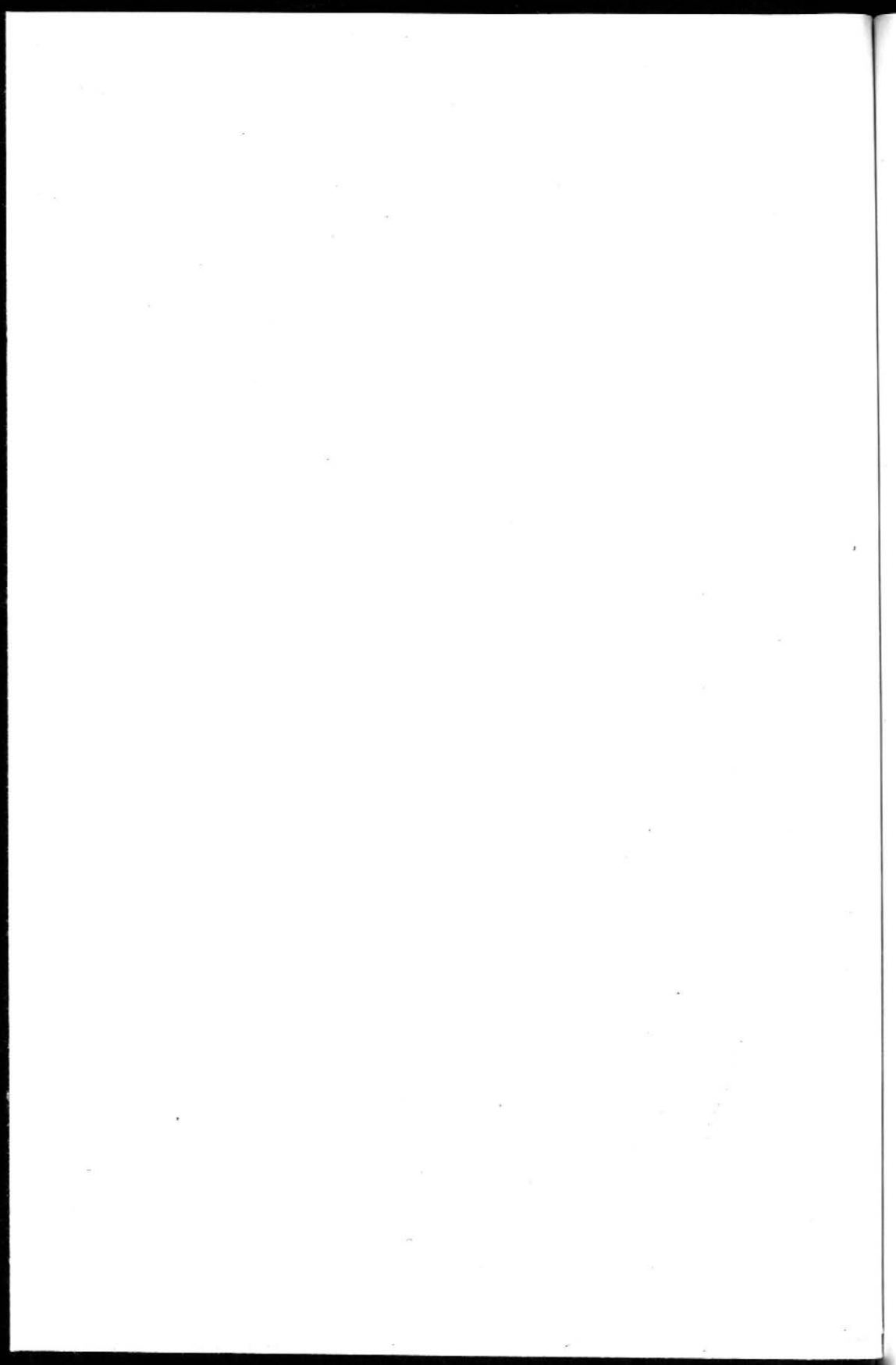
Televisi jako pojítka budoucnosti ulehčí práci velitelů a štábů a umožní pozorovat s nejmenším rizikem průběh boje na nejdůležitějších směrech. Zároveň bude možno tohoto pojítka použít k rychlému předávání grafické bojové dokumentace.

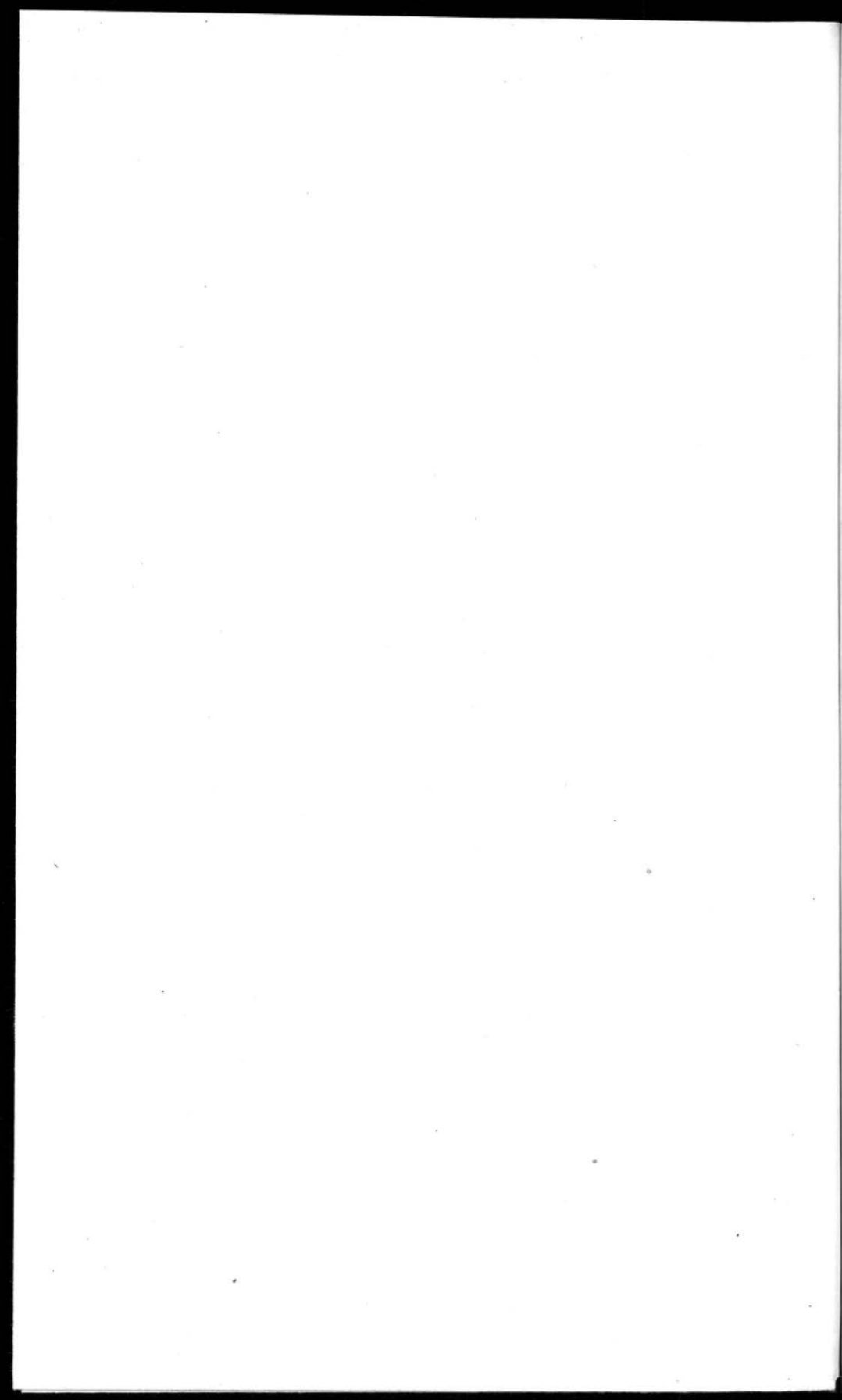
**Zpracoval: podplukovník B. Růžička, major J. Veselý, kapitán J. Jíra,
kapitán Z. Krpata**

Grafikon přemístění VS A

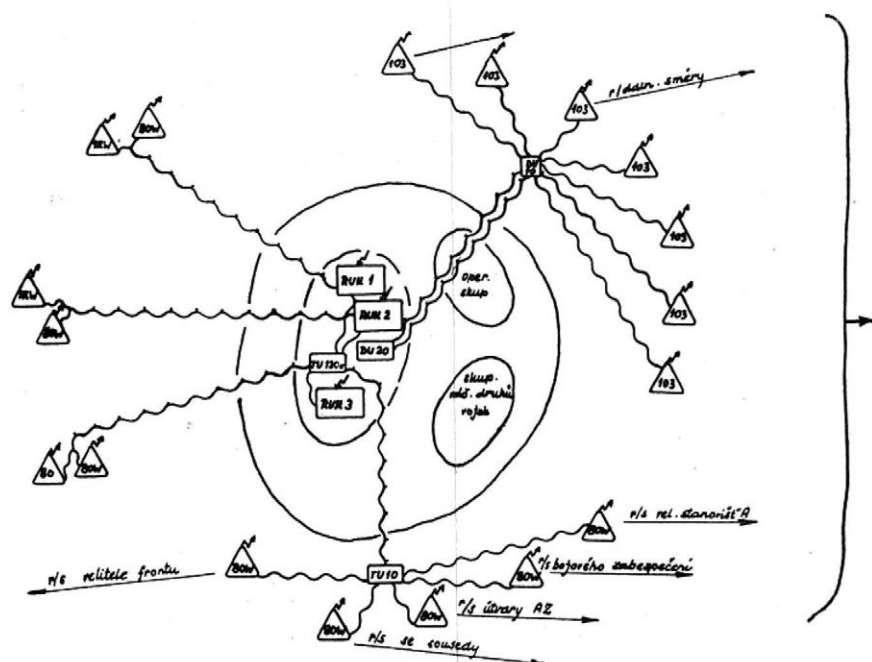
(možný příklad)

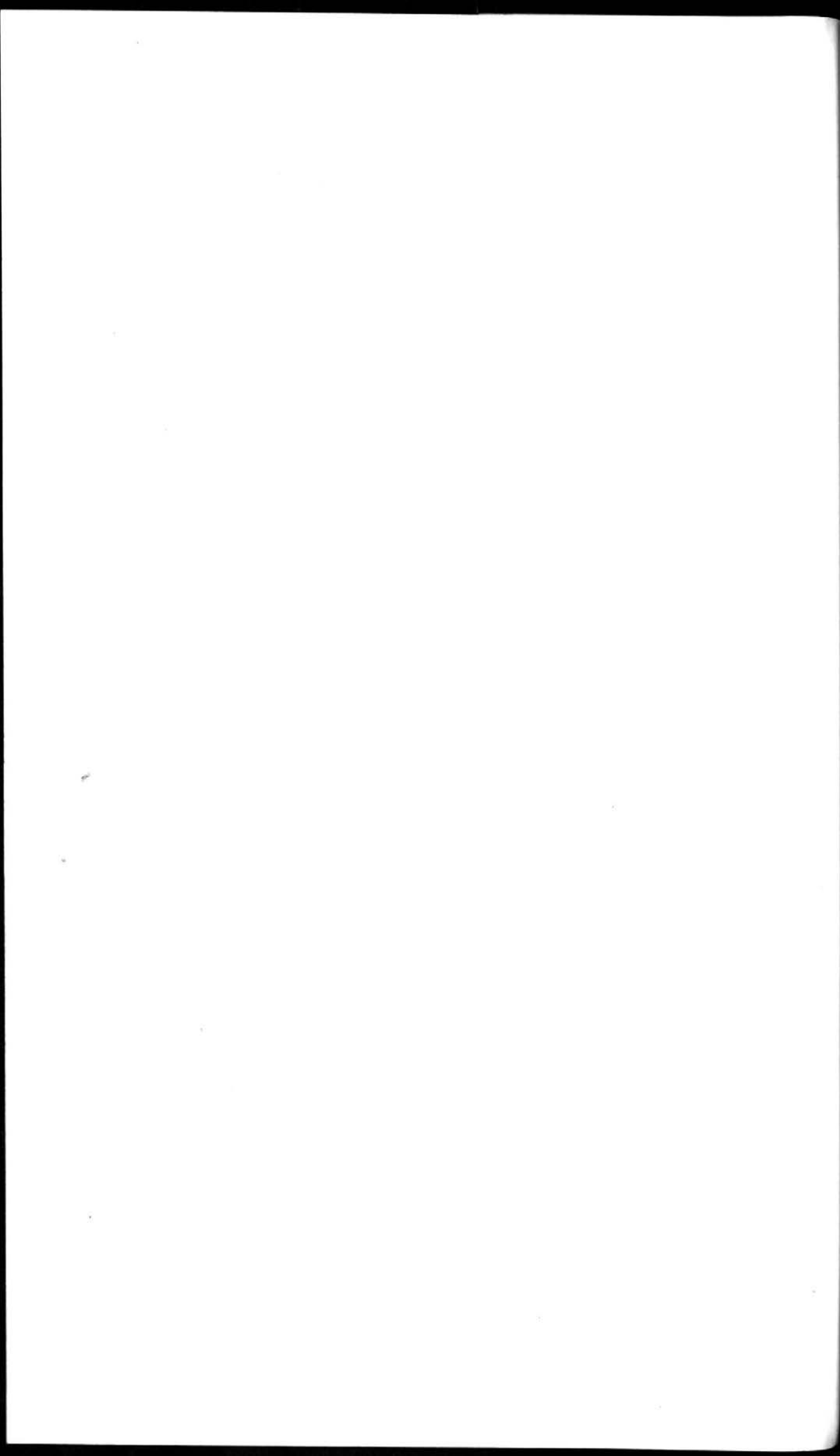

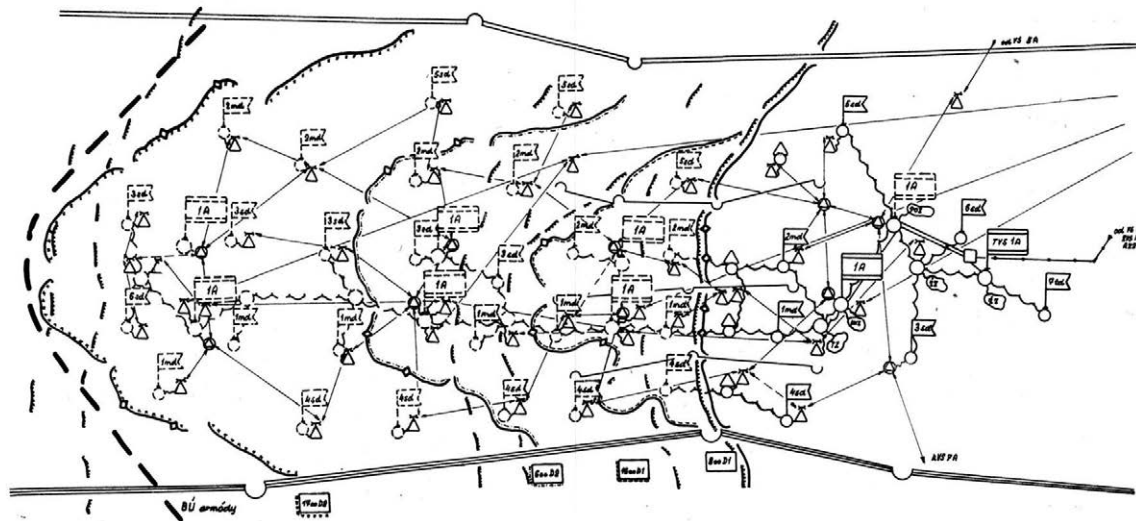

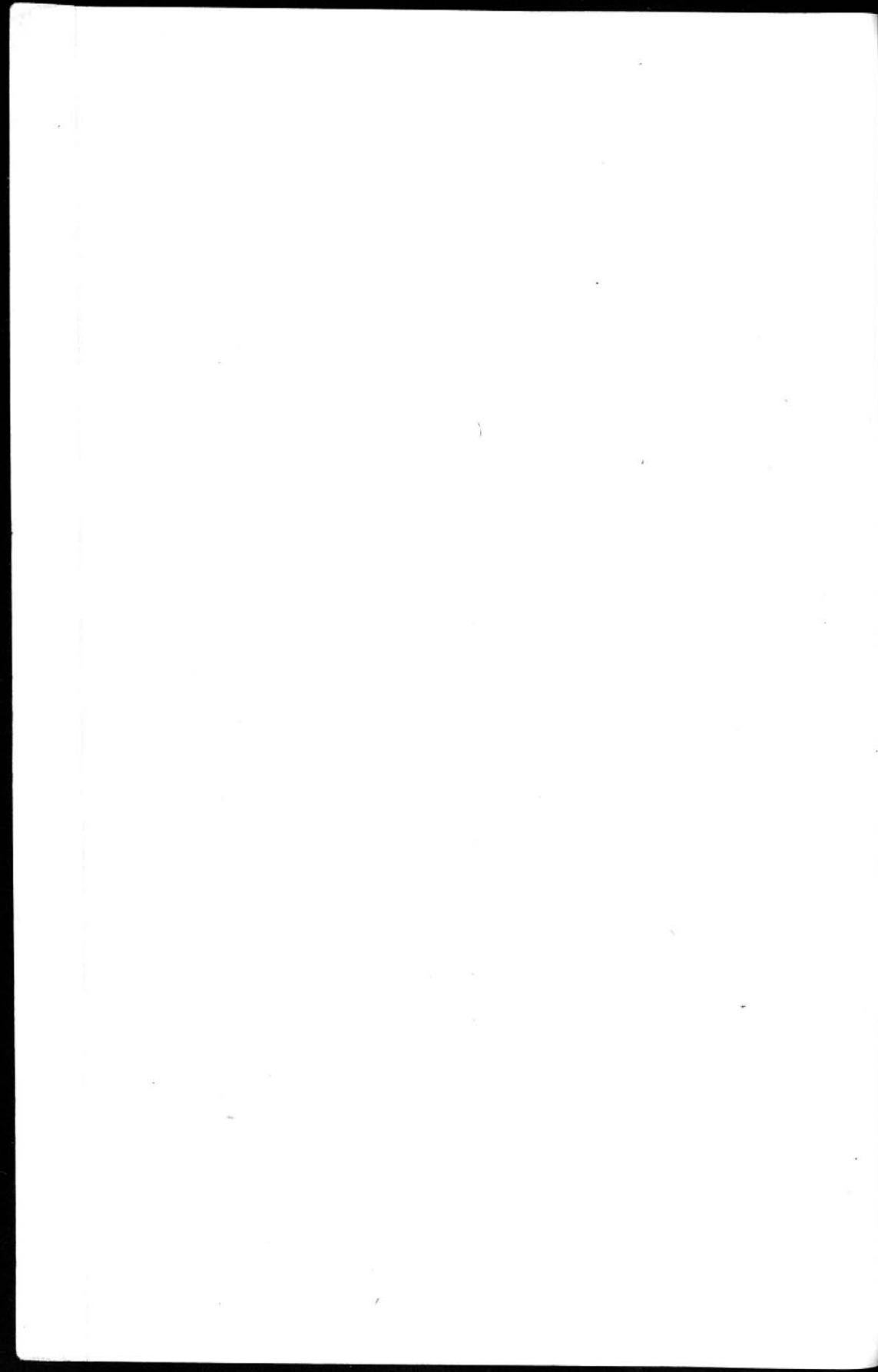
Rozmístění radiových prostředků na VS armády

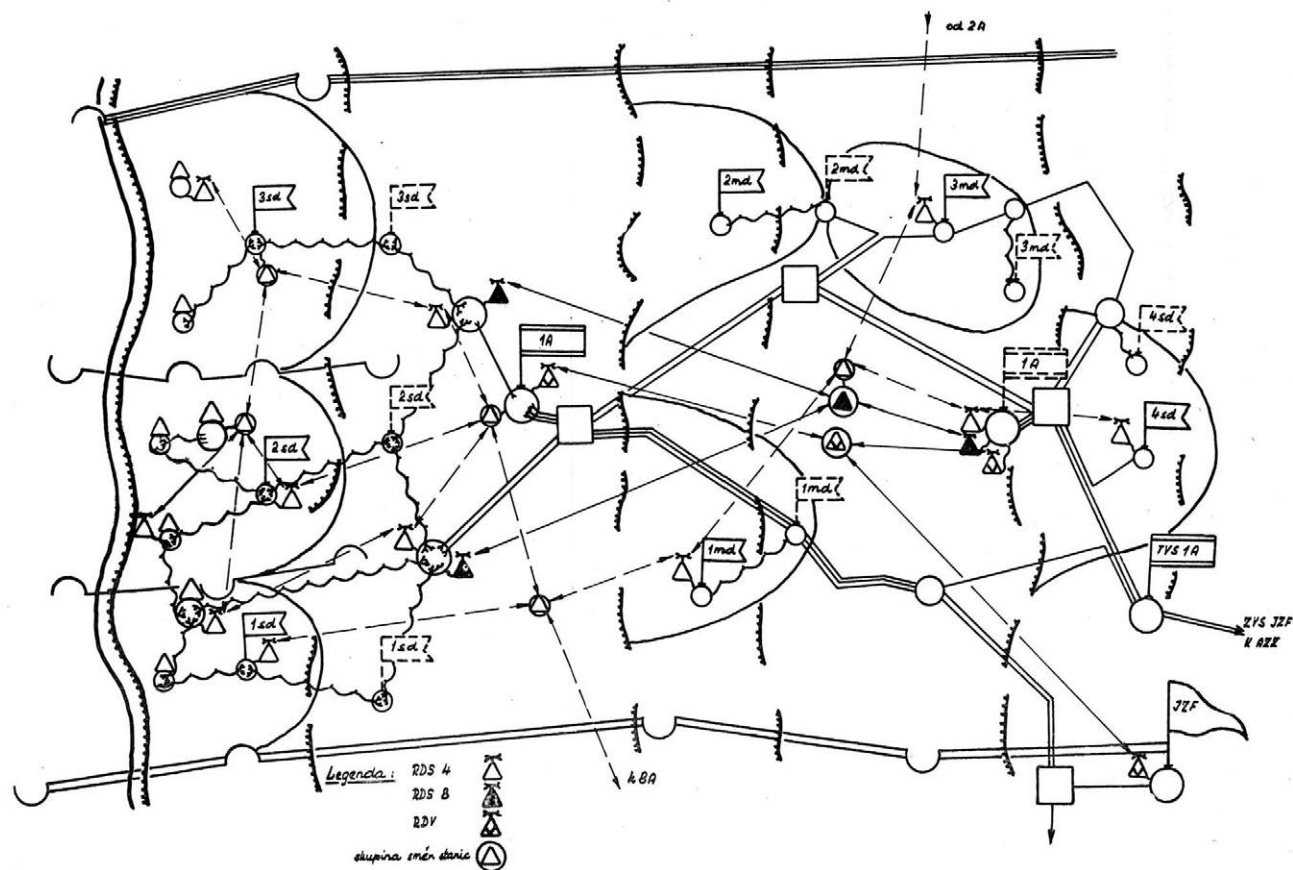

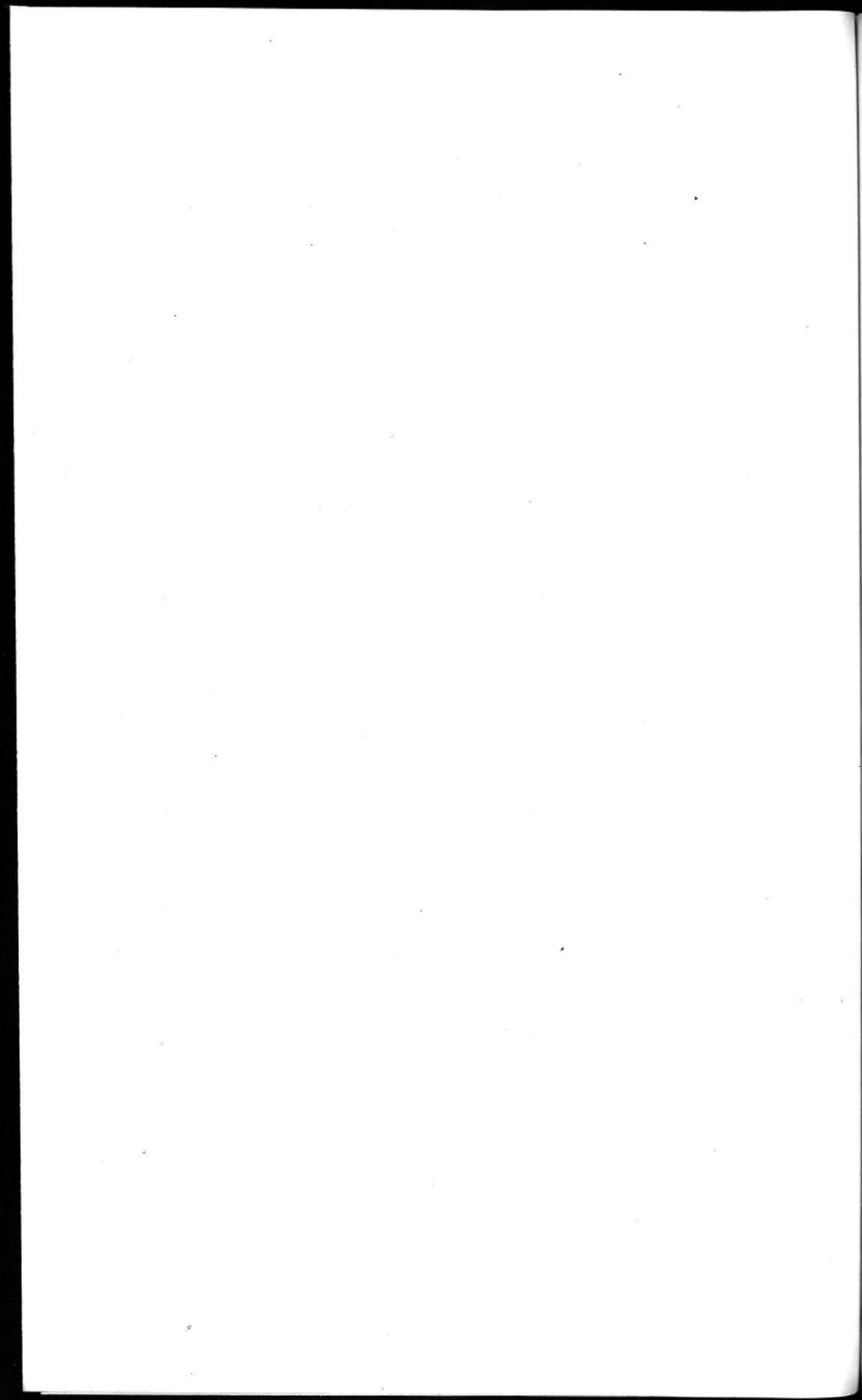
Schema organizace linkového a směrového spojení v útočné operaci armády na pomocném úderu frontu (možný příklad)

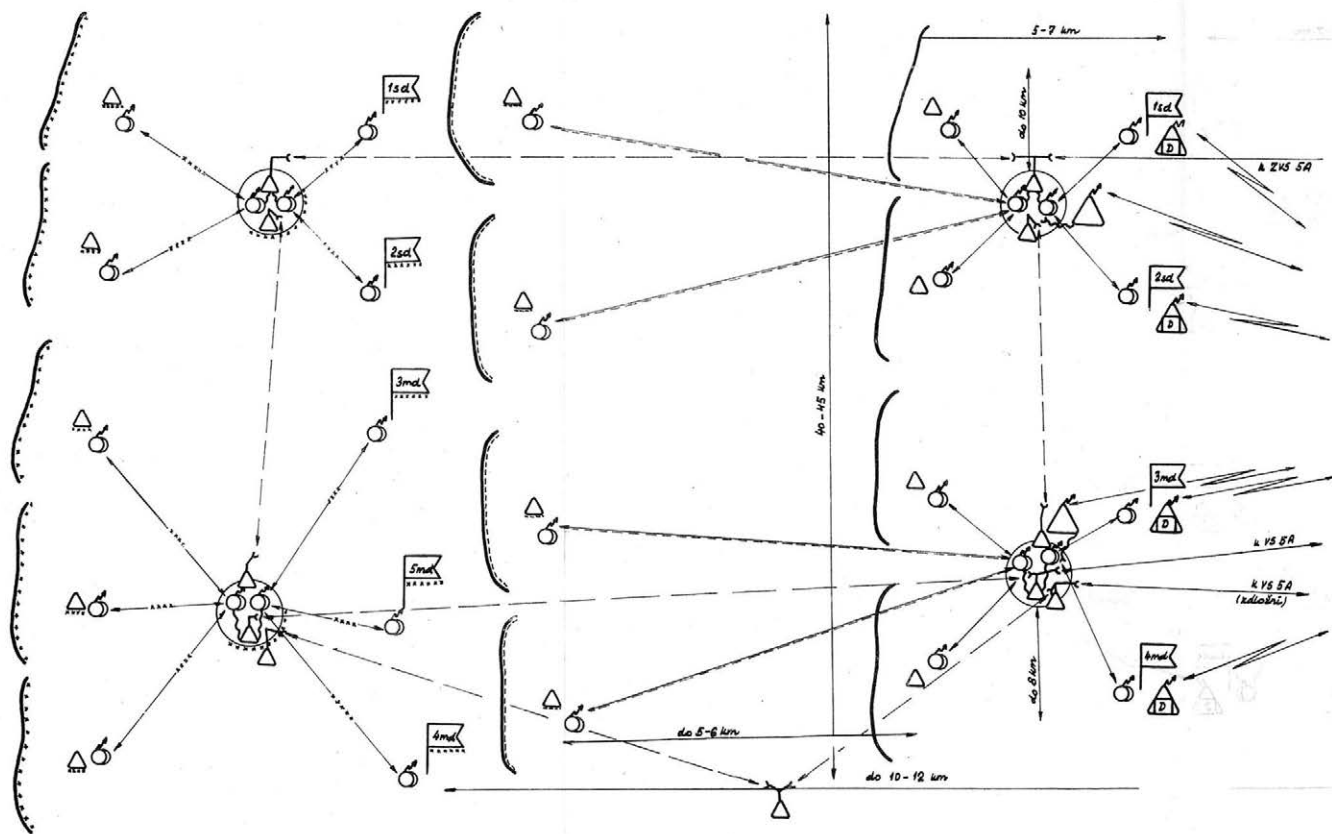

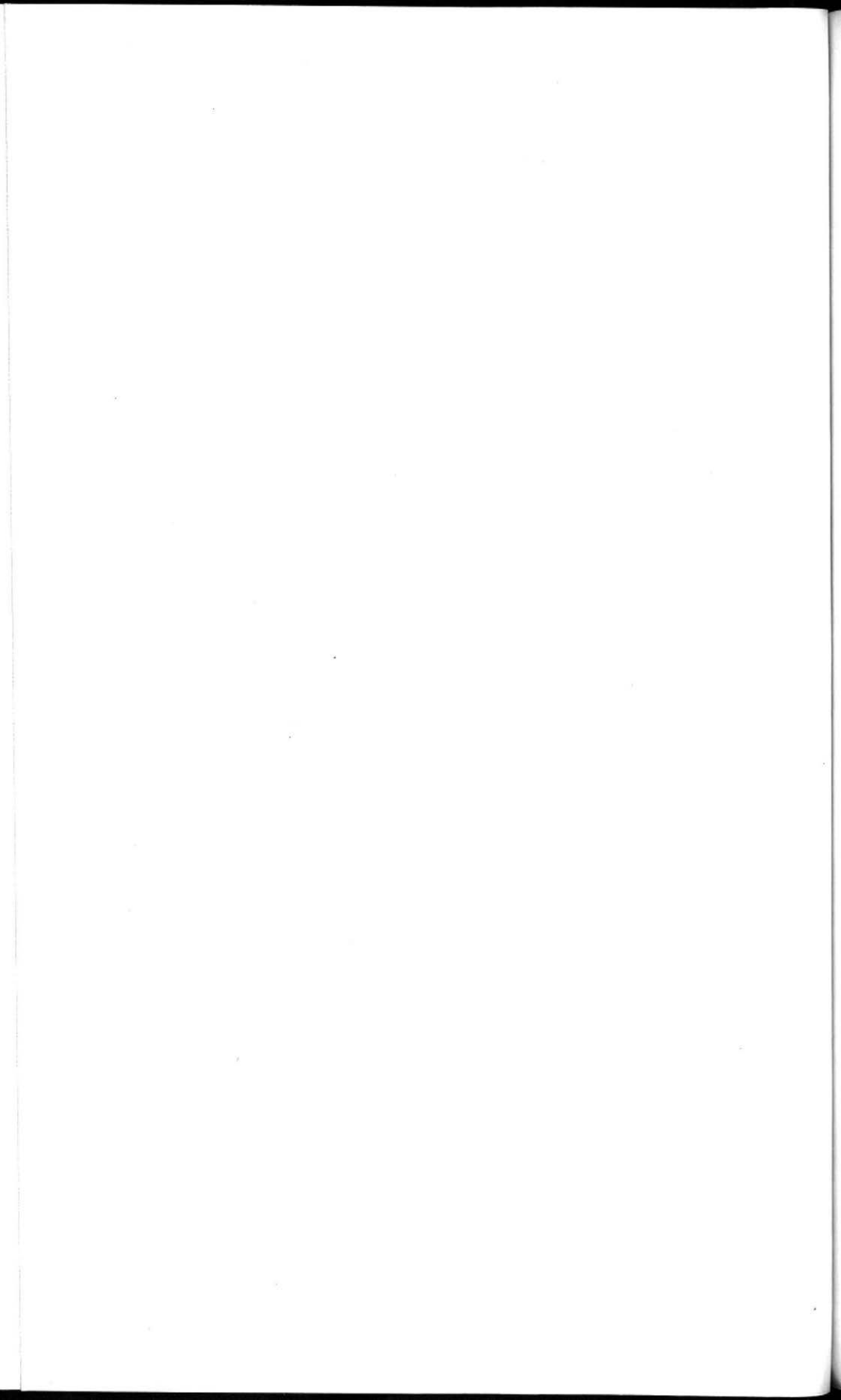
Schema organisace linkového a směrového spojení v obranné operaci armády (možný příklad)

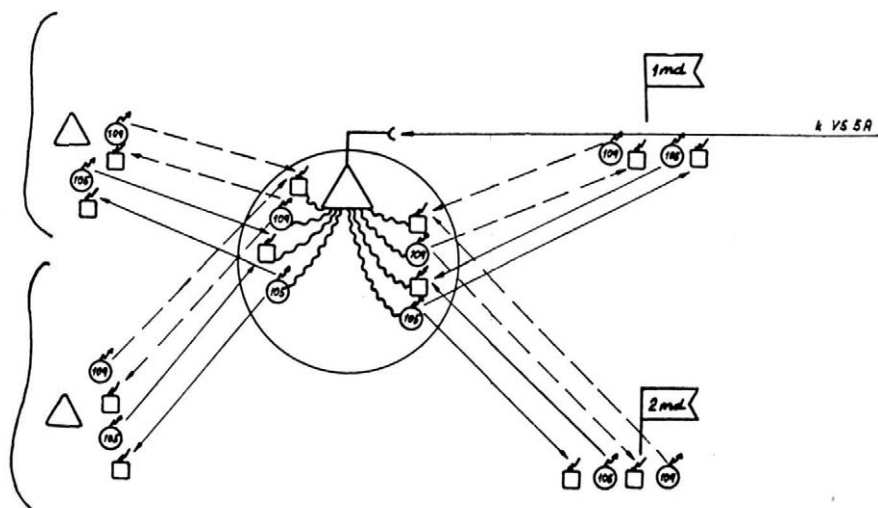

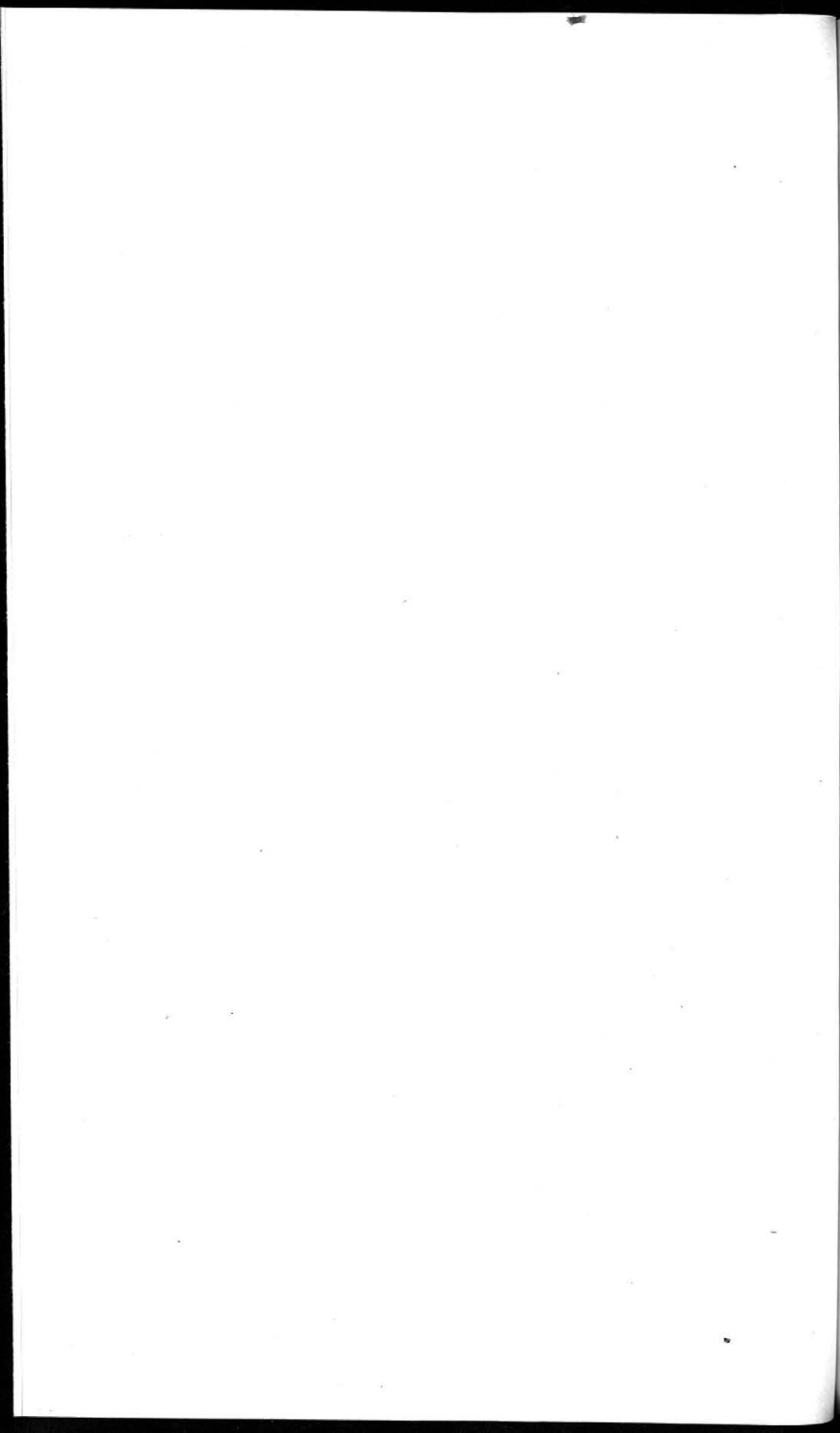
Možný způsob kombinace radiových a směrových pojítek

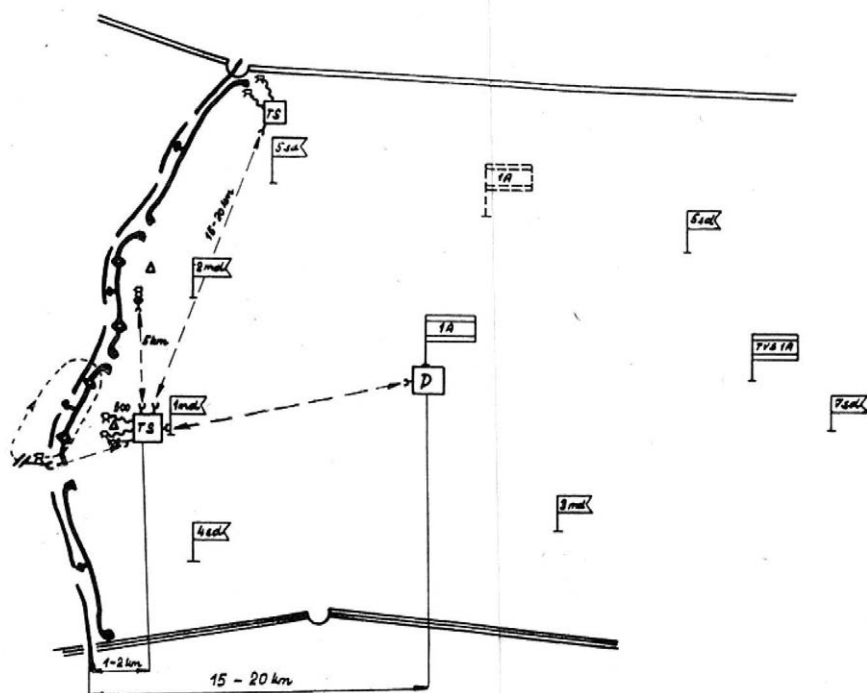

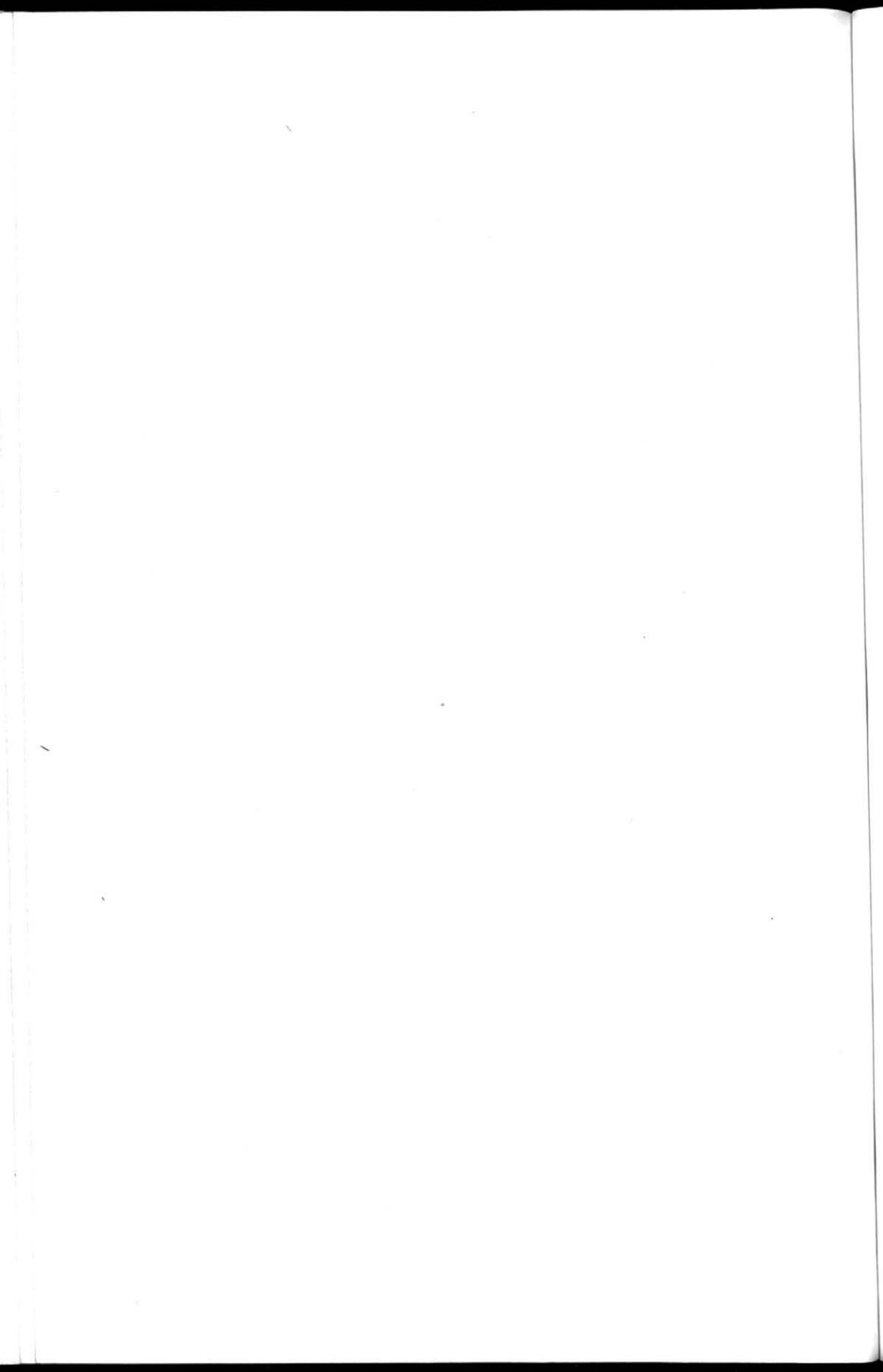
Příloha 6a

Schema použití televise v útočné operaci armády

STUDIJNÍ ÚVAHY K OTÁZKÁM MATERIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

Plukovník Antonín Polášek, major Jan Havelda

Vliv nové organizace armády a zrušení stupně střeleckých sborů bude ve značné míře přínosem pro pružné plánování, organizaci a provedení materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení vojsk vševojskové armády ve všech druzích bojové a operační činnosti.

Zmenšením počtu svazků v armádě sníží se i celkový počet osob a techniky, což bude mít za následek i úměrné ulehčení zásobovací a odsunové péče týlu armády a bude lze uvažovat i o možném snížení počtu armádních týlových útvarů a zařízení.

Zmenšení počtu osob i techniky svazků a útvarů se dále projeví v menší spotřebě materiálních prostředků během armádní operace. Tím se sníží i požadavky na přísun od frontu a při nynější kapacitě dopravních jednotek a útvarů v armádě bude vyřešen i důležitý problém, před kterým týl při všech dosavadních armádních cvičeních stál, to jest stálý nedostatek dopravních prostředků. S touto otázkou bude nutno organizaci vyřešit i další problém. V soudobých operacích klademe důraz na zkracování délky pochodových proudů, které omezují pohyblivost a manévrovost vojsk i týlů a ztěžují úkoly regulační služby.

Při tom až dosud byly armádní týlové útvary a zařízení vybaveny převážně 3t auty, což zejména u dopravních útvarů armády vzhledem ke značným požadavkům na objem přísunu vedlo k vyčerpání řidičů jednotlivých vozidel a k nutnosti zdvojovat obsluhu na úkor plnění úkolů ostatních týlových zařízení i vojsk. Kromě toho neustálý proud dopravních prostředků na armádních automobilních silnicích kladl zvýšené požadavky na jejich údržbu i regulaci.

Tento problém lze vyřešit organizací armádních dopravních útvarů 10t vozidly a u cisternových praporů nahradit 3000 l a 7000 l cisterny 10t sedlovými vozy. Tato organizace dopravních útvarů pak bude umožňovat provedení jednorázového přísunu materiálu ve značném objemu, což zejména v průběhu operace za soudobých podmínek boje je častým požadavkem na týl armády.

Potřeba vyšší tonáže jednotlivých vozidel je pocitována i u dopravních útvarů organicky včleněných do mechanisovaných svazků dosavadního typu, kde zejména tonáž pohyblivých zásob vyžadovala velkého počtu 3t aut. Zvýší se operativnost v řízení týlu z toho důvodu, že až dosud armáda plánovala rozdělení a přísun materiálních prostředků devíti i více svazkům, kdežto za navrhované organizace vševojskové armády bude to prováděno pěti až sedmi svazkům a odpadne péče o sborové útvary.

Zrušení sborových útvarů a tím nutnost vytvořit silnější útvary druhů vojsk na stupni armády se projeví ve snazším plánování přísunu, v lepšímu využití dopravních prostředků, komunikací a nakonec i v obraně a ochraně týlu při využívání sil a prostředků týlu k jejímu organizování. Zmenší se i potřeba týlových kádrů a usnadní se tak jejich doplňování.

Dosavadní systém zásobování za organizace armáda-sbor-divise se prováděl po linii armáda-divise a střelecký sbor v tomto systému fungo-

val jako řídící, kontrolní a koordinující orgán. Štáb týlu střeleckého sboru se staral jen o materiální zabezpečení sborových útvarů. Zrušením stupně střeleckého sboru jakožto orgánu kontrolního a koordinujícího a sborových útvarů zůstává systém zásobování armáda-divise nezměněn.

Zrušení stupně střeleckého sboru urychlí vlastní provádění a plánování všech materiálních opatření týlu z toho důvodu, že bude sladěno plánování týlu s plánováním vševojskových štábů, které dříve plánovaly po linii armáda-sbor-divise, kdežto týl po linii armáda-divise, čímž docházelo k tomu, že týl armády musel vyčkávat na upřesnění svých plánů rozhodnutím velitelů střeleckých sborů, zejména v otázkách učlenění bojové sestavy střeleckých sborů. Plánování materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení svazků bude moci být zahájeno ihned po vydání rozhodnutí velitele armády jako konečného podkladu.

V souvislosti s vytvořením svazků a větších organických útvarů dělostřelectva bude usnadněno plánování a přísun munice podle plánu použití dělostřelectva a jeho rozmístění, protože náčelník týlu armády bude moci tyto otázky projednávat přímo s velitelem dělostřelectva armády a s veliteli dělostřeleckých divisí.

Zároveň se zaváděním nové speciální techniky přímo do organizace svazků i armády se rozšíří i úkoly některých zásobovacích služeb, jako na příklad zásobování vrtulníků leteckým benzinem.

Při dosavadním způsobu spojení technickými pojítky měl štáb týlu armády spojení se svazky prostřednictvím VS tří střeleckých sborů. V nové organizaci vševojskové armády bude třeba k udržení nepřetržitosti a přímého spojení týlového velitelského stanoviště armády s týlovými velitelskými stanovišti divisí vysoce výkonných radiových prostředků, nejlépe směrového spojení ke každému svazku. Proto bude třeba provést reorganizaci spojovacích jednotek u týlu na obou stupních a zrevidovat od základu dosavadní způsob spojení.

Vliv nového složení armády na operační normy týlu v hlavních druzích boje

Nové složení armády se odrazí v organizaci armádního týlu za útočné operace v těchto změnách:

Snížení počtu divisí v prvním sledu armády se projeví nejen v užším útočném pásmu armády, ale bude mít zpravidla vliv na šířku celého armádního týlového prostoru.

Hloubka armádního týlového prostoru bude závislá na členění sestavy armády do hloubky, na prostoru rozmístění druhého sledu frontu a na řadě dalších činitelů, které bylo nutno brát v úvahu za dosavadní organizace armády, jako na příklad železniční situace. Přes to, že tyto otázky nejsou dosud ujasněny po operační stránce, lze předpokládat, že vzhledem k zúžení armádního týlového prostoru a k požadavkům decentralizace armádních týlových útvarů a zařízení nebude možno zkracovat za útočné operace hloubku armádního týlového prostoru a bude nutno dodržovat dosavadní normy.

Rovněž zásady pro organizaci armádní zásobovací základny (AZZ), armádní nemocniční základny (ANZ), silničního a železničního zabezpečení zůstanou nedotčeny. V průběhu útočné operace budou tvořeny sledy ANZ a čelních oddělení AZZ jako dosud s tím rozdílem, že celkový

objem materiálu a počet lůžek vyčleňovaných do těchto zařízení bude vzhledem k sníženým počtům armády nižší.

Stanovení úkolů armády do menší hloubky, jakož i zkrácení doby trvání armádní operace bude pro týl ulehčením.

Výhody vyplývající ze zrušení stupně střeleckých sborů při plánování materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení útočné operace byly již zdůrazněny.

V obranné operaci bude mít podstatný vliv na organizaci armádního týlu ta skutečnost, že se hloubka operačního učlenění zkracuje. Z toho důvodu bude nutno přiblížit k vojskům jak některé druhy zásob materiálních prostředků, tak i některé týlové útvary a zařízení zabezpečující vojska přímo.

Za situace, že armáda v prvním sledu frontu bude vytvářet podmínky k provedení frontového protiúderu, lze očekávat, že v některých případech bude provádět část materiálních opatření ve prospěch druhého sledu frontu. Za těchto podmínek bude nutno vyvinout těsnou součinnost s týlem armády v druhém sledu frontu jak v otázkách materiálních opatření, tak i v organizaci armádního týlového prostoru, počínaje již umístěním AZZ, stanovením železničního úseku armády a p., vzhledem k prostorům rozmístění i požadavkům druhého sledu frontu. V souvislosti s tím bude štáb týlu častěji než dosud usměrňován týlem frontu.

Závěrem lze říci, že konečné theoretické závěry, pokud jde o změny v organizaci týlu a v materiálním, technickém a zdravotnickém zabezpečení, vyplývající z nové organizace vševojskové armády, bude možno učinit teprve po vyjasnění otázek její nové organizace, uskupení této armády, jakož i rozpracování problematiky druhého sledu frontu po operační stránce.

Zvláštnosti organizace velení a řízení týlu

Velení a řízení týlu na stupni armády bude sice po zrušení střeleckých sborů operativnější, ale bude klást na štáb týlu armády zvýšené požadavky vzhledem na větší počet svazků a útvarů, jejichž materiální technické a zdravotnické zabezpečení budou přímo řídit. Kromě toho bude nutno vytvářet z příslušníků štábu týlu armády skupiny k řízení materiálního zabezpečení svazků vedoucích boj na samostatném směru a p. Zároveň bude třeba vyřešit řízení materiálního zabezpečení svazků v druhém sledu armády, neboť tu požadavek jednotného velení po zrušení střeleckých sborů zůstává nevyřešen. Vzhledem k těmto skutečnostem by se zdálo, že štáb týlu armády a jednotlivá odborná oddělení služeb nebudou stačit plnit všechny úkoly spojené s řízením a velením týlu v dosavadní organizaci. Při podrobném rozebrání úkolů, které z nové organizace armády vyplynou pro řídicí orgány týlu, dospějeme však k závěru, že týl armády tyto úkoly až dosud plnil téměř ve stejném rozsahu a že po vyřešení některých otázek dokumentace nebude třeba se zásadními změnami v počtech štábu týlu armády počítat.

Nové cesty bude nutno hledat ve způsobu a formě předávání hlavních dokumentů vojskům. Za dosavadní organizace armády bylo na příklad pořizování výpisů z týlového rozkazu a z odborných nařízení armády velice pracné a znamenalo velkou časovou ztrátu pro některé důstojníky štábu i odborné funkcionáře služeb. Počet těchto výpisů se zrušením

stupně sborů a dalším zvětšením počtů armádních útvarů ještě zvýší. Štáb týlu armády stojí tedy před stejnými problémy jako vševojskový štáb a štáby druhů vojsk. Vydat týlový rozkaz svazkům a útvarům v plném znění není možné pro utajení zámyslu operace, i když by pak problém byl vyřešen pořízením potřebného počtu průpisů. Domníváme se, že do doby, než bude týl vybaven moderními prostředky sdělovací techniky, odpovídající všem požadavkům utajení, bude nutno řešit seznamování podřízených s dokumenty tohoto druhu prostřednictvím směrových důstojníků, protože dosavadní způsob je vzhledem k soudobým požadavkům operace zaostalý.

V souvislosti s touto otázkou máme za to, že na stupni armády je zároveň možno uvažovat o sloučení dosud samostatných automobilních dopravních praporů a vytvořit u armády dopravní pluk. Tuto centralisaci by umožňoval nižší početní stav dopravních prostředků u praporů a bylo by možno lépe organisovat výcvik doplňků řidičů, manévr prostředky v rámci pluku, využití dilen i samých vozidel a p. Štáb tohoto pluku by převzal část povinností 2. oddělení štábu týlu armády, zejména v rozpracování plánů přísunů v otázkách určování úhrady vozidel. Personální úhrada štábu pluku mohla by být provedena na úkor nynějších štábů praporů. Požadavek rychlého obnovování železnice i silniční sítě zůstává nadále problémem. K jejich obnově bude třeba využívat všech mechanizačních prostředků. Zařazením těžkých vozidel do organisace armádního týlu naopak vzrostou úkoly silničního vojska na obnovu a budování cest nových, zvláště v tom smyslu, že počínaje cestami typu D a E nebudou tyto cesty způsobitelné k obousměrnému provozu. Je proto třeba zaměřit se na obnovu silnic systémem konstrukčních prvků a prefabrikátů i chemickou stabilisací terénních cest, které odpovídají požadavkům únosnosti i poměrně rychlého tempa obnovy.

Přenesení těžiště velení z VPS na VS bude řízení a velení týlu usnadňovat, neboť zprávy o situaci na frontě jsou týlu na VS přístupnější než na VPS, jak o tom svědčí zkušenosti z posledních cvičení.

Současně se zvýšením pravomoci velitelů svazků při zasazování druhých sledů svazků, záloh a přemísťování VS a VPS bude nutno v obdobných otázkách zvýšit pravomoc náčelníků týlu svazků.

Z á v ě r

Novou organisací vševojskové armády a zrušením střeleckých sborů bude dosaženo operativnosti v řízení materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení armády. Snížením počtu osob a techniky vševojskové armády dojde rovněž k podstatnému ulehčení v zásobovací a odsunové péči armády o podřízené svazky a útvary.

Theoretické otázky organisace týlu a materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení vševojskové armády v různých druzích bojové a operační činnosti vojsk vševojskové armády bude lze rozpracovat po vyřešení některých otázek po operační stránce, jako na příklad operační uskupení armády v hlavních druzích operací, rozpracování problému armády v druhém sledu frontu a součinnosti s ní atd.

Nová organisace armády si vyžádá četná kádrová i organizační opatření v rámci týlu jak u armády, tak i u svazků a útvarů.

ORGANISACE A VELENÍ TÝLU V SOUDOBÉ OPERACI

Generál-major Josef Slabý

Soudobá útočná operace vyžaduje od týlu vysoké pružnosti a operativnosti. Vzhledem ke zkrácení přípravného období a k rychlému tempu operace je požadováno rychlé vydávání a pronikání týlových rozkazů a nařízení k provádějícím orgánům.

Po této stránce se zrušení stupně týlu střeleckého sboru projeví velmi kladně, neboť velení týlu se dostává na stejnou základnu se zásobovacím systémem vojsk a s praktickým prováděním materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení.

Týlu vševojskové armády zůstává úkol ve zkráceném přípravném období (5 až 7 dní) připravit nejen svůj — armádní, ale především také i vojskový týl k materiálnímu, technickému a zdravotnickému zabezpečení plánované útočné operace, a to nyní bez jakékoli pomoci mezičlánku — týlu střeleckého sboru. Tu půjde zejména o rychlé doplnění pohyblivých zásob svazků a útvarů vojskového týlu na normu a o nahromadění zásob materiálních prostředků na první den operace, které budou spotřebovány na místě (do změny palebných postavení děl a minometů).

Vydání nařízení k zabezpečení operace po přímé linii armáda-divise umožňuje přímé zahájení materiálních příprav, aniž dojde k zdržení vyvolanému dříve funkcionáři týlu sboru. Podaří-li se ještě s večerem téhož dne, kdy bylo dáno nařízení vševojskovým svazkům, zahájit soustřeďování zásob, hlavně munice, znamená to urychlení materiálních příprav nejméně o 24 hodin. To bude odpovídat nově vzniklé situaci způsobené zrušením střeleckého sboru, která umožňuje dále zkrátit dobu trvání přípravného období o 1 den (to znamená, že 6 až 8 na 5 až 7 dní). Velení týlu na stupni vševojskových svazků vzhledem k dalšímu zkrácení přípravného období může být do značné míry usnadněno tím, že již na začátku přípravného období během plánování materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení útočné operace na stupni vševojskové armády mohou být povoláni do štábu týlu armády někteří funkcionáři týlu svazků, aby se zúčastnili některých plánovacích příprav. Přitom jim mohou být vydány pokyny, zejména v silničních a zdravotnických otázkách a stran soustřeďování zásob materiálních prostředků. Dodržování zásad utajení zámyslu operace zůstává i nadále významným požadavkem.

Při posuzování velení týlu v nové organizaci vševojskové armády nelze ovšem opominout, že v průběhu útočné operace nebyl týl střeleckého sboru omezen jen na kontrolní a koordinující činnost, avšak že mu byla přikládána velmi závažná úloha, záležející v rychlém provedení manévru materiálními prostředky, po případě i týlovým útvarů a zařízeními, vyvolaném náhlou změnou operační situace. Tak na příklad při atomovém úderu mohlo dojít k zničení týlu některé divise nebo jeho značné části; situace vyžadovala naléhavého řešení, aniž bylo vyčkáváno pomoci týlem armády. A právě tu se mohl kladně uplatnit velitelský zásah náčelníka týlu střeleckého sboru, aby rychlým manévrem materiálními prostředky, týlovými útvarů a zařízeními zbývajících dvou divisí zabezpečil též vojska zasažené divise. Provedení tohoto jistě velmi závažného opatření bude nyní záležet výhradně na týlu armády.

Jak vyplývá již z několika předběžných úvah, bude mít zrušení stupně střeleckého sboru v celkovém systému organizace a velení týlu vševojskové armády kladné i záporné následky. Kladně se projeví zejména to, že velení týlu bude uvedeno v soulad se systémem zásobování, které bylo již dříve prováděno po linii armáda-svazek. Záporně se projeví to, že odpadne pomocná plánovací a kontrolní činnost týlu střeleckého sboru a také možnost organisovat manévry zásobami, týlovými útvary a zařízeními v rámci střeleckého sboru. Tyto nepříznivé následky musí být řešeny určitým organizačně velitelským opatřením v týlu, které by přiblížilo týlové funkcionáře armády k vojskům a nahradilo tak mezeru vzniklou zrušením střeleckých sborů.

Nově organisovaná armáda nebude mít stálé složení. Počet a druh vševojskových i posilových svazků bude záviset na úkolu, který armáda bude plnit, a na operační situaci. Z toho vyplývá, že ani počet týlových útvarů a zařízení nelze armádě stanovit jednotně a trvale a že ho bude musit určit front zvlášť na každou operaci a podle toho vybavit armádu týlovými útvary a zařízeními. Skutečnost, že nově organisovaná armáda bude ve svém složení o 2 až 3 vševojskové svazky menší, nelze chápat schematicky tak, že se úměrně sníží i počet všech týlových útvarů a zařízení armády. Mám zato, že po této stránce není možno stanovit šablonu. Je nutno zhodnotit všechny prvky plánované operace a konkrétně stanovit potřebu jednotlivých druhů týlových útvarů a zařízení pro operaci.

Nově organisovaná vševojsková armáda přináší i v otázkách týlu řadu více nebo méně závažných problémů, které nemohou být vyřešeny jediným článkem. Budu se zabývat otázkami nejaktuálnějšími, a to

- organizaci týlových útvarů a zařízení ve vztahu k velení týlu v operaci,
- týlovým spojením,
- dále novými způsoby velení týlu v útočné operaci a
- konečně některými zvláštnostmi týlu v obranné operaci armády.

Velení týlu a organizace týlových útvarů a zařízení

Dosavadní způsob řízení týlu neodpovídá rychlému vývoji a rychlým změnám situace vyvolaným jak zásahem vlastních atomových zbraní, tak i účinkem nepřátelských zbraní hromadného ničení. Proto vzniká vážné nebezpečí, že bude zpochybňovat činnost služeb, což by mohlo mít praktický následek, že by se vojska v určitém rozhodujícím období operace mohla octnout bez zásob nebo bez zdravotnického nebo jiného zabezpečení. Toto nebezpečí je dále zvyšováno mnohem vyšší pohyblivostí vševojskových svazků. Proto problém zvýšení pohyblivosti týlových útvarů a zařízení jeví se požadavkem velmi důležitým.

Mám zato, že organizace týlových útvarů a zařízení, jaká je uplatňována na současných štábních armádních operačních cvičeních, je málo pohyblivá a málo výkonná. To vede k formální a zcela nereálné činnosti. Tak na příklad armádní útočnou operaci zahajujeme se dvěma armádními dopravními automobilními prapory s celkovou praktickou kapacitou 1000 t; přitom se zahájením operace tvoříme pohyblivou zálohu velitele armády, která v rozsahu 1/3 základních kalkulačních jednotek střeleckého nebo mechanisovaného svazku vyžaduje téměř jednoho automobilního praporu. To znamená, že k praktickému zásobování vojsk disponuje náčelník týlu

armády tonáží 500 t. Přitom klademe požadavek, aby pohyblivé zásoby vojsk zůstaly co nejdále do operační hloubky nepřátelské obrany na normě. Počítáme-li, že první den operace vojska spotřebují z pohyblivých zásob jen 0,25 p/p munice, 0,25 náplně PHM a 1 denní dávku potravin, představuje to tonáž:

munice	2500 t,
PHM	600 t,
potraviny	250 t,
10—20% ostatního materiálu	300 až 600 t,
celkem	3650 až 3950 t.)*

Měla-li by armáda toto množství zásob doplnit vojskům vlastními dopravními prostředky na jeden koloběh, potřebovala by k tomu 6 až 7 armádních dopravních praporů, každý s kapacitou 500 t, nebo zesílení dvěma frontovými dopravními prapory s kapacitou každého 1500 t.

Již z této jednoduché kalkulace je jasně vidět, že tyl armády je třeba vybavit daleko výkonnějšími dopravními vozidly.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že se tempo obnovy železnic zpožďovalo za postupem vojsk: přitom tempo postupu hlavních sil útočících vojsk dosahovalo průměrně denně 15 až 25 km. V soudobé operaci se tempo postupu vojsk téměř zdvojnásobuje, zatím co technické normy obnovy železnic zůstaly v celku nezměněny, ba naopak, v hornatém terénu západně od našich hranic je nutno počítat s normami ještě nižšími. V současné době počítáme, že jedna železniční brigáda obnoví za den 5 km železnic v taktické hloubce nepřátelské obrany, 10 km mezi pásmem sborových a armádních záloh a 15 km v operační hloubce nepřátelské obrany, kde bude značně nižší rozsah ničení.

Z toho jasně plyne, že těžiště zásobování vojsk v útočné operaci bude záležet na silničním přísunu z armádní zásobovací základny rozvinuté na armádním železničním úseku nebo frontovém železničnímu směru. S přesunem této zásobovací základny počítáme teprve s ukončením armádní operace.

Podívejme se blíže na tuto otázku a zejména si ujasněme, jakou úlohu bude mít armádní zásobovací základna v soudobé útočné operaci.

Na dosavadních štábních armádních operačních cvičeních došli jsme k těmto závěrům:

- Do zahájení útočné operace bude možno, vzhledem ke krátkému přípravnému období, soustředit v armádě jen materiál na první období operace; z tohoto množství bude většina zásob uložena u vojsk a složena v palebných postaveních dělostřelectva a minometů, menší část zásob, zpravidla asi na 1 den operace, bude uložena v polních skladech armádní zásobovací základny.
- Další zásoby budou ve skladech frontu, po případě na železnici na kolech na cestě do armádního tylu; tyto zásoby nemusí při výhodných železničních podmínkách procházet armádními sklady a mohou být dopraveny po železnici co nejbližší za vojsky.

*) V této práci je počítáno s těmito přibližnými kalkulačními vahami armády: palebný průměr 10 000 t, náplň PHM 2500 t, denní dávka potravin 250 t.

- K večeru D 2 a dále D 4 předvídáme rozvinutí čelních oddělení armádních skladů na zemi; tato oddělení budeme dotovat převážně zásobami přisunovanými během operace od frontu, po případě částí zásob z armádních skladů.
- D 4, po případě až D 5, počítáme již s účastí frontu, který si zapojením se do armádního zásobovacího systému rozvinutím čelních oddělení frontových skladů na zemi vytváří příznivé materiální podmínky pro rozvíjení frontové operace.
- Koncem D 4, po př. až D 5, kdy v armádní zásobovací základně jsou v celku malé zásoby, počítáme se zahájením přesunu armádních skladů.

Z těchto theoretických závěrů vyplývá, že se postupně s rozvíjením útočné operace armády snižuje úloha zásobovací základny v operaci až téměř do jejího vyřazení z přímého zásobování (kromě jejích předsunutých částí skladů a dílenských prostředků).

Provedení přesunu zásobovací základny ke konci armádní operace je velmi problematické vzhledem k tomu, že nebudou na požadovanou hloubku obnoveny železnice a zásobovací základnu by bylo nutno umístit ve vzdálenosti 120 až 150 km i více od divisních skladů.

Docházíme tedy k závěru, že armádní zásobovací základna v dosavadním složení je velice těžkopádná a nevyhovuje tempu soudobé operace. Jednotlivé složky armádní zásobovací základny je třeba učinit pohyblivější, asi na principu organizace čelních oddělení skladů a pohyblivých dílenských základen. Takové pohyblivé sklady, dílny a jiné útvary by nebylo nutno pak vázat jen na železnice a v průběhu operace by je bylo možno přesunovat též automobilními dopravními prostředky a umístit je na kratší nebo delší přechodnou dobu na silnici. Přisun materiálu do skladů rozvinutých na zemi by prováděl front vlastními prostředky po silnici. Přitom by tím pro tyl frontu nevznikly nové úkoly, protože je v celku jedno, dováží-li materiál do čelních oddělení frontových skladů rozvinutých na zemi nebo přímo do skladů armády rozvinutých rovněž na zemi.

Zabezpečit rychlý a bezpečný přísun materiálních prostředků vojskům zůstává jedním z podstatných úkolů tylu armády v operaci. To se musí projevit nejen ve velení tylu, které musí být nutně zaměřeno k řízení dopravy zásob bojujícím vojskům, nýbrž také v organizaci dopravních útvarů.

Je požadováno, aby tyl armády disponoval dopravními prostředky, které by umožňovaly:

- na 1 koloběh dopravit 3 až 4 svazkům prvního sledu armády kompletní divisní sled pohyblivých zásob munice a PHM a denní dávku potravin pro celý počet armády nebo
- na 1 koloběh přisunout do čelních oddělení armádních skladů na zemi 0,15 až 0,20 armádního palebného průměru munice veškeré ráže, 0,25 až 0,30 armádní náplně PHM a 1 armádní denní dávku potravin, t. j. rozsah nejnížší spotřeby k zabezpečení boje v operační hloubce nepřátelské obrany;
- vést pohyblivou zálohu materiálu velitele armády ve výši 0,25 až 0,30 palebného průměru munice, 0,25 až 0,30 náplně PHM a 1 denní dávku potravin (vyjádřeno v kalkulačních jednotkách jednoho svazku).

Tomuto požadavku prakticky odpovídá předkládaný návrh automobilního dopravního pluku (příloha 1), při čemž

- dopravu munice by řešil 1. dopravní prapor 10tunových vozidel s 5 tunovými přívěsy s celkovou kapacitou 1800 t,
- dopravu potravin 1. dopravní rota 2. dopravního praporu,
- dopravu PHM 3. cisternový prapor,
- pohyblivou zálohu materiálních a desaktivačních prostředků by vezly 2. a 3. dopravní roty 2. dopravního praporu.

Sloučení dopravních útvarů armády do automobilního dopravního pluku by přineslo mnoho výhod:

- zjednodušilo by plánování dopravy a urychlilo provádění plánu přísunu tím, že by dalo veliteli dopravního pluku možnost zúčastnit se zpracování plánu přísunu ve štábu týlu armády a předat ho rychle k provedení podřízeným dopravním jednotkám pluku;
- při naléhavé nutnosti manévru umožnilo by zejména také rychlé provedení přesunu armádní zásobovací základny po silnici;
- konečně by vytvořilo lepší podmínky pro plánování oprav dopravních vozidel, vedlo by k zlepšení exploatace a k hospodárnějšímu technickému udržování vozidel dopravního pluku. (Jednotlivé dopravní prapory a dopravní automobilní pluk by bylo nutno vybavit dílnami typu III k provádění středních oprav.)

Naproti tomu může být namítáno, že požadavek vybavit týl vševojskové armády automobilním dopravním plukem s celkovou kapacitou 3600 t je přemrštěný. Taková námitka není opodstatněna. Při hlubším rozboru této otázky dojdeme k závěru, že požadovaná denní kapacita, máme-li důsledně uplatňovat zásadu povinnosti armády přisunovat materiál vlastními prostředky vojskům (což je zvláště naléhavé během vedení operace), je zcela úměrná materiálním potřebám vojsk v soudobé útočné operaci, protože

- odpovídá nejnižšímu průměru objemu denní spotřeby za celkovou operaci;
- vzhledem ke krátkému přípravnému období nebude možno k zahájení útočné operace soustředit větší zásoby ve vojskách a v armádních skladech — a také s hlediska zvýšené bezpečnosti zásob to nebude ani účelné než maximálně na první období útočné operace, kdežto zásoby na druhé, po př. i třetí období operace budou na cestě z frontového týlu nebo ještě ve frontových skladech; tu bude právě naléhavě nutno zabezpečit rychlou, účinnou a bezpečnou dopravu zásob během útočné operace, a to až do divisních skladů a často až do palebných postavení divisních dělostřeleckých skupin;
- rychlý vývoj operační situace vyžaduje, aby během útočné operace byly zásoby čelních oddělení armádních skladů naložené na vozidlech v pohotovosti k rychlému manévru; tomuto požadavku plně odpovídá navrhovaný pluk, neboť by byla naložena zásoba materiálu, kterou by bylo možno v krátké době doplnit celý divisní dopravní sled pohyblivých zásob až čtyř svazků prvního sledu armády;

- kombinování automobilních jednotek s 10tunovými a 3tunovými vozidly umožňuje využít těžších aut k rychlé dopravě po dobrých silnicích (AVAS), lehčích 3tunových aut k přísunu k vojskům po horších cestách nebo terénu;
- zavedení 10tunových vozidel v armádním týlu znamená značné zkrácení délky dopravních proudů v armádním týlovém prostoru a ve srovnání s 3tunovými vozidly značnou úsporu řidičů (v navrhovaném 1. dopravním praporu znamená celkovou úsporu 480 řidičů).

Kromě toho je třeba uvážit, že dopravní praktická kapacita navrhovaného automobilního pluku v boji bude snížena o

- 10% vozidel, které budou v průměru stále v opravě, a o dalších
- 10% vozidel, které bude nutno udržovat v záloze v pohotovosti k zabezpečení nepředvídaných úkolů vyvolaných náhlou změnou situace, t. j. celkově snižena o 720 t.

Při velení týlu v zabezpečení přísunu však nelze posuzovat otázku přísunu materiálu jen s hlediska dopravní kapacity automobilních útvarů. Zůstává tu ještě velmi závažná otázka přísunových cest. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války a také z velitelsko-štábních cvičení ukazují, že přísun materiálu po silnicích nebude vždy možno včas uskutečnit, neboť všechny cesty mezi armádními zdroji zásob (AZZ, ČOAZZ, vykládací stanice) a vojsky budou plně obsazeny proudy druhých sledů vševojskové armády, pohybem záloh všech druhů vojsk nebo na směru hlavního úderu frontu mechanisovanou armádou. Zvyšování mechanisace a motorisace vojsk vševojskové armády vedlo k nebývalému zvětšení délky proudů motorových vozidel všech druhů a k přetížení silnic a cest. To velmi značně brzdí a často může i ohrozit nejen včasnost zasazení druhých sledů a záloh, ale i včasné provádění přísunu materiálních prostředků a přesuny týlů. Zejména po zásahu zbraní hromadného ničení bude naléhavě nutno přisunout do prostoru úderu doplnění nebo náhradu za zničený materiál. Přitom nutný manévr druhými sledy a zálohami, směřující k obnovení narušené fronty, bude včasný přísun brzdít, po případě i znemožňovat.

V jiných případech bude potřeba materiálu, zejména munice a PHM, u vojsk tak naléhavá, že by při normálním silničním přísunu zásoby vojskům došly pozdě.

V těchto situacích — a v soudobé útočné operaci to bude velmi často — stává se otázka vzdušného přísunu materiálních prostředků dopravním letectvem nezbytným prvkem zásobování vojsk.

Svazky působící v operační hloubce před hlavními silami armády budou často odkázány výhradně na vzdušné zásobování.

Na štábních armádních operačních cvičeních je řešení otázky vzdušné dopravy ponecháváno frontu. Bývá namítáno, že zesilovat týl armády dopravním letectvem je neehospodárné a že je daleko výhodnější vzdušnou dopravu centralisovat u týlu frontu. Je možno souhlasit s tím, že těžiště vzdušné dopravy je třeba položit do frontu, kde by měl být útvar značné kapacity; podle schématu v příloze 2 je to těžký dopravní letecký pluk 20tunových vrtulníků s celkovou kapacitou na jeden koloběh 540 t, za 24 hodin 3 až 4 koloběhy 1620 až 2160 t. Tento těžký letecký dopravní pluk by mohl úspěšně řešit zásobování svazků na směru hlavního úderu frontu, zejména mechanisované armády.

K zabezpečení rychlého přísunu materiálu v armádním týlu, zejména k zásobování svazků působících v operační hloubce před hlavními silami armády v případech, kdy není možno uskutečnit silniční přísun nebo kdy by došel vojskům pozdě, je třeba zesílit tyl armády dopravním leteckým plukem vrtulníků*) (schema v příloze 3) celkem o 4 letkách, z toho 3 letky dopravní, 1 letka zdravotnická. Dopravní letky 3tunových vrtulníků mají celkovou kapacitu na 1 koloběh 90 t, za 24 hodin 5 koloběhů 450 t. To by umožňovalo rychle nahradit ztráty způsobené zničením dvou plukovních skladů nebo téměř celého divisního skladu nebo během útočné operace zásobovat jeden vševojskový svazek. Tyl vševojskové armády, zejména jeho zásoby materiálu, by se tím staly daleko pohyblivější a byly připraveny rychle a účinně zasáhnout v kterékoli operační situaci.

Velmi problematický se stává odsun raněných ze svazků, které pronikly hluboko do operační hloubky nepřátelské obrany nebo z prostoru výbuchu nepřátelské atomové pumy. Zejména v posledním případě budou odsuny značně brzděny nebo i znemožněny pohybem záloh a druhých sledů. Přitom bude naléhavě nutno rychle vyklidit prostor, kde vybuchla atomová puma, aby se ranění nedostali do rukou nepřítele, který bude usilovat o to, aby rychle využil účinku výbuchu atomové zbraně. Z toho vyplývá, že odsun raněných vzdušnou cestou bude často jediným možným způsobem odsunu a že se v soudobé útočné operaci stává normálním druhem odsunu. Pak ovšem není účelné, aby zdravotnické letectvo bylo centralisováno nebo vzdušný odsun byl centrálně řízen frontem. Naopak, shledávám velmi výhodným a zcela oprávněným, aby náčelník zdravotnické služby armády disponoval alespoň jednou letkou zdravotnických vrtulníků, která by byla včleněna do dopravního leteckého pluku vrtulníků (schema v příloze 3). To by umožňovalo rychlý odsun raněných vyžadujících speciální chirurgické pomoci z prostoru výbuchu nepřátelských atomových pum nebo zraněných klasickými zbraněmi; odsunová kapacita na 4 až 5 koloběhů 360 ležících raněných.

Odstranění účinků nepřátelských zbraní hromadného ničení vyžaduje rychlých opatření zdravotnické služby armády, zejména přisunout a rozvinout ze zálohy chirurgické polní pohyblivé nemocnice nebo při větším rozsahu ztrát zdravotnický prapor zvláštního určení. Na štábních armádních operačních cvičeních se několikrát potvrdilo, že zásah zdravotnických prostředků armády přichází se značným zpožděním, někdy až 36 hodin. To proto, že jednak funkcionáři zdravotnické služby a štábu týlu nejsou včas o nepřátelském atomovém úderu informováni, jednak proto, že přesun zdravotnických prostředků je brzděn taktickými přesuny vojsk k prostoru výbuchu atomové pumy. Má-li být zdravotnický prapor zvláštního určení rychlým a účinným prostředkem k odstranění ztrát způsobených úderem nepřátelských zbraní hromadného ničení, je ho třeba přesunovat vrtulníky (viz schema v příloze 4).

To umožní, že hned po provedení průzkumu (který je možno provést na vrtulníku) může zasáhnout zdravotnický prapor přesunutý vzdušnou cestou a jeho vrtulníků může být využito k vzdušnému odsunu. V tomto případě by situace pravděpodobně vypadala takto:

*) Dopravní letecký pluk vrtulníků přidělit týlu armády jako posilový dopravní prostředek.

Předpokládejme, že nepřítel shodil atomovou pumu střední ráže na útočící střeleckou divisi (t. j. na nekrytou živou sílu); divise utrpěla 32% ztrát (v prostoru účinku výbuchu atomové pumy byly dvě třetiny sil divise), t. j.

celkový počet ztrát (počítáno z počtu 10 000 osob)	3200 osob,
z toho trvalých ztrát 30%	960 osob,
zdravotnických ztrát	2240 osob,
těžce raněných 50%	1120 osob,
středně těžce a lehce raněných 50%	1120 osob.

Náčelník zdravotnické služby armády by měl k dispozici pro odsun 40 vrtulníků zdravotnického praporu zvláštního určení a 10 vrtulníků (čtvrtá letka dopravního leteckého pluku vrtulníků), které mohou na 4 až 5 koloběhů odsunout z prostoru výbuchu atomové pumy všechny těžce a středně těžce raněné a zasažené.

Kdyby byla celá divise v prostoru účinku výbuchu atomové pumy, utrpěla by podle sovětských pramenů 50% ztrát.

V tom případě by

počet bojových ztrát mohl dosáhnout	5000 osob,
z toho trvalých ztrát 30%	1500 osob,
zdravotnické ztráty	3500 osob,
těžce raněných 50%	1750 osob,
středně těžce a lehce raněných a poškozených 50%	1750 osob.

Vrtulníky by bylo možno odsunout všechny těžce raněné a ze středně těžce raněných vyžadujících záchrany života do celkového počtu 250 osob.

Jak vyplývá z uvedených příkladů, stal by se zdravotnický prapor zvláštního určení vybavený vrtulníky opravdu velmi rychlým a účinným prostředkem v rukou náčelníka týlu frontu nebo vševojskové armády; manévr jim by nebyl vázán na pozemní komunikace a zejména by byl umožněn odsun raněných a zasažených z prostoru výbuchu atomové pumy, rovněž nezávisle na pozemních komunikacích.

Může být namítáno, že zdravotnický prapor zvláštního určení o 36 chirurgických brigádách je vzhledem k značné objemnosti málo operativní. Pokládám za účelné prozkoumat možnost jeho rozdělení do dvou samostatných útvarů, každý o 18 chirurgických brigádách. Tím by se zvýšila operativnost jejich použití.

Z á v ě r

Zvýšená motorisace a mechanisace vojsk armády a oboustranné používání zbraní hromadného ničení vyvolaly velmi vážné změny ve vedení útočné operace, avšak projeví se dosud velmi nepatrně v týlu, který v základech zůstal na původní organizační struktuře a zejména velmi zaostal v mechanisaci a v motorisaci. Tím beze sporu trpí jeho pohyblivost a reálná účinnost.

Zásobování vojsk a odsuny jsou jednou z hlavních složek činnosti týlu. A právě tu se musí projevit velmi zřetelně nové podmínky vedení operací, zejména pokud jde o zvýšení rychlosti, pohyblivosti, bezpečnosti a nepřetržitosti zásobování a zdravotnických odsunů. To vyžaduje zvýšení kapacity dopravních útvarů, zavedení vzdušné dopravy do systému armádního

týlu, zvýšení pohyblivosti všech jeho složek a konečně zmechanisování jeho práce.

Navrhovaná organisace některých hlavních složek armádního týlu je možnou variantou řešení tohoto závažného problému.

Další velmi závažnou otázkou, kterou je nutno ve vědeckovýzkumné práci se zabývat, je zkoumat možnost jak odlehčit týlu divise. Mám za to, že největší přítěží týlu divise jsou dnes polní pekárna a polní jatky. Odebráním těchto útvarů a jejich soustředěním u týlu armády by se týl divise stal operativnějším, zkrátily by se délky pochodových proudů vojenských týlů a konečně by se vytvořily daleko příznivější podmínky pro nepřetržitou výrobu chleba a masa při dodržování nutných hygienických zásad. Při tom za příznivé operační situace (při ustálení fronty na některých úsecích) by náčelník týlu armády mohl některým svazkům přidělit dočasně polní pekárny nebo jatky jako posilové prostředky týlu. Na tomto principu byly organisovány polní intendantní útvary u 1. čs. armádního sboru v SSSR; nutno říci, že se organisace velice osvědčila.

Velení a týlové spojení

Velení týlu v soudobé útočné operaci klade na týlové spojení zvýšené požadavky. Ve styku s vojenským týlem je dnes týl armády odkázán více sám na sebe. Proto je třeba položit důraz na nepřetržitě dobře organisované spojení s náčelníky týlu vševojskových svazků.

V přípravném období útočné operace je nutno zabezpečit linkové spojení (za maximálního využití stálých vedení) týlového velitelského stanoviště armády:

- s velitelským stanovištěm armády,
- s týlovým velitelským stanovištěm frontu,
- s týlovými velitelskými stanovišti vševojskových svazků přes spojovací uzly jejich velitelských stanovišť,
- s velitelstvím armádní zásobovací základny a nemocniční základny za využití permanentního vedení.

K zabezpečení linkového spojení v armádním týlu je třeba provozní roty (organisované v rámci týlového spojovacího praporu) ve složení:

- četa dálkopisů (4 družstva dálkopisů),
- četa telefonních stanic (3 družstva TU 20x),
- četa směrových stanic (2 soupravy RDS-66 k zabezpečení spojení mezi týlovým velitelským stanovištěm armády a velitelstvím AZZ),
- dvě čety kabelové (6 družstev K-12),
- četa pohyblivých pojítek (3 vrtulníky, 2 soupravy PS, 2 soupravy leteckých signálních stanic, 20 motocyklů).*)

To jsou požadavky minimální, nutné k včasnému řízení příprav hlavních složek armádního i vojenského týlu k materiálnímu, technickému a zdravotnickému zabezpečení ve zkráceném období. Tyto požadavky jsou tím naléhavější, že armádní týlové útvary a zařízení jsou rozptýleny na velké rozloze — možno říci v celém armádním týlovém prostoru — a

*) V podrobnostech je otázka linkového spojení řešena a zdůvodněna ve Vojenské mysli čís. 3/1956, článek podplukovníka Doležala, str. 64 až 68.

v soudobé operaci již není možno vystačit se spojkou nebo s doručováním rozkazů a zpráv nahodile jedoucimi vozidly.

Během útočné operace bude možno zabezpečit linkové spojení jen po spojovací ose armády. Těžiště v týlovém spojení je nutno položit — vedle rozsáhlého použití pohyblivých pojítek a spojovacích vrtulníků — na radio.

Při organisování radiového spojení se musí v plné míře projevit nové prvky útočné operace: vysoké tempo postupu vojsk, náhlé změny v operační i týlové situaci, narůstání vzdálenosti v členění týlových útvarů a zařazení do hloubky a nutnost zabezpečit velení ve zkrácených lhůtách. V této situaci je nezbytně nutné vytvořit základní podmínky pro velení všem hlavním složkám týlu, o které se během útočné operace opírá náčelník týlu armády, jeho štáb a náčelníci týlových služeb v řízení a provádění materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení operace.

Takovými hlavními složkami týlu jsou

- náčelníci týlů vševojskových, armádních i posilových svazků,
- armádní zásobovací základna a její čelní oddělení,
- armádní nemocniční základna a její jednotlivé sledy,
- armádní vojenské automobilní silnice,
- armádní dopravní útvary,
- zdravotnický prapor zvláštního určení.

Používání zbraní hromadného ničení nutně vyžaduje zabezpečit velení týlu spojením ze záložního týlového velitelského stanoviště armády.

Spolehlivost a nepřetržitost materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení vyžaduje, aby signály o atomovém nebezpečí rychle pronikaly do všech týlových útvarů a zařízení. K tomu účelu je třeba zapojit jednotlivé týlové útvary, po případě jejich skupiny do armádní sítě výstrahy.

V příloze 5 předkládám možný návrh na řešení týlového radiového spojení v útočné operaci. Podle toho navrhuji

u týlového velitelského stanoviště armády

- spojit náčelníka týlu armády se štábem armády zapojením jedné radiové stanice do radiové sítě týlových stanovišť armády a s velitelem armády zapojením jedné radiové stanice do radiové sítě osobních stanic velitele armády;
- spojit náčelníka týlu armády s týlem frontu zapojením jedné radiové stanice do radiové sítě náčelníka týlu frontu;
- zřídit pět radiových sítí náčelníka týlu armády, a to
čís. 1 — s náčelníky týlu svazků prvního sledu armády,
čís. 2 — s náčelníky týlu svazků druhého (po př. třetího) sledu armády a vševojskové zálohy,
čís. 3—5 — s náčelníky týlu svazků druhů vojsk (armádních i posilových);
- zřídit čtyři radiové sítě týlových útvarů a zařízení, a to
čís. 1 — s armádní zásobovací základnou a s jejími čelními odděleními,
čís. 2 — s oběma sledy armádní nemocniční základny a se zálohou nemocnic,
čís. 3 — s oběma armádními vojenskými automobilními silnicemi, silničním stavebním a silničním mostním praporem,

- čís. 4 — s automobilním dopravním plukem, zdravotnickým praporem zvláštního určení a pohyblivou zálohou materiálu velitele armády;
- do radiové sítě výstrahy armády zapojit radiové přijimače u týlového velitelského stanoviště armády, záložního týlového velitelského stanoviště armády, armádní zásobovací základny a dalších 20 až 24 radiových přijimačů týlových útvarů a zařízení armády, kterými jsou ve svých plánovaných počtech vybaveny;

u záložního týlového velitelského stanoviště armády

zapojit je pěti radiovými přijimači samostatného přijímacího vozu a jedním samostatným přijímačem:

- do radiové sítě týlových stanovišť armády,
- do radiové sítě osobních stanic velitele armády,
- do radiové sítě náčelníka týlu frontu,
- do radiových sítí náčelníka týlu armády čís. 1 a 2 a
- do radiové sítě týlových útvarů a zařízení armády čís. 1,
- do ostatních radiových sítí náčelníka týlu armády a týlových útvarů a zařízení armády vcházet na příslušných relacích podle potřeby.

Podle tohoto návrhu je k celkovému zabezpečení týlového radiového spojení v armádní útočné operaci celkem třeba jedné radiové rotý organizované v rámci týlového spojovacího praporu

- s jednou četou RV (4 družstva RV),
- s třemi četami RS (12 družstev RS) a
- s jednou četou SPV (dvě družstva SPV — samostatných přijímacích vozů, jedno družstvo samostatných radiových přijimačů).

Návrh předpokládá vybavit týlové útvary a zařízení organicky radiovými stanicemi a samostatnými radiovými přijimači pro zapojení do radiové sítě výstrahy armády, a to asi v tomto rozsahu:

- radiovou stanicí vybavit
 - AZZ 4 až 5 stanicemi (pro velitelství AZZ a pro ČOAZZ, uskupení polních pečáren, uskupení polních jatek),
 - ANZ 2 až 3 stanicemi (pro jednotlivé sledy armádní nemocniční základny),
 - oba silniční provozní prapory pro obě armádní vojenské automobilní silnice,
 - silniční stavební prapor,
 - silniční mostní prapor,
 - armádní automobilní dopravní pluk, 4 až 5 stanicemi (pro velitelství pluku a pro jednotlivé dopravní prapory a cisternový prapor),
 - zdravotnický prapor zvláštního určení,
 - podle potřeby i další týlové útvary a zařízení;
- samostatným radiovým přijímačem vybavit
 - AZZ 13 až 14 radiovými přijimači (pro velitelství AZZ, ČOAZZ, 3 až 4 zásobovací stanice, 5 armádních skladů hlavních druhů materiálu, uskupení polních pečáren, uskupení polních jatek),
 - ANZ 3 až 4 radiovými přijimači (pro jednotlivé sledy nemocniční základny a pro zálohy nemocnic),

- zdravotnický prapor zvláštního určení,
- armádní automobilní dopravní pluk,
- každý silniční provozní prapor,
- silniční stavební prapor,
- silniční mostní prapor,
- podle potřeby i další týlové útvary a zařízení.

Z á v ě r

Již na štábních armádních operačních cvičeních v uplynulém výcvikovém roce se potvrdila zkušenost, že doposud organisovaná týlová spojovací rota nemůže plně zabezpečit základní podmínky pro velení týlu v operaci. V nově složené armádě se to projeví ještě výrazněji. Mám zato, že v soudobé operaci může velení týlu zabezpečit spojovací prapor, jehož možnou organizaci předkládám.

Nové způsoby velení týlu v útočné operaci

Soudobá útočná operace má některé nové charakteristické prvky, které mají do značné míry vliv na organizaci i činnost armádního týlu. Možnost dalšího zkrácení přípravného období o 1 den, po př. i na dobu ještě kratší, bude-li útok prováděn bez zaujetí výchozího položení, ztíží včasné provádění materiálních příprav a vyžádá si některých organizačních opatření.

Zkrácení trvání útočné operace o 1 den, t. j. na 4 až 6 dní při hloubce operace 160 až 200 km, vyšší pohyblivost vševojskových svazků, možnosti rychlého tvoření, obnovování druhých sledů, záloh a rychlého soustřeďování sil na rozhodujících směrech vyžadují od týlu ještě vyšší pružnosti, rychlého přizpůsobování materiálních, technických a zdravotnických opatření rychle vytvářející se operační situaci. To si nepochybně vyžádá nové metody velení týlu, a to počínaje již od velitele vševojskové armády. Protože bude velet místo dosavadním 3 střeleckým sborům 5 až 7 vševojskovým svazkům, nutně se zmenší rozsah otázek týlu, o kterých bude moci rozhodovat sám, neboť kdyby rozhodoval o všech, byl by příliš odtažován od řešení problémů operačních.

Pokládám za nutné, aby velitel armády stanovil ve svém rozhodnutí jen základní strukturu organizace týlu v operaci (členění zásob, které je třeba soustředit do zahájení operace, normy spotřeby hlavních druhů materiálních prostředků, výši pohyblivé zálohy materiálu, rozvinutí ČOAZZ během operace, po př. další prvky organizace týlu podle situace. Všechny ostatní otázky mohou být ponechány k řešení orgánům týlu. To povede k rozšíření pravomoci náčelníka týlu armády a k zvýšení jeho odpovědnosti. Náčelník týlu armády se bude muset často rychle rozhodnout a vydat nařízení, aniž bude čekat na schválení svého velitele. Konečně velitel armády, který schvaluje plán organizace týlu, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení operace má možnost přezkoušet, zda předvídaná organizační opatření v týlu odpovídají jeho zámyslu operace.

Od náčelníka týlu armády je v soudobé operaci požadováno:

- rychle si ujasnit úkol, zhodnotit operační a materiální situaci,
- bez nejmenší ztráty času se rozhodnout a

— hledat nejrychlejší způsob doručení rozhodnutí náčelníkem týlu vševojskových a posilových svazků, podřízeným týlovým útvarům a zařízením, aby byla zajištěna včasnost provedení veškerých materiálních příprav pro zabezpečení operace.

Při ujasňování si úkolu a hodnocení operační a materiální situace bude zejména nutno, aby náčelník týlu se svým náčelníkem štábu především zhodnotili časové možnosti, z kterých pak vyplyne i další metoda jejich práce. To z toho důvodu, aby mohl náčelník týlu i náčelník jeho štábu časově i věcně organisovat přípravné práce štábu týlu k upřesnění materiální situace i pro přípravu k plánování materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení. Kromě toho, aby byly včas vydány rozkazy nebo pokyny k provedení neodkladných úkolů.

Při hodnocení situace může si náčelník týlu povolat některé náčelníky podřízených služeb a upřesnit nejasné otázky, aniž vyslechne obsáhlé informační zprávy. Takové dotazy mohou se týkat zejména zjištění možnosti jednotlivých služeb v plánované operaci nebo upřesnění materiální situace a p. Tu bude zejména třeba, aby se náčelník týlu armády dověděl o některých závažných opatřeních, které dostali k provedení podřízení náčelníci služeb přímo od příslušné odborné správy frontu.

Náčelník týlu armády informační zprávu v dosavadním pojetí nezpracovává; v stanovenou dobu dostavi se k veliteli armády, kterému podle potřeby odpoví na jeho otázky. Tyto dotazy budou vyplývat z konkrétní situace, zejména z toho, do jaké míry byl velitel armády informován o týlu předtím a také jakým časem disponuje.

V jiném případě požádá velitel armády svého náčelníka týlu, aby ho během 5 až 10 minut informoval o možnostech týlu v plánované operaci. Tato informace bude se zpravidla skládat jen ze závěrů jednotlivých složek materiální situace. Přitom náčelník týlu armády musí být veden snahou, aby v stanovených několika minutách hlásil veliteli armády taková opatření zabezpečení operace, která mohou mít po stránce materiální vliv na jeho rozhodnutí, a nezdržoval ho podružnými otázkami.

Ještě před informováním velitele armády může náčelník týlu sám nebo prostřednictvím svého náčelníka štábu vydat předběžné pokyny štábu týlu a náčelníkům podřízených služeb pro přípravu plánování. Přitom bude nutno dbát zásady utajení, aby nebyl předčasně prozrazen předvídaný zámysl operace.

Po vydání rozhodnutí velitele armády je třeba, aby štáb týlu armády zpracoval a vydal co nejdříve předběžná nařízení pro náčelníky týlů svazků. Dále se štáb týlu armády soustředí na zpracování plánu organisace týlu, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení. V této souvislosti je třeba si uvědomit, že v materiálním a zdravotnickém zabezpečení soudobé útočné operace má front velmi významnou úlohu a že plán zabezpečení armády musí v celé řadě otázek navazovat na plán týlu frontu. Spojitost obou těchto plánů mají zabezpečovat týlové směrnice frontu a odborné směrnice náčelníků služeb. Jak potvrzuje dosavadní praxe, bývají tyto směrnice dosti obsáhlé a často po všech stránkách nezabezpečují nutnou sladěnost plánu frontu s opatřeními a plánem armády.

Nutná sladěnost plánování frontu a armády byla požadována již v operacích Veliké vlastenecké války. Často bylo praktikováno, že během zpracování plánu týlu frontu na začátku přípravného období frontové útočné

operace byl do štábu týlu frontu povolán náčelník týlu armády (někdy i náčelník zdravotnické služby armády nebo jiní funkcionáři týlu), aby byl seznámen s opatřeními plánu frontu, na která bude nutno navazovat nebo která mají přímý vliv na plánování armádní operace. To umožnilo náčelníkovi týlu armády seznámit se s některými údaji o prostoru předvídaného zasazení armády, o frontových týlových útvech a zařízeních a p. Tato nová praxe přinesla zejména kladné výsledky v tom směru, že náčelník týlu armády mohl velmi účelně navázat na celý systém materiálního zabezpečení frontu, sladit a usměrnit všechny zdroje a prostředky k zabezpečení zámyslu svého velitele. Týlové směrnice frontu mohly být potom vydány ve stručné formě a týkaly se hlavně přidělení zásob na operaci a některých zásadních organizačních otázek.

Zároven se zpracováním plánu a týlového rozkazu bude nutno, aby štáb týlu zpracoval a vydal opatření k tomu, aby hned ještě následující noci bylo započato soustřeďování materiálu, zejména munice, v palebných postaveních armádních a divisních dělostřeleckých skupin pro dělostřeleckou přípravu zteče. To bude vyžadovat těsnou součinnost se štábem dělostřelectva, který musí oznámit štábu týlu prostory, v kterých je třeba soustřeďovat munici. Často ještě nebudou přesně známa místa palebných postavení. V tom případě je třeba určit takové prostory, které budou poblíž předvídaných palebných postavení, aby potom dopravu munice k dělům mohl organisovat již dělostřelectvo vlastními prostředky.

Velmi významnou součástí plánu týlu je denní plán přísunu, sestavovaný 2. oddělením štábu týlu armády na základě žádanek náčelníků družů vojsk, jejich služeb a oddělení služeb týlu. Nevyřešena doposud zůstává otázka, jakou metodou plánovat a řídit provádění přísunu, aby se zvýšila jejich realita a urychlilo jejich provádění.

Jedna z variant je nařídít předkládání žádanek 12, 18 až 24 hodin předem. To ovšem bude možné v době poměrného klidu. Za rychlých a častých změn operační i materiální situace zřídka kdy bude možno požadovat od druhů vojsk, aby předložily žádanky až o 24 hodin předem, kdy jim ještě nebudou známy potřeby materiálu u vojsk. Na některých velitelsko-štábních cvičeních se osvědčila taková praxe, že náčelník dopravního oddělení štábu týlu armády po přezkoumání požadavků vydal přípravný rozkaz veliteli automobilního dopravního útvaru, náčelníkovi AZZ a svazkům (radiem šifrovkou, zakodované linkovým pojítkem, dálnopisem) na provedení časově nejnaléhavějších přísunů. Tyto přípravné rozkazy byly později potvrzeny normálně vydaným plánem přísunu.

Jako druhou variantu, která dosud nebyla na cvičeních přezkoušena, možno praktikovat, že na určitou hodinu, ke které předloží náčelníci druhů vojsk a služeb své požadavky na dopravu, bude povolán do plánovacího oddělení štábu týlu velitel příslušného dopravního útvaru, po př. i náčelník AZZ, aby se zúčastnili plánování přísunu. Po schválení plánu přísunu náčelníkem týlu armády odjedou s kopií plánu do svých velitelských stanovišť k jeho realizování. Pokládám to za spolehlivý a velmi rychlý způsob uvedení plánu přísunu v život bez ohledu na počet pojítek vyhrazených týlu a bez ohledu na jejich zatížení.

Štáb týlu za zkráceného přípravného období a zrychleného tempa operace musí pracovat pružně, operativně, aby náčelníkovi týlu armády zabezpečil pevné a nepřetržité velení. Je třeba se krátce zastavit u jeho

organisace. Na cvičeních je štáb týlu armády organisován do dvou oddělení:

1. oddělení — organizační oddělení týlu armády,
2. oddělení — oddělení evidence materiálního zabezpečení vojsk a plánování automobilních a vzdušných přeprav.

Jsem toho názoru, že tato organisace plně nezabezpečuje pružnost a operativnost velení.

Práci štábu týlu můžeme shrnout do tří skupin:

- operační a organizační otázky,
- otázky dopravy, přísuny a odsuny,
- evidence materiálních prostředků.

Mám za to, že by podle toho měla být zřízena tři oddělení štábu týlu:

- organizační oddělení (1. oddělení štábu týlu), které by se zabývalo vedením operační situace, zpracováním plánu organisace týlu, týlových rozkazů a nařízení, týlovým a radiačním průzkumem, studiem týlového prostoru po stránce vojenskoekonomické, ochranou a obranou týlu, týlovým spojením, propočty potřeby týlových útvarů a zařízení v operaci, vedením týlových výkazových map a válečného deníku, odsunem civilního obyvatelstva, bojovou a odbornou přípravou funkcio-nářů týlu, studiem a zevšeobecnováním zkušeností z operací;
- oddělení plánování automobilních a vzdušných přeprav (2. oddělení štábu týlu), které by se zabývalo plánováním automobilních a vzdušných přeprav, výpočtem potřeby dopravních prostředků a jejich evidencí;
- oddělení evidence materiálních prostředků (3. oddělení štábu týlu) by řešilo tyto otázky:
výpočet potřeby materiálních prostředků pro operaci, týlové souhrnné hlášení, plánování spotřeby materiálu v operaci, vedení operačních výkazů stavu materiálních prostředků podle jednotlivých sledů, evidence válečné kořisti,
využití místních zdrojů, ztráty materiálu v operaci, sběr nepotřebného materiálu, bojové techniky, surovin a kovového šrotu, odpisy vyřazené bojové techniky a p.

Vzhledem k tomu, že štáb týlu armády nebude moci využívat výsledků kontrolní a koordinační činnosti týlů střeleckých sborů a že bude ve styku s vševojskovými i posilovými svazky odkázán výhradně sám na sebe, je účelné organisovat u náčelníka štábu týlu armády skupinu směrových důstojníků (pro každý vševojskový svazek jeden směrový důstojník). Tito směroví důstojníci by měli za úkol sledovat situaci určeného svazku, dávat návrhy a předkládat zprávy jednotlivým oddělením štábu týlu, v naléhavých situacích vyjíždět k vojskům k vyjasnění materiální situace nebo k provedení naléhavých opatření v týlech vojsk.

Ze skupiny směrových důstojníků by podle potřeby mohla být doto-vána operační skupina týlu, vysunovaná na určitý směr, během útočné operace. Při zasazování svazků druhého sledu armády by směrový důstojník mohl přímo ve svazku řídit materiální, technické a zdravotnické zabezpečení zasazení druhého sledu armády.

Ve velení týlu má dále významnou úlohu místo umístění týlových velitelských stanovišť vševojskových svazků a armády. Nelze souhlasit s názory, že by týlová velitelská stanoviště vševojskových svazků měla být umisťována v prostoru hlavního uskupení týlových útvarů a zařízení, t. j. v prostoru divisních skladů. V nově organizované armádě jeví se naopak účelné umisťovat týlová velitelská stanoviště divisi prvního sledu armády v prostoru plukovních skladů (t. j. asi 15 km od předního okraje), týlové velitelské stanoviště armády v prostoru divisních skladů (t. j. asi 25 km od předního okraje fronty). To usnadní styk týlových řídicích funkcionářů s vševojskovými štáby, s vojsky a vytvoří daleko konkrétnější a reálnější podmínky pro velení týlu. Tu mám na mysli znalost taktické i materiální situace podřízených svazků, možnost rychlého reagování na změny situace, pomoc podřízeným týlům v provádění týlových rozkazů a nařízení, spojení s velitelským stanovištěm a s podřízenými náčelníky týlu.

Kromě normálního týlového velitelského stanoviště armády je nutno stejným způsobem vybudovat záložní týlové velitelské stanoviště armády (ve vzdálenosti 5 až 8 km od normálního) pro případ, že by normální sled byl vyřazen nepřátelským atomovým úderem.

Záložní týlové velitelské stanoviště armády je nutno obsadit operační týlovou skupinou v čele se zástupcem náčelníka týlu armády. Tato operační skupina musí být nepřetržitě a včas informována o operační a materiální situaci, aby kdykoli mohla převzít velení týlu a v něm pokračovat, kdyby došlo k zničení normálního týlového velitelského stanoviště. To znamená, že na záložním týlovém velitelském stanovišti armády bude vybudována v plném rozsahu protiatomová, protichemická a protibiologická ochrana a zabezpečeno spojení.

Z á v ě r

Soudobá útočná operace klade vysoké požadavky na operativní řízení armádního i vojskových týlů.

Zrušením stupně střeleckého sboru se na orgány armádního týlu přenáší povinnost zvýšenou měrou sledovat vojskový týl. Po této stránce mohou účinně pomáhat směroví důstojníci organizovaní ve štábu týlu armády. Osobní styk funkcionářů týlu armády s orgány týlů svazků stává se nezbytnou složkou pružného velení týlu v útočné operaci.

Zvláštnosti týlu v soudobé obranné operaci armády

Obranná operace armády nového složení má některé nové charakteristické zvláštnosti, které budou mít vliv na organizaci a činnost týlu.

Užší pásmo obrany (40 až 80 km) vyvolá ztíženější podmínky k rozptýlenému rozmístění armádních týlových útvarů a zařízení. Pokud jde o řešení protiatomové ochrany, budou menší možnosti využít ochranných vlastností terénu. Někdy bude výhodné armádě zúčastněné při obraně důležitého operačního směru (s úzkým obranným pásmem) rozšířit armádní týlový prostor na vrub sousední armády na pasivním směru.

Protizteč armády, bude-li prováděna za výhodných podmínek, bude mít zpravidla omezené cíle (likvidaci místního vlomu, udržení výhodných podmínek k provedení armádního protiúderu). Tu půjde především o to, aby divise provádějící protizteč měla plně pohyblivé zásoby.

Přípravy k materiálnímu zabezpečení protizteče je nutno organisovat již v přípravném období, a to především péčí samé divise za účasti týlu armády. Tu je nutno uvážit, že veškeré přípravy budou provedeny bez dřívější pomoci funkcionářů týlu střeleckého sboru. Týl armády může se podílet na zabezpečení protizteče prováděním příprav k rozvinutí chirurgických polních pohyblivých nemocnic první linie a shromaždiště porouchaných vozidel. Týl armády bude dále koordinovat opatření týlu divise s přípravami armádního týlu.

Hlavním prostředkem velitele armády budou operační zálohy umístěné v prostoru třetího pásma obrany v hloubce 60 až 70 km. Jejich hlavním úkolem bude zpravidla provést armádní protiúder, někdy bránit mezilehlé nebo třetí pásmo obrany a přičinlivě postavení s cílem udržet výhodné podmínky k provedení frontového protiúderu. V materiálním, technickém a zdravotnickém zabezpečení armádního protiúderu bude po zabezpečení přechodu vojsk do obrany ležet těžiště činnosti armádního týlu.

Bude nutno v součinnosti s operačním oddělením štábu armády provést veškeré materiální, technické a zdravotnické přípravy podle všech variant předvídaných velitelem armády. Bude to provedení týlového a radiačního průzkumu cest a prostorů předvídaných pro rozvinutí 2 až 3 chirurgických polních pohyblivých nemocnic, shromaždiště porouchaných vozidel, zdravotnického praporu zvláštního určení podle předvídaných možností shozu nepřátelské atomové pumy a p.

Bude výhodné podle situace (zejména železniční a silniční s přihlédnutím k vzdálenosti polních armádních skladů) rozvinout za třetím pásmem obrany (v hloubce 80 až 90 km od předního okraje obrany) čelní oddělení armádní zásobovací základny na silnici a udržovat v něm zásoby munice, PHM, potravin, výstroje a desaktivčního materiálu ve výši jednodenní potřeby svazků prvního sledu armády a svazků provádějících protiúder. Část těchto zásob je nutno mít k zahájení protiúderu na vozidlech automobilního dopravního pluku v pohotovosti k manévru s předností pro zabezpečení armádního protiúderu. Zásob ČOAZZ používat též k zásobování svazků prvního sledu armády.

Rozvinutí čelního oddělení armádní zásobovací základny může značně usnadnit materiální zabezpečení pozdějšího přechodu vojsk do protiúderu.

Bude-li během obranné operace armádě přidělena tanková divise k provedení protiúderu, bude nutno vyslat přímo skupinu důstojníků týlu k zjištění její materiální situace a za účelem jejího převzetí do materiální péče vševojskové armády. Tuto divisi bude nutno ihned doplnit na normu pohyblivých zásob a umožnit jí vytvořit pohyblivou zálohu materiálních prostředků velitele divise.

Armádě může být po případě uložen úkol připravit výhodné podmínky k provedení frontového protiúderu. V tom případě je nutno materiální, technické a zdravotnické zabezpečení řešit v těsné součinnosti s týlem frontu, který v plánování a provádění zabezpečení protiúderu musí navazovat na opatření armádního týlu. Jeví se velmi účelné přizvat náčelníka týlu armády k spoluúčasti při zpracování některých částí plánu týlu frontu. Přitom utajení zámyslu frontové operace zůstává naléhavým požadavkem.

V obraně může více než polovina sil armády tvořit taktické a operační zálohy. Po stránce materiální je toto členění do hloubky velmi výhodné, neboť současně s vojsky budou členěny do hloubky i jejich pohyblivé zá-

soby. Dávat vojskům vyšší materiální prostředky nad normu pohyblivých zásob je neúčelné, a to proto, že týl armády nedisponuje v obraně zpravidla většími zásobami a kromě toho je velmi ztíženo provedení manévru se zásobami již jednou přidělenými vojskům. Právě naopak je mnohem výhodnější ponechat část zásob v rukou náčelníka týlu armády v prostoru za třetím pásmem obrany a v AZZ. Těmito zásobami pak je možno rozhodujícím způsobem materiálně mít vliv na vedení obranné operace podle vývoje operační situace. Z tohoto armádního sledu zásob je nutno vytvořit též pohyblivou zálohu. Její výši stanoví velitel armády; může činit 0,3 až 0,5 základních kalkulačních jednotek jednoho vševojskového svazku. Umisťuje se za druhým pásmem obrany (v prostoru velitelského nebo týlového velitelského stanoviště armády). Během obranné operace se podle vývoje situace může přemístit za třetí pásmo obrany.

Velení týlu je zabezpečeno z týlového velitelského stanoviště armády, které se umisťuje před třetím pásmem obrany ve vzdálenosti až 10 km od velitelského stanoviště (t. j. 30 až 40 km od předního okraje obrany v prostoru divisních skladů). Za třetím pásmem obrany (v hloubce 70 až 90 km od předního okraje obrany) je třeba umístit záložní týlové velitelské stanoviště armády. Umístění normálního týlového velitelského stanoviště armády před třetím pásmem obrany dává dobré podmínky pro velení týlu, umožňuje lépe sledovat jednotlivé svazky prvního a druhého sledu armády, dává předpoklady k organisování součinnosti s operačním štábem, usnadňuje provádění kontroly vojsk, organisování účinné pomoci jim a p. Umístění záložního týlového velitelského stanoviště za třetím pásmem obrany umožňuje nepřetržitost velení, kdyby bylo ohroženo normální týlové velitelské stanoviště vklínivším se nepřítelem.

K zabezpečení velení týlu při provádění armádního protiúderu může být výhodné vytvořit operační skupinu týlu s náčelníkem štábu týlu nebo se zástupcem náčelníka týlu armády v čele. Do této operační skupiny zahrnout zástupce jednotlivých služeb armádního týlu a směrové důstojníky určené pro svazky provádějící protiúder. Náčelníkovi operační skupiny týlu je nutno přidělit materiální prostředky předvídané k zabezpečení protiúderu (i s částí automobilního dopravního pluku s naloženými zásobami v ČOAZZ). Operační skupina týlu musí být sestavena již v přípravném období obranné operace, aby se její příslušníci mohli na výkon svých funkcí náležitě připravit operačně i odborně.

V plánu protivzdušné obrany armády je nutno počítat s obranou armádní zásobovací základny (nebude-li řešena prostředky frontu); to si vyžadá nejméně dvou pluků velkorážního a středorážního protiletadlového dělostřelectva. Protivzdušnou obranu prostoru ČOAZZ je možno řešit v rámci obrany svazků rozmístěných za třetím pásmem obrany.

V celkovém systému armádního týlu v obranné operaci zaujímá velmi významné místo týlové spojení. Hlavním pojítkem orgánů velení armádního týlu je radiové spojení doplňované podle situace směrovým a linkovým spojením, spojovacími letouny (vrtulníky) a osobním stykem funkcionářů týlu.

V linkovém spojení je nutno co možná nejvíce využít permanentní sítě.

Týlová velitelská stanoviště divisí prvního sledu armády nebudou podle dosavadní praxe spojena linkovými pojítky se svými velitelskými stanovišti. Jeví se naléhavá potřeba přímého telefonního spojení mezi týlovými

velitelskými stanovišti svazků prvního sledu armády a týlovým velitelským stanovištěm armády. Za tím účelem by bylo nutno zvýšit počet směrových pojítek v navrhovaném týlovém spojovacím praporu o další tři soupravy RDS 66. Dvě soupravy RDS 66, navrhované v části »Velení a týlové spojení« (v provozní rotě týlového spojovacího praporu), umožní směrové spojení mezi týlovým velitelským stanovištěm armády, ČOAZZ a AZZ za předpokladu, že v ČOAZZ bude zřízena reléová směrová stanice.

Vzhledem k větším vzdálenostem rozmístění týlových útvarů a zařízení armády v obranné operaci jeví se nutným vybavit týlový spojovací prapor armády výkonnějšími rádiovými stanicemi s dosahem až do 150 km.

Z á v ě r

V obranné operaci armády nového složení nabývá rozhodujícího významu manévr týlu k zabezpečení armádního protiúderu. K tomuto účelu je nutné, aby náčelník týlu armády disponoval silnými pohyblivými zálohami materiálních prostředků, týlových útvarů a zařízení.

Těsná součinnost s operačním štábem zaujímá vedoucí místo ve velení týlu. Proto je nezbytné umístit týlové velitelské stanoviště armády v blízkosti velitelského stanoviště armády před třetím pásmem obrany.

Celkový závěr

Ve svém pojednání jsem se mohl zabývat jen některými hlavními otázkami organizace a velení týlu v operaci.

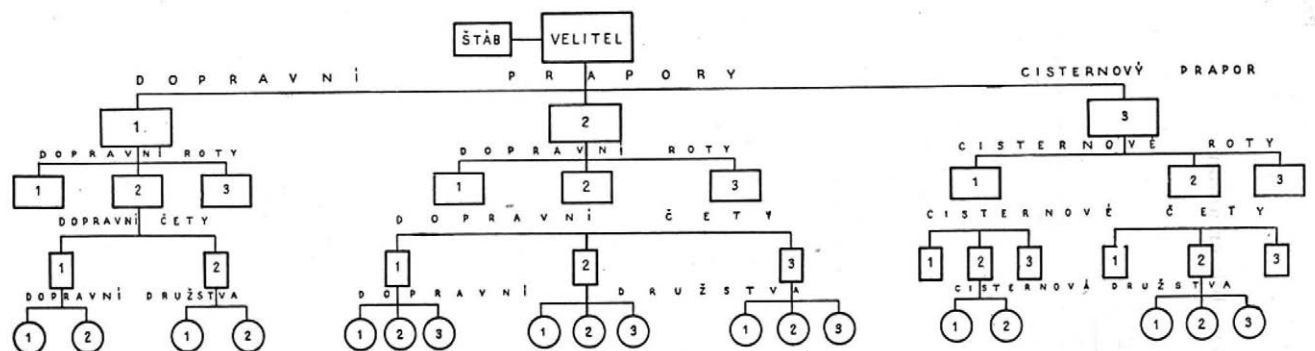
Organizační návrhy předkládané čtenářům nelze považovat za konečné. Je nutno, aby o navrhovaných otázkách široce diskutovali všichni týloví funkcionáři počínajíc stupněm divise.

Mám za to, že se zrušení stupně střeleckého sboru musí projevit i v organizaci operační přípravy velitelského sboru týlu v novém výcvikovém roce, neboť studiem otázek operačního týlu musí se dnes v daleko širším měřítku zabývat i funkcionáři týlu svazků.

Umožní-li můj příspěvek týlovým funkcionářům přístup k řešení a k hodnocení situace vytvořené zrušením stupně sboru a dá-li základ k širší diskusi, dosáhne svého cíle.

Automobilní dopravní pluk

Příloha 1

v družstvu 10 nákl. aut 10 t
 10 přívěsů 5 t
 v četě 20 nákl. aut 10 t
 20 přívěsů 5 t
 v rotě 40 nákl. aut 10 t
 40 přívěsů 5 t
 v praporu 120 nákl. aut 10 t
 120 přívěsů 5 t

Celková tonáž 1. dopravního praporu

dopravní družstvo 150 t
 dopravní četa 300 t
 dopravní rota 600 t
 dopravní prapor 1800 t

v družstvu 12 nákl. aut 3 t
 36 nákl. aut 3 t
 v rotě 108 nákl. aut 3 t
 v praporu 324 nákl. aut 3 t

Celková tonáž 2. dopravního praporu

dopravní družstvo 36 t
 dopravní četa 108 t
 dopravní rota 324 t
 dopravní prapor 972 t

Celková tonáž dopravního pluku

1. dopravní prapor 1800 t
 2. dopravní prapor 970 t
 3. cisternový prapor 830 t

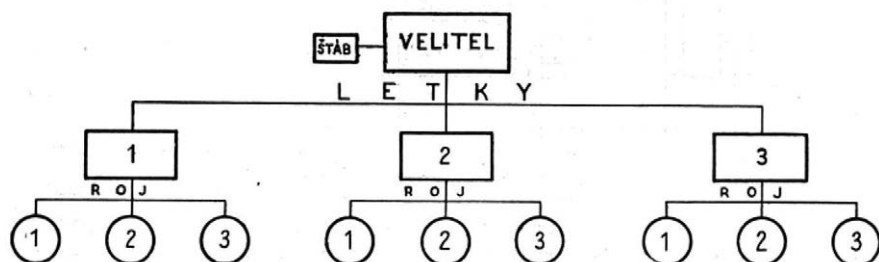
Automobilní dopravní pluk celkem 3600 t

v družstvu 10 cisteren 7000 l
 v četě 20 cisteren 7000 l
 v rotě 60 cisteren 7000 l
 v družstvu 10 cisteren 3000 l
 v četě 30 cisteren 3000 l
 v rotě 90 cisteren 3000 l

Celková tonáž 3. cisternového praporu

1. cisternová rota 420 000 l
 2. cisternová rota (jako 1. rota) 420 000 l
 3. cisternová rota 270 000 l
 cisternový prapor celkem 1 110 000 l
 = 832,5 t

Těžký dopravní letecký pluk vrtulníků

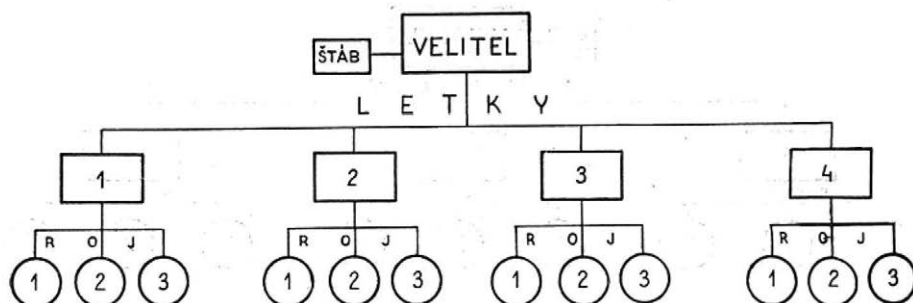
Roj 3 vrtulníky 20 t.
 Letka 9 vrtulníků 20 t.
 Pluk 27 vrtulníků 20 t.

Kapacita:

Za 24 hodin 3 koloběhy na vzdálenost $200 \times 2 = 400$ km, — 1620 t materiálu.

3. letka s oddělitelnými spodky pro PHM nebo vodu k zavěšení (v jízdě na silnici).

Dopravní letecký pluk vrtulníků

1., 2. a 3. letka dopravní:

roj 3 vrtulníky,

letka celkem 10 vrtulníků,

4. letka zdravotnická: 10 vrtulníků,
vrtulník typu Mi-4,

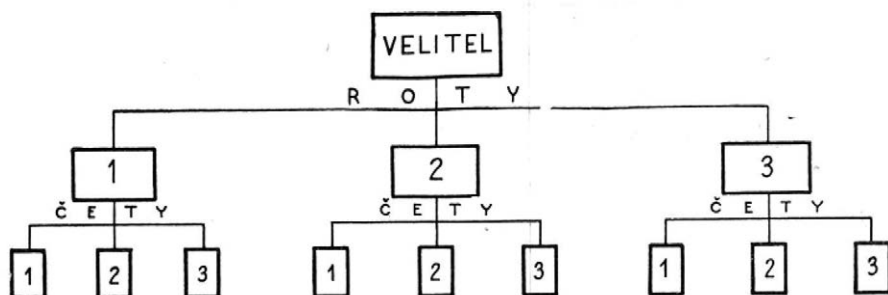
výkonnost 3 t materiálu

nebo 8 ležících nebo 12 sedících raněných.

Dopravní letecký pluk celkem:

- 31 dopravních vrtulníků s kapacitou 90 t materiálu,
za 24 hodin 4 koloběhy na vzdálenost $150 \times 2 = 300$ km — 360 t materiálu,
- 10 zdravotnických vrtulníků rovněž 4 koloběhy
320 ležících nebo 480 sedících raněných.

ZDRAVOTNICKÝ PRAPOR ZVLÁŠTNÍHO URČENÍ

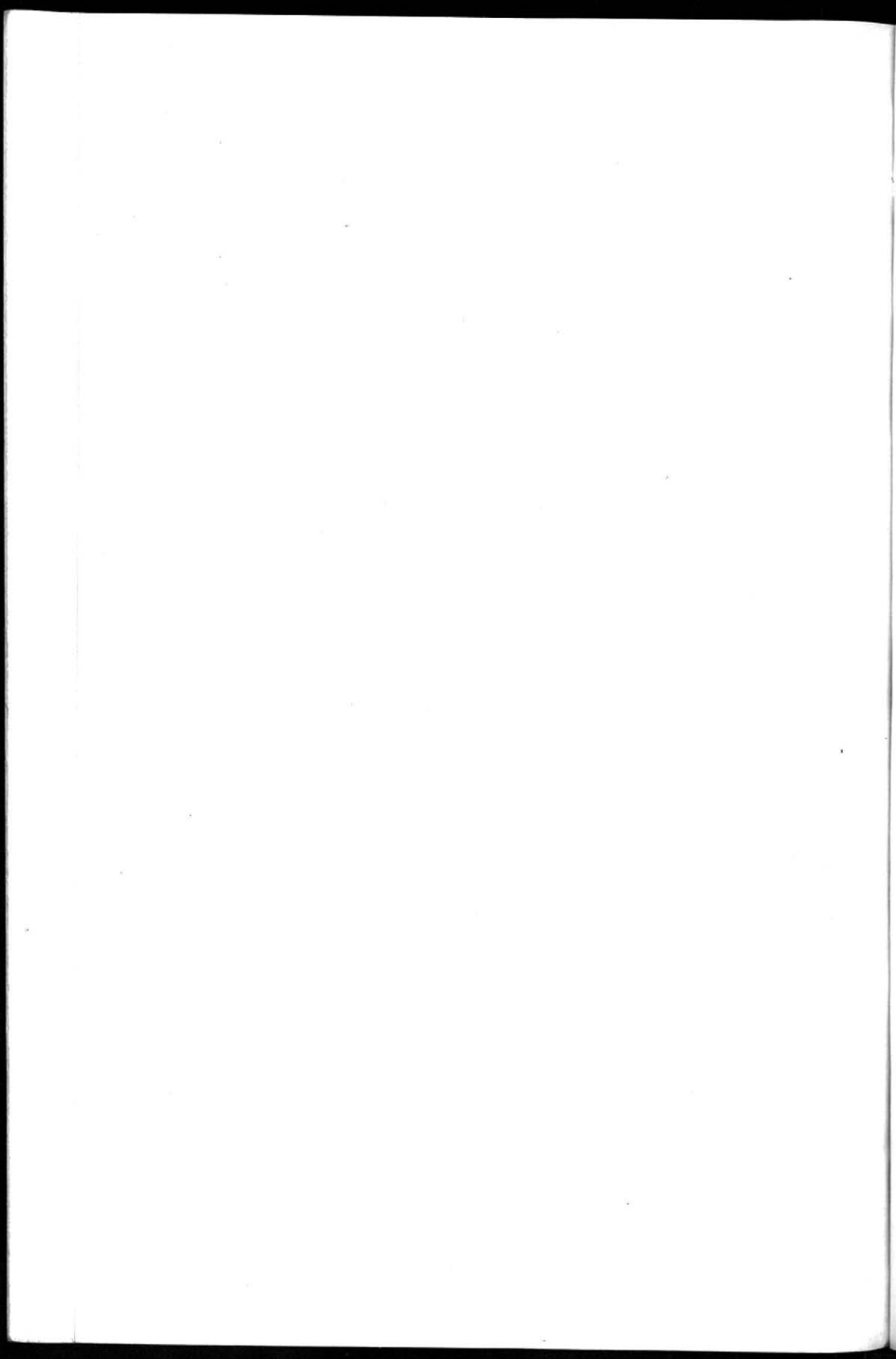
Každá četa 4 chirurgické brigády se 4 vrtulníky typu Mi-4,
každá rota 12 chirurgických brigád s 13 vrtulníky (1 vrtulník pro velitele rot),
prapor celkem 36 chirurgických brigád se 40 vrtulníky typu Mi-4.

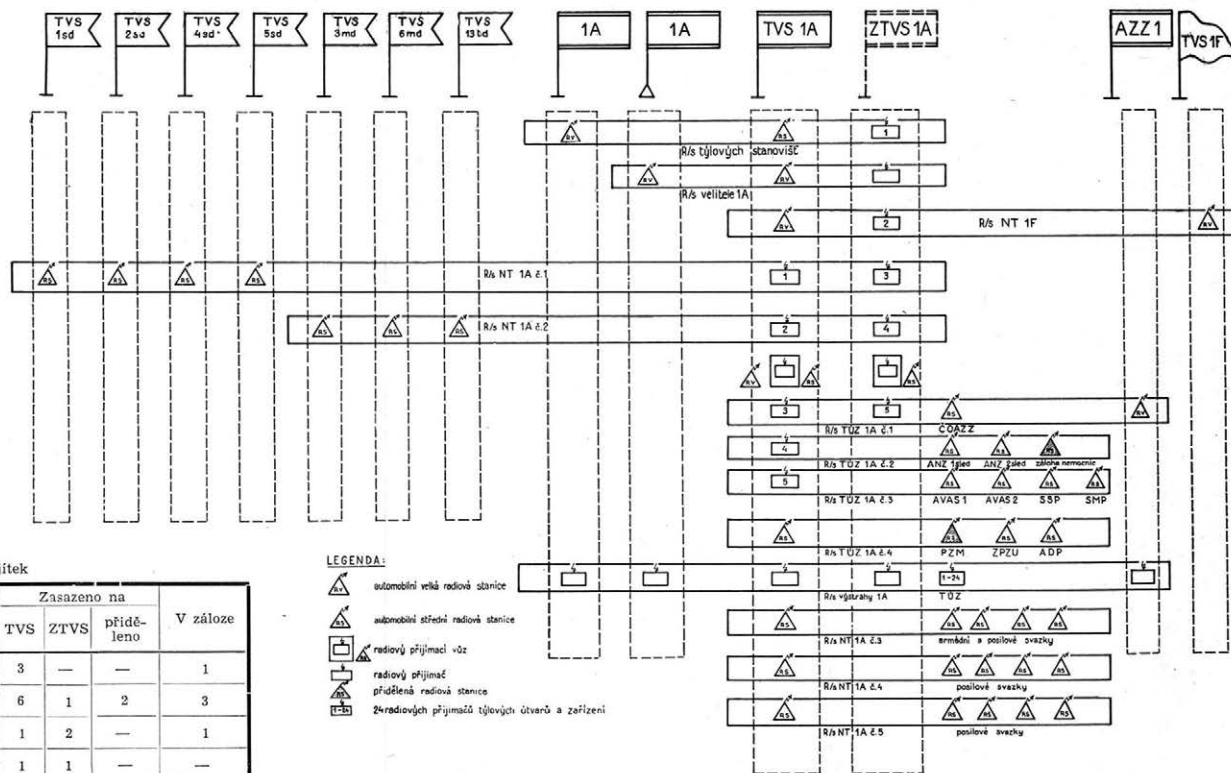
Výkonnost za 24 hodin:

chirurgických výkonů	v praporu	v rotě	v četě
těžkých (složitých)	192	64	21
středních	768	256	85
běžných	700	233	78
celkem	1660	553	184
může odsunout vzduchem (4 koloběhy)	1280/1920*	416/624*	128/192*

* — v čitateli ležících

— ve jmenovateli sedících raněných

Rozpočet radiových pojítek

Typ rdst	Předepsa- ný stav	Zasazeno na			V záloze
		TVS	ZTVS	přidě- leno	
RV	4	3	—	—	1
RS	12	6	1	2	3
RP	4	1	2	—	1
SPV	2	1	1	—	—

Vysvětlení zkratk:

TVS = týlové velitelské stanoviště
 R/s týlových stanovišť = radiová síť týlových stanovišť
 R/s TOZ = radiová síť týlových útvarů a zařízení
 R/s NT 1A = radiová síť náčelníka týlu 1. armády
 PZM = pohyblivá záloha materiálu

LEGENDA:

- automobilní velká radiová stanice
- automobilní střední radiová stanice
- rádiový přijímač vůz
- rádiový přijímač
- předčleněná radiová stanice
- 2x rádiových přijímačů týlových útvarů a zařízení

ZPZU = zdravotnický prapor zvláštního určení
 ADP = automobilní dopravní pluk
 SSP = silniční stavební prapor
 SMP = silniční mostní prapor
 TOZ = týlové útvary a zařízení
 SPV = samostatný přijímač vůz

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jan Knotek, Ján Lipový, Jaromír Vyhnánek, Zdeněk Malý, Ladislav Hálek, Miroslav Rybniček, Jaroslav Foršt, Karel Rovenský, Josef Slabý, Ludvík Varvařovský, Václav Vitanovský, František Hóura, Václav Sadílek, Alois Chládek (redaktor)

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl« MNO, Praha. — Vydává MNO v Našem vojsku, vydavatelství, n. p., Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., provoz. 2.

V roce 1956 vyjde 6 čísel.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.

